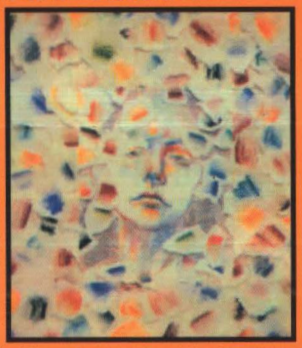
47

Edebiyat

Melekler Zamanı

IRIS MURDOCH

İngilizce'den Çeviren: Nihal Yeğinobalı

AYRINTI

2. BASIM

MELEKLER ZAMANI • Iris Murdoch

137

IRIS MURDOCH

1919'da İrlanda'da doğan İngiliz romancı, oyun yazarı, şair, denemeci, felsefeci ve senaryo yazarı. Murdoch hemen her yıl hacimli birer roman yazmış olmasının yanında, *Sartre, Romantic Rationalist* (1953; *Sartre: Yazarlığı ve Felsefesi*, Çev. S. Hilav, Yazko Y., 1981), *The Fire and The Sun* (1977; *Ateş ve Güneş*, Çev. S.R. Kırkoğlu, Ayrıntı Y., 1992), *The Sovereignty of Good* (1971; İyinin Egemenliği) ve *Metaphysics as a Guide to Morals* (1992; Bir Değerler Kılavuzu Olarak Metafizik) gibi felsefi çalışmalarıyla da tanınır. Bir süre Oxford Üniversitesi'nde felsefe dersleri vermiştir. Felsefeci geçmişi, genellikle karmaşık ahlaki, dini ve etik meselelerle uğraşan kurmaca yapıtlarında hissedilir ölçüde etkindir. Romanları zekice bir mizah duygusunu içermeleri, dolambaçlı olay örgüleri ve ayrıntı zenginlikleriyle dikkati çeker. Murdoch, *The Black Prince* (1973; *Kara Prens*) romanıyla James Tait Black Anma Ödülü'nü ve *The Sea, The Sea* (1978; Deniz, Deniz) ile de Booker Mc Connel Ödülü'nü kazanmıştır.

Murdoch'ın ilk romanı, *Under The Net* (1954; *Ağ*) en iyi yapıtlarından biri olarak görülür ve ahlaki meseleleri işlemesi bakımından yazarın tipik yapıtlarındandır. Romanın başkişisi olan Jake Donoghue adlı bir yazar, başlangıçta hayatını belli bir düzene sokma ve kendini tasarılarına dahil olmayan rastgele olayların, "rastlantısallığın" etkisinden yalıtma kaygısındadır. Romanın gelişimi içerisinde, Jake hayatın bir parçası olarak rastlantısallığı, öteki insanların gerçekliğini ve kendisi üzerindeki etkilerini kabul ederek, sevmesini engelleyen unsurlardan kurtulur. Jake'in romanda geçirdiği değişimler, eleştirmenlerin işaret ettiği gibi Murdoch'ın daimi tematik kaygılarını temsil edici niteliktedirler: Sevgi ve özgürlük arasındaki ilişki, rastlantısallık ile tasarım arasındaki çatışma ve hakikati keşfetmek için insanın kendi benliğinden öteye bakmasının gerekliliği.

Murdoch'ın bazı romanları ısırgan komediler, bazıları ise ironik trajediler olarak sınıflandırılmıştır. Yazarın başlıca konusu genellikle sevgi ilişkilerinin içerdiği çeşitli çatışmalar ve romanlarında sık sık görülen karmaşık aşk üçgenleridir. Murdoch'ın romanlarının birçoğu modern çağda geçmelerine karşılık büyü ve gizem öğeleri, olay örgüsündeki ani, acayip kaymalar on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyılın gotik romanlarını çağrıştırır. Murdoch'ın romanlarında çoğunlukla [*The Flight From the Enchanter*'daki (1956) Mischa Fox, *A Severed Head*'deki (1961; *Kesik Bir Baş*, Çev. S.R. Kırkoğlu, Ayrıntı Y., 1988) psikolog ya da *Philosopher's Pupil*'daki (1983; Filozofun Öğrencisi) filozof gibi] günümüze özgü "cazibeli" biri, diğer kişilerin davranışlarını etkiler ve olayları yönlendirir. Murdoch'ın imgeci düzyazı üslubu, yapıtlarında fantastik, simgesel bir boyut yaratmasına yardımcı olur. Yazar kendisiyle yapılan bir söyleşide şöyle demiştir: "Gerçek hayatta fantastik olan ile sıradan olan, sade olan ile simgesel olan genellikle çözülmez biçimde iç içe geçmiştir. Bence en iyi romanlar da hayatı, bunları birbirinden koparmaksızın araştırıp gözler önüne serenlerdir." Murdoch'ın yapıtları hayranı olduğu on dokuzuncu yüzyıl Rus romanlarıyla, özellikle de Dostoyevski'yle karşılaştırılmıştır zira yazar genellikle, Anglo-Amerikan edebiyatında daha yaygın olarak görüldüğü gibi bir ya da iki ana karakterin bakış açıları üzerinde odaklanmaktansa karmaşık ilişkiler içindeki çok sayıda kişiyi içeren hacimli metinler yazmıştır.

Diğer önemli romanları: *The Bell* (1958; *Çan*, Çev. H. Özdemir, İmge K., 1992), *The Unicorn* (1963; *Tek Boynuzlu At*, Çev. T. Nutku, Can Y., 1983); *The Red and The Green* (1965; Kırmızılar ve Yeşiller); *Bruno's Dream* (1969; Bruno'nun Düşü), *Nuns and Soldiers* (1980; Rahibeler ve Askerler); *The Good Apprentice* (1986; İyi Çırak).

Ayrıntı: *137*
Edebiyat Dizisi: *47*

Melekler Zamanı
Iris Murdoch

Kitabın Özgün Adı
The Time of the Angels

İngilizce'den Çeviren
Nihal Yeğinobalı

Yayıma Hazırlayan
Nurettin Pirim

Son Okuma
Mehmet Celep

Düzelti
Nil Yıldızalp

© 1966 by Iris Murdoch

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Tasarımı
Arslan Kahraman

Kapak İllüstrasyonu
Georgia O'Keeffe

Kapak Düzeni
Gökçe Alper

Dizgi
Esin Tapan Yetiş

Baskı
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No: 244
Topkapı/İst. Tel.: (0212) 612 31 85
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım Simavi Yayınları *1992*
Ayrıntı Yayınları Birinci Basım *1995*
Ayrıntı Yayınları İkinci Basım *2014*

Baskı Adedi *1000*

ISBN 978-975-539-104-5
Sertifika No. 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım Tic. San. ve Ltd. Şti.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No.: 3 Eminönü - İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 - 01 - 05 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

Iris Murdoch

Melekler Zamanı

EDEBİYAT DİZİSİ

SUNİ TENEFFÜS/*Ricardo Piglia* ◂ MANŞ ÖTESİ/*Julian Barnes* ◂ ADA/*Aldous Huxley* ◂ GÜLÜN MUCİZESİ/*Jean Genet* ◂ MÖSYÖ/*Jean-Philippe Toussaint* ◂ ÇİÇEKLERİN MERYEM ANASI/*Jean Genet* ◂ BAŞUCU OĞLANI/*Alison Fell* ◂ YARATIK/*John Fowles* ◂ SENİ SEVMİYORUM/*Julian Barnes* ◂ ZENCİLER/*Jean Genet* ◂ TÜNEL/*Ernesto Sábato* ◂ KARA PRENS/*Iris Murdoch* ◂ KARNINDAN KONUŞANIN ÖYKÜSÜ/*Pauline Melville* ◂ TANRI'NIN AĞZINDAN EVRENİN HİKÂYESİ/*Franco Ferrucci* ◂ HAYATIN VE AŞKIN YASALARI/*Connie Palmen* ◂ KAHRAMANLAR VE MEZARLAR/*Ernesto Sabato* ◂ KAYNAK VE ÇALI/*Michel Tournier* ◂ CENNETE BİR KOŞU/*J.G. Ballard* ◂ DİŞİ ADAM/*Joanna Russ* ◂ FLAUBERT'İN PAPAĞANI/*Julian Barnes* ◂ ALDATMA/*Philip Roth* ◂ KOKAİN GECELERİ/*J.G. Ballard* ◂ ACABA NASIL?/*Samuel Beckett* ◂ MANTISSA/*John Fowles* ◂ KOLEKSİYONCU/*John Fowles* ◂ BENJAMIN: DAR GEÇİTTEKİ AYDIN/*Jay Parini* ◂ METEORLAR/*Michel Tournier* ◂ ARKADAŞLIK/*Connie Palmen* ◂ AŞK VESAİRE/*Julian Barnes* ◂ SİRİUS'TAN GELEN KURBAĞA/*Tom Robbins* ◂ BAYAN GULLIVER CÜCELER ÜLKESİNDE/*Alison Fell* ◂ GELECEKTEN ANILAR/*William Morris* ◂ BENİMLE TANIŞMADAN ÖNCE/*Julian Barnes* ◂ İNGİLTERE İNGİLTERE'YE KARŞI/*Julian Barnes* ◂ İYİ İŞ/*David Lodge* ◂ YİTİK RUHLAR IRMAĞI/*Connie Palmen* ◂ TERAPİ/*David Lodge* ◂ ÖLÜRKEN/*Jim Crace* ◂ GÜZELLİK HIRSIZLARI/*Pascal Bruckner* ◂ SÜPER KENT/*J.G. Ballard* ◂ SISKA BACAKLAR/*Tom Robbins* ◂ BETON ADA/*J.G. Ballard* ◂ İLK AŞK, SON TÖRENLER/*Ian McEwan* ◂ GILLES İLE JEANNE/*Michel Tournier* ◂ BİR KOMÜNİSTLE EVLENDİM/*Philip Roth* ◂ KIZILDERİLİNİN ŞARKISI/*James Welc* ◂ SİNEMA MÜDAVİMİ/*Walker Percy* ◂ KARANLIKLARIN EFENDİSİ/*Ernesto Sabato* ◂ METROLAND/*Julian Barnes* ◂ BİZİ NEDEN TERK ETTİN SAYIN BAŞKAN?/*François Vigouroux* ◂ DÜŞÜNCE BALONLARI/*David Lodge* ◂ MİLENYUM İNSANLARI/*J.G. Ballard* ◂ MÜNECCİM KRALLAR/*M. Tournier* ◂ BEYAZDAKİ KARA/*Maggie Gee* ◂ KAYBOLUŞ/*G. Perec* ◂ HINÇ AYLARI/*P. Bruckner* ◂ LİMON MASASI/*J. Barnes* ◂ BÜYÜCÜ/*J. Fowles* ◂ GÜNDOĞUMUNA YOLCULUK/*J. Barnes* ◂ OKLUKİRPİ/*J. Barnes* ◂ FISKADORO/*D. Johnson* ◂ HAYALETLERİN GÖÇÜ/*P. Melville* ◂ ÖLEN HAYVAN/*P. Roth* ◂ SICAK ÜLKELERDEN DÖNEN VAHŞİ SAKATLAR/*Tom Robbins* ◂ PASTORAL AMERİKA/*P. Roth* ◂ ABANOZ KULE/*J. Fowles* ◂ ARTHUR VE GEORGE/*J. Barnes* ◂ VAHŞET SERGİSİ/*J. G. Ballard* ◂ VİLLA MEÇHUL/*Tom Robbins* ◂ ASKER GRAMAFONU NASIL TAMİR EDER?/*Saş̧a Staniş̧ić* ◂ *FARMAKON/Dirk Wittenborn* ◂ *NE KADAR İLERİ GİDEBİLİRSİN/D. Lodge* ◂ *GERİYE UÇAN YABAN ÖRDEKLERİ/T. Robbins* ◂ *BİR SAHTEKÂR OLARAK HAYATIM/P. Carey* ◂ *İNTERNETTE BALIK AVLAMAK/Nasreen AKHTAR* ◂ *LANCELOT/Walker Percy* ◂ *ÖLÜ BİR DİLDE AŞK/Lee Siegel* ◂ *VAHŞİ İNSANLAR/Dirk Wittenborn* ◂ *GÜNEŞİ DURDURACAĞIZ/F. Bouillot* ◂ *SHYLOCK OPERASYONU/Philip Roth* ◂ *KAYBEDENLERİN BELLEĞİ/Michel Ragon* ◂ *SAVAŞ ARTIĞI/Ha Jin* ◂ *YAZAR, YAZAR/D. Lodge* ◂ *B, BİRA/Tom Robbins* ◂ *EVE YÜZMEK/Rolf Lappert* ◂ *HAFIZ DİVANI/Hafız-ı Şirazi* ◂ *KUZEYE GÖÇ MEVSİMİ/Tayeb Salih* ◂ *OEGSTGEEST'E DÖNÜŞ/Jan Wolkers* ◂ *TURİNGİN HEZEYANI/Edmunda Paz Soldán* ◂ *KOVBOY KIZLAR DA HÜZÜNLENİR/Tom Robbins* ◂ *NABIZ/Julian Barnes* ◂ *DANIEL MARTIN/John Fowles* ◂ *HARABELERDE AŞK/Walker Percy* ◂ *BAY BLANC/Roman Graf* ◂ *HAVAALANI BALIKLARI/Angelika Overath* ◂ *DAYICAN NAPOLYON/İyrec-i Pézéşkzâd* ◂ *HARMATTAN/Gavin Weston* ◂ *BİR SON DUYGUSU/Julian Barnes* ◂ *HEZEYAN/Laura Restrepo* ◂ *O ASLA GERİ GELMEYECEK/Hans Koppel* ◂ *YARASALAR/Marcel Beyer* ◂ *KAYBOLAN/Hans-Ulrich Treichel* ◂ *BİR KÜÇÜK İMPARATORLUK/Christian Kracht* ◂ *HAYAT DÜZEYLERİ/Julian Barnes* ◂ *GÖZYAŞININ KİMYASI/Peter Carey* ◂ *VİS İLE RÂMİN/Fahreddin Es'ad-i Gorgânî* ◂ *ANATHEM/Neal Stephenson* ◂ *BEYAZ DÜNYA/Andrew McGahan*

1

"Pattie."

"Efendim."

"Miss Elizabeth'in odasında ateş yaktın mı?"

"Evet."

"Öyle soğuk ki!"

"Ne dediniz?"

"Öyle soğuk ki!"

"Evet."

Pattie o tombul kollarını uzatıyor –bir fincan kapuçinodan* daha koyu, canlı bir kahve renginde– ve soğuktan tutul-

* Az sütlü kahve. (ç.n.)

muş parmaklarıyla dar şömine ızgarasının dibindeki külleri eşeliyor. Eteğiyle kazağının üstüne giymiş, kol yenlerini dirseklerine kadar sıyırmış olduğu beyazımsı basma önlüğü kırmızı çilek desenli. Mürekkep siyahı saçları, şu sırada pek de temiz olmayan çiçekli bir eşarpla örtülü.

"Kedi Pattie."

"Evet?"

"Durup durup duyulan şu tuhaf gürültü nedir, kuzum?"

"Metro treni. Evin tam altından geçiyor."

"Metro treni ha? Alışabilecek miyiz acaba?"

Pattie *The Times* gazetesinin temiz, *gevrek* sayfalarını elinde ezip buruşturuyor, üste çaprazlamasına çırpılar uzatıyor. Çırpıların üzerine de eskiden kalma, paslı, yamuk közler koyuyor.

"Aman, Pattie, örümceğe dikkat. Kurtar şunu, kuzum. Hah, oldu. Ateşi ben yakabilir miyim?"

Kibrit yalazlanınca arka sayfada, birkaç kara adama işkence yapan başka birkaç kara adamın resmi görülüyor. Kâğıt, merhamete gelmişçesine tutuşuveriyor. Pattie göğüs geçirerek arkaya, topuklarının üstüne doğru çökerken çorabında bir kaçık, küçücük bir kertentele gibi yukarı doğru koşuyor.

"Pattie, şu fare kapanlarını unutma, olur mu?.. Yatak odamda bir fare gördüm, eminim."

"Peki."

Çırpılar, çatırdayarak, tutuşmuş kâğıt cehenneminin içine çöküyor. Pattie tozlu bir kömür kovasının içinden ufak, parlak kömür parçaları alarak şömineye atıyor. Kâğıt yalazı yüzünü ısıtıyor.

"Ha, bir de, Pattie..."

"Evet."

"Kardeşim Marcus telefon ederse işim olduğunu söyle. Başka arayan da olursa, işim olduğunu söyle."

"Peki."

Kurtarılan örümcek ölü numarası yapmayı bırakarak hızla kömür kovasının altına kayıyor.

"İçerisi ne feci karanlık. Sis evin içine girmiş sanki."

"Evet, evin içi çok karanlık."

"Biraz süt verebilir misin bana, Pattikins?"

"Sütümüz yok. Kapıcıdan ödünç alayım."

"Neyse, aldırma. Kendini sakın yorma, emi, benim badem şekeri Pattie'm."

"İşlerin yapılması gerek."

Kara papaz cüppesi Pattie'nin bükük dizine gerilmiş duran çoraba sürünüyor ve soğuk bir parmak, ensesindeki çıkık kemikleri okşuyor. Ayak sesleri uzaklaşıyor ve cüppenin hışırtısı merdivenden yukarı çıkıyor. Pattie arkasına dönüp bakmadan ayağa kalkıyor.

Yeni evdeki yerini henüz bulmamış olan koskocaman, önü camlı bir kitap dolabı, Pattie'nin ateş yakmakta olduğu holde çaprazlamasına duruyor, önündeki yer kitap dolu. Pattie şimdi geriye doğru bir adım atınca bunlara çarpıp sendeliyor. *Sein und Zeit*'ın üstüne kapaklanınca terliği ayağından düşüyor ve Pattie, *Sein und Zeit*'ı üşümüş çoraplı ayağının burnuyla, hırsla tekmeliyor. Ne esrardır bilinmez, Pattie'nin bütün ayakkabıları alındıklarından az sonra ayaklarına büyük gelmeye başlar zaten. Yukarıdan hafif bir müzik sesi duyulmaktadır. *Kuğu Gölü*. Bir an için Pattie'ye bedeni tüy gibi hafif geliyor. Pattie bale seyretmiş, canlı çiçekler gibi hareket eden beyaz şekilleri ta yukarıdan izlemiştir. Ama şimdi şişmanladım, diye düşünüyor bir an sonra, şişko bir kızım şimdi.

Sokak kapısı göz korkutan, tanıdık olmayan bir sesle çalınıyor ve Pattie kapıyı azıcık aralıyor. Tümden açmıyor çünkü evin içi pek soğuk olmakla birlikte dışarısı daha da soğuk. Sis hızla içeri saldırarak Pattie'yi öksürtüyor. Öğleden hemen sonraki saat olduğuna bin tanık gerek; dışarısının sarımtırak buğusu içinde, kaldırımda duran, ayrık, parlak gözlü, orta yaşlı kadını Pattie zar zor seçiyor. Kadının şık kürklü şapkasının altından çıkan nemli saç perçemleri yol yol yanağına yapışmış. Pattie onun sırtındaki astragan mantoyu gözden geçiriyor,

içinden mantoya fiyat biçiyor ve imreniyor. Kadın ısınmak için azıcık ileri geri yürürken süet çizmeleri kaldırım taşlarının kırağısı üzerinde belirgin izler bırakıyor. Pattie onun o aşırı kibar sesini duyunca şaşırmıyor. Bir düşman.

"Çok özür dilerim, rahatsız ediyorum ama adım Bayan Barlow. Kilise kurulundan geliyorum. Sayın rahiple görüşebilir miyim acaba?"

"Maalesef rahip hazretleri şu sırada kimseyi kabul etmiyorlar."

"Bir dakikacık görmek istiyordum. Zaten aslında..."

"Kusura bakmayın, daha yeni taşındık. İşimiz başımızdan aşkın. Daha sonra gelebilirsiniz belki."

Pattie kapıyı kapatıyor. Evin içindeki sisin arasından, görülmedik güzellikte ve belki yirmi yaşlarında bir delikanlı süzülüp çıkıyor. Kısa kesilmiş saçları, Pattie'nin okuduğu dergilerden "çilek sarışını" diye tanımlamayı öğrenmiş olduğu renkte. Delikanlı çevresine merakla bakınıyor, yerdeki kitapları gözden geçirmeye başlıyor, sonra Pattie'yi görünce merdivenin altında, mutfak yönünde gözden yitiyor. Bütün gençlerin kendisini alaya aldığına inanan Pattie onun sivri burunlu ayakkabılarını hoşnutsuzlukla mimliyor. Derken bir başka düşman ortaya çıkıyor.

"Ha, Pattie."

"Buyrun, Miss Muriel."

"Şimdi gördüğüm o müthiş yakışıklı çocuk da kim?"

"Kapıcının oğlu."

"Ya, kapıcımız da mı var? Adı nedir?"

"Bilmiyorum. Yabancı bir ad. Odanızda ateş yakmamı ister misiniz?"

"Yok, zahmet etme, Elizabeth'in yanına giderim. Bak, telefon; cevap verir misin Pattie? Beni isteyen olursa evde yok de!"

Konuşan bir erkek sesidir; iyice duraksıyor, özür dilercesine.

"Alo, ben Marcus Fisher. Ağabeyimle konuşabilir miyim acaba?"

"Özür dilerim, rahip şu sırada meşgul."

"Ya... Miss Elizabeth'le konuşabilir miyim, öyleyse?"

"Miss Elizabeth telefona hiç gelmez."

"Ya... O zaman Miss Muriel'le görüşebilirim belki."

"Miss Muriel burada değil."

"Ya... Rahiple ne zaman konuşabilirim?"

"Hiç bilemiyorum."

"Affedersiniz, kiminle konuşuyorum?"

"Miss O'Driscoll."

"Ha, şey, Pattie, kusura bakma, sesini alamadım. Neyse, en iyisi ben yeniden telefon edeyim, öyle değil mi?"

"Güle güle, Bay Fisher."

Merdivenin yukarısında duran karanlık bir şekil onayını belirterek mırıldanıyor ve küçük bir kâğıt uçak havalanarak Pattie'nin yüreğinin hemen üstüne dokunup yere, ayaklarının dibine düşüyor. Pattie başını kaldırmadan kâğıdı ateşe atmak amacıyla düzeltiyor ve bu arada sayfada basılı duran adresi okuyor. *Rahip konutu, St Eustace Watergate, London, E.C.* Pattie, Londra'da olduğuna hâlâ tam anlamıyla inanamıyor.

Yukarıdan yumuşak bir ses, "*Frère Jacques, Frère Jacques, dormez-vous*" diye şarkı söylemekte, açılıp kapanan bir kapıdan dışarıya Kuğu Gölü'nden bir fısıltı serpiliyor. Evin altından bir tren geçiyor ve evin içindeki her şeyi bir iki milimetre yerinden oynatıyor, Pattie'nin yüreğini de oynatıyor, gelgeç bir ölüm duyumuyla. Pattie bir şiir mırıldanıyor kendi kendine, dualarının yerini almış olan bir şiir, nasıl ki dualar da çocukluğunun o acınası, yenik büyüsünün yerine geçmişti. Hiç sırt çevirme artık. Neden sırt çeviririsin? Yıldızlı zemin, sulak kıyılar bağışlanmış sana şafağa değin.

Pattie mutfağa giriyor; "çilek sarışını" çocuk orada, onu babasına götürmek için beklemekte.

Bina bakıcısının odasında Pattie çok geçmeden kendini bambaşka bir kişi gibi hissetmeye başlıyor. Adı Leo olan sarı-

şın genç sessizce süzülüp dışarı çıkmış, Pattie'nin hâlâ anlayamadığı, tuhaf adlı kapıcı da Pattie'ye tılsımlı bir fincan çay sunmakta. Besbelli ecnebi olan kapıcının bir hayvanı andıran uysal, hüzünlü bir yüzü ve gür, sarkık, paslı kahverengi bir bıyığı var. Pattie hayvanları andıran erkeklerden hoşlanır, bu yüzden kapıcıya hemen ısınıyor... Bir de onun kendisini alaya almadığından emin olduğu için.

Kapıcı, bakımını üstlendiği rahip konutunun ısınma sistemini anlatmıştır. Karmaşık bir sistem bu; Pattie görebildiği kadarıyla sistemin, kazan dairesiyle kapıcı odası dışında pek bir yeri ısıtmadığını aklından geçiriyor. Kapıcı odasını inceliyor. Sivil savunma sığınaklarına benzeyen beton bir kutu. Havada tuhaf bir koku var; gerçi ömründe günlük koklamamış ama Pattie bu kokunun günlük kokusu olduğunu düşünüyor. Tuhaf biçimli metal kafesin iki yataklı bir ranza olduğu anlaşılıyor; yalnızca alttaki ranzaya yatak yapılmış. Tahta kaplı olan üst ranzaya ise Pattie'nin ömründe gördüğü en olağandışı resim dayalı duruyor. Tahta üzerine, kısmen altın boyayla çizilmiş; sahici altın olsa gerek, diye düşünüyor Pattie çünkü resim tutuşmuş gibi parlamakta. Bir masa başında baş başa vermiş söyleşmekte olan üç melaikeyi gösteriyor. Melaikelerin biraz küçük kafaları, kocaman, solgun aylaları ve kaygılı, düşünceli yüz ifadeleri var.

"Bu nedir?" diyor Pattie.

"İkona."

"İkona nedir?"

"Dinsel bir resim, işte!"

"Bu kişiler kim?"

"Kutsal Üçlü."

Adam doğruca, "Üçlü" değil de "Kutsal Üçlü" dediği için Pattie onun Tanrı'ya inandığını varsayıyor. Bir güven duygusu veriyor bu ona, bir hoşnutluk. Tanrı, Pattie'nin yaşamında belirsiz gene de önemli bir şeydir; başkalarının O'na inanması Pattie'yi avutur, rahatlatır.

"Adınız tam olarak nedir, sizin? Hâlâ anlayabilmiş değilim."

"Eugene Peshkov."

"Ecnebi adı, değil mi? Hangi ulustansınız siz?"

Adam, "Rusum" diyor övünçle. Sonra: "Siz nesiniz?"

Pattie onun sorusunu anlıyor anlamasına da, nasıl yanıtlayabilir?

"Ben Pattie O'Driscoll'um."

2

Ne yapacaksın ağabeyin konusunda?

"Bilmem. Ağabeyim konusunda bir şey yapmak mı gerekiyor?"

Marcus Fisher, ateşin neşeli ışığıyla aydınlamış sıcak odaya arkasını dönmüş, perdelerin aralığından dışarıya bakıyordu. Sis, karanlığı koyultmuş ve kendine özgü paslı sarı bir renge bürümüştü; sisin kendisinin de bir ışık kaynağı olduğunu düşünebilirdiniz. Yoğun hava yakından gelen bir gemi düdüğünün sesini boğuklaştırıyordu. Marcus perdeleri hoşnutlukla sımsıkı kapadı ve harıl harıl yanan kömür ateşine doğru döndü.

Norah Shadox-Brown, babayani tüvit takımıyla, çay masasına egemen durumdaydı. Tek dertleri başkalarının derdi olan kimselerin birçoğu gibi, o da genç kızlığının taze görünümünü orta yaşa kadar koruyabilmişti; o derli toplu, dümdüz saçları şimdi bir gümüş ışıltısına bürünmüş bile olsa. Lambaların ışığı onun üzerinden sofra örtüsünün dik İrlanda ketenine vurmuştu; ketenin beyazlığı üzerinde dört yapraklı yonca desenlerinin belli belirsiz altını ışıyordu. Peynir tekerlekleri gibi koskocaman, kat kat bir vişneli pastanın kesilmiş olduğu yerden, yumuşacık, kremalı içi gözüküyordu. Marcus, pastanın içerisinin ta tepeye kadar tombul vişnelerle döşenmiş olduğunu beğenerek gördü. Fırında kızarmış tuzlu çörekler, üzerlerindeki erimiş tereyağının ağırlığıyla baygın düşmüşlerdi. Yapımcısının, nadideliğini belirtmek ve pahalılığını bağışlatmak için "Erik Çatnisi" diye pazarladığı yeşil erik reçeli, Waterford camından yapılma bir tabağın içinde ışıltılı ve kaygan bir dağ oluşturmuştu. Çaydanlık şimdi doldurulmuştu. Sıcak suyla Hint çayının keskin duru kokusu Marcus'u sofraya buyur ediyordu. Marcus oturdu.

"Ben bir skandal falan olacak diye korkuyorum, hepsi bu... Kızlar için çok kötü olur da!"

"Aklından neler geçtiğini anlayamıyorum" dedi Marcus. "Evet, Carel son derece eksantriktir ama bundan önceki yerinde durumunu pekâlâ idare ettiğine göre burada da idare etmemesi için hiçbir neden göremiyorum. Zaten bana kalırsa az buçuk arpalık gibi bir yer burası."

"Aynen! Bence hiyerarşi ağabeyinin notunu vermiş; bu yüzden, muzırlık yapamayacağı bir yere atadılar onu."

"Var olmayan bir kilisenin papazı olarak görevi nedir, acaba? Kilisenin kule dışında hiçbir şeyi kalmamış, öyle değil mi?"

"Kuleden ibaret. Geri kalan her şeyin üstüne bomba düşmüş. Ne büyük kayıp! Wren'in yapıtıydı, bilmem biliyor musun. Hem de en güzel yapıtlarından biri."

"Daha yeni bombalanmışa benziyor. Carel gelmeden az önce gidip bakmıştım. Rahip konutunun çevresindeki her şeyi yerle bir etmişler."

"Evet, hani şu inşaat alanı olduğu için, çok lafı edildi ya, *Times*'a mektuplar falan yazıldı."

"Gökdelen konusu mu?"

"Evet, inşaat izni sonra geri alındı."

"*Solitudinem fecerunt*[*] tam anlamıyla. Ama rahip konutuyla kuleden başka hiçbir şey yok mu? Başka yerde bir kilise falan?"

"Hayır. Sanırım bir kilise salonu var ama kutsanmış değil. Anladığım kadarıyla sayın rahip gönlünce çok ya da az çalışmakta serbest olacak. Bundan önceki adamı hatırlarsın ama belki de sen hatırlamazsın, tuhaf görünüşlü, sakat bir adamdı. Hemen hemen hiçbir iş yapmaz gibiydi. Görünüşe göre orası sorunlu çocuklar için bir köşeymiş. Oxfam'daki büroda Bayan Barlow diye bir kadınla tanıştım, insanı biraz deli eden bir hanım, o anlattı. Kendini bu tahtın ardındaki gerçek güç olarak gördüğünü sanıyorum. Kendi malıymış gibi konuşuyordu. Kent içi kiliselerinin günümüzde neye benzediğini bilirsin. Konuşmalar, konserler, pazar günleri de kapalı. Carel'in çok işine gelecektir! Her şeyi Bayan Barlow'a bırakabilir."

"İyi ya işte, neden kaygılanıyorsun öyleyse?" diye Marcus sordu, biraz daha yeşil erik reçeli alarak.

"Çünkü Carel işleri asla oluruna bırakmayacaktır da ondan. Çevresindekileri şoke etmek hoşuna gider onun. Nasıl müthiş dengesiz olduğunu biliyorsun."

"Yok canım!" Aklı başında, dobra bir kadın olan Norah, Carel gibi çapraşık, içedönük bir kişiliği asla anlayamazdı, incelikli ve dolaylı olan her şey Norah'nın gözünde yalan demekti.

"Hem baksana seninle görüşmeyi nasıl reddediyor, Elizabeth'i görmene bile izin vermiyor. Oysa babası öldüğü za-

* Lat. Yalnızlık üretiyorlar. (ç.n.)

man seninle Carel'in ortaklaşa vesayetinize bırakılmıştı. Ama Carel sana asla söz hakkı tanımadı."

Carel, Marcus'un ağabeyiydi. Marcus'un küçüğü ve Elizabeth'in babası olan Julian uzun yıllar önce, Marcus'un Amerika Birleşik Devletleri'ndeki gezileri sırasında yakalandığı esrarlı bir hastalıktan ölmüştü. Carel'in, çocuğun tek vasisiymiş gibi davrandığı doğruydu.

Marcus, "Bence tam olarak öyle değil" dedi şimdi. "Biraz da benim suçum. Daha kesin bir tutum takınmalıydım, başından beri."

"Carel'den korkuyorsun, senin sorunun bu."

Öyle miydi sahiden? Marcus ana babasını henüz okuldayken yitirmişti ve on altı yaşında ailenin reisi olup çıkan Carel, gözüne zamanla, tuhaftır ki baba gibi görünmeye başlamıştı. Sağlığı her zaman biraz bozuk olan Julian'ı iki ağabey çok sevmişlerdi. Ama kudret ve yetkinin kaynağı her zaman Carel olmuştu.

Marcus, "Yeni yetişirken hepimiz bir arada çok mutluyduk" diye mırıldandı, ağzı tereyağlı sıcak çörek ve yeşil erik reçeliyle dolu.

"Bilmem ama bir kopukluk olmuş gibi geliyor bana."

"Bence büyümenin etkisinden başka bir şey değil. Bir de kız meselesi var. Sonra, işte, çeşitli şeyler."

"Kız ne yaptı ki?"

"Ne yapacak, sorun çıkardı. Coşkulu bir tipti, üçümüze de az çok âşıktı sanki, biz de ona sevdalı gibiydik. Ben tası tarağı toplayıp ABD'ye kaçmakla yakamı kurtardım. Carel'le Julian zaten evliydiler."

"Berbat bir durum yani."

"Öyleydi. Kız aslında absürd'dü bir bakıma, gene de son derece tatlıydı. Pek ciddiye de almazdım ya... Ne tuhaf, şimdi yüzünü anımsayamıyorum bile. Komünist Partisi'nin üyesiydi. Aradan akıl almaz derece uzun yıllar geçti."

Ağabeyinin umulmadık biçimde Londra'ya dönmesi Marcus'u, Norah'ya henüz tam olarak itiraf etmediği kadar

sarsmıştı. Midlands yöresindeki kiliseye, yeterince uzakta olduğu için, Marcus ulaşılmaz gözüyle bakabilmişti. Oradan da papazın tuhaf huylarına ilişkin söylentiler gelmişti. Marcus ağabeyine iki kısa ve de besbelli istenmeyen ziyaret yapmıştı. Şimdi onu ve Elizabeth'i görmeyeli yıllar oluyordu.

Norah biraz daha çay koyarken, "Muriel kaç yaşında oldu şimdi?" diye sordu, "Dur bakayım, yirmi dördünde olmalı."

"Herhalde." Muriel, Carel'in kızı ve tek çocuğuydu.

"Ya Elizabeth kaç yaşında?"

"On dokuz." On dokuz ha! Marcus biliyordu bunu. Elizabeth'in büyümekte olduğu konusu kafasını çok kurcalamıştı. On iki yaşlarında büyülü bir çocuk olarak açıkça anımsıyordu onu, o uzun, solgun, dalgın yüzü ve omuzlarına akan beyaza yakın sarı saçlarıyla. Elizabeth o sıralar tek çocuk olduğunun, öksüz olduğunun bilincine varmış çocukların serinkanlı olgunluğuna sahipti. Biraz da başıboş ve haşarıydı tabii. Ne o ne de Muriel doğru dürüst anne bakımı bilmişti. İki Bayan Fisher, Sheila ve Clara, birer kız çocuğu doğurmuş, az sonra da ölmüşlerdi. Yaşamının geri planında giderek solan ve artık birbirine karışan imgeleriyle bu hüzünlü ve biraz da suçlayıcı iki ruh, bekâr kalmış olan Marcus'un gözünde hâlâ, kardeş eşlerinin gizemli ve olağanüstü saygın havasını taşırdı.

"Elizabeth ne güzel olmuştur kim bilir..." dedi, vişneli pastadan bir dilim alarak. Gerçi pısırıklık etmiş, Elizabeth üzerindeki hakkını arama yoluna gitmemişti ama onu düşününce hâlâ, Julian'ın ölümünden sonra kendini çok güzel ve çok akıllı bir çocuğun sözde babası konumunda bulunca kapıldığı tuhaf heyecanı duyuyordu. Carel çok geçmeden küçük öksüzü çalıp gitmişti. Gene de Elizabeth, Marcus'un en mahrem düşlerindeki yerini korumuştu. Çocukluğunda Marcus'la düzenli yazışmışlardı ve Marcus başlangıçtan beri onu geleceğe ilişkin belirsiz gene de sıcak bir duyuyla özdeşleştirmişti. Elizabeth yedekte, saklı tutulan bir şeydi, zamanını bekleyen bir şey. O eski, masum sahiplik duygusunun heyecanı şimdi bile

Marcus'un kanında karıncalanıyordu, ağabeyine karşı duyduğu daha eski korkuyla karışmış olarak.

Norah, "Geçirdiği o uzun hastalıklar Elizabeth'in güzelliğini soldurmuş olabilir" dedi. "Bir kalıtım bozukluğu var kızda. Babası gibi genç yaşında ölürse hiç şaşmam." Sağduyusunu kimi zaman şaşırtıcı katılıkta yargılarla dışarı vuran Norah, Elizabeth'i hiç sevmemişti: küçük, sinsi, perili gibi bir şey, derdi onun için. "Başka her şey bir yana, Elizabeth'in sağlık durumu konusunda daha çok bilgin olması gerekir."

Dört yıl kadar önce Elizabeth'in sırtıyla ilgili bir sorun olmuştu, başlangıçta, "disk kayması" denilen türden. Konulan tanılar ve uygulanan iyiletim yöntemleri para etmemişti. Genç kız şimdi tıbbi korse giyiyor ve hiçbir zaman fazla hareket etmemesi, "sakin yaşaması" gerekiyordu.

"Çok haklısın" dedi Marcus. İçinde gene o özel sızı depreşmişti ki, bu, Elizabeth'i görmek, hem de hemen görmek için duyduğu isteğin ivediliğindendi. Yıllardır onun içinde uyumaktaydı Elizabeth. Şimdi uyanmıştı. Marcus kendi uzun süren savsaklığını düşündükçe suçluluk ve şaşkınlığa kapılıyordu.

"Sonra eğitim konusu da var" diye Norah sözünü sürdürdü. "Ne biliyoruz ki bu konuda?"

"Şey, Carel bir ara Latince'yle eski Yunanca öğretiyordu ona, bunu biliyorum."

"Ben aile arasında ders verip almayı asla onaylamamışımdır. Duygular gereğinden fazla araya girer. Eğitim, meslekten kişilerce yürütülmelidir. Hem zaten bir parça sıradan okul hayatı kızcağıza iyi de gelirdi. Evden hemen hemen hiç dışarı çıkmıyorınuş, duyduğuma göre, çok zararlıdır bu onun için. Böyle bir durumda kişi kendi kendini kurtarmaya bakmalıdır. En kötüsü de teslim olup geri çekilmektir."

Emekli bir okul müdiresi olan Norah, kişinin kendi başının çaresine bakmasının evrensel boyutta yararlı olduğuna inanırdı.

Marcus, "Evet, kızcağız çok yalnızlık çekiyor olsa gerek" dedi. "Neyse ki ilk baştan beri arkadaşlık edebileceği Muriel var."

"Benim bu da hoşuma gitmiyor. Bu iki kızın bu kadar birlikte olmaları doğru değil. *Cousinage, dangereux voisinage.*"*

"Allah Allah, ne demek istiyorsun?"

"Hiç, yalnızca bunun sağlıksız bir arkadaşlık olduğunu söylemek istiyorum. İkisi de biraz genç erkek yüzü görmeliler."

"Sevgili Norah, senin böyle genç erkekleri salık vermen ne değişiklik! Aslını ararsan ben eskiden beri bu iki kızın pek de geçinemedikleri gibi bir izlenim edinmişimdir."

"Eh, Elizabeth'in şımarık, zor bir çocuk olduğu bir gerçek. Korkarım Muriel'de de kötüye doğru bir değişim var. Keşke üniversiteye gitseydi de, şöyle yapmaya değer bir iş bulsaydı."

"Hiç değilse *bu* Carel'in suçu değil" dedi Marcus. Yeğenlerinin büyüğünü pek sevmezdi. Muriel'in güvenemediği, buruk bir alaycı yönü vardı. Marcus onun kendisiyle dalga geçtiğinden kuşkulanırdı. Beri yandan Muriel, Norah'nın favorisiydi, hatta Marcus'un çabaları sayesinde bir süre Norah'nın okulunda öğrenci bile olmuştu. Olağanüstü yetenekli bir kız olmasına karşın, kolaylıkla girebileceği üniversitede okumayı reddetmiş, üstüne üstelik, Norah'nın en hor gördüğü bir işe atılarak steno ve daktilo yazan bir sekreter olmuştu. Marcus, Norah'nın o zamanlar Muriel hesabına biraz fazla hırslı davranmış olduğunu düşünürdü. Norah, Muriel'e biraz fazla yakınlık duymuştu belki de.

Hertfordshire'daki ufak, bağımsız bir okulun müdürü olan Marcus, Norah'yı meslekleri yoluyla tanımıştı. Onu sever, beğenirdi. Ancak son zamanlarda, kendi de pek ayırdına varmadan, onu bir sorun olarak görmeye ve tedirgin olmaya başlamıştı. Sonsuz enerji dolu olmasına karşın Norah, sağlık nedeniyle erkenden emekliye ayrılmak zorunda kalmış ve gelip Doğu Londra'ya, on sekizinci yüzyıldan kalma harap bir eve yerleşmişti. Kendine hemen başkaca uğraşlar –doktoruna göre gereğinden çok uğraş– bulmuştu, doğallıkla. Belediye Meclisi için gönüllü çalışmalar yapıyordu, kitaplık komisyonlarında, konut komisyonlarında, eğitim komisyonlarında et-

* Kuzenlik tehlikeli komşuluktur. (ç.n.)

kindi; mahkûmlara, ileri yaştaki emeklilerle sorunlu gençlere yardım etmeye çalışıyordu. Bununla birlikte hâlâ karşısındakinde, yeterli uğraşı olmayan, huzursuz bir insan izlenimi yaratıyordu. Eskiden çalışmaları için enerji sağlayan duygu ve heyecanlar şimdi rölantideydi, tutukluk yapıyordu. Marcus onda yeni bir duygusallığın ayırdına varmıştı ki bu, o eski, aklı başında, pratik pedagog kişiliğine hiç uymadığı için ona bir tür hantallık, iç burkan, acınası bir hava veriyordu. Marcus onun eski öğrencilerine –tedirgin olarak görüyordu ki kendine– karşı daha gözle görülür bir sevecenlik göstermeye başladığının farkındaydı. Hatta kısa bir süre önce Norah ona, evin üst katındaki boş daireye taşınması gibi ürkütücü ve sıkıcı bir öneride bulunmuştu. Marcus bunu kaçamaklı bir yanıtla geçiştirmişti.

Norah şimdi sözünü sürdürerek, "Yazık ki Muriel günümüz gençliğinin oldukça tipik bir örneği" dedi. "Yani daha kafalı olanların, demek istiyorum. Yaradılış yönünden çok iradeli, azimli, ilkeli bir insan. Topluma uyum sağlaması gerekir. Ama nedense bir şeyler ters gitmiş, Muriel'in toplumsal bir konumu yok. Sanki salt enerji gücü onu sürüklediği gibi toplum kurallarının tümden dışına itmiş. İşte sen kitabında bu gibi şeyleri ele almalısın."

Marcus üzerinde uzun süredir düşündüğü bir kitabı yazmak için okuldan iki dönem izin almıştı: Laik bir çağda ahlaki değerler üzerine felsefi bir inceleme. Marcus bunun belirli bir etki uyandıracağını umuyordu. Akıcı dili ve nükte gücüyle Nietzsche'nin *Trajedinin Doğuşu*'nu andıran, oldukça kısa ama çok saydam ve çok kesin bir yapıt olacaktı.

Marcus şimdi, "Muriel için dediklerini anlıyorum" dedi. "Başka zeki gençlerde de gördüm ben bunu. Ahlak konularını düşünmeye başlar başlamaz bir tür çok incelmiş ahlaksızlık geliştiriyorlar."

"Bu da onları ille ahlaksız, suçlu ve toplumdışı kişiler yapmıyor elbet. Suç işlemenin başka nedenleri vardır, genellikle

aile içinde. Eski öğrencilerinden birinin aleyhine konuşuyorum, kusura bakma ama o Peshkov denilen çocuk, örneğin, bana doğuştan toplumdışı ve suça eğilimli gibi geliyor. Onun durumunu..."

Norah sözünü sürdürerek suç eğiliminin nedenceleri konusunda görüşlerini açıklamaya başlayınca, Marcus sessizce göğüs geçirdi. Bu konu canını sıktığı için değil ama Leo Peshkov'u anımsamak da hoşuna gitmiyordu doğrusu. Leo, Marcus'un başarısızlıklarından biriydi. Norah yöredeki konut sorunlarıyla ilgili çalışmaları sırasında, sağlık koşullarından uzak bir izbede yaşayan baba oğul Peshkov'ları bulup önce bir kilise barınağına, sonra da piskoposun yardımıyla, rahip konutunda şimdiki yerlerine yerleştirmişti. Bu, biraz önce sözü geçen o garip görünüşlü sakat papazın gelişinden hemen önceydi. O zaman öğrenci olan Leo, o yörede, pek de iyi olmayan bir okula gitmekteydi; Norah, Marcus'tan ona okulunda bir yer açmasını rica etmişti. Gerçeği söylemek gerekirse Leo'nun eğitiminin ücretini Marcus'la Norah ödemişlerdi ama Peshkov'ların bundan haberi yoktu.

Özel okula girince Leo, zeki ve baskısız delikanlı rolünü öyle bir oynayış oynamıştı ki Marcus'un mesleki serinkanlılığını aşındırmıştı. Marcus kendi kendini tanımaz, çağdaş ruhbilimin incelikli varsayımlarını bilmez değildi. Kendi kendine karşı hoşgörülü olmakla birlikte, başarılı öğretmenlerin bileşiminde belirli bir doğal sadizm öğesinin oynadığı rolün de pekâlâ farkındaydı. Kendi kendinin bile sadist yönlerini iyice tartmış, kendi sadizminin işleyiş tarzını inceleyip anlamıştı; kendi uzmanlığına sonsuz güveni vardı. İyi bir öğretmendi o, iyi bir başöğretmen; ne var ki insan ilişkilerinin doğal şamatası arasında akıl sınırlarının içinde kalan bir sadizm, sahneye kusursuz bir rol eşi çıkar çıkmaz sahibini şaşkınlığa uğratabilir.

Leo işte o kusursuz eşti. O kendine özgü, saman altından su yürütüp baş kaldıran mazoşizm türü, Marcus'un yaradılışındaki özelliklere öyle uyuyordu ki! Marcus cezalandırdıkça Leo

dönüp dahasını istiyordu. Marcus ona, iyi yönlerine seslenip yetişkinmiş gibi davranmayı denemişti. Bu kez de aralarında gerektiğinden çok ve yoğun bir duygu alışverişi doğmuştu. Marcus güven ve şefkat gösteriyor, Leo kabalık ediyor, Marcus gözlerini karartan bir öfkeye kapılıyordu. Leo okulu bitirdi: Başa dert açmakta deha sayılabilecek bir uzman! Marcus onu üniversitede Fransızca ve Rusça okuması için hazırlamıştı. Son anda delikanlı, matematik öğretmeninin işbirliğiyle –Marcus, kendisinin bile sabrını taşırarak bu adama bir rakip gözüyle bakar olmuştu– mühendis çıkmak için Leicestershire'da bir teknik okula gitmişti. Pek de başarılı olmadığı söyleniyordu.

Norah, "Bütün bunlar Hıristiyanlığın çöküşünün bir parçası" diye sözlerini bitirmekteydi. "Hıristiyanlığın sahneden silinmesine üzüldüğüm sanılmasın. Ne var ki işler benim gençliğimde sandığımız gibi çıkmadı. Din denen şeyi içerimizden iyice temizleyip atana kadar, şu içinde yaşadığımız 'Tanrıların Alacakaranlığı' gibisinden hava, bir dolu insanın delirmesine yol açacaktır."

"Bilmem ki!.. İçerimizden her şeyi temizleyip atmayı istiyor muyuz gerçekten?" dedi Marcus, belalı genç öğrencinin hayalini zihninden kovarak. Norah'nın o eski Fabian radikallerine özgü pratik sağduyusunu kimi zaman fazla çıplak ve soğuk bulduğu olurdu. Norah'nın uğrunda seferber olduğu o gıllığışsız, tertemiz akılcı dünya kurulamamıştı, Norah da gerçekte var olan daha kafa karıştırıcı dünyaya bir türlü uyum sağlayamamıştı. Görüşlerinden birçoğunu paylaşan Marcus, onun "Tanrıların Alacakaranlığı" dediği şeyin az buçuk büyüsüne kapılmaktan kendini alamıyordu. O kocaman, sisli biçimlerden oluşma ulu perde en sonunda gerçekten kalkacak mıydı ve kalkarsa arkasından ne gözükecekti? Marcus dinsel inanç sahibi değildi, gene de kimi zaman buruk bir alayla dediği üzere, Hıristiyanlığın bir amatörüydü. Okumayı en sevdiği yazılar teolojik olanlardı. Daha gençken bir papaz ağabeyi olduğu için de karanlık, hafiften suçlu bir kıvanç duyardı.

"Evet, istiyoruz" dedi Norah. "Senin sorunun yalnızca Hıristiyan bir yol arkadaşı olman. Can çekişen bir mitolojiye bulaşmamak daha iyidir. Bütün o öyküler resmen yalan, bu da açık olarak ne kadar sık ortaya vurulursa o kadar iyi olur."

Bu konuda daha önce de aralarında görüş ayrılığı olmuştu. Şu sırada tartışmaya üşenen ve isteksiz olan Marcus, çay saatinin sona ermiş olduğunu üzülerek fark etti. Parmaklarını sert keten peçeteye silerek hafifçe ateşe doğru döndü.

"Neyse, yarın gidip Carel'i görürüm. Elizabeth'i görmek için de diretirim" diye mırıldandı.

"Öyle yap, olmaz derse de dinleme. Ne de olsa, üç kez kapılarına gittin. Hatta ben de seninle gelirim belki. Muriel'i ne zamandır görmedim, şöyle açıkça konuşmak isterim. Elizabeth'le herhangi bir sorun olursa ben yasal önlemlere başvurmanı salık veririm. Ağabeyinin papazlıktan alınması ya da bir yerlere kapatılması gerekir falan demiyorum. Ama biraz daha aklı başında insanlar gibi davranmaya zorlanmalıdır. Piskoposla bu konuda biraz konuşayım bari; konut komisyonunda sık sık karşılaşıyoruz."

Norah kalkmış, şimdi altın sarısı pasta kırıntılarının ve yeşil erik reçelinin kürküyle kaplanmış olan tabakları toplamaktaydı. Marcus ateşte elleriyle bileklerini ısıtıyordu. Odanın havası soğumuş gibiydi.

Norah, "Carel hakkındaki o çirkin söylentiyi duymuş muydun bilmem" dedi. "O zenci hizmetçiyle arasında bir şeyler varmış diye, hani."

"Pattie mi? Hayır, duymadım. Ama böyle bir şey zaten olamaz."

"Neden olamazmış yani?"

Marcus kıkır kıkır güldü. "Pattie çok şişmandır."

"Uçarılık yapma, Marcus. Ne yalan söyleyim, derisi senin şu şapkan kadar kapkarayken, adının O'Driscoll olmasına hâlâ şaşıyorum."

"Pattie o kadar da kara değildir, canım. Olsa da fark etmez ya!"

Marcus söylentiyi duymuş ama inanmamıştı. Carel'in tuhaf huyları o türden değildi. Temiz, iffetli bir adamdı Carel, hatta mutaassıp. Bu konuda Marcus ağabeyini iyi tanırdı çünkü kendi kendini tanırdı. Ayağa kalktı.

"Aa, Marcus, gitmiyorsun ya? Neden gece kalmıyorsun? Bu feci siste ta Earls Court'a kadar gidecek ne var?"

Marcus ağzının içinde, "Gitmem gerek, işim var" diye bir şeyler yuvarladı. On dakika sonra, kırağıyla yapışkanlaşmış kaldırımlar üzerinde, ıssız ayak sesleri sisin kalın pelerini içinde yankılanarak yürürken, Norah'yı tümden unutmuş ve yüreğine, Elizabeth'i yeniden görmek düşüncesinin verdiği sıcacık mutluluk tohumu düşmüştü.

3

Çok özür dilerim, rahatsız ediyorum. Adım Anthea Barlow, kilise kurulundan geliyorum. Sayın rahibi bir dakikacık görebilir miyim acaba?

"Maalesef rahip şu sırada kimseyle görüşmüyor."

"O zaman ona bir not bırakabilirim belki. Çünkü benim asıl istediğim..."

"Maalesef rahibin henüz gelen mektuplarla ilgilenecek fırsatı olmadı. Daha sonra gene gelseniz?"

Pattie kapıyı, sislerin içinde el kol sallayarak hafiften feryat eden karaltının yüzüne sımsıkı kapadı. Kaşarlanmış bir kapı bekçisiydi. Bu tür olaylara alışık olduğundan, bir an sonra kadını unutmuştu bile. Yukarıdan, Elizabeth'in Muriel'i çağır-

mak için kullandığı o küçük çanın şıngırtısını duyabiliyordu. Holden geçerken ayağından düşmüş olan terliği yeniden giyerek şıpıdık adımlarla mutfağa döndü.

Pattie tedirgin, diken üstündeydi. Metro trenlerinin dinmeyen gürültüsü gündüzleri sinirlerini sarsıyor, geceleri rüyalarına giriyordu. Taşındıklarından beri sis onları sarmalayıp içeri kapamış olduğundan, Pattie'nin henüz rahip konutunun dışı konusunda pek az fikri vardı. Daha doğrusu evin dışında hiçbir şey yok gibiydi; ev, bütün öteki uzanıları kendi özünde eritmişti sanki, Pattie'nin pazar gazetelerinde okuduğu o usa sığmayan yuvarlak biçimli evrenler misali. Geldiklerinin ikinci günü bir cesaret dışarı çıktığında Pattie evin yakınlarında başka hiçbir yapı olmadığını görerek şaşırmıştı. Sis durup durup gizemli seslerle uğulduyordu, gelgelelim üstünde durduğu küçük kaldırım parçası ve konutun kırağıdan kürk giymiş kırmızı tuğla önyüzü dışında görecek hiçbir şey yoktu. Konutun yan duvarı, savaş sırasında başka bir binadan ayrılmış olduğu yer, betondu. Pattie betonun tuğlayla birleştiği köşeye eldivenli eliyle dokundu ve sağ yanda yükselen bir şekil gördü; bunun, Christopher Wren'in yaptığı kule olması gerektiğini biliyordu. Karanlık, sarı sis arasından zar zor, açık bir kapıyla bir pencere seçebildi. Biraz daha ilerleyince kendini çorak bir diyarda buldu. Görünürde hiç ev yoktu, yalnızca içinden yol geçen dümdüz donmuş çamurdan bir yüzey ve şurada burada, kaskatı donmuş muşambayla örtülü küçük tümsekler. Burası koskocaman bir inşaat alanına benziyordu ama terk edilmiş gibiydi. Kaldırımdan inince Pattie'nin ayakları altında küçük buz birikintileri çatırdamaya başladı; buzun içindeki donuk otlar cam kubbeler altında duran eski zaman süslerini andırıyordu. Issızlıktan ürktüğü ve yolunu şaşırmaktan korktuğu için acele adımlarla hemen evin güvenliğine dönmüştü. Yolda kimseciklere rastlamamıştı.

Alışveriş sorunu daha çözümlenmiş değildi. Alışveriş Pattie için doğal bir etkinlikti, dünyayla kurduğu iletişimin temel bir

dışavurumu. Hiçbir zaman düzenli ve sistemli olmadan, eskiden beri gündelik bir tören gibi yürütülmüştü; unutulan ufak tefekler için sonradan bir koşu gidip gelmelerin de kendilerince küçük, hamarat bir tatları vardı. Bu uğraştan yoksun kalınca, Pattie kuluçka makinesine yatırılan tavuklara dönmüştü. İçgüdüsel olan bir koşuşturma eylemi yasaklanmıştı sanki. Rahip konutunun dolaylarında dükkân olmadığı anlaşılıyordu. Pattie eve servis yapan bir yer de bulamamıştı henüz. Hâlâ Eugene Peshkov'a bel bağlamak zorundaydı. Eugene her sabah elinde Pattie'nin listesiyle sislerin içine dalıyor, daha sonra da ısmarlanan şeylerle geri dönüyordu. Her bir kolunda tıka basa dolu birer torbayla, onay bekleyerek gülümseyen bu iriyarı adamın görüntüsünde iç yatıştırıcı bir şey vardı. Yalnız şimdi artık Pattie daha düzenli olmak, hiçbir şey unutmamaya dikkat etmek zorundaydı. Ev halkının gereksinimleri basitti aslında. Carel vejetaryendi ve havuç rendesiyle yumurta, peynirle katkısız kraker yiyerek yaşardı. Yemekleri, kendi isteği üzerine, değişmeyen bir tekdüzelikteydi. Pattie de kızartılmış ekmek üzerinde fasulye ve sucukla yetinirdi. Muriel'le Elizabeth'in neler yediklerinden haberi yoktu. Elizabeth, Pattie'nin odasına girmesini istemezdi ve kızlar, uzun bir gelenek uyarınca kendi yemeklerini bir gaz ocağında kendileri pişirirlerdi. Bu, onların kendilerini ayrı bir aşiret saydıklarının başka bir belirtisiydi.

Pattie otuz yıl önce, İngiltere'nin orta göbeğindeki adı anılmaz bir sanayi kentinde, küçük bir evin tavan arasında dünyaya gelmişti. Annesi Miss O'Driscoll bu konuğun gelişine sevindi denemez. Kendisi de dünyaya buna benzer yıldızlar altında gelmiş olan Miss O'Driscoll hiç değilse kendi babasının Liverpool'da bir işçi ve anne tarafından dedesinin County Tyrone'lu bir köylü olduğunu biliyordu. Kendisi Protestandı. Gebeliği sırasında (ilki değildi bu) çocuğun babasının kimliği, ilginç tahminlere konu olmuştu. Sonra kahverengindeki bebeğin gelişiyle babalık sorunu bir yere değin çözümlenmişti. Miss O'Driscoll bir Jamaikalıyı açıkça anımsıyordu; içkiye pek

düşkün olduğundan adamın soyadını asla anımsayamadığı için Pattie'nin bu soyadını taşıması hiç söz konusu edilmemişti. Hem zaten bu adam, daha Pattie ana karnında, iğne ucu gibi bir olasılıklar zerresiyken, metroda bir iş bulmak niyetiyle Londra yolunu tutmuş olan düşsel bir varlıktı.

Pattie çok geçmeden, "bakıma ve korunmaya muhtaç" duruma düştü. Miss O'Driscoll ana olarak pek sevecendi de, tutarlı ve sebatkâr olmaktan çok uzaktı. Küçük esmer piçi kucağından alınıp bir yetimler yuvasına yerleştirildiğinde her zamanki gözyaşlarını döktü, her zamanki ahlarını çekti. Arada yetimler evine gidiyor, biraz daha gözyaşı dökerek Pattie'ye uslu kız olmasını sıkılıyordu. Miss O'Driscoll arada bir Doğru Yolu Bulmak huyundaydı; böyle zamanlarda yuvanın kapısında Kutsal Kan konusunda ateşli diskurlar geçer, hatta kendini tutamayıp dinsel ilahiler okurdu. Bir süre sonra yeniden hamile kaldığı için ziyaretleri sona erdi ve Miss O'Driscoll bir karaciğer hastalığından ölerek Pattie'nin doğmamış erkek kardeşini de yanında götürdü.

Pattie çocukluğunu mutsuzluktan sersemlemiş durumda geçirdi; mutsuzluğu öyle sürekliydi ki çocuk bunun bir tür hastalık olduğunu ayırımlayamıyordu. Kimse ona özellikle kötü davranmıyordu. Dayak, hatta azar yediği de yoktu. Neşeli, güler yüzlü, pratik kadınlar onun gereksinmeleriyle ilgileniyorlardı; küçükken giysilerinin düğmelerini açıp kapadılar, büyüdüğü zaman da hijyenik pedlerle birlikte cinsellik konusunda hayli yalınlaştırılmış bilgi sağladılar. Yaşıtlarının çok gerisinde olmasına karşın, öğretmenleri ona sabır gösteriyorlardı. Zihnen geri olarak sınıflandırılınca başka bir okula yollandı; buradaki öğretmenler daha bile sabırlıydılar. Öbür çocuklar ona, "kara" olduğu için takılıyorlardı doğallıkla ama itip kakmıyorlardı. Genelde onu yok sayıyorlardı.

Üniformalı adam onu Miss O'Driscoll'un alkollü hıçkırıklarından koparıp kucaklayarak götürdüğünden bu yana onu seven olmamıştı. Ona, yalnızca sevginin doğurabileceği tür-

den özel bir dikkatle bakan ya da dokunan olmamıştı. Bir çocuklar kalabalığı arasında Pattie dikkati çekmeye çabalamış, o küçük, esmer kollarını uzatmıştı, boğulan biri gibi ama yetişkinlerin bakışları onu hiç görmeden üstünden kayıp gitmişti. Daha talihli çocukların aksine, Pattie sevgi tarafından yalanarak biçime sokulmanın –ana ayının yavrularını yalaması gibi– ne olduğunu hiç bilmemişti. Gerçi annesi ona bir zamanlar her şeye karşın, bir hayvanın yavrusunu bağrına basmasına benzer bir tür sevgi sağlamıştı. Yeniyetmeliğinde Pattie bunu, bilincine varamadığı, hüzünlü bir şükranla anımsardı. Doğru dürüst bir anı bile sayılmayacak olan bu kırpıntıları her zaman gönlünde taşır, ölmüş annesine her gece dua ederdi. Yine Patfie, İsa'nın Kutsal Kanının günahları –kendi günahları gibi kızıl da olsa– temizlemekte Miss O'Driscoll'un inandığı kadar etkili olduğuna inanırdı.

Bir de Tanrı Pattie'yi seviyordu elbet. O pratik kadınlar bunu ona en başından öğretmişler, kendi elleri –her zamanki gibi– başka işlerle uğraşırken onu Tanrı'nın ellerine teslim etmişlerdi, sözgelişi. Tanrı onu kocaman, kıskanç bir sevgiyle seviyordu, Pattie de Tanrı'yı seviyordu doğal olarak. Ne var ki bu karşılıklı sevgi, mutsuzluğun Pattie'yi her an hırpalayarak aptallığa benzer bir duruma getirmesini önleyemiyordu. Çok sonradan, Pattie'nin bilinçsizce tapındığı karanlığın içinden bir güç merhamete gelerek o yılların üzerine unutuşun süngerini çekecekti. Yetişkinlik yıllarında Pattie çocukluğunu hemen hemen hiç anımsayamaz oldu.

Pattie on dört yaşındayken okuyup yazmayı hâlâ tam sökememiş olarak okuldan ayrıldı ve bundan öte eğitilmesi olanaksız görüldüğü için hizmetçiliğe başladı. İlk işverenleri öğretmenlerinin bir uzantısıydı; hayat dolu, liberal kafa yapılı, aydın kişiler ki şimdi daha bilinçli olan ve daha çabuk kızan Pattie onların amansız bir metabolik süreçle onun mutsuzluğunu kendi neşelerine dönüştürdüklerini düşünüyordu. Aslında bu kişilerin Pattie'ye çok iyilikleri dokundu. Onu bir evde

yaşamaya alıştırdılar, aptal olmadığına inandırdılar, hatta elinin altına kitap bile verdiler. Çok iyi davranıyorlardı ona, ne var ki Pattie'nin iyilikten aldığı tek ders renk engelinin dersiydi. Çocukluğunda kara derili olmanın çilesi ile Pattie olmanın çilesi arasında ayrım bilmemişti. Bir genç kız olarak ayrıklığının bilançosunu çıkardı. Kara derili bir insan olduğu için işverenleri ona karşı özel bir biçimde davranıyorlardı.

Pattie şimdi derisinin rengini duyumsamaya başladı; sonradan vurulmuş bir cilaymış gibi duyumsuyordu bunu. Rengini başkalarının bakışlarında da durmadan okuyordu. Çıkmaz bir boyayla öylesine koyu, kaymaksı bir kahverengine boyanmış olan kendi kollarını uzatıp gözlerinin önüne seriyordu, avuç içlerinin grimsi solgunluğu ve tırnaklarının hafif morluğuyla. Aynalarda o yassı, değirmi yüzünü, ağzının belli belirsiz çıkıklığı yüzünden gülümseyince hepsi birden görünen ışıl ışıl dişlerini şaşkınlıkla, neredeyse hayretler içinde süzüyordu. O kupkuru, kara saçlarının kıvırcıklarını elliyor, onları çekeleyip düzleştiriyor, sonra yaylanarak gene doğal biçimde burgulanmalarına bakıyordu. Bazen sokakta gördüğü sari giymiş, kulağına ve boynuna mücevher takmış, ince yüz çizgili, gururlu Hint kadınlarına imreniyor, kendi milliyetini böylesi bir havayla taşıyabilmeyi istiyordu. Ama sonra, kara derili olmak dışında bir milliyeti olmadığını ayrımsıyordu. Duvarlarda, *Fellahlar evinize dönün*, yazısını okuduğu zaman da kendi üstüne alınıyordu, pazar günleri gittiği kilisedeki ayinlere katıldığı zamanki kadar içten ve inanmış. Jamaika'yı düşünüyordu bazen; burasını gözünde bir renkli film sahnesi olarak canlandırıyordu, yumuşak bir müzikle birbiri içinde eriyen dalgalar ve sallanan palmiyeler. Gerçekte Pattie denizi hiç görmemişti.

Kentte başka kara derili insanlar da vardı, tabii. Pattie onları seçmeye ve keskin bakışlarıyla onların yüz çizgilerini, renklerinin değişik tonlarını ayrımlamaya başladı. Şimdi yeryüzünde yalnızca iki ırk varmış gibiydi artık, siyah ve beyaz. Karışık olanların hepsi kendisi kadar koyu renkli değildi.

Yarı İrlandalı kızına böylesine koyu bir renk aşılamış olduğuna bakılırsa babası çok siyah bir adammış demek. Pattie bu ayrımlar üzerinde, bunlara ne değer biçtiğini bilmemekle birlikte, uzun uzun düşünüyordu. Öbür kara derili kimselere, onunla soydaş oldukları tiplerinden anlaşılanlara karşı bile herhangi bir yakınlık duymuyordu. Beyaz olmak sanki tüm beyaz insanlar arasında sıcak bir kaynaşmışlık yaratırken, siyah olmak siyahların her birini kendi özel renk tonunun yalnızlığına gömerek böler gibiydi. Bu yalnızlığı açıkça ayrımsamak Pattie'nin bir yetişkin olarak bildiği ilk duygu oldu. Okulda kendisini rahatsız etmiş olan küçük bir şiiri anımsadı: "Siyahım ben ama ruhum bembeyaz." Sonra Pattie, "Benim ruhum nah beyaz!" diye karar verdi içinden. Eğer bir ruhu varsa ve de ruhların renkleri varsa, onunkisi bir fincan kapuçinodan birazcık daha koyu, kaymak gibi bir kahverengindeydi. Pattie kendi içerisinde her şeye karşın bir gurur cevheri bulmuştu; belki de Miss O'Driscoll'un parmak kadar kızına bilinçsizce verdiği o sevgi kırpıntısına sarılmış olarak alıp geldiği bir şey. Pattie aklını kullanmaya başladı.

Akşamları odasında kendi kendine çalışarak doğru dürüst okumayı öğrendi. Okulda "klasik" diye belletilenler de içinde olmak üzere, bir sürü romantik roman okudu. Kadın dergilerini baştan sona okuyordu. Hatta şiir bile okuyor ve kimilerini kara kaplı bir deftere çekiyordu. Şarkıya, büyü duasına, çocuk tekerlemesine benzeyen şiirleri seviyordu: Müzik gibi mırıldanabileceği parçalar. *Spartalılar deniz-ıslağı kayaya oturdular ve saçlarını taradılar.* Pattie bunu okuyunca Spartalılar üstüne bilmesi gereken her şeyi öğrenmiş gibi oluyordu. Sanat dünyası onun için hâlâ bölük pörçüktü; bir döner aynanın, güzelliği neredeyse kalıpsız olarak göz önüne seren değişken şekilleri. Pattie şiirlerden, melodilerden, resimlerdeki yüzlerden küçük küçük bölümler biriktiriyordu, Laughing Cavaliers, Blue Boys... doğru dürüst ayrımlanmayan, görünce sevinilen, kolayca unutulan birimler. Geçirdiği deneylerden herhangi bir

kavram öğrendiği yoktu. Basit bir Hıristiyanlıksa onun dünya ve evren görüşünü oluşturuyordu. *Bak, İsa'nın kanının göğe aktığı yer burası!* Belirsiz, gene de onun gözünde tümden gerçek olan "günahtan arınıp kurtarılmak" fikri Pattie için özel ve eksilmez bir avuntu kaynağıydı. Türlü çeşitli şeyler iyi olmayabilirdi, hiçbir zaman iyileşmeyecek olabilirdi, gene de Pattie dünyanın çok zaman göründüğü kadar korkunç olamayacağına inanıyordu.

Bu dönemde Pattie ürkünç derecede yalnızlık dolu bir yaşam sürdürdü. Arkadaş bulmanın düşüncesini bile aklı almıyordu; işverenleri onu bir sosyal kulübe üye olsun diye özendirdikleri zaman da bu fikirden dehşet içinde kaçtı. On yedi yaşındaydı. Yüzünü boyuyor, okuduğu dergilerin, yap, dediği şeylerin birçoğunu yapıyor, hiç aksatmadan berbere gidip saçlarını düzletiyordu ama bunlar bütünüyle kişisel törenlerdi. Kara adamlar gizlice süzüyorlardı onu, çok iyi anladığı özlem dolu bir düşmanlıkla. İtici bulduğu tipten beyaz adamlar sokakta arkasından ıslık çalıyorlardı. Derken günün birinde o iyi yürekli, liberal düşünceli işverenleri ona Londra'ya taşınacaklarını söylediler. Onun hizmetine gereksinmeleri kalmamıştı artık ama ona çok iyi bir tavsiye mektubu vereceklerdi. Bir iş ve işçi bulma acentesi onu kentin epey dışındaki bir papaz konutuna salık verdi ve Pattie bir kapıdan geçerek Carel Fisher'ın yaşamına girdi.

Pattie'nin gelişi sırasında Elizabeth altı, Muriel on bir yaşındaydı. Elizabeth'in annesi de babası da ölmüştü ama Carel'in karısı Clara hâlâ hayattaydı. Pattie işe alınmadan önce Clara'yla görüşme yaptığını anımsayamıyordu. Geriye dönüp baktığında kendisini daha ilk anda Carel karşılayıp içeri buyur etmiş gibi geliyordu: Sanki kapıdan dışarı upuzun bir kol uzanmış, avutucu bir el daha eşikten atlamadan onu okşamıştı. Pattie, Tanrı'nın huzuruna çıkarcasına çıkmıştı Carel'in huzuruna. Sonra kutsanmışların ruhları gibi birden, mutlu olduğunu kavramıştı ama açıkça seçtiği herhangi bir şey yoluyla değil de

kendi bedeninin birden yüceltilmiş olduğunu duyumsama yoluyla. Carel ona daha ilk anda dokunmuş, onu okşamış, sevmişti. Pattie'nin kamaşmış duyuları bunları birbirinden ayırt edecek durumda değildi, aslını ararsanız; Carel güpgüzel bir doğallıkla ona el koymuş, onu dokunma ve şefkat yoluyla evcilleştirmişti, bir hayvanı evcilleştirir gibi. Pattie gelişip çiçeğe durdu. Carel'in mübarek elleri şimdi onu yeniden yaratıyordu. Bir tanrıça olarak: Bedeni mor bir parıltıyla ışıyan karanlık, salıngan bir varlık, Şiva'nın gelmesini bekleyen bir Parvati* kadar muhteşem. Bir yıl boyunca Pattie kahkahalar attı, şarkılar söyledi. Evdeki öbür kişileri, özellikle de Elizabeth'i seviyor, onları doğal bir biçimde, efendisinin mülkleri olarak benimsiyordu. Çocukların işlerini görüyor, Clara'nın buyruklarını dinliyordu. Ama evi baştan kurarak tepesi göğe değen Truva kuleleri gibi yücelten şey, mutlulukla çınlayan o altın evreni yaratan şey, Carel'in baldan tatlı sevecenliğiydi; konuşurken Pattie'nin koluna konup kalkan dokunuşu, ensesindeki kemiklerin çizgisini izleyen parmakları, saçını çekiverişi, kıçına indirdiği şaplak, kimi zaman bileğini sımsıkı kavraması, yanağına vurduğu şakacı fiske. Pattie'ye öyle geliyordu ki bu durumda, sonsuza değin mutlu olabilirdi. Derken bir gün, hep o güzelim doğallıkla, Carel onu yatağına aldı.

Bu olayın ev halkı tarafından nasıl olup da anında bilindiğini Pattie hiç öğrenemedi. Ama olay hemencecik karanlık bir algıyla kavranmıştı, bütün ev Pattie'nin teni kadar koygun ve silinmez bir boyaya boyanmışçasına. Çocuklar durumu kendilerince anlamış ve acımasız çocuksu bir sessizliğin içine çekilmişlerdi. Clara durumu biliyordu ve Pattie'ye karşı tutumunda fark edilmeyecek kadar hafif, gene de kökten bir değişim olmuştu. Hiçbir şey söylenmiyordu, gene de yöneltilen suçlama kesindi. Pattie oradan oraya koşuşarak bir avuntu, bir açıklama, hatta göz göze bir bakışma arıyor ama bulamıyordu.

* Şiva Brahmanizmin üç büyük tanrısından biridir; bir insan olan Parvati'yle evlenir. (ç.n.)

Olanlara o kadar şaşmış, başından geçen bu yepyeni deneyimle kafası öyle karışmış ve doğan sonuçlardan öylesine korkmuştu ki, Carel'in ona sahiden âşık olduğunu anlaması epey zaman aldı. Bu gerçeği kavradığı zaman Pattie'nin içini ürkünç bir mutluluk bürüdü, eski mutluluklarının masumluğuna benzemeyen, gene de çok güçlü olan karanlık, parıltılı, bambaşka bir mutluluk. Pattie'nin içine arı oğulu gibi bir karanlık girmişti. Pattie daha güçlü, daha dayanıklı oldu çıktı. Sorgucunu kaldırdı, ev halkının karşısına çıktı; bundan böyle onların düşmanı olmaya hazırdı. Suçluluk duymuyor değildi ama pervasızca taşıyordu bunu, görevinin onur madalyasıymış gibi.

Clara'nın kocasından açıkça hesap sorup sormadığını Pattie hiçbir zaman kesin olarak öğrenemedi. Carel'e soru sormayı asla göze alamazdı; onun ailesiyle ilgili her konuda yürüttüğü sessizlik buyurgan ve nazikti. Gene de Carel onunla olan ilişkisini öyle incelikli bir güvenle yürütüyordu ki, Pattie onun suçluluk duymadığı için suçlu muamelesi görmediğine inanıyordu. Zaten evdeki herkes Carel'den biraz korkardı; şimdi artık aralarındaki ilişki masum değildi ya, çok geçmeden Pattie de ondan korkmaya başladı.

Clara hastalandı. Elinde çay tepsisiyle, yemek tepsisiyle içeri giren Pattie'ye şimdi her gün biraz daha kocamanlaşan, biraz daha ışıklı bir hüzünle dolan gözler sitem ediyordu. Pattie de buna, o günlerde Carel olmayan her şeye yönelttiği bomboş, kaskatı bakışlarla karşılık veriyordu. Carel karısının yatağına oturup elini okşarken başının üstünden Pattie'ye gülümsüyordu. Bu baş yastığa gün günden gömülür gibiydi; doktorlarla Carel holde alçak seslerle konuşuyorlardı. Carel, Pattie'ye yakında dul kalacağını ve özgürlüğüne kavuştuğu zaman onunla evleneceğini söyledi.

Pattie, Clara için üzülmüyordu. Clara'nın gün günden eridiği odadan ağlayarak çıkan çocuklara da üzülmüyordu. Başını dimdik tutuyor ve yırtıcı bir irade gücüyle gözlerini bugünün

dehşetinden öteye, her şeyi mazur gösterecek, her şeyi birbiriyle barıştıracak olan geleceğe, kendisinin bayan Carel Fisher olacağı zamana dikiyordu. Yazgısı onu ayakta tutuyordu, sevdadan ve suçluluktan daha büyük bir güç. Seçilmiş olan oydu, veliaht prenses. Alnına yazılmış olan kimliğe kavuşacaktı. Bu arada milyon kadın ölsün varsın, milyon çocuk gözyaşı döksün, vız gelirdi.

Clara öldü. Carel fikrini değiştirdi. Neden değiştirdiğini Pattie asla bilemedi. Bir hata işlemiş olsa gerekti. Ne olabilirdi bu hata? Bu korkunç "sırf bu yüzden" kuruntusu bunu izleyen yıllarda Pattie'nin gündelik besini olacaktı. Clara'nın cenazesinde gülümsemişti. Hata bu muydu ki? Yoksa sorun, her şeye karşın derisinin renginde miydi? Carel buna odalığında katlanıyordu ama eşinde katlanamayacaktı belki. Yoksa Pattie'nin öğrenim eksikliği miydi sorun, sesiyle, kişisel bakım ve temizliğiyle ilgili bir şey mi? Bir kez Carel'in onu iç çamaşırıyla görmüş olması mı? (Carel sevişmenin sınırları konusunda Püritendi.) Carel'in Clara'ya son günlerinde duyduğu acıma mıydı? Yoksa Pattie'den resmen nefret eden Muriel bir yolunu bulup babasını çılgınlık ettiğine mi inandırmıştı? Pattie hiçbir zaman öğrenemedi, hiçbir zaman da sormadı, doğallıkla. Carel'in serinkanlı, nazik sessizliği her şeyi örtüyordu, deniz gibi.

Carel gene eskisi gibi Pattie'nin yatağına geliyordu. Bu dehşet verici soyunmalar, papaz rütbesinin kın gibi sıyrılıp da altından erkek çıplaklığının ortaya çıkması Pattie'yi hâlâ titretiyordu. Pattie, Carel'i seviyordu. Carel, gene eskiden olduğu gibi, onun bütün dünyasıydı. Gelgelelim şimdi Pattie'nin ona teslim oluşunda bir tür kadere boyun eğiş vardı. İlkin belli belirsiz, sonra daha bilinçli olarak Pattie köleliğin ne olduğunu anlamaya başladı. Garez duyma yeteneğini edindi. Carel şimdi Clara'nın anısını adeta putlaştırmaya başlamıştı: her yerde fotoğraflar ve ölmüş kadının bir ermiş olduğu üstüne yarı ironik, yarı içten dokundurmalar. Pattie şimdi eskiden doğru

dürüst ayırdına varamadığı bir şeye de içerliyordu: Carel, Muriel'le Elizabeth'i sosyal yönden ondan üstün sayıyordu. Ne var ki bilincinin böylesine bilenmesi yanı sıra herhangi bir isyan dürtüsü getirmiyordu. Pattie, Carel'in yanında yatıyordu –Şiva'yla Parvati yan yana– ve gözleri karanlıkta apaçık, içindeki suçluluk duygularını kendine uğraş ediniyordu.

Pattie'nin suçluluk duygusu sessiz sedasız, zamanını beklemişti. Carel'in kendisiyle evlenmeyeceğini anlar anlamaz Pattie anında kendini daha da suçlu hissetmeye başladı. Büyük bir ödül için işlenen suç, hiç ödülsüz işlenen suçtan daha hafif görünür. Pattie şimdi geceleri ellerini ovuşturup duruyordu. Clara'ya çok acı çektirmiş olduğunu biliyordu. Pattie yüzünden Clara acı ve umarsızlık içinde ölmüştü. Geride hâlâ Pattie'nin yüzüne uzatılmış bir idam hükmü gibi, evdeki iki kızın bağışlamayan düşmanlığı vardı. Başlangıçta aldırış etmemişti ama bu düşmanlık şimdi onu azap içinde kıvrandırıyordu. Arada boyun büküp pohpohlama yoluyla gösterdiği cılız ve boşuna barışma çabalarıysa onun kızlara büsbütün diş bilemesine yarıyordu. Özellikle de Carel'in el üstünde tutup şımarttığı Elizabeth, Pattie'nin köle karanlığına savrulmuş canlı bir sövgü gibiydi. Kızlar büyüdükçe ve Elizabeth'in hastalığı yüzünden büsbütün kaynaştıkça bir tehlike olup çıkmışlardı. Pattie'yi amansızca suçlayan birleşik bir cephe. Bu iki solgun, soğuk, kinci güç, geceleri hayaletler gibi Pattie'nin uykusunu dağıtıyordu. Pattie pörsüyüp söndü. Pattie pişmanlık getirdi. Ne var ki pişmanlığını kendine saklıyordu, hiçbir işe yaratamıyordu pişmanlığını ve kendi kendine, "Tanrım Daniel'i* bağışlamadı mı? Öyleyse herkesi neden bağışlamasın?" diye mırıl-danıp durması boşunaydı.

Derken günün birinde, başladığı gibi gizemli ve doğal biçimde Carel'in ilgisi geçti. Carel bir gece Pattie'nin yatağından çıktı ve bir daha geri dönmedi. Pattie neredeyse ferahlamıştı.

* Daniel (ya da Danyal), Kutsal Kitapta adı geçen İbrani peygamberlerden biri. (ç.n.)

Uyuşuk bir hüzne kendini bıraktı ki bu hüznün içinde şifaya yakın bir şey vardı. Pattie şimdi görünümüne önem vermemeye başladı ve sonra şişmanlamış olduğunun ayırdına vardı. Ortalıkta ağır ağır dolaşıyor, iş yaparken ıhıldıyordu. Bütün bu zaman süresince dinsel görevlerini yerine getirmekten hiç vazgeçmemişti. Her akşam dualarını okumuş, çocukluğundan bildiği yakarıları yinelemişti: Ey İsa, şefkatli çoban, duy beni! Belki bir çocuğun Tanrısı onun içerisinde masum bir köşecik kalmasını sağlayabilirdi. Pattie her pazar kilisede diz çökmüş ve kutsal ekmeği, kendi bedenini yücelten ellerden kabul ettiği halde hiçbir zaman bir günah işlediğini düşünmemişti. Carel'in kendi imanı, Carel'e ilişkin daha birçok şey gibi, Pattie'nin gözünde bir gizemdi. Gene de Pattie ona inanıyordu, Tanrı'ya inandığı gibi. Carel'in kendi papazlığı konusunda asla kuşku beslememesi, kilisede de yatakta da aynı oranda güvençli olması, Pattie'nin içinde bir tür ahlaksal tasasızlık uyandırmıştı ki bu, neredeyse, yüceltilmiş bir alaycılığı andırıyordu. Carel onunla sevişmekten vazgeçip de Pattie daha emek vererek, daha rahatça pişmanlık getirmeye başladığı zaman, bir süre için, hem kendisi daha sofulaştı hem de Carel konusunda kafası daha çok karıştı.

Bu zamana değin pek hevesli değilse de en azından "Korekt" bir papaz olan Carel bu sıralarda, ünü kendinden önce büyük kente ulaşacak olan o küçük, gene de sinir bozucu tuhaf huyları geliştirmeye başladı. Evine kapandı, ziyaretçi kabul etmemeye, mektuplara cevap yazmamaya başladı; arada sekreterliğini yapan Elizabeth gelen yazışmaları biriktirip zaman zaman yanıtlıyordu. Carel yönettiği ayinlere kendine özgü, tuhaf çeşitlemeler eklemeye başlamıştı. Bir vaaza, "Ya size, Tanrı yoktur, dersem?" diye başlıyordu örneğin, sonra sessizliği uzatarak bırakıyordu cemaati tedirginlik içinde kıpırdanıp dursun. Kilisede gülmek gibi bir huy edinmişti.

Bu belirtiler Pattie'yi utandırmaktan çok korkutuyordu. Carel onun gözünde adeta kusursuz olduğu için bu yaptığı tu-

haf şeyleri kendilerince doğal saymamak Pattie'nin elinde değildi. Gene de Carel'in zihninde oluşmakta olan bir şeylerden korkuyordu. Bütün bu tuhaflıklara karşın Carel hâlâ serinkanlı, ılımlı, hatta sakıngandı. Pattie düşünüyordu da Carel'de hiçbir aşırılık yoktu, en büyüğü dışında; bu en büyüğünün ne olduğunu da Pattie bilemiyordu. Konuyu daha basite indirgeyerek Carel'in imanını yitirmekte olduğunu sanıyordu. Pattie bu yüzden kendi imanını yitirmedi ama imanı onun gözünde yalın bir olgudan çok, bir tılsım, bir muska olup çıktı. Kişisel evreni değişmişti. Hâlâ da değişmekteydi. Kendi kendine, "Hayatın kapı önü yok" dedi bir sabah, ne demek istediğini kendi de pek bilemeyerek. Uyanınca ettiği sabah duası, gün sonundaki ürkü yükünü hafifleten akşam duası, giderek daha belirsiz, daha resmi bir şey olup çıkıyordu. Kutsal Kan sihirli gücünden bir şeyler yitirmişti ve Pattie, imandan kopmuş kulları geri çağıran peçeli, ulu bir karaltıyı hâlâ görür gibi olmasına karşın, Tanrı'yla şöyle rahat kişisel bir ilişki içinde olduğunu hissetmiyordu artık.

Arada Carel'i bırakıp gitmeyi düşünür olmuştu ama bu düşünce, hapisteki birinin kuş olup duvarın üstünden uçmak düşüne benziyordu. Sevgi, tutku, vicdan azabı onu öyle kat kat sarıp sarmalamıştı ki, Pattie koza içinde krizalit gibi yatıyordu, biraz kıpırdayabilse bile yerini değiştirmek yeteneğinden yoksun, çok mutsuzdu. Carel'i kendine sürekli endişe konusu yapıyor, evin iki kızıyla arasındaki soğukluk da yaşamını zindan ediyordu. Gene de Carel'i bırakıp başka bir yerde normal bir yaşam sürmeyi aklı almıyordu ve bazen çocuklar doğurup anne olmak için keskin ve kesin bir istek duymasına karşın, saf bir sevgiyle sevip sevilebileceği başka bir dünyayı gözünde canlandıramıyordu aslında. Artık olağan, normal bir hayata asla uyamayacak kertede kirlenmiş ve kırılıp sakatlanmış olduğunu hissediyordu. Eski günlerde olsa onun gibi birisi bir rahibeler manastırına sığınabilirdi. Pattie bazen bunun çağdaş yaşamdaki bir benzerini düşünmeye çalışıyordu. Çok uzaklara

gidip kendini insanlığın hizmetine adayacak ve sonsuza değin Patricia olacaktı, Rahibe Patricia, hatta Ermiş Patricia belki. Gazeteleri okuyor ve insan sefaletinin sonsuz denizini kendi gözleri önüne seriyordu. Bu sahnenin yanı sıra, kendi kendine dünyadan elini eteğini çekip arınmış bir görünümü yakıştırıyordu; zavallılara hizmet veren, kimliği bilinmeyen, gene de tuhaf biçimde gizemli bir figür. Arada kendisinin yüce bir uğurda şehit olduğunu, ne bileyim belki de Kongo'daki yamyamlar tarafından yendiğini bile hayal ettiği oluyordu.

Bu düşün yalancı olduğunu Pattie biliyordu aslında. Zaman geçtikçe, Carel'le arasındaki bağın şimdi eskisinden daha sağlam olduğunu algılıyordu. Pattie kendi haline bırakılmış değildi. Carel'le arasındaki bedensel bağ elektrikli ibrişimiyle evin içinde hâlâ köşeden köşeye bir örümcek ağı örüp durmaktaydı. Bir zamanlar onunla dans etmiş olan Carel, şimdi *Kuğu Gölü*'nün müziğinde, kendi başına dans ediyordu: Kapısını, kendince bir koruma önlemi olarak her zaman biraz aralık bıraktığı odasının karanlığı içerisinde gölgeli bir karaltı. Gene de Pattie onun kendisi, Pattie için, Pattie olarak dans ettiğinden emindi. Kendisi onun farkındaydı, Carel de onun farkındaydı. Başka yollardan Pattie hâlâ Carel'in metresiydi. Carel'in ona eskisinden çok gereksinmesi var gibiydi. Çok konuşmuyorlardı ama zaten hiçbir zaman çok konuşmamışlardı ki! Varlıklarını, bakışlarla dokunuşlardan, görünüp kaybolmalardan örülmüş adeta hayvansal bir iletişim içinde, birlikte sürdürüyorlardı.

İşte bu yakınlık içindedir ki Pattie en sonunda, Carel'in ulu bir korkuyu andırır bir şeyler hissettiğinin ayırdına vardı: Kendi içinde hem dehşete hem de bulantıya benzer bir şeyler uyandıran bir korku. Şimdi ona öyle geliyordu ki Carel'i bütün o kimseyle paylaşmadığı neşesine karşın oldum olası cehennemde bir ruh gibi görmüştü. Carel bir şeylerden çok korkmaya başlamıştı ve korkuyu maddesel bir ortam gibi kendisiyle birlikte taşıyordu. Tuhaf belirtilerle dışarı vuruyordu bu kor-

kuyu. Evin içinde hayvanlar görüyordu, fareler, sıçanlar; oysa Pattie böyle bir şey olmadığından emindi. Carel durmadan gözünün ucundan kayıp saklanan siyah bir şeyden yakınıyordu. Pattie böyle hayallerin içkiden olabileceğini biliyordu ancak Carel içki içmezdi. Hem zaten Carel'i korkutan şeylerin maddesel dünyaya ait olmadığını Pattie biliyordu, tıpkı dünyada pembe fil olmadığını bildiği gibi.

Derken ortaya, hiç beklenmedik biçimde, Londra'ya taşınmak olayı çıkmıştı. Düşüncesi de, kendisi de korkunç olmuştu bunun. Pattie kendi acayip dünyasının kabul edilebilir bir normalliğe benzeyebilmesi için, basit köy ortamına ne denli gereksinimi olduğunu o zaman algılamıştı. Bedenindeki doğaüstü ışımayı gözden gizlemek için sımsıkı çarşafa sarınan Hindu mistiği gibi, Pattie de truvakar mantosunu, kırmızı kadife şapkasıyla süet eldivenlerini giyer ve süpermarkete giderdi. Belirli dükkânlardan alışveriş etmek, belirli kadınlarla çene çalmak, belirli bir sinemaya gitmek; saçını, belirli dergiler bulunduran belirli bir berberde düzletmek Pattie'nin gözünde önem taşırdı. Pattie'nin sıradanlığıyla tanındığı, o ürkünç mor parıltısının gözden gizli durduğu güven verici koca bir ortam vardı. Bir ara çevrede Carel konusunda birkaç tahmin yürütülmekle birlikte, bu sonradan unutulmuş ve Pattie'ye kimse kötü davranmamıştı. Pattie bu gündelik dünyanın içinde vardı ve bir san taşıyordu. Bir gün kiliseden çıkarken bir kadının bunu dile getirdiğini duymuştu: "O da kim?" "Rahip konutundaki zenci hizmetçi. Pırlanta gibiymiş, diyorlar."

Başka bir yere taşınırlarsa Carel'le olan yaşantısının, sonunda örümcek ağı ve tozdan ibaret olduğu anlaşılan bir kalıntı gibi dağılıp gidivereceğinden korkuyordu. Duyduğu kaygı ve tedirginlik içinde bütün güçlükleri aynı oranda tehlike yüklü olarak görüyordu. Saçını düzletmek için nereye gidecekti o şimdi? Bayan Potter kadar iyi bir temizlikçi kadını nereden bulacaktı? Rahip konutunu kuşatan bu acayip çölün içinde Carel'in karnını doyurabilmeyi bile nasıl başaracaktı? Eugene Peshkov hâlâ ha-

vuç bulamamıştı. Beri yandan Eugene, Pattie denilen "fenomen" karşısında hiç şaşkınlığa düşmeyen bu sakin, iriyarı, dost adam, şu durumda Pattie'nin içini yatıştıran tek şeydi.

Taşınmalarının dördüncü gününde sis hâlâ hafiflemiş değildi. Hava öğle saatlerinde bile karanlık oluyordu ve Eugene'in ısıtma sisteminin işlediğine ilişkin verdiği güvenceye karşın evin içi hâlâ buz gibi soğuktu. Pattie, sokak kapısını yüzüne kapar kapamaz Bayan Barlow'u unutmuştu ve işte şimdi zil gene çalıyordu.

Pattie kapıyı aralayınca dışarıda Marcus Fisher'ın durduğunu gördü. Marcus, yanında Pattie'nin şöyle bir anımsadığı bir kadınla, bundan önce de birçok kez gelmişti. Şimdi önce kadın konuştu.

"Günaydın, Pattie. Ben Miss Shadox-Brown, beni anımsayacaksın, bundan önceki evinizde Muriel'i görmeye gelmiştim. Şimdi de onu görmeye geldim, lütfen... Bay Fisher de rahiple Elizabeth'i görmeye geldi."

Pattie dizini kapının arkasına dayadı. "Yazık ki Miss Muriel evde yok. Rahiple Miss Elizabeth de kimseyi kabul etmiyorlar."

Miss Shadox-Brown, "Yazık ki bu yanıtla yetinemeyiz, Pattie" diyerek eşiğin basamağına ayağını bastı. "Sen bizi bir dakika içeriye al, orada daha adam gibi konuşabiliriz bunu, olur mu?"

"Kusura bakmayın" dedi Pattie. "Bugün ziyaretçi kabul etmiyoruz." Ardından kapıyı Miss Shadox-Brown'ın burnuna kapadı. Aralığa sokulmaya başlamış olan spor pabuçlu bir ayak ezilmekten dar kurtuldu.

Pattie gene holün karanlığına doğru döndü. *Frère Jacques Frère Jacques, dormez-vous?* Pattie kâğıt uçağın beyaz çakıntısını yakaladı, hışırdatarak avcunda ezdi. Başını kaldırdı, siyah papaz cüppesinin içinde bir karanlıklar kulesi gibi uzun boylu ve yoğun görünen efendisine baktı. Altlarından bir metro treni gümbürdeyerek geçti: Belki de Pattie'nin babasını o günkü işine götürüyordu.

4

"Muriel!"

"Efendim."

Küçük yaşta, babasına "Carel" demesi istenip de bunu bir türlü yapamadığı için Muriel başlangıçtan beri, babasına herhangi bir biçimde hitap edebilme yeteneğinden yoksun bırakılmıştı.

"Bir dakika gelebilir misin buraya?"

Carel her zaman, "Buraya gel" derdi, kendi huzuru belirli bir yerin adıymış gibi. Bu çağrıda, bir tokat olasılığı falan taşırmışçasına, bir tehlike kokusu da vardı.

Muriel kapı eşiğinde durdu, diken üstünde. Babasından korkardı!

"Daha yakına gel, lütfen."

Muriel çalışma odasına girdi. Şimdi holden buraya alınmış olan kitaplar siyah kırık kanepenin üstüyle yerin yarısını, biçimi belirsiz, koyu renkli mantarlar gibi kaplamıştı. Tek bir ayarlanabilir okuma lambası, çalışma masasının üzerindeki çizikli kırmızı deriyle bir bardak sütün üzerine bir ışık halkası serpiyor ve daha yukarıda ve geride, daha silik olarak Carel'in, Muriel'e her zaman biraz donukmuş, camdanmış gibi gelen o yakışıklı yüzünü aydınlatıyordu. Ecinnilerin Kralı.

"Londra'da kendine iş bulmak için neler yapmayı düşündüğünü merak etmiştim, Muriel."

Muriel kafasını hızla çalıştırdı. Babasına doğruyu, yani altı ay çalışmayıp kendini şiir yazmaya adamak umudunda olduğunu söylemeye hiç niyeti yoktu. Çocukluğundan beri manzumeler yazagelmiş olan Muriel, uzun zamandır kafasındaki bir soruyla kıvranmaktaydı: Sahiden şair miyim ben? İşte bu altı ay içinde bu sorunun yanıtını şu ya da bu biçimde, kesin olarak öğrenecekti. Şiir ifritine son bir şans tanıyacaktı. Ne de olsa, bu çağda ruhun selamete kavuşması için tek yol sanatçı olmaktı. Şu sıralar Muriel *Cimitière Marin* kalıbıyla uzun, felsefi bir şiir yazmakla meşguldü ve bunun kırk yedi dörtlüğünü tamamlamış bulunuyordu.

"Aramaya başlayacağım" dedi şimdi.

"Güzel, büyük kentte bir sekreterlik bulmakta zorluk çekmemen gerekir."

"Arayacağım."

"Elizabeth'in yanına mı gidiyordun?"

"Evet."

"Güzel. Zaten çıngırağı çalınıyor sanırım. Git bakalım."

Muriel, Elizabeth'in kapısına vardığı sırada arkasındaki sesin usulca "Pattikins" diye seslendiğini duydu. Kaşlarını çattı, kapıyı dikkatle tıklattı ve içeri girdi.

"Selam sana!"

"Selam sana!"

Elizabeth yere oturmuş bir yaprak sigarası tüttürüyor ve koskocaman bir yapboz bulmacanın parçalarıyla uğraşıyordu; bu bulmaca kızları iki aydan beri oyalamaktaydı. Londra'ya taksinin bagajında, yarı tamamlanmış durumda taşınmıştı.

"Şu deniz bölümleri öyle zor ki! Bütün parçalar birbirine benziyor."

Bulmacadaki resim bir deniz savaşındaki yelkenli gemileri temsil ediyordu. Kızlar bunun hangi savaş olduğunu saptayamamışlardı.

Elizabeth bilmecenin parçalarıyla oynayarak yaprak sigarasını tüttüredursun, Muriel Fransız işi gardırobun aynasının önüne oturdu ve onu seyre daldı. Sigaranın kalın, kahverengi silindirinin o incecik, kâğıt beyazı parmaklar arasında döndürülmesini görmek hoşuna giderdi.

Elizabeth'in olanca güzelliği üzerindeydi. Hastalığından bu yana her zaman sade giyiniyordu; siyah pantolon, çizgili gömlek ama gene de eski bir saray nedimesinin biraz egzotik görünümünü yansıtmayı sürdürüyordu. Sivri uçlu bukleleri omuzlarına dökülen o düz, uçuk sarı saçları ortaçağdan kalma metal bir süs başlığı gibi başını beziyordu. Elizabeth'in uzun, dar yüzü de soluktu, hatta bazen bembeyaz dururdu ama bir Güney mermerinin altınımsı beyazlığıyla. Ev içlerinde geçirdiği yaşam, yüzünün rengini almıştı, karanlıkta kalmış bir bitki gibi, gene de bu solgunlukta için için bir ışıma vardı. Bazen bütün başı, üzerine soğuk bir ışık vurmuşçasına, bembeyaz kesilmiş gibi olurdu. Böyle zamanlarda yalnızca o iri, koygun gri mavi gözleri daha bir ışıldardı; bir heykelin boş gözlerinin ardından fırtınalı göğü gördüğünüzü sanırdınız.

"Kusura bakma, çıngırağımı çaldım. İçim sıkıldı da; rahatsız etmedim ya?"

"Hiç değil."

"Yeni haberler var mı?"

"Önemli bir şey yok. O çok şeker Rus adam bize yeni yiyecekler getirdi. Pattie'yle benim ayrı ayrı kurumlar olduğumuzu kavrayabildi sonunda."

Pattie'nin kendi hizmetini görmesine izin vermemek Muriel için bir onur sorunuydu. Pattie'nin Clara'nın ölümüne sevinmesi, genç kızın içinde bir kin doğurmuş ve geçen zaman bu kini ancak bir alışkanlığa döndürebilecek ölçüde köreltmişti. Daha küçükken Muriel, Pattie'yi bağışlayabilmek için birkaç ciddi çaba harcamıştı ama bu konuda insana yardımcı olan özel bir bağışlama ayini yoktur. Muriel arada bu zavallı esmer hayvana acıyordu, o kadar. Babasının hatasını kavramaya da çalışıyordu. Ne var ki kendi özel evreninin işleyişindeki bir şey bu hatayı görünmez kılıyordu. Muriel'in çatık kaşla gözlemlediği bir şey varsa, o da Carel'in, hizmetçisiyle kızı arasındaki bu zıtlaşmadan alaycı bir zevk alıyor olmasıydı.

"Yerimi kaybettin, alçak!"

Muriel yerde, yanı başında duran *İlyada*'yı hiç düşünmeden kapatıvermişti. Eski Yunanca bilmesi Elizabeth'in üzerinde ayrı bir güzellik gibiydi. Muriel eski Yunanca öğrenmemiş olduğuna şimdi pişmandı, üniversiteye gitmediğine pişmandı. Kendini yaşlı hissediyor ve birçok pişmanlığa kapılıyordu.

"Pardon" dedi. "Sinirlerim biraz bozuk. Bu evde hayat kuşatma altında olmak gibi bir şey, şu sırada. Sis hâlâ çok yoğun."

"Biliyorum. Heyecan verici, aslında. Ben perdeleri açmaya bile kalkışmadım. Sanki gündüz değil de gece."

Elizabeth'in çok sayıda lambayla iyice aydınlanmış olan yeni odası daha şimdiden eski odasına benzemeye başlamıştı. Eskisi gibi bu oda da L biçimindeydi; Elizabeth'in yatağı, bir Çin paravanıyla kısmen gizlenmiş olarak girintide duruyordu. Muriel başını azıcık çevirince aynada yatağın ucunu görebiliyordu. Çarşaflar sere serpe yerlerde sürünüyordu, gene de edinilen izlenim, tüylerden, ipek kumaşlardan oluşmuş bir yuva, bir Şark divanı havasındaydı. Daha yakındaki duvarı, daha şimdiden dolmuş ve düzenlenmiş olan bir kitap dolabı kaplıyordu. Elizabeth'in çalışma masası, üstünde radyosu ve "köpeğim" dediği yazı makinesiyle, elbise dolabıyla kapı arasındaydı. İçinde gönülsüz, somurtuk bir ateşin yandığı şöminenin karşı-

sında, şimdi bulmacayla uğraşmaktan yorularak doğrulmuş olan Elizabeth'in sırtına destek veren pembe kadife şezlong duruyordu. Elizabeth yeni hastalandığı zaman bu şezlongu çok istemiş, Carel de çok para harcayarak almıştı. "İlginç bir yatak hastası olacaksam mutlaka bir şezlongum olmalı" demişti Elizabeth o zaman. Muriel onun cesaretine ve şu daracık yaşantısına katlanmakta gösterdiği adeta doğadışı neşeye hayrandı, her an yeniden hayran kalıyordu.

"Carel ne istiyormuş? Seni çağırdığını duydum."

Kuzininin babasından "Carel" diye söz etmesi Muriel'i hâlâ hafifçe şoke ediyordu. Elizabeth küçük yaştan beri ve son derece doğal olarak amcasına, hem de yüzüne karşı "Carel" demişti. İki kız aralarında Carel'i hiçbir zaman konuşmazlar, yalnız arada, onun bir gün, bizzat şeytan tarafından cehenneme götürülüp götürülmeyeceği konusunda tahminler yürütürlerdi.

"İş bulma konusunu sordu bana."

"Şiir saplantından söz etmedin ya?"

"Hayır."

Elizabeth hiçbir zaman Muriel'in şiirlerini görme isteğinde bulunmaz, arada Muriel ona bir şeyler okuduğu zaman da çok az yorum yapardı. Muriel, olumsuz eleştiri alsa gerçekten çok üzülürdü ama gene de kuzininden biraz daha yüreklendirici bir tutum beklemiyor değildi.

Bu günlerde Muriel, Elizabeth'le arasındaki ilişkinin değişen boyutlarını nerdeyse bedensel olarak duyumsamaya başlamıştı. Aralarındaki beş yıllık yaş farkı değişik zamanlarda değişik anlamlar taşımıştı. Elizabeth eskiden beri evin kırılgan, saf yüreği, masumluk çekirdeği olmuştu. Bu yetim çocuğun neşesinin üzerine asla gölge düşmez gibiydi, tuhaf biçimde güçlü, yılmaz, arınmış bir neşe. Pattie bile sevmişti onu. Çocukluk yılları boyunca Elizabeth, Muriel'i elinden tutup coşkuyla sürüklerken, Muriel kendini hem ondan daha acemi ve hantal bulmuş hem de her zaman sevecenlikle ona kol kanat germek istemişti. Kendi kendine karşı sağlam, som, hatta

amansız bir güveni olduğu için kendini Elizabeth'in hocası olarak görmüştü doğallıkla. Elizabeth yetenekli, sıcak kalpli, vefalıydı. Oysa son zamanlarda Muriel bu dengenin yerinden oynadığını, aralarındaki beş yılın sanki azaldığını sezmeye başlıyordu. Okumuş, eğitilmiş bir kişi olarak kuzini artık hemen hemen onun dengiydi ve bu yetişkin Elizabeth'de Muriel neredeyse kendisininkine eşit bir kişilik gücü sezinliyordu. Yalnızca sezinliyordu çünkü bu güç asla ona karşı kullanılmıyor, onun yanında pek dışarı bile vurulmuyordu. Muriel'in, hatta Carel'in hatırı için Elizabeth hâlâ o şen, bağımlı çocuğu oynuyordu. Ne var ki eskiden beri ipek gibi yumuşacık ve cana yakın olan şeyde şimdi ara sıra bir çelik ışıltısı seçilir olmuştu.

Bu sessiz sedasız sertleşme Muriel'in gözünde Elizabeth'in güzelliğini tamamlıyordu. O solgun yüz daha hüzünlüydü şimdi, biraz daha uzamış gibiydi; sanki derinin altına, belli belirsiz ama buyurgan bir kasnak gerilmişti. O koygun gri mavi gözler daha peçeliydi; gerilerindeki tapınağın artık daha bilinçli biçimde kullanıldığını, daha yaman savunulduğunu dışa vuruyorlardı. Elizabeth'in "daha güzel" olduğunu Muriel eskiden beri kabul etmişti; amca kızının güzelliğine karşı duyduğu hayranlıkta hiçbir kıskançlık gölgesi yoktu. Kendi kendini hiçbir zaman küçümsemezdi zaten, çekici olduğunu biliyordu. Aslında yüzü Elizabeth'in yüzüne belirgin derecede benziyordu, yalnız onun solgun yanaklarından ve belirgin çizgilerinden yoksundu. Oğlan çocukları gibi kısacık kestiği saçları kumral yollu, açık kahverenginde, biraz dar olan gözleri koyu mavi benekliydi. Muriel'in kendi güzelliğinden kuşkusu yoktu. Ama burada duruyor ve Elizabeth'in kusursuzluğunun kıskançlık duymaksızın tadına varmakla yetiniyordu.

Zekâ konusuna gelince, durum başkaydı elbet. Elizabeth zekiydi ama ince ve derin düşünmezdi; parlak, gene de yaratıcı sayılamayacak bir us. Eski Yunanca'yı çarçabuk kavramıştı. Latincesi de şimdi Muriel'inkinden daha iyiydi. Gene de Carel'in, sağlık sorunları yüzünden Elizabeth'in üniversiteye gitmemesi

gerektiği konusundaki buyruğunu Muriel onaylayıp desteklemişti. Elizabeth hiç oralı olmamıştı; tıpkı Muriel'in o yaşta yaptığı gibi, artık o da kendi kendini yetiştirebilme yeteneğinden emindi. Muriel de onun zihnine biçim ve ışık vermeyi sürdürmek düşüncesinden hoşnut kalmıştı; bu zihnin gelecekteki gelişmesi konusunda hâlâ ayrıntılı tasarımları vardı. Amca kızı konusunda iplerin hâlâ kendi elinde olması gerektiğini Muriel biliyordu; Elizabeth onun bilinci için hiçbir zaman bir tehlike yaratmamıştı, yaratamazdı da. Aralarında hiçbir zaman en ufak bir irade çekişmesi olmamıştı. İlişkileri, çok zaman birbirlerine kıvançla belirttikleri gibi, olağanüstüydü, kusursuzdu.

Yalnız, Elizabeth'in dünyadan bu derece kopuk yaşamayı doğal sayması arada Muriel'i kaygılandırıyordu. Midlands'deyken ufak bir arkadaş çevreleri vardı. İki kız bu arkadaşlarını her zaman kendilerinden daha aşağı düzeyde görmüş, yüz yüzeyken onlara buyurgan davranıp hınzırlıklar yaparak arkalarından alaya almışlardı. Kendilerinin dışında hangi gençle tanışsalar eninde sonunda "çok geri" damgasını vururlardı. Kısacası bir çift görgülü, bilgili genç prenses, hizmetçi çocuklarına nasıl davranırsa onlar da arkadaşlarına öyle davranırlardı. Londra'da daha uygun arkadaşlar bulacakları umulabilirdi gene de. Elizabeth'e uygun arkadaş bulmak uzun zaman alacaktı. Carel ona bir çevre yaratmak için hiçbir çaba harcamıyor, Elizabeth de kendi yalnızlığına karşı tuhaf biçimde kayıtsız görünüyordu. Elizabeth'in yeniyetmeliği sırasında Muriel, bakalım erkek çocuklara ilgi gösteriyor mu, karşı cinse karşı içten içe bir yaklaşma isteği duyuyor mu diye kaygıyla gözlemişti ama Elizabeth yeni tanıştığı erkeklere gülüp geçmekten öte bir şey yapmamıştı. Muriel bir gereksinmenin yankısını duymak için boşuna kulak kabartmıştı; hasta kızın, şu sıradaki yaşantısını kabullenmesinde tek bir umarsızlık zerresi bulunduğunu sanmıyordu. Yalnız son zamanlarda ve gizemli bir sessizlik içinde, Elizabeth'in ateşli bir mizaç oluşturmakta olduğunu duyumsamaya başlamıştı.

Kendisinin olağandışı biri olduğuna çok eskiden karar vermiş olan Muriel, şimdi yazgısında sıradan, alışılmış bir aşk yaşantısı bulunmadığına inanıyordu. Hâlâ bakire olması bir yana, bunu kendine dert de edinmiyordu. Şimdiye değin yaşıtı olan hiçbir genç erkekle tanışmamıştı ki kendisiyle kıyaslayınca küçümsemesin. Arada daha yaşlı erkeklere, içinden aptalca romantik bulduğu bir biçimde bağlandığı olmuştu. Latince öğretmenine, sonra çalıştığı firmanın yaşlı ortaklarından birine tutulmuştu. Karşılık görmeyen, doğruyu söylemek gerekirse ayırdına bile varılmayan bu aşklar sessiz sedasız ölüp gitmişlerdi. Muriel büyük ve romantik aşklar geleneğinin kendine göre bir şey olduğuna inanmıyordu. O bir sanatçı ve düşünürün yalnızlık dolu yazgısına ağırbaşlılıkla razı olacaktı. Sonra şurası da doğruydu ki gönlünün ürettiği enerji, Elizabeth'le olan ilişkisi sayesinde kusursuz bir dağılım ve tüketim yolu buluyordu.

Ama durumun Elizabeth için zamanla değişebileceğini Muriel acı bir gerçekçilikle kabul ediyor, hatta tuhaftır ki bu acıda canlandırıcı bir şeyler buluyordu. Elizabeth'in yazgısı, Muriel'inki gibi ayrıksı olmaya aday değildi. Günün birinde Elizabeth sıradan bir yaşamın mutluluğuna adım atacaktı, hakkı olan bir mirasa el koyarcasına. Elizabeth, Carel'in çevresinde yarattığı şu karanlık, ayak basmamış mağaramsı ortamda sonsuza kadar harcanıp gitmeyecek kadar güzel ve tatlıydı; daha doğrusu bu karanlığın tek ışık merkezi de oydu. Muriel, Elizabeth'i buradan alıp kaçırmayı da düşünmüştü elbet, yani bu düşünce zaman zaman aklına esmiş ama her seferinde yakışıksız ve zamansız bularak geri çevrilmişti. Muriel'in Elizabeth'le olan ilişkisinde değil de durumun derinlerinde bir yerde öyle kırılgan bir nokta vardı ki, böyle bir şiddet eylemini kaldıramazdı. Elizabeth, ne de olsa, yalnızlığının bedelini ödemişti. Dış dünyayla yüz yüze gelmeye hazır değildi henüz. Ama günün birinde beyaz atlı prensinin çıkıp gelmesi olasıydı. Daha doğrusu, günün birinde bir prense gereksinme duyuldu-

ğu anlaşılırsa, Muriel onu kendisi bulup yetiştirmeye kararlıydı. Evliliğe Elizabeth'i yitirmek gözüyle bakmıyordu. Bunca yılın ardından Elizabeth'i yitirmesinin yolu yoktu. İkisi el ele verip Elizabeth'in kocasını idare edeceklerdi.

Kendi yazgısını böyle kuzininkinden ayırmakla Muriel, yanı sıra özel yükler getirecek olan bir üstünlük tasladığını biliyordu. Sıradanlığın kıyılarından yavaş yavaş kayarak uzaklaştıkça paniğe uğradığı anlar oluyordu. Masumluğun yitimi falan gibi geliyordu bu ona; zaman zaman basit, saf şeylere yeniden kavuşmak için yetersiz bir özlem duyuyordu: Savruk sevgiler, kaygısız, mutlu kahkahalar ve sokakta yanından gelip geçen köpekler. Sanat sevgisinin bir tür suçluluk duygusunu neden bu denli andırdığına akıl erdiremiyordu. Ne var ki oldum olası içinde, hatta Elizabeth'le sürdürdüğü uzun arkadaşlıkta bile, her zaman gizli bir melankoli duymamış mıydı? İntihar düşüncesi ona dış durumların, düş kırıklıklarının dayatmış olduğu bir şey değildi, tümden ve derinden doğaldı onun için. Karar verdiği anda şu ölümlü dünyadan çarçabuk ve acısızca ayrılmasına yetecek kadar uyku hapı stoklayıp köşesine koymuştu çok önceden. Varlığını Elizabeth'e bile açıklamamış olduğu küçük şişedeki kıymetli özgürlük tabletlerini sallarken, bu dünyada, koşullu olarak, günbegün kalmayı kendi seçtiği için kaldığını düşünmek içini can veren bir heyecanla ürpertirdi. Evet, efendim, günün birinde çekip gidebilirdi. Ama gitmeye henüz hazır olmadığı da bir gerçekti.

"Muriel, Ariel, Gabriel."*

"Evet, gülüm."

"Shadox-Brown olacak karı hani geleceğini söylüyordu ya, geldi mi sahiden?" Elizabeth yaprak sigarasını kül tablasına bastırdı ve yapraklarını huzursuz parmaklarla, didiklemeye girişti.

"Evet, bu sabah Marcus Amca'yla geldiler. Pattie'nin onları kapıdan kovduğunu duydum."

* Ariel, Yahudilikteki kötü meleklerden biri; Gabriel, İslamda Cebrail'in karşılığı. (ç.n.)

"Carel onların içeri girmesini ebediyen önleyemez, herhalde. Marcus Amca'yı pek görmek istediğimi söyleyemem. Sen Shadox'u görmek istiyor musun?"

"Yok canım, hayır! O ilkeli kadın ha? Mektubunu sana gösterdim mi acaba? Hayatı olduğu gibi kabul edip adam gibi bir işe girmek üstüne."

"Ben hayatı olduğu gibi kabul etmekten nefret ediyorum, sen de öyle değil mi?"

"Nefret! Dahası kabul etmeye niyetim de yok."

İki kuzin toplum kurallarına kuramsal biçimde karşı çıkmakla ve bu konuda oldukça incelmiş olmakla övünürlerdi. Yüce gönüllü, üstün ve dayanıklı olmak sanki doğal bir gelişmeyle onları kuraldışı ve özgür kılıyordu. Aşırılıklara hiçbir zaman kapılmıyorlardı. Hatta Muriel'in dayatıp Elizabeth'in kabul ettiği yaşam tarzının sıkı düzeni içinde yaşıyorlardı. Gelgelelim her şeyin kendileri için serbest olduğu inancındaydılar. Alışılagelmişi görev, nevrozu erdem sayan özverileri hor görüyorlardı. Tartışmalarında bu tür ahlak ve toplum kurallarını çok eskiden çöpe atmışlardı, küçük yaşta Tanrı'nın var olmadığına birbirlerini inandırıp sonra da konuyu temelli kapadıkları gibi.

"O hayırseverler dünyasını hiç çekemem" dedi Elizabeth.

"Al benden de o kadar. Onlarınki salt bir kudret duyusunu doyumlamaktan ibaret. Kendilerini de öyle beğeniyorlar ki... Bir tür züppelik bu. Shadox züppenin biri."

"Hayırsever dedin de, canımın içi Anthea geldi mi gene?"

"Evet, canımızın içi Anthea bu sabah geldiler. Her gün kapımızdalar artık."

Bayan Barlow kızlar için daha şimdiden alay konusu olup çıkmıştı.

"Buradan kalkacağım ben artık."

Elizabeth birbirini izleyen yavaş, ölçülü devinimlerle yerden kalktı, o uzun, siyah pantolonlu bacaklarını gererek şezlonga yerleşti. Muriel ona bakıyor ama yerinden

kıpırdamıyordu. Elizabeth kendisine yardım edilmesini sevmezdi.

"Dün gece iyi uyudun mu, gülüm?"

"Kütük gibi. Ya sen?"

"Şu trenlerin gürültüsü uykumu bölüp durdu."

Muriel dün gece o korkunç rüyasını görmüştü gene. Rüya sık sık yineleniyordu. Muriel ıssız bir yerde –belki de bir tapınak– mermer bir sütunun yanında, yerden çıkan karanlık bir şeyin tehdidi altında duruyordu ve bu şey kendini yerden yukarıya doğru çektikçe çekiyordu. Muriel sonunda ne olduğunu anımsayamıyor ama her seferinde dehşet içinde uyanıyordu. Bu rüyadan Elizabeth'e hiç söz etmemişti.

Elizabeth, "Öyle berbat yorgundum ki, hemen uyumuşum" dedi.

"Öteberi kaldırmaya falan kalkmadın ya, hayatım?"

"Yok canım, kitapları teker teker alıp dizdim. Yüzyıllar aldı, ne yalan söyleyim."

"Umarım nezlem sana geçmemiştir."

"O nezleyi sana ben verdim, şekerim."

"Şu anda nasılsın, peki?"

"Eh, orta karar, işte..."

Elizabeth'in, doktorların gözünde hâlâ gizemini koruyan hastalığı Muriel'e büyüleyici, hatta çekici geliyordu. Elizabeth'in bütün nitelikleri, hatta bu hastalığı bile, şekerleme ve oyuncağa dönüşüyordu sanki. Elizabeth ise bu konuda konuşmaktan kaçınır ve bu çekingenliğini bir el değmemişlik havasıyla taşırdı ki bu da Muriel'i kızdırdığı oranda gönlünü de kazanırdı. Elizabeth biraz, hastalığının gizemi ardına çekilmişti. Muriel'in onu giyinirken ya da soyunurken görmesine asla izin vermezdi. Onu, upuzun çıplak bacaklı, sırtında yalnızca bir gömlekle ya da sütdişlerini andırır inci düğmeli eflatun geceliğiyle yatakta kraliçeler gibi yatarken görmek, çok seyrek tadılan bir ayrıcalıktı. Elizabeth'in odasına ancak kapıya iyice vurup kesin bir yanıt almak yoluyla girilebilirdi çünkü kapısı çoğu kez ki-

litli durur, hatta kimi zaman Muriel küçük çıngırağın çağrısını beklemek zorunda kalırdı. Aynı zamanda Elizabeth dokunulmaz da olup çıkmıştı. Muriel bunu sözcüklerle değil de devinimlerin çapraşık dili yoluyla öğrenmişti. Kuzinini artık kendinden ayıran bir elektrikli engelin varlığını ayrımlamıştı. Gerçi Elizabeth'in de bu engelin ayırdında olması aslında bir tür iletişim sayılabilirse de, bu durum Muriel'i tedirgin ediyordu. Aralarında yıldırım gibi gerilimler doğuyordu, kendilerince anlam taşıyan duralamalar ve bocalamalar, Muriel'in kuzinini kucaklamak isteyip de kucaklayamadığı anlar.

Muriel bu durumu yaratanın şu sağlık korsesi olduğunu tahmin ediyordu. Elizabeth'in beline dokunup korseyi elleyebilmeyi çok isterdi. İşin doğrusu şu ki, görmesine asla izin verilmeyen bu nesne onun hayal gücünü şaşılacak derecede uğraştırıyordu. Başlangıçta Elizabeth korseden konuşmaya gönüllü görünmüş, hatta bu konuda ufak tefek espriler yaparak kendinden "Demir Kız" diye söz etmişti ama sonradan konuyu açmaz, açtırmaz olmuştu. Muriel'in korseye ilişkin bildiği tek şey, Elizabeth'in pantolonla daha rahat ettiği için korsenin "erkek modelini" giydiğiydi ama bunu erkeksi yapan şeyin ne olduğunu hiçbir zaman öğrenememişti. Çok zaman, "Acaba bu zımbırtıyı bana göstermeye Elizabeth'i zorlamam daha doğru olmaz mı?" diye düşünüyordu. Bu kerte çekingenlik Elizabeth'in kendisi için zararlı olabilirdi. Ne var ki Muriel şimdilerde daha güçlü görünen kuzinini böyle duyarlı bir konuda zorlamaktan hâlâ çekiniyordu. Tek isteği, bu takıntıyı kendi zihninden söküp atmanın bir yolunu bulmaktı.

Muriel şimdi amca kızının şezlong üzerinde rahat edemeyerek kıpırdanışına bakarken, bakışları o uçuk sarı başın üzerinden kayarak duvarın köşesinde, duvar kâğıdında açılmış olan uzun bir çatlağa takıldı. Eskiden çok daha büyük olan bu oda, iki kontrplak duvarın eklenmesiyle L biçimini almış, ek duvarlarla da şimdi koridora açılan ayrı, küçük bir oda meydana getirilmişti. Çarşaf ve havlu dolabı olarak düşünülen bu

odayı Pattie de o amaçla kullanmaya başlamıştı bile. Gelişinden az sonra evi keşfe çıkan Muriel, küçük odaya girince iki ek duvarın birleştiği yerde bir ışık çizgisi görmüştü. Bu çatlaktan Elizabeth'in odasının içini, hatta büyük Fransız işi aynanın yardımıyla, yatağın bulunduğu girintiyi görmek mümkün olsa gerekti. Işık çizgisini görür görmez aklına böyle bir şey gelmesindeki hız karşısında şaşkınlığa uğrayan Muriel hemen dışarı çıkmıştı, şeytana uyup çirkin bir şey yapmaktan kaçarcasına. Amca kızını bu şekilde gözetlemeyi aklından bile geçirmezdi elbet.

Hâlâ aklını çelen ışık çizgisini unutmak için Muriel yüzünü aynaya doğru döndü. Yatak odası gene göz önüne serildi ama değişime uğramış olarak, su dibinde görülür gibi, gümüş yaldızlı, toz toz bir buğuyla belli belirsiz kararmış... Ayna Muriel'e kendi kafasını, bunun tam arkasında, yastıklarını kabartmak için dönmüş duran Elizabeth'in omuzlarına dökülen saçlarını gösteriyordu; daha arkada, paravanın arkasındaki alacakaranlığın içinde de Elizabeth'in yatağının büyük bir bölümünü, dağınık ve puf puf kabarık. Muriel aynada, Elizabeth'in gözlerinden daha mavi ama onunkiler kadar güzel biçimli olmayan kendi gözlerine baktı şimdi. Soluğunun camı buğuladığını görünce daha sokuldu, dudaklarını soğuk cama bastırdı. Bu sırada, aynadaki dudakları kendi dudaklarına dokunmak için yaklaşırken aklına bir anı düştü. Bir keresinde, tek bir kez, Elizabeth'i dudaklarından öpmüştü ve o zaman da aralarında cam vardı. Güneşli bir gündü; iki kız bahçe kapısının camlı kanadının iki yanından birbirlerinin gözünün içine bakmış ve öpüşmüşlerdi. Elizabeth on dört yaşındaydı. Muriel, öpüşmeden sonra koşarak bahçeye dalıp giden o çocuğu ve kendi dudaklarının dayalı kaldığı camın soğuk sertliğini hâlâ anımsıyordu.

Şimdi geri çekildi ve camın yüzeyindeki sık dokulu, dudak biçimli buğuyu çabucak sildi. Yastıklarını kabartmayı bitirmiş olan Elizabeth döndü, Muriel'in aynadaki yüzüne bakıp gü-

lümsedi. Muriel ise hiç gülümsemeden, gözlerini hâlâ aynanın içine dikmiş duruyordu: Işıklı derinlerde birden doğaüstü prenseslerin bir ışın buğusu içinde yoktan var olabileceği sihirli bir dehlize bakar gibi.

5

"Pattie!"

"Efendim."

"Çayı ben mi yapayım yoksa sen yapar mısın?"

"Sen yap, lütfen!"

Eugene Peshkov o kalın parmaklarını çay kutusunun içine daldırdı. Çay incecikti, kum gibi parmaklarının arasından aktı. Eugene elini sımsıkı yumdu, avcunda yaptığı çay topağını çaydanlığa aktardı. Tüylü yeşil masa örtüsüne pek az kırıntı döküldü.

Eugene üzgündü çünkü biraz önce oğluyla arasında bir ağız kavgası geçmişti. Kendisi fazla kuruntulu bir insan değildi.

Öyle uzun zaman, hiçbir şey ummayarak dünyanın en dibinde oturmuştu ki göz doldurup akıl çelen düşlem ve görünümlerle tehlikeli oyunlar oynayacak durumda değildi. Uzanabileceği yerin hemen dışında hiçbir şey yoktu çünkü o uzanıp tutmaya çalışmaktan çok önceleri vazgeçmişti. Leo konusunda bile herhangi bir gerçek kaygıya kapılmış değildi. Gene de oğlu ona hep acı çektiriyordu, hele son zamanlarda, içinde, durup durup inen bir yumruk gibi durmadan yinelenen bir acı vardı: Yalın ve sanki onun dışında kalan gene de varlığı tartışılmaz olan bir birim, bir acı.

Hiç yüzünden, Leo öyle istediği için kavga etmişlerdi. Leo evdeki insanlar konusunda hain bir şeyler söylemiş, babası da onu susturmuştu; bu kez Leo babasının uşak ruhlu olduğunu ileri sürmüş, Eugene küplere binmiş, Leo da kapıyı çarpıp çıkmıştı. Bu gibi şeyler şimdilerde sık sık oluyordu ve her seferinde Eugene bir oğulun babasına karşı böylesine saygısız olabileceğini algılamanın sarsıntısını ve bir oğulun babasından nefret edebileceğini kesin bilmenin verdiği o acıyı yaşıyordu. Eugene oğluyla son derece yalın bir yaşam sürmüştü; Leo çocukken sevgi doluydu. Tanya'nın Leo iki yaşındayken ölmesinden bu yana birlikteydiler. Eugene yıllarca her gittiği yere Leo'yu kucağında taşımış, elinden tutup nereye giderse yanında götürmüştü. Zorunluydu bu, çocuğa bakacak ondan başka kimse yoktu. Leo onun omzunda, döşünde yaşamıştı, ana babasının bedenine yapışmış bir hayvan yavrusu gibi. Böylesine yakın ve sevgi dolu bir birliktelikten nasıl olur da nefret doğabilirdi?

Artık büyüdüğü için çocuğun evde oturmak istememesi doğaldı elbet. Okul bursu ayrı ev açmasına yeterli olmadığı için de tabii sıkılıyordu. Oysa, Eugene'in ona söylediği gibi, kısa bir süre içindi bu, katlanılamayacak gibi değildi. Gelgelelim bugünlerde çocuğun içinde doğal sayılabilecek sinir bozukluğunun ötesinde bir şey, derin, yırtıcı bir kin vardı. Ona, dünyaya geldiğinden beri bakıcılık, koruyuculuk, adeta uşak-

lık yapmış olan Eugene bunu hak edecek ne yapmıştı ki? Onu cezalandırmıştı ama asla haşinlikle değil. Biraz eleştiri yapmıştı. Erken gelişen oğlunun kadınlar konusunda düşüncesiz, başıboş ve sorumsuz olduğunu biliyor ve bu konuda üzüntü ve şaşkınlık duymaktan vazgeçemiyordu. Hiç değilse bir tane gebelik durumu olmuştu. Bu konuda baba, Leo'yla bir tek kez konuşmuştu; ifadesinin suçlayıcı değil de sağgörülü olduğuna inanıyordu. Nefret görmesi, belki de cezalandırılması bu yüzden miydi? Bir süredir Leo onunla Rusça konuşmaz olmuştu; babası Rusça bir şey söylediği zaman da İngilizce karşılık veriyordu. Bu da Eugene'i dobra bir hakaretten daha çok incitiyordu. Gencin kin dolu kafasında kasıtlı bir yıkım uğraşının sürdüğünün ayırdındaydı. Elinden gelse Leo, Rus dilinin kendi içinde kök salmış olan o paha biçilmez yapısını da yıkacaktı, kendi Rusluğunun kumaşını parçalayacak, Rus olduğunu unutabilse unutacaktı.

Pattie'yi görmek Eugene'i avutuyordu. Pattie çok zaman öteberi istemek için onun o sığınak odasına iniyordu ama bugün, Eugene onu resmen çaya çağırdığı, o da kabul ettiği için ilk kez herhalde uzun bir süre kalıp hoşbeş edecekti. Eugene onun yanında kendisini, iddiası ve yüksek bir mevkisi olmayan kimselerin yanında çoğunlukla olduğu gibi, rahat hissediyordu. Eugene'in aşağılık duygusu çektiği yoktu. Rusluğunun özü onu doldurup kabartıyordu; nasıl ki İngilizlerin de İngilizlikleriyle dolup kabardıklarının ayırdındaydı. İngilizler ve Ruslar, dünyadaki bütün öbür halklardan daha belirgin olarak, kendilerinin "en iyi" olduğuna sessizce, sakince inanıyorlardı. Bağırıp çağırma yoktu. İşte bu kadar. Eugene, hırpalanarak geçirdiği uzun sürgün yaşamında bu güvenin tek bir damlasını bile yitirmiş değildi. Gene de gerçekçi biri olduğundan, arada bir bu kocaman güvene –gurur denilemeyecek kadar gevşek ve rahat– biraz alaycı gözlerle baktığı oluyordu. İngiliz toplumunda kendine asla yer edinmemişti, ayağını eşiğe bile atmamıştı. Dostları da kendisi gibi sürgünler ve uyumsuzlardı.

Toplumdışında kalan, kendileri bir toplum, hem de belki daha iyi bir toplum kuracak kadar çok sayıda insan vardı. Eugene, Pattie'yi görünce onun da bu toplumun hemşerilerinden biri olduğunu anlamıştı.

Şimdi ona baktı. Pattie alt ranzada omuzlarını kısmış, biraz diken üstünde oturuyordu. Yukarıda, başının arkasında duran ikona yıldız gibi ışıklar saçıyordu. Oda parlak ışıklarla aydınlatılmıştı, belki de aşırı parlak ve çiğ. Pattie bu ışıklara karşı biraz büzüşür, gözlerini kırpıştırır gibiydi. Belki de her zaman gizlenmek isteyen kimselerdendi. Yüksek tavanı ve yalın beton duvarlarıyla bu oda çok ağırmış gibi duruyordu, giderek toprağa batıyormuş gibi. Gerçekten de zemini toprak düzeyinin biraz aşağısındaydı. Duvarlardan birinin yukarı kısmına yakın yerde, boydan boya, uzun, dar bir pencere açılmıştı; perdesiz olduğundan şimdi sisli bir karanlık doluydu. Aşağıda, odanın kuyusunun dibinde Eugene'in iki katlı ranzası, uzun püsküllü, tüylü yeşil örtüsüyle masası, çağdaş tasarımlı bir koltuk, tahta bir sandalye ve sarı porselenden yapılma yüksek bir sehpa duruyordu; kadın gibi ince belli, kabarık göğüslü olan bu sephanın üzerinde saksı içinde bir bitki vardı. Uzun yıllardan beri odasında olmakla birlikte Eugene bunun ne cins bir bitki olduğunu bilmezdi. Bitkinin uzun, sarkık dalları ve arada sararıp kuruyarak düşen çok parlak, yürek biçimi yaprakları vardı. Sudan da güneşten de hoşlanmıyordu. Eugene bu bitkiyi yürekten seviyordu. Dünyadaki malvarlığı saksısıyla ikonasından ibaretti. Geri kalan şeyler rastlantıyla buraya gelmişlerdi.

Eugene ocaktaki elektrik ateşini, sıcaklığı Pattie'ye vuracak biçimde ayarladı. Aslında ateş yalnızca içlerini ısıtmak içindi çünkü kazana yakın olan oda zaten sıcacıktı. Pattie sıkılgan bir tavırla fincanını elliyor, çayını dördüncü kez karıştırıyordu. Masanın, o tüylü yeşil örtünün üzerinde, bir tabak içinde üstleri şeker süslü, içleri sünger gibi yumuşacık pastalar ve bir tabak da kızartılıp yağ sürülmüş ekmek vardı; dilimlerin esmer tereyağı kokusu odayı tutmuştu. Pattie pastalardan birini yata-

ğın üstünde, yanı başında duran tabağına almıştı ama utangaçlığından yiyemez gibiydi. Eugene onu dalgın dalgın süzmekteydi.

Otobüste, metroda Batı Hint Adaları'ndan gelme bir sürü kadın görmüştü ama hiçbirini yakından ve yeterince inceleyememişti. Pattie'nin yüzünün, ona Rus yüzlerini anımsatan yassılığı, genişliği hoşuna gidiyordu. Pattie'nin geniş, tombul yapısı da yurdunu çağrıştırıyordu ona. Tam, bir kadının olması gerektiği gibiydi Pattie, büyük göğüslü, anıtsal. Kalçaları, ilkin duraksayarak ama sonradan kocaman güvençli bir parabolle kavisleniyordu ve arkasında da epey bir şeyler vardı. Şimdi sırtındaki biraz dar pembe jarse elbisenin ortaya vurduğu göğüsleri iri ve kusursuz yuvarlaktı, bedenine tutturulmuş iki büyük, sımsıkı küre. Pattie dizleri biraz ayrık oturmuştu, dizlerine kadar sıyrılmış eteğinin altından biraz pürçümlenmiş kombinezonu görünüyordu. Eugene onun bu az buçuk savruk, dağınık, bakımsız kadınsılığına, terliklerinin her an ayağından düşmesine bayılıyordu. Keşke Pattie ona daha çok gülümseseydi; o şahane beyaz dişlerin ansızın görünmesi Eugene'in çok hoşuna gidiyordu. Pattie sık sık onun yüzüne bakmak huyundaydı ve gözlerinin ciddiliği Eugene'in duygularını karıştırıyordu. Bebeklerinde kırmızı ateş noktaları gözüken bu son derece koygun gözler tedirgin ediyordu onu, sonra o tuhaf biçimde dümdüz olan ve dipten tutturulu değilmiş de bir tür çekimle başını izliyormuşa benzeyen o kapkara saçlar.

"Bu mevsimde hava hep böyle karanlık mıdır burada?"

"Sisi mi diyorsun? Evet, sık sık sis iner ama çoğunlukla bu kadar uzun sürmez. Yakında kalkacaktır."

"Ürkütüyor beni biraz. Trenler de altta öyle garip gürültü yapıyor ki..."

"Yakında trenleri duymaz olursun. Ben hiç duymuyorum artık, öyle bir alışmış gitmişim. Dükkânlara kendin gidebilmeye başladığın zaman için daha rahat olur." Eugene bütün ev halkının alışverişini yapmaktan biraz usanmaya başlıyordu.

"Yarın ben de seninle gelirim."

"Hadi, pastanı ye. Bak üzülüyor, yemedin diye."

O bembeyaz, harika gülümseyiş, sonra dişler, utangaç utangaç, pastanın ufacık bir köşesine geçiyor.

"Herhalde yakında işin başından aşkın olur. Partiler, yemek davetleri falan. İyice yerleştikten sonra."

"Yook, rahip hiç davet vermez."

Eugene buna sevinsin mi, üzülsün mü, bilemedi. Ondan uşaklık yapmasını isterlerse evet mi, hayır mı diyeceği konusunda kendi kendisiyle tartışmıştı. Zamanında başuşaklık yapmışlığı da vardı. Daha doğrusu başuşak rolünü başarılı sayılabilecek biçimde oynamıştı. Onu kim gördüyse başuşak, hem de iyi bir başuşak sanmıştı. Eugene bu kılık değişiminin kendini aşağıladığı duygusuna kapılmamıştı. Zamanında bir otelde komi rolü de oynamıştı, bir mağazada asansörcü, bir okulda hademe ve kısa bir süre için de bir barmen. Aslında şu şimdiki işinden hoşnuttu, pek para getirmemesine karşın. Elleriyle belirli, basit işler yapmayı, çevresini temiz ve düzenli tutmayı ve kendi köşesinde kendi haline bırakılmayı severdi. Bu iş kendisi ve Leo için pek güzel iki odaya ek olarak ufacık bir ücret veriyordu. Bir de göçmen kurumunun bağlamış olduğu ufak maaş vardı. Eugene geçinip gidiyordu. Bundan önceki rahip ondan pek az hizmet istediği için Eugene aylaklık etmek gibi hoş bir huy edinmişti. Kendi kendine, "meditasyon" demekle birlikte daha çok uyanık hayal kurmaya benzediğini kendinin de bildiği bu uğraşı pek seviyordu. Birkaç ucuz roman dışında kitabı yoktu ama kitaplıktan aldığı tarihi özyaşam öykülerini düzenli olarak okurdu. Açıp pek dikkatini vermeden müzik dinlediği bir de küçük radyosu vardı. Her şeye karşın bu yeni insanlar ilgisini çekmişti ve şimdi başuşak rolünü onlara gösteremeyeceği için hafif bir düş kırıklığı duyuyordu.

"Peki, ya Miss Muriel? O hiç arkadaş çağırmaz mı?"

"Yok, hayır. O... kendi başına olmayı sever."

Eugene bu oğlan kafalı, tuhaf keskin bakışlı, zayıf, buyurgan kızdan hoşlandığını pek sanmıyordu. Muriel ona kendisi hakkında bir sürü soru sormaya başlamıştı, hem de biraz erken.

"Papaz efendi, rahip, sık sık hastalanır mı böyle?"

"Hasta değil ki!"

Yanlış bir şey söyledim, diye düşündü Eugene. Buraya geldiğinden beri eve hiç kimse alınmadığına ve sabahları çok zaman geç kalktığına göre Eugene papazın hasta olduğunu varsaymıştı. Sonra adamın yüzünde de bir tuhaflık vardı. Bu papaz seyrek olarak karşılaştıklarında biraz dalgın ama tamamen nazik ve güler yüzlü davranmasına karşın Eugene'i biraz ürkütüyordu.

"Neyse, iyi... Bu sabah Bayan Barlow'u gene kapıdan çevirdiğini duydum da ondan... Londra'ya gelmekten memnun musun, Pattie? Ne olur, ye bitir şu pastanı."

"Evet. Bilmiyorum. Londra'yı henüz doğru dürüst görmüş değilim ki... Irmağın yakınında olmak güzel. Irmak boyunda gidilirse deniz görünüyor mu?"

"Yok canım. Deniz buradan kilometrelerce hem de kilomet-relerce uzakta."

"Ben denizi hiç görmedim."

"Denizi hiç görmedin ha!" İnsan nasıl deniz görmemiş olabilirdi? Eugene her çocuğun mutluluğunda denizin bir yeri var sanırdı. Şimdi birden bu yoksunluk yüzünden Pattie'ye acıdı; sanki bu çok önemli deneyimden yoksun kaldığı için Pattie büzüşüp kuruyarak ufacık bir cevize dönüşmüştü. "Ne yazık! Annen baban Batı Hint Adaları'ndan geldikleri zaman herhalde..."

"Babam Jamaikalıymış. Annem beyazdı, İrlandalı."

Kestirebilmeliydim, diye düşündü Eugene. Rengi o kadar da kara değil. Onu incitiyorum. "Annenin adı mı yani..."

"Evet. Yani anlaşılıyor, değil mi? Annemle babam evli değillermiş."

Eugene, bu ona koyuyor, diye içinden geçirdi; benim de onu nedense iğnelediğimi sanıyor. Nasıl söyleyebilirim ona bunun hiç önemi olmadığını? İçinden uzanıp onun o tombul kolunu okşamak geldi, dar pembe jarse yenden çıkan bileğin hemen üstünden.

"Hiç önemi yok" dedi.

"Biliyorum, hiç önemi olmadığını. Yok, hayır, önemi var, yani vardı. Küçükken çok acı günler geçirdim."

"Anlatsana."

"Anlatamam. Anlatamayacağım kadar korkunç. Hem zaten unuttum gitti. Sen bana kendini anlat, senin çocukluğunu."

"Ben mi? Ah..."

"Sence zararı yoksa..."

"Yok, zararı yok." Eugene'in bir başkasına kendinden söz etmeyeli çok zaman oluyordu, bir kadınla konuşmayalı da bir o kadar uzun. Pattie'yle böylesine rahat konuşurken şimdilerde dost eşlerinin dışındaki kadınlarla ne denli seyrek konuştuğunu, dost eşlerini bile rahip konutuna taşındıktan sonra ne denli seyrek gördüğünü ayrımladı. Yanımda bir kadın var, diye düşündü birden, odamda benimle baş başa bir kadın var.

"Nerede doğdun?"

"St. Petersburg'da... yani Leningrad."

"Adlarının değişmesinden önce mi?"

"Değişmesinden önce... Evet. Ben altı yaşındaydım değiştirdikleri zaman."

"Ailen zengin miydi?"

"Evet." Bunu söyleyivermek tuhaftı. Ailesi zengindi, evet, hem de bugünün ölçülerine göre çok zengin. Gelgelelim zenginliklerinde, sözünü etmenin bile tuhaf kaçtığı bir doğallık vardı.

"Yani sen şahane bir evde, uşaklarla falan büyüdün, öyle mi?"

"Altı yaşıma kadar, evet. İki evimiz vardı, biri St. Petersburg'da, öbürü kent dışında."

Eugene öyle açıkça anımsıyordu ki bütün bunları! Rusya'yla ilgili anıları parıltılı renkler taşıyordu. Bütün öbür anılarıysa siyah-beyaz. Moika kıyısındaki o büyük evin önyüzü gözünün önündeydi, taş süslemelerin krem boyalı şişman kıvrımları yazın toz içinde, kışın karla taçlanmış. Sonra yazlık evlerinin bahçesindeki kırmızımsı çiçekli, kesilmemiş, diz boyu otlar ki evin o uzun, alçak, ahşap önyüzünü, aralarında saklanan çocuğun gözlerinden adeta gizlerdi. Çocuk otların arasında saklanırken annesi verandadan onu çağırıyor. Çocuk otların gül pembe püsküllleri arasından annesinin beyaz benekli elbisesini ve ağır ağır döndürdüğü güneş şemsiyesinin saçaklarını görüyor.

"Öyle güzel İngilizce konuşuyorsun ki!"

"Küçüklüğümde evde öğrenmiştim. Hepimiz İngilizce bilirdik. Daha Rusya'dan ayrılmadan önce çok güzel İngilizce konuşurdum ben."

"Mutlu muydun çocukluğunda?"

"Mutlu mu? Cennetteydim." Doğruydu bu. Eugene mutluluk içinde peydahlanıp dünyaya gelmiş, mutlu bir denizin ta derinliklerinde gözlerini açmıştı. Annesiyle babasını seviyordu. Kız kardeşini seviyordu. Hizmetçileri seviyordu. Herkes de onu sevip şımartıyordu. Küçücük bir kraldı o. Yazlık evde kendi midillisiyle seyisi vardı. St. Petersburg'da, Niko adındaki atın çektiği kendi özel kızağı ve arkadaşlarını görmeye gittiği zaman kızağı süren kendi özel uşağı Fyodor vardı. Çizmeleri karların o buzlu parıltılı yüzeyini eziyor ve çocuk kızağa tırmanıp biniyor. Pirinç koşumların ışıltısı, kızağın orasına burasına küçük lambalar yerleştirilmişçesine güneşte göz alıyor. Büyük kürk battaniye güzelce örtülünce çocuğun kürk şapkasının altından yalnızca burnuyla gözleri görünüyor. Fyodor'un şimdi bağlamakta olduğu siyah deri kemer yumuşacık ve Nevski Caddesi'ndeki İngiliz mağazasından alınan özel cilanın kokusunu saçıyor. At geriniyor bir an. Sonra zorlamasız bir devinim. Kızak karların hemen üstünden kayıyor, uçuyor. Belli

belirsiz bir vınlama sesi. Daha hızlı, daha hızlı, canım Fyodor! Güneş yoldaki karların üstüne vurmuş. Karlar başka kızakların izleriyle yol yol çentilmiş. Güneş St. Isaark Kilisesi'nin yaldızlı kubbesine vurmuş. Amirallik kulesinin o ipince parmağına vurmuş.

"Mutlu anıların olduğu için ne şanslısın. Hiç değilse bunları elinden alamazlar."

"Onlar... evet." Başkaca hemen hemen her şeyi almışlardı Eugene'in elinden. Gene de bu altı altın yılın tükenmez bir ışık kaynağı olarak durduğu doğruydu. Neyle kıyaslarsa kıyaslasın, onlardan yayılan ışık ona acı vermiyordu. Tersine, Eugene şimdi bile onların sıcaklığını duyumsayarak şükran duyuyordu. Yaşamının daha donuk, daha karanlık olan kumaşını o eski, sevgili dönemin çevresine örmüştü sanki, orta yerinde ışıklı bir sürpriz taşıyan koyu renk bir yumurta gibi: Faberge'nin elinden çıkmış bir mücevher.

"Peki, o zaman ne oldu, sen altı yaşındayken?"

"İhtilal oldu. Annemle babam, kız kardeşimle beni alıp Riga'ya kaçtılar."

"Her şeyinizi geride bıraktınız, öyle mi?"

"Bazı mücevherler hariç her şeyi. Ama bunlar çok para ediyorlardı. Riga'da da yoksul değildik aslında, hiç değilse önceleri." Anılar şimdi kararmaya başlıyor. Büyükler kaygıyla fısıldaşırken çocukların içeri girmesiyle susuyorlar. Yuvarlak yuvarlak gözleri olan şaşkın çocuk kurşuni bir denize bakıyor.

"Sizi kovan o adamlara çok kin tutmuşsundur, herhalde."

"Sanırım orada kalabilirdik, istesek. Gerçi zor olurdu ya. Hayır, kin tutmuş değilim. Her şey öyle kötüydü ki eskiden. Kimileri müthiş zengin, kimileriyse müthiş yoksul. Olanların olması kaçınılmazdı herhalde." Doğruydu, Eugene kin duymuyordu. Kendi mutlu dünyasının yıkılmasında bir tür kozmik adalet vardı. Ama bazı şeyler de adaletsizdi ya da belki anlatımsız derecede hüzünlü. Eugene anayurdunu öyle seviyordu ki!

"Riga nerede?"

"Letonya'da. Baltık Denizi'nin kıyısında."

"Ha... Peki, orada ne kadar kaldınız?"

"On iki yaşına kadar. Babam Sovyetler'in Letonya'yı ilhak edeceklerinden korkuyordu, ettiler de sonunda ama biz gitmiştik o zamana kadar. Prag'a gittik."

"Prag. Çekoslovakya'da. Yoksul muydunuz orada?"

"Orada yoksulduk. Babam ailemizi tanıyan bir hukuk şirketinde iş buldu. Annem Rusça dersleri veriyordu. Büyüdüğüm zaman ben de Rusça dersleri vermeye başladım. Prag'daki üniversiteye devam ettim." İçine kapanıktı Prag, Eugene'e bir kapan gibi gözükmüştü her zaman, güzeller güzeli, ürpertici bir kafes. O aşırı ağırlıklı kocaman yapılar, kulelerden oluşma yamaçlar boyunca kapanık ırmağın kıyısına inerdi. Kendileri Strahov Manastırı'nın aşağısındaki dar bir sokakta ev kiralamışlardı. Kış mevsiminde asla ısınmadan, umarsızca üşümek ve çan seslerini dinlemek. Çanlar, soğuk hava içinde çan sesleri.

"Ya, üniversitelisin, demek?"

"Evet, üniversiteliyim, herhalde. Ama öyle eskidendi ki bu!"

"Yeterli para kazanabiliyor muydun?"

"Eh, işte o kadar. Babam ben yirmi yaşlarındayken öldü, hayat daha da zorlaştı. Hepimiz çalışıyorduk. Kız kardeşim elbise dikiyordu. Prag'da birçok Rus vardı tabii. Birbirimize yardım ediyorduk. Rusya'yı beraberimizde taşıyorduk. O zamana kadar bu böyle sürdü. Ama üzüntülü günlerdi." Dik yokuştan yukarı taşınırken babasının tabutu yana doğru yatıyor. Sokak cenaze arabasının geçemeyeceği kadar dar. Annesiyle kız kardeşi yürürken sendeliyor, ağlıyorlar ama kendi gözleri kupkuru. İçini duyduğu acıya karşı katılaştırıyor. Cenaze arabası döşeme taşlarının üstünde sarsılıyor, çan sesleri...

"Peki, sonra ne oldu?"

"İşte, sonra da Hitler oldu. Öğrenciliğimi yarıda kesti."

"Hitler. Ha, evet. Unutmuştum. Oradan da kaçtınız mı?"

"Kaçmaya çalıştık ama kâğıtlarımız tamam değildi. Sınırda durdurdular. Annemle kardeşimi Prag'a geri gönderdiler. Beni bir fabrikada çalışmaya zorladılar. Daha sonra da bir çalışma kampına gönderildim."

"Çok korkunç muydu? Ne kadar kaldın orada?"

"Savaş bitinceye kadar orada kaldım. Oldukça korkunçtu. Ama başkalarının durumu daha da kötüydü. Ben tarlalarda çalışıyordum. Yeterli yiyecek vardı."

"Zavallı... zavallı sen."

"Baksana, ben günlerdir 'Pattie' diyorum sana, sen de beni adımla çağıramaz mısın, 'Eugene' diye?" Adını İngilizce söylenişiyle vermişti elbet. İngilizlerin hem ilk hem de soyadını yanlış söylemeleri onun için yıllardır bir sızıydı. O güzelim Rusça tınlamalar bir sır olup çıkmıştı. Şimdi Eugene bu zorunlu ad değişiminden acı bir zevk alıyordu adeta.

"Peki, denerim. Bu isimde kimseyi tanımamıştım da."

"Eugene."

"Eugene. Teşekkür ederim. Annenle kardeşine ne oldu?"

"Annem kısa bir zaman sonra inme inip öldü. O sınırdaki günden sonra bir daha görmedim onu, yalnızca birkaç mektup aldım. Kardeşim de... bilmiyorum... öylece... kaybolup gitti."

"Yani başına ne geldiğini bilmiyor musun?"

"Bilirsin, savaş sırasında insanların ortadan öylece kaybolup gitmeleri olağandı. Kardeşim de kayboldu. Bir süre umutla bekleyip durdum."

"Ah, çok üzüldüm. Adı neydi kız kardeşinin?"

Bir sessizlik oldu. Eugene birden konuşamadığını algılamıştı. Boğazına kocaman bir yumru tıkılmış ve sanki odanın içine yayılmıştı. Masanın ucuna sımsıkı yapıştı. Bu şeylerden kimseye söz etmeyeli uzun yıllar olmuştu. Bir an sonra, "Adı Elizabeth'di" dedi. "Rusçası Elizaveta."

"Çok özür dilerim" dedi Pattie. "Seni konuşturmamalıydım. Ne olur beni bağışla!"

"Yok, yok. Konuşmak iyi gelir bana. Bunları hiç anlatmıyorum. Sen bana iyi geliyorsun. Ne olur, daha sorular sor. Senin her soruna yanıt verebilirim."

"Savaş bittikten sonra ne oldu?"

"Çeşitli göçmen kamplarında bulundum. Sonunda Avusturya'daki bir kampa gittim."

"Kamplarda ne kadar zamanın geçti?"

"Dokuz yıl."

"Dokuz yıl ha? Neden bu kadar çok uzun?"

"İşte, ayrılabilmek zordu. Her şey karman çormandı, insanı bir yerden öbürüne iteleyip duruyorlardı. Sonra karımla evlendik, kampta. Tanya'ydı adı. Yani Tatiana. Rustu. Hem de veremdi. Verem yüzünden kimse bizi almıyordu. Anlıyorsun, sorun bizi kabul edecek bir ülke bulmaktı." Tanya'yla evlenmeye hiç niyet etmemişti aslında. O konudaki kararı verdirten Leo olmuştu.

"Kamplardaki bütün o yıllarda neler yaptın, peki?"

"Hiçbir şey. Birazcık karaborsa. Ama esasta hiçbir şey." Eugene çam ağaçlarının arasındaki o uzun, tahta kulübeyi anımsıyordu. Kendi yatağı köşedeydi, önemli olan bir köşe kapmaktı. Sonradan Tanya'yla birlikte küçük bir kulübeyi başka bir çiftle paylaşmışlardı. Birkaç parça eşya edinmişler, duvara birkaç resim asmışlardı. Eugene pek mutsuz sayılmazdı, hele Leo geldikten sonra. Çok tuhaftı, yedi yıl ölesiye çalıştıktan sonra dokuz yıl aylak gezmek.

"Rusya'ya geri dönmeyi hiç düşündün mü?"

"Evet. Sahiden düşünürdüm o zamanlar. Tanya istemiyordu. Ben de dönmeye korkardım, sanıyorum. Sonra din sorunu da vardı." Eugene gözlerini ikonaya kaldırdı. O beyaz örtülü masanın çevresinde, yüzlerini hafifçe eğmiş olarak, Baba, Oğul ve Kutsal Ruh baş başa konuşmaktaydılar. Altın kanatları birbiri üstüne binmiş, birbirine dolanmıştı. Hüzünlüydüler. Kendi yarattıkları dünyada işlerin yolunda olmadığını biliyorlardı. Kendilerinin de usulca bu dünyadan uzaklaşmakta olduklarını hissediyorlardı belki.

"Ha, Hıristiyansın sen. Ortodoks Rus Kilisesi."

"Hayır, şimdi değilim. Hiçbir şey değilim artık." Savaş sırasında dinsel inancı Eugene'i avutmuştu, kurtarıcı bir Tanrı'ya beslediği herhangi bir kişisel inançtan çok, iyi ve saf insanların anısı gibi, belki de. Aylaklık yıllarında imanı yavaş yavaş sönmüştü, o yıllarda aslında hemen hemen her şeyin söndüğü gibi. Eugene artık inanmadığı bir Tanrı uğruna vatanından vazgeçmişti. Ama yok, o zamanlar fırsat bulsa bile geri dönmeye yüreği yetmezdi. Gene de Rusya'yı o kadar çok düşünmüştü ki o kampta, yaz günlerinin bitmek bilmez öğlen sonralarında yatağında yatarken, karnı aç, burnunda çamların ve otların kokusu, kendini gene kendi diliyle, kendi insanlarıyla sarılı olarak düşlemişti.

"Şu resim, ikona. Her zaman yanında mıydı?"

"Her zaman değil. Annemindi. Annem ölünce Prag'daki dostlarımız almışlardı, hani şu avukatın ailesi. Savaştan sonra Kızıl Haç aracılığıyla benim izimi bulmuşlar, bunu bana getirdiler, kampa. Eskiden *orada*, şimdi de *burada* olan tek şey bu."

Ne tuhaftı, bunun bir zamanlar St. Petersburg'daki evde, annesinin odasında asılı olduğunu düşünmek. Annesinin odası karanlıktı, su gibi dalgalanan perdeler, tüller, dantellerle dolu. Havasızdı, kolonya kokardı. İkonanın o upuzun yolu yapmış olduğunu düşünmek kendisinin yapmış olduğunu düşünmekten daha tuhaftı. Kendisi yaşlanırken ikona aynı kalmıştı, belki de ondan.

"Çok güzel bir şey. Herhalde müthiş değerlidir."

"Öyle. Kampta hep birileri çalacak diye düşünürdüm. Herhalde çalarlardı da, neyse ki ondan korkarlardı, uğursuzluk falan getirir diye. Burada odamı kilitli tutuyorum. Londra'nın bu semtlerinde çok hırsız vardır. Sana da söyleyecektim, kapıları her zaman kilitli tut diye. Ama bakarsın, bu ikona burada bile hırsızları korkutabilir. Bunun mucize yaratan bir ikona olduğu söylenir. Bizim ailenin eline geçmeden önce bir kilisede dururmuş; söylendiğine göre yılda bir kez geçit töreniyle kent-

te dolaştırılırmış, bu sırada da bir sürü mucize yaratırmış, insanlar durduk yerde suçlarını itiraf eder ya da düşmanlarıyla barışırlarmış falan."

"Senin için de mucize yarattığı oldu mu?"

"Hayır. Ama zaten ben mucizeye layık değilim ki... İmanımı yitirdim." Vatanını yitirmişti. İmanını da yitirmişti. Rus kilisesinin o kocaman, karanlık, ışıltılı, kuytu koynu onun için bir yuva, bir ev olmuştu çocukluğuyla gençliğinin uzun yılları boyunca. Sakallı bir Rus olan Tanrı o karanlıkta onun yakarılarıyla dualarını dinlemiş, kusurlarını azarlamış, suçlarını bağışlamış, onu sevmişti. Sonra yavaş, çok yavaş olarak, binanın aslında bomboş olduğu Eugene'in kafasına dank etmişti. O ulu varlık gölgelerin bir oyunundan ibaretti. İçeride hiçbir şey yoktu, karanlıktan başka. Şimdi de Eugene'in Tanrı kavramını aklı almayan bir oğlu vardı.

"Çok seviyorum bu ikonayı" dedi Eugene. "Günlük yakıyorum onun için. Onu beslemek gibi bir şey bu. İkona benim için simgeden öte bir şey." Oysa simgeden başka ne olabilirdi ki? Romantik, kör inanlı adamın biriydi o işte! İkonayı eskiden annesinin olduğu ve St. Petersburg'da onlarla birlikte yaşadığı için seviyordu. Bu nesne bir yoldan, onun mutsuz sahiplik duyusunu doyumluyordu belki. Eugene ikonayı, kişiliği tümden silinmiş bir iyilik imgesi olarak da seviyordu.

"Sonra da İngiltere'ye geldin, ha?"

"Sonunda, evet."

"Ya ondan sonra?.."

"Ondan sonra önemli bir şey yok. Çeşitli işlerde çalıştım. İşte şimdi de buradayım ve Pattie'yle konuşuyorum." Yıllar nasıl geçmişti peki? Geçmişlerdi işte! Kimileyin anılarda zaman teleskoplaşmışa benziyor ve ona St. Petersburg'un kapısını çalan kişi, Hitler'miş gibi geliyordu. Erkekliğinin en güzel yıllarını elinden çekip almışlardı, kayıtsızcasına. Kamplarda geçen on beş yıl, yaşamının orta bölümünün tümü. Daha bile çoğu, doğruyu söylemek gerekirse o aslında kamplardan hiç çıkma-

mıştı. İngiltere'ye geldiği zaman da bir şantiye barakasından öbürüne geçmişti. Şimdi bile bir kampta yaşıyordu. Bir köşe tutmuştu, hepsi bu.

Pattie, "Keşke ben de o yerlerden birinde çalışabilseydim" dedi.

"Göçmen kampı mı yani? Neden?"

"Gerçek bir şey olurdu... insan sahici sefilliğin içinde olur... başkalarına yardım ederdi."

"Gerçekten daha uzak bir yer olamaz, orada yaşayanlar için. Kamp hayatı bir düştür, Pattie. Hayır kurumlarında çalışanlar için hava hoş elbet. Kaç tanesini görmüşümdür, bilsen! Öyle neşeli, kendilerinden öylesine hoşnut! Dünyada insanları en mutlu ve özgür kılan şey, başka insanların içeride kapalı olduklarını, acı çektiklerini görmektir! Yok, aslında pekâlâ iyi kimselerdi bu hayırseverler, alaycı konuştuğumu sanma. Ne var ki onların kendilerinden hoşnut oluşuyla bizim düşümüzün ara yerinde gerçekler kaynar giderdi işte! Belki Tanrı görüyordu gerçeği. Öyle bir yerde yalnızca bir ermiş gerçekçi olabilirdi."

"Eh, ben de bir ermiş olmayı isterdim öyleyse."

Eugene güldü. "Dünya baştan sona bir göçmenler kampıdır, Pattie, bu yüzden sen de aradığın fırsatı bulabilirsin. İyi köşeler var, kötü köşeler var, gene de sonunda olup olacağı bir göçerler kampı işte!"

"Öyleyse öbür dünyaya gene de inanıyorsun demek?"

"Hayır, yok. Ben hiçbir şeyin çok da önemli olmadığını söylemek istiyorum yalnızca. Burada uzun kalacak değiliz ki!"

Parlak ışıklı odada Eugene'in sözleri bir sessizliğin içinde yankılandı. Pattie şöyle bir ellerini ovuşturdu, sonra sessizliğin sürdüğünü görünce ayağa kalktı. "İşimin başına döneyim ben. Çok uzun kaldım. Seni bu şeylerden konuşturmamalıydım."

"Yok, iyi geldi bana. İnsan böyle şeyleri konuşmalı, gizli tutmamalı. Bir dahaki sefere sen de bana kendini anlatırsın."

"Bende anlatacak bir şey yok" dedi Pattie; eteğindeki kırıntıları silkeledi.

"Aa, elbet vardır. Herkesin bir serüveni olmuştur. Ah, ne sevindim! Üç pasta yemişsin!"

"Yememem gerekirdi. Zaten çok şişmanım. Hep rejime girmeye niyet edip duruyorum."

"Ne olur girme! Biçimin bence harika. Ben seni aynen olduğun gibi seviyorum."

"Sahi mi?"

"Evet, sahi. Şükretmelisin. Günün birinde incelince pişman olacaksın. Zayıf kadınlar ölümü çağrıştırır." Zavallı Tanya'yı anımsıyordu Eugene, bir deri bir kemik, o ölüm dolu, suçlayıcı gözleriyle kendine bakışını anımsıyordu. Tanya onun belleğinde maddeden arınmış bir buğudan ibaretti. Eugene pek de şefkat göstermemişti ona. Gebeliğini yüksünmüştü, hastalığını yüksünmüştü. Tanya da öyle zayıflamıştı ki; öylesine ipincecik.

"Gitmem gerek benim artık."

"Gene geleceksin değil mi, bugünkü gibi?"

"Eh, evet, çok isterim."

"Dinle, şu sis kalkınca... izin verirsen seni deniz kıyısına götüreyim."

"Denize ha? Ah, sahiden mi?"

"Ondan kolay ne var! Yalnız söz ver, daha önce başkasıyla gitmeyeceğine!"

"Başka birisi yok ki beni... çok isterim seninle gidip denizi görmeyi, çok isterim!"

"Eugene."

"Eugene."

"Oldu öyleyse."

Pattie şimdi ona o uçuşmuş saçlarının arasından gülümsüyordu.

Pattie gittikten sonra Eugene bir an durup Baba, Oğul ve Kutsal Ruha baktı. Yok, doğrusu pek şefkat göstermemişti Tanya'ya. Bir an sonra da Eugene, Pattie'yi nasıl deniz kıyısına götüreceğini düşünmeye daldı gitti.

6

Muriel rahip konutunun sokak kapısını arkasından usulca kapadı. Buz gibi soğuk hava kafasına el koyunca hapşırdı. O tanrının cezası nezleden hâlâ kurtulabilmiş değildi. Sis, uyarıyla kalkmış bir parmak gibi, her şeyi sessizliğe zorluyordu. Muriel mendilini burnuna tutarak kaldırımda yürümeye başladı. Konut gözden yiter yitmez kendini bomboşluğun orta yerinden geçen bir yolda buldu. Kısa bir süre için kendi yürüdüğü yanda, donuk toprağın yer yer kazılarak küçücük tümsekler yapmış olduğunu gördü. Yolun öbür yanı gözden gizliydi. Yoğun hava içinde bir sis düdüğünün sesi yankılanıyor ve sanki onun çevresinde bir halka çeviriyordu. Muriel bu sesin ölen yankısı içinde sessizce ilerliyordu.

Bir süre sonra yürümekten vazgeçip çevresine kulak kabarttı. Hiçlik. Sisin yapışkan yoğun kubbesi onun görebildiği o bir avuç gölgeli alanın üzerine kapanmıştı ve dumanlı hava yanağını nemli parmaklarla okşuyordu. Başına sarmış olduğu yün eşarp daha şimdiden adamakıllı ıslanmıştı. Mendilini yeniden cebine tıkıştırdı. Yüzünün önüne küçük buğu tutamları üfleyerek derin derin soludu. Orada öylece durup kulak kesilmiş, bekliyordu. Sis heyecanlandırıyordu onu.

Sabah saatlerini sisi yazmaya çalışarak geçirmişti. Felsefi şiirine birkaç bölümlük daha ekleyeyim derken nasılsa sis şiire girivermişti. Kıvrılan, sürünen, kıpırdayan, gene de kıpırtısız, her an gerilediği ve hiçbir yerde olmadığı halde her an yerli yerinde ve hazır olan, çevresini sessizliğe zorlayan, soluksuz, gergin bir dikkat isteyen bu sis onun şu sırada korktuğu bütün şeyleri sıralar gibiydi. Korku şiirine girmiş ve o buna şaşmıştı. Korkuyor muydu? Korktuğu neydi? Korkuya yer yoktu ki! Muriel o küçük, mavi hap şişesini tutup sarsmıştı. Şimdi burada, kaldırımda, yüreği hızla çarparak dururken duyduğu şey korkudan çok, aşka benziyordu. Ama aşk, karanlık bir hiçliğin sevdası olabilir miydi?

Muriel yeniden, ağır ağır yürümeye başladı; ıslak, kırağılı taşlara yapışan ayakları belli belirsiz bir ses çıkarıyordu. Yakında şiirinin bir bölümünü Elizabeth'e okumaya karar vermişti ama Elizabeth o sabah çıngırağını hiç çalmamıştı. Muriel şiirini beğeniyordu. O garip korkuyu aynı oranda garip bir aşka dönüştürerek şu anda içini titretip kıpırdatan şey belki de bu şiirdi. Ürpererek eldivenli ellerini salladı; giysilerinin içinde sıcacık olduğunu ve ateşli bir yaşamla dolduğunu duyumsuyordu. Soğuk, sisli havayı zevkle soludu. Sonra birden, gene durdu.

Sol yanındaki çoraklıkta ve çok yakınında, sis duvarının içinden şu anda ortaya çıkmakta olan uzun, dik bir şey vardı; öyle hareketsizdi ki Muriel bunu bir direk sandı. Gene de karaltıda insana benzer bir şey vardı. Çevrede kimsecikler olmayışındaki tuhaflığı Muriel şimdi algılıyordu. Sonra karşısındaki

sisin içinde bir insanın duruyor olması ona daha da tuhaf ve ürkütücü geldi; biraz önce kendisinin durduğu gibi hiç kıpırtısız durmuş, belki de kulak kesilmiş bekleyen biri. Bir insan ve bir erkek olduğu kesindi, Muriel'e dönmüş duruyordu. Muriel duraksadı, sonra sakınarak bir adım daha attı. Sonra adamın Leo Peshkov olduğunu gördü.

Balta girmemiş ormanların en derinlerinde karşılaşmışçasına, birbirlerini selamlamamaları olanaksızdı.

Muriel, "Selam" dedi.

"Selam. Sis ne harika, değil mi?"

"Ben de tam bunu düşünüyordum. Müthiş zevk veriyor bana."

"Ne zamandır buradayım; birilerini korkuturum diye umuyordum. Sizi korkutmuşumdur, umarım?"

"Hem de nasıl! Etrafta kimsecikler olmayışı çok tuhaf, değil mi?"

"Pek değil. Buralarda ardiyelerden başka hiçbir şey yok. Hem zaten günlerden pazar olduğu için..."

"Ha, pazar mı bugün? Hiç farkında değildim."

"Hem papaz kızı olacak hem de günlerden pazar olduğunu bilmeyeceksiniz ha!"

Muriel bu genç çocuğun az buçuk arsız olduğunu düşündü. Biraz soğuk bir sesle, "Neyse, iyi günler" dedi. "Ben ırmağa kadar gidiyorum."

"O yönde giderseniz ırmağı dünyada bulamazsınız."

"Bakarım, bakalım. Hoşça kalın."

"Durun, ben ırmağın yolunu göstereyim size. Valla bulamazsınız yoksa. Ardiyelerin arasında ufacık patikalar var, bunları da siz bilmiyorsunuz. Çamurda yürümekten çekinmiyorsunuz ya?"

"Ama ırmağın bu yönde olması gerekir. Dümdüz gidersem..."

"Burada ırmak dört bir yanımızdadır. Yarımada gibi bir yerdeyiz. Irmak çevremizde dolanıyor. En kestirme yol işte budur, hadi, gelin."

Çocuk daha konuşurken yürüyerek sisin içine karışmaya başlamıştı. Muriel biraz sabrı taşmış olarak kaldırımdan inip onun peşine düştü. Yalnız olmak istediği bir günündeydi.

İnşaat alanının oldukça düz gibi görünen yeri küçük tümsekler ve kaygan buz dolu çanaklarla kaplıydı. Toprağın yüzeyi donmuş ama kırılgandı ve altta da çamur vardı.

"Durun bir dakika, bu kadar hızlı gitmeyin."

"Affedersiniz. Herhalde topuklarınız yüzünden... Ha, görüyorum spor ayakkabı giymişsiniz. İsterseniz koluma girin."

"Yok, iyiyim. Daha çok var mı?"

"Bir adımlık yer. Buraların bu ıssızlığı, çoraklığı çok heyecan verici bir şey, değil mi? İnşaata başladıkları zaman üzüleceğim. Olağanüstü bir manzara vardır burada. St. Paul Katedrali'yle daha bir sürü kilise. Sis kalktığı zaman göreceksiniz."

Göremedikleri kubbeler, burçlar ve kulelerle çevrili olduklarını düşünmek Muriel'in tuhafına gitti. Oysa bir kent içinde olduklarını bile düşünmez olmuştu.

"İşte gene kaldırıma çıktık. Geldik sayılır."

Sisin içinden birden boş bir duvar yükseldi; yakında bir karaltı daha vardı. Muriel dört bir yandan kuşatılmış gibi oldu.

"İşte size söylediğim dar sokaklardan biri. İleride daha bile daralıyor, birkaç da basamak var. Dikkat edin, epey kaygandır. Duvara tutunun, mümkünse."

Muriel duvara eldivenli eliyle dokundu. Birtakım yarı bitkilerin kocaman, yıvışık parçaları ayağının dibindeki ıslak çamurların arasına döküldü. Çamurun ayakkabılarından içeri sızdığını hissedebiliyordu. Duvara asılmış bir zincire tutunarak, sakına sakına, birkaç basamaktan aşağı indi. Bir parça kaldırımla bir lamba direği görebiliyordu. Sonra birkaç basamak daha ve ansızın su.

"Eh, işte ırmak" dedi Leo. "Gerçi pek bir şey görünmüyor ya, şu sırada. Siz ırmağı istemiştiniz, buyrun size ırmak."

Burada sis daha açık renkli ve birazcık daha az yoğun görünüyordu, bir yerlerde güneşin parladığını düşlüyormuşçasına.

Muriel on beş yirmi metrelik, hızla akan bir su yüzeyi görebiliyordu: üzerine serpilmiş tahta ve odun parçalarıyla saçları andıran uzun otları da sürükleyip götüren, koyu, ışıklı kehribar renginde bir su. Gene çok yakından bir sis düdüğünün sesi geldi ve Muriel gene o aşk mı, korku mu olduğunu bilemediği heyecana kapıldı. Basamaklar suyun içine iniyordu. Muriel en alt basamağa indi, sonra dönüp Leo'ya baktı.

Genç çocuk merdivenin tepesindeki duvara yaslanmış duruyordu. Sırtındaki kısa, eski püskü siyah paltonun yakasını yollu yün atkısının üstüne doğru kaldırmıştı ve rutubetli havanın koyultmuş olduğu kısacık saçları düzgün bir deri başlığı andırıyordu. Pırıl pırıl ve eğreti duruyordu; gelgeç, suya dalmak üzere olan bir ördek ya da yüzeye o anda çıkmış olan bir su ciniymiş gibi. Onu bir an, bir sanat yapıtıymışçasına süzen Muriel gencin kafasının, insanın içine sinen yuvarlaklığını ayrımladı. Neydi bu çocuğu böylesi güzel yapan? O birbirinden iyice ayrık duran gözlerdeki serinkanlı bakış, belki de...

Muriel fazla uzayıp gitmiş olan bakışını dengelemek için, "Buralarda bir köprü falan var mı?" diye sordu. "Karşıya geçmek mümkün mü?"

"Kızcağızım, köprü falan yoktur buralarda. Rıhtımların dünyasındayız burada. Sizin bir kır faresi olduğunuz nasıl da belli."

Muriel bir an düşündü. Artık bu küstahlığı da yutamazdı. Beri yandan üzerinde durursa da ilişkiye çok benzer bir şeye çanak açmış olacaktı.

"Eğer sizle ben doğru dürüst geçineceksek, yani hiç değilse benim açımdan, sizin terbiyenizi takınmanız gerekecek" dedi.

Deminki serinkanlı maskenin yerini bir an için kurnaz bir hoşnutluk ifadesi aldı, sonra gene silinip yerini maskeye bıraktı. Leo birkaç basamak aşağı indi ama hâlâ onun yakınında değildi. "Diz çöküp özür dileyeyim mi?"

Bir an önce Muriel onun pervasızlığını bir hizmetkâr oğlunun, "Ben de sana eşidim" demeye getiren tutumuna yormuş-

tu. Ama şimdi çocuğun, tam bu sonucu amaçlamış olduğunu anlıyordu: Onları iki tanış, iki ortak yapıp çıkan bir şey. Muriel tuzağa düşmüştü.

Buz gibi bir sesle, "Saçmalamayın" dedi. "Böyle laubali olmanız hoşuma gitmiyor, hepsi bu. Şimdi artık dönsek iyi olacak. Üzgünüm ama bana gene kılavuzluk yapmanızı istemek zorundayım; kendi başıma gidersem kesin kaybolurum."

"Aa, gitmeyin daha. Ne olur, çok harika burası."

Harikaydı gerçekten ve aslında Muriel'in içinden hiçbir yere kıpırdamak gelmiyordu. Kuytu ve ıssız oluşu bu köşeye bambaşka bir anlam kazandırır gibiydi, neredeyse dinsel bir önem. Havanın müthiş soğuğuysa duyguları ve beyni uyuşturacağı yerde keskinleştiriyordu. Muriel gene ırmağın sessiz, aceleci sularına doğru döndü. Irmaktan çevreye bir çürümüş sebze kokusu yayılıyordu ve bir yandan da, her nasılsa, tertemiz bir su kokusu.

Muriel, "Bir teknik okula gidiyormuşsunuz, öyle mi?" diye Leo'ya sordu, yüzüne bakmadan. Leo şimdi gelip onun yanı başında durmuştu.

"Evet ama nefret ediyorum. Matematiğim de yeterli değil. Cambridge'den yeni mezun biri var, bize matematik dersi veriyor ama ben bir türlü yapamıyorum. Sizin matematiğiniz iyi miydi?"

"Kötü sayılmazdı. Ama yüksekokullarda okunan matematik başka şeydir, herhalde."

"Evet, öyle. Ben hiç başa çıkamıyorum; hiç kavrayamadığım, bambaşka bir düşünüş tarzı bu. Her an beynimi zonklatıyor. Öğretmen bir şeye kesin diyor örneğin ama ben bunda bir kesinlik göremiyorum. Of, anlatamıyorum işte! Hepsine boş verip bir işe gireceğim sanırım."

"Babanız düş kırıklığına uğramayacak mı?"

"Babam mı? Ben ne iplerim ki babamın fikrini?"

"Babanızı sevmiyor musunuz yoksa?"

"Sevmek ha? Siz hiç Freud okumadınız mı, kızcağızım? Ay, pardon, böyle konuşmama izin yok, değil mi? Biliyorsunuz,

bütün erkek çocuklar babalarından nefret ederler, nasıl ki bütün kız çocuklar babalarına âşıktırlar."

Muriel güldü. "Valla, ben benimkine âşık filan değilim. Ama sizin babanız sizinle çok gurur duyuyordur, eminim, burs falan bulduğunuz için."

"Umuru bile değil, çok parası var. Aslında yazardır ya da yazar olduğunu sanır. Bina bakıcılığını sırf oyalanmak için yapıyor. Bıktığı zaman bırakıp başka yere gider. Eksantriğin biri işte!"

"Yaa..."

"Yoksul bir Rus göçmenini oynuyor ama Rus filan değil, aslında Alman. Baltık kıyısından, bankacı bir aileden geliyor. Ömrü İngiltere'de geçmiş. Küple parası var."

"Yaa, vay canına! Peki, ya anneniz?"

"Annem harika bir insandır. Onunla mutlaka tanışmalısınız. İngiliz, tabii. Babamla yıllar önce ayrılmışlar, annem yeniden evlenmiş. İngiltere'nin kuzeyinden bir baronetle evlenmiş. Ben oraya sık sık giderim. Müthiş saltanatlı kimselerdir. Ben anneme âşığım."

"Yaa. Ne kadar ilginç."

"Annem ülkenin sayılı güzellerindendir, son derece de müsriftir. Korkarım biz bir eksantrikler ailesiyiz zaten. Babamın tutkusu nedir, biliyor musunuz?"

"Ne?"

"Kumar. Bütün Ruslar kumarbazdır, bilirsiniz."

"Rus değil demişsiniz gibime gelmişti."

"İşte, Baltık yöresindeki Almanlar Rusları örnek alırlar da. Babam rulete bayılır. İyi ki oynayacak parası var. Kalkar Monte Carlo'ya gider, sonra pişmanlık krizi tutunca berbat bir iş bulup girerek günahının kefaretini öder. Şu sırada da kefaret ödüyor. Pek yakında yeniden gemi azıya alır."

"Anlıyorum. Size bol harçlık veriyordur, umarım."

"Zırnık vermiyor. Benden nefret ediyor da ondan. Benim kız olmamı istermiş çünkü. Bütün babalar oğullarından nefret

ederler. Çünkü onlardan korkarlar. Genç fidan yaşlı ağaç için bir tehdit oluşturur, falan filan. Hep o eski hikâye."

"Yazık. Sen kaç yaşındasın, Leo?"

"Yirmi. Ben de sana Muriel diyebilir miyim?"

"Eh, diyebilirsin, herhalde."

"Kaç yaşında olduğunu sorabilir miyim, Muriel?"

"Evet. Otuz dört yaşındayım." Sonra Muriel düşündü ki kırk dört yaşında olduğunu söylemiş olsa da Leo inanacaktı.

"Müthiş deneyimlisindir, herhalde."

"Hangi konuda?"

"Tabii ki seks. Başka ne var ki deneyimli olunacak?"

"Evet, çok deneyimim oldu."

"Herhalde heteroseksüelsindir, değil mi? Günümüzde kadınların birçoğu değil de."

"Oldukça normal sayılırım."

"Hiç kimse *normal* değildir, yani tanımaya değenler. Nasıl erkeklerden hoşlanırsın sen?"

"Olgun erkekleri yeğlerim. Yani yaşça benden hayli büyük olanlar."

"Yazık. Yok, sana hizmetlerimi sunacak değildim; senin deyiminle terbiyesizlik olurdu bu. Hem zaten benim kız arkadaşım var. Hayır, yok. Ektim onu."

"Ben de seksle pek o kadar ilgili değilimdir" dedi Muriel. "Yaşadım, gördüm. İnsan sonunda usanıyor." Aşırı soğuk ve Leo'nun arsızlığı ona sarhoşluğa benzer bir pervasızlık vermişti. Kendi kendini görmüş geçirmiş ve her şeyden bıkkınlık getirmiş orta yaşlı bir kadın gibi görmek pek hoşuna gidiyordu. Yaşını hiç değilse kırk olarak vermediğine pişmandı.

"Kadınlar usanır. Erkekler hiç usanmaz. Ben de deneyimler yapmak için can atıyorum ama yeterince zeki ve esprili birilerini bulamıyorum. Bu durumda döne döne hep aynı şeyleri yapıp yaşıyor insan. Bizim okuldaki kızların ne denli kolay tav olduğunu anlatsam inanmazsın. Bir bak, yeter; hop diye yatağa atlayıveriyorlar."

"İşte sen usanmışsın ya, hem de daha şimdiden."

"Yok, valla, usandım sayılmaz. Benim yaşımda biyoloji denen şey usanmayı önlüyor, sanırım. Gene de oldukça sıkıcı doğrusu. Bu kızların kafalarının içinde hiçbir şey yok oysa bence aşk bir bakıma da konuşmak demektir; öyle değil mi? Onlarla tartışamam ki seninle tartıştığım gibi. Pörsük kafalı oluyorlar. Sonra öylesine sıradan bir iş yaparcasına sevişiyorlar ki; ne bir dram ne bir gizem ne de bir gerilim var. Daha önceden vermişler kendilerini, daha sonradan gene verecekler. Bir tren istasyonuymuş gibi geçiyorlar insanın yatağından."

"Sen de onların yatağından az çok aynı şekilde geçiyorsundur, herhalde."

"Eh, evet, orası öyle. Ama ben bunu istemiyorum. Biliyor musun, şimdiye kadar hiç bakireyle yatmadım?"

"Vah, vah. Bugünlerde bakire bulmak zor olsa gerek."

"Sorun bu ya. Keşke kadınların ayrı yerlere kapatıldığı günlerde yaşasaymışım."

"Kapalı mı?"

"Evet. Ayrı bir yerde kapatılmış, hiç görülmeyen. Günümüzde kızlar fazla kolay. Zor bir kız tanımak istiyorum ben, ailesinin sıkıca koruduğu bir kız, kent dışındaki bir eve kapatılmış, görülmesi kolay olmayan, kafesler, perdeler, kilitli kapılar ardında bir kız."

"Elde ettiğin zaman onu da aynı derecede boş kafalı bulursun, kalıbımı basarım."

"Yok, hayır. Harikulade, tertemiz olur böyle bir kız. Sonra işin heyecanını da düşünsene. Japonya'daymış gibi. Kızın şöyle bir çala kol yenini görmek ya da parfümünün kokusunu almak. Sonra bir delikten bakıp onun saçlarını görebilmek için haftalarca plan kurmak."

"Söz konusu kız için hiç de hoş değil" dedi Muriel. Gizli bir zevkle, Leo'un henüz Elizabeth'in varlığından haberi olmadığını düşündü. Duvardan donmuş bir topak ayırarak önündeki kehribar renkli su halkasının içine attı.

"Onlar için neyin hoş olduğu beni hiç ilgilendirmez. Hem zaten kişilik sahibi, hayat dolu hangi kız desen zevk alır böyle bir şeyden. Yürütülmesi gereken entrikaları düşünsene! Bir mektup ulaştırmak için kurulacak sonsuz planlar, geceleyin pencerelerde beklemeler, hizmetçileri satın almalar ve onca tehlike! Valla sıradan kadınlardan resmen usanç getirdim ben... Bu yüzden şimdiye kadar gerçek anlamda hiç âşık olamadım ya. Ancak bir bakireyi sevebilirmişim gibi geliyor, adeta benim için bekletilmiş bir kız. O sanki bir uyuyan güzel olacak, onu özgürlüğe kavuşturmak görevi de bana düşecek ve onun gördüğü ilk erkek ben olacağım."

"Ne güzel şu insan soyu! Ah, içinde böyle insanlar olan, güzelim yeni dünya!"*

"Ne dedin?"

"Boş ver" dedi Muriel, "Sen kendine çok zor bir çizelge çizmişsin."

"Zor değil, olanaksız. Çaresiz eşcinsel olacağım, herhalde."

"Leo."

"Buyur."

"Babanla ilgili bütün o yalanları neden söyledin bana?"

"Eyvah. Nereden anladın yalan olduklarını?"

"Çünkü ben babana yaşamıyla ilgili bir sürü sorular sordum, onun bana anlattığı şeylerin de doğru olduğu besbelliydi."

"Tabii ya. Sen gerçekleri öğrenmekte usta olan insanlardan birisin. Keskin bir zekân var. Korktum ben senden."

"İyi de, benim bütün o mavallara sahiden inanacağımı mı sandın?"

"Bilmiyorum. Evet, öyle düşünmüştüm, sanıyorum. Sırf pratik olsun diye yalan söyledim aslında. Sanat meselesi."

"Sanat meselesi mi?"

"Evet. Ben estetiğe meraklıyımdır. Ahlaksal hiçbir kaygım yoktur. Tanrı falan gibi boka püsürüğe sen de inanmazsın, değil mi?"

* Shakespeare'in *Fırtına* adlı oyunundan. (ç.n.)

Muriel, "Hayır" dedi. "Ancak bu, insanın ahlaksal kaygısı olmamasıyla aynı şey değil."

"Ama aynı şey, inan. Çağın sorunlarından biriyim ben. Yalnız gezen kurtlardanım, hani şu... adı neydi, Dostoyevski'deki adam gibi biraz. Kendimi ahlaksızlık konusunda yetiştirmek istiyorum; bütün o eski gelenek görenekleri içimden söküp atmalıyım ki, elime yalan söylemek fırsatı geçince söyleyebileyim. Değerler görecedir zaten, mutlak değer diye bir şey yoktur. Zaten hayat da öyle kısa ki! Atom bombası da cabası. Sonra bir sabah kalkınca bir de bakıyorsun bir yerin şişmiş, meğerse kansermiş."

"Biliyorum. Sen hayattan ne bekliyorsun Leo?"

"Ünlü, güçlü ve zengin olmak istiyorum. Herkesin istediği budur aslında, yalnızca açıkça söylemeye yürekleri yetmez. Ahlaklı insanlar geridir. Uyanıp kendi kendilerini anlayamamışlardır."

"Haklı olabilirsin" dedi Muriel.

"Hak veriyorsun bana, yaşasın! Hadi birlikte sorunlu genç olup suç işleyelim. Hiç değilse toplumsal bir roldür bu."

"Yalnız ben, senin 'ahlaksız' dediğin gibi olmak için çaba harcamaya değmeyeceğini düşünüyorum. Gelenek göreneklerin senin sandığından daha derinlere gittiği kanısındayım."

"Yani benim başka yoldan gene ahlaklı davrandığımı mı söylemek istiyorsun? Ne korkunç bir düşünce."

"Olabilir. Ahlaksızlık alıştırması olarak başka neler yapıyorsun sen?"

"Bunu şimdi göstereceğim sana."

"Nasıl?"

"Bana biraz borç para vermeni istiyorum."

Muriel güldü. "Borcunu ödemeyerek pratik yapmak niyetiyle, herhalde!" Dönüp gence baktı. Leo'nun yüzü sisten ıslanmış, pembe pembeydi. Rutubetten koyulaşıp kep gibi başına yapışmış saçlarıyla bir yarışçıyı andırıyordu, genç bir gladyatörü. "Benim hiç param yok" dedi Muriel. "Ne kadar istiyorsun?"

"Yetmiş beş pound."

"Sana yardım edemem. Meteliğim yok."

"Çok yazık. Ama denemeye değerdi, değil mi? Müthiş zengin de olabilirdin."

"Ne için istiyorsun parayı?"

"Bir kızla ilgili bir şey. Anlarsın ya."

"Hmm. Neyse, sen de bir şeyler çal, öyleyse. İşte buna ahlaksızlık demeye değer."

"Biliyor musun, dediğini yapacağım galiba. Ne zamandır bir jest yapmam gerektiğini düşünüp duruyorum. Şimdiye kadar hiç jest yapmadım, sanıyorum. Sen yaptın mı?"

"Bir sürü. Şimdi artık gitsek iyi olacak." Başlangıçta eğlendirici, iç açıcı bulduğu konuşma Muriel'in artık içini karartmaya başlamıştı. Belki hava kararmıştı da ondan.

"Biliyor musun, bence sen bir harikasın. Son derece eşsiz birisin. Özgür bir kadınsın, özgür, erkekler gibi. Ben senin kavalyen olacağım. Sen bana görevler yükleyeceksin. Eski zamanlardaki şövalyelerle hanımlar gibi. Sana o yalanları söylediğim için özür dilerim."

"Zararı yok. Yalnız bundan böyle pratiğini benim üzerimde yapma."

"Bana bak, o yalanlardan ötürü beni cezalandırman gerekmez mi senin?"

"Gerekir belki de. Hangi yöntemi önerirsin?"

"Bilmem. Bir şeyler mi ödemeliyim ne?"

Muriel basamakları çıkmaya başlamışken gene telaşlı sulara doğru döndü. Sular şimdi hafif morumsu bir kurşuni renkteydi. "Thames Irmağı'na bir kurban vermelisin."

"Şahane fikir! Ne kurban edeyim?"

"Yanında değerli olarak ne varsa."

"Biliyorum, okulumun atkısı. Severim bu atkıyı aslında. Onu kurban etmem yeni başlayacağım matematiksiz harika yaşamın bir simgesi olacak."

Leo aşağı inerek atkıyı boynundan çekip aldı ve havada cakayla sallayarak suya attı. Atkı ses çıkarmadan suya düştü, ren-

gi karardı ve daha batmadan sürüklenip sis halkasının içine karıştı.

Her şey öyle çabuk olup bitmişti ki Muriel soluğunu kaygılı bir sesle içine çekti. Bir şiddet eylemiydi bu, bir şeyi boğmaya benzer. Muriel en üst basamağa çıktı.

"Muriel, bir dakika bekle!" Leo da onun yanına gelmişti.

"Ne var?"

"Muriel, sen de yalan söyledin."

"Ne yalanı?"

"Sen otuz dört yaşında falan değilsin, hayatım."

Muriel başını arkaya, pürtüklü duvara dayayarak güldü.

"Tamam. Otuz dört yaşında değilim. Kaç yaşında olduğumu sana söylemeyeceğim. Senden büyük olduğumu bilmekle yetin."

"Olgun kadın. Şimdi oldu. Ama dinle beni, senin de ceza ödemen gerekmiyor mu dersin?"

"Olabilir. Benim cezam ne olacak?"

"Beni öp!"

Daha Muriel kıpırdayamadan Leo elleriyle onu yanından tutmuş, gözlerini yummuştu bile. Öylece kaldılar orada, ağız ağıza. Muriel de gözlerini kapadı.

7

Marcus Fisher kararını vermişti; bu iş çok ileri gitmişti artık, daha ileri gitmesine izin verilmemeliydi. Rahip konutuna şimdiye değin tam altı kez gitmiş ve asık suratlı Pattie tarafından geri çevrilmişti. Edilen telefonlara da Pattie çıkıyordu, üstünkörü, gene de inatçı yanıtlarıyla. Carel'le Elizabeth'e yazdığı mektuplar karşılıksız kalmıştı. Marcus, Earls Court'taki odasında oturmuş, öğleden sonranın saat üçünde pencerenin tümden kararmasını seyrederken artık çalışamaz olduğunu algıladı. Arada kendi telefonu çaldığı zaman da arayan mutlaka Norah oluyordu.

Şimdilik *Allahsız Bir Dünyada Ahlak* adını verdiği kitabı Noel'den önce epey ilerlemişti. Marcus hızla yazmayı sürdüre-

bileceğini ummuştu. Elinde çok malzeme vardı, yapacağı iş bunları bir araya getirmekten ibaretti. Kitabın girişindeki tarihsel bölümü çıkarmaya ve eski düşünürlerin hiçbirinden söz etmemeye karar vermişti. Bırak, eleştirmenler onu kendilerince bir ekole ve geleneğe yakıştırsınlar. Marcus yalın bir dille konuşacaktı, salt kendi sesinin yetkesiyle. Yoğun dokulu gene de berrak olan yorumunu başkalarına değinerek zedelemenin gereği yoktu. Gene de kitabın sonunda, basit bir Platoncu olduğunu itiraf etmek alçakgönüllüğünü gösterebilirdi.

Amacı, kendi deyimiyle, ahlak değerlerinin mitosunu yıkmaktan başka bir şey değildi. Bununla kıyaslanınca din mitosunun yıkılışı –ki dinbilimciler şu sırada beyinsiz bir neşeyle bunu gerçekleştirmeye dalmışlardı– daha önemsiz bir sorundu. Mitostan yoksun bırakılınca din ölebilirdi ama manevi ahlak değerlerinin yaşatılması zorunluydu. Yüzyılların teolojik mantığından evrimlenen Tanrısız Din aslında, kör inan çağının kapanmış olduğunun, yarı bilinçli olarak kavranmasından başka bir şey değildi. Bu kavrayışın belki de bir sonucu olan İyi'siz ahlak kuramıysa esas ciddi tehlikeyi oluşturuyordu. Marcus'un niyeti ahlak değerlerindeki Mutlak'ı kurtarmaktı. Bunu, bu Mutlak'ın, insanların önlenemez olan ahlaksal değerlendirme etkinliklerinin en basit düzeyinde bile dışavurulduğunu göstererek yapacaktı. Bunu da hem teolojik metafordan hem de akademik felsefenin korkulu düşü olan varoluşçuluğun çiğ ve basit yönlerinden uzak durarak gerçekleştirecekti.

Tamamlamamış olduğu "Metaforun Metafiziği" başlıklı bölümde, çekim gücüne sahip, bağımsız ve yetkin olarak görülen bir ruhsal dünya kavramının ille de metafizik bir kavram olarak görülmemesi gerektiğini ileri sürmüştü. Güzellik kavramını ruhsalın açığa vurumu olarak yorumlayan bir bölümün müsveddesini bir yana ayırmıştı; bunu sonradan kitabın odak noktası olarak kullanacaktı, büyük bir olasılıkla. Şu sırada, "Ahlak Yargılamasının Bazı Temel Tipleri" başlıklı bir bölüm üzerinde çalışmakta ve hiçbir ilerleme göstermediğini fark et-

mekteydi. Konuya olan egemenliğini yitirmişti. Kuramları kendiliklerinden enerji üretmez olmuşlardı artık, daha üstün bir güce yenik düşmüşlerdi. Marcus, Carel ile Elizabeth dışında hiçbir şey düşünemez olmuştu. Carel'le kafasında yaptığı konuşmalar şu kuytu odanın içinde ektoplazma gibi dalgalanıyordu. Elizabeth'in imgesi, uzun, solgun saçların peçelediği bir kadın yüzü, Marcus'un peşinden yatağına kadar geliyor, uykusunun üzerinde yüzüyordu.

Sonunda Marcus bir yolunu bulup konuta girerek ağabeyiyle yüzleşmeye ve günler süren bu işkenceyi bitirmeye karar vermişti. Elizabeth'i görmeyi de çok istiyordu. Elizabeth onun kendini savsadığını sanıyor olabilirdi; bu düşünce Marcus'un iyiden iyiye içini kemirir olmuştu. Elizabeth'e mektup yazmaktan neden vazgeçmişti sanki? Onu unutmamış olduğunu göstermek için yapmış olabileceği o kadar çok şey vardı ki! Elizabeth'i gerçekten de çok düşünmüş olduğu için bu durumu daha da haksız buluyordu şimdi. Ona çiçek yollamayı neden hiç akıl edememişti? Bunu şimdi yapsa mıydı acaba? Onun bir yabancı olup gitmesine enayice izin vermişti ve şimdi kız, çevresindeki o ışıklı, tuhaf gizlilik fanusunun içinden onu hem çağırır hem de ürkütür gibiydi.

Konuta yaptığı son iki ziyaretten sonra Marcus ön kapıdan –artık bekleyegeldiği üzere– geçemeyince evin çevresinde dolanıp ışıklı pencerelere bakarak hangi odaların hangi amaçla kullanıldığını kestirmeye çalışmıştı. Arkadaki bir kapıyı açmaya bile yeltenmişti ama kapı kilitli duruyordu. Bu girişimin içinde uyandırdığı suçluluk ve korku duygularından Marcus hiç gözünü kırpmaksızın zevk almıştı. Bu konuda Norah'ya hiçbir şey söylemedi. Norah ise kendi özel seferberlik planı olduğu için Marcus'la birlikte piskoposu da bir dahaki hafta başında akşam yemeğine çağırmıştı. Yemekte tartışılan konu, "O adamla nasıl başa çıkmalı" olacaktı. Norah, Carel konusunda mantık ve serinkanlılığını yitirme belirtileri gösteriyordu. Tabii, zavallı kadının konutla ilgili özel birtakım sorunları vardı.

Onun Muriel'e birçok mektup yazdığını ve yakın zamanda buluşup görüşme ricalarını duymazlıktan gelen tek bir üstünkörü yanıt aldığını Marcus biliyordu. Norah bundan Carel'i suçlu tutuyordu. "Çevresindekileri de kendisi gibi zırdeli yapıp çıkıyor" diyor ve kullandığı dili yumuşatmaya hiç yanaşmıyordu. Eskiden beri Carel'i "nevrotik" diye tanımlamak huyundaydı. Son zamanlarda öbür köyden kulağına gelen yeni yeni haberlerden güç bularak daha ileri gidip, "dengesiz" "psikotik" ve "tümden şer dolu bir adam" demeye başlamıştı. Carel görevinden alınmalıydı. Ne de olsa insanın topluma, çevreye karşı sorumlulukları vardı. Piskopos durumdan haberdar edilmeliydi. Önceleri geçiştirmeye çalıştığı bu coşkulu fikirler zamanla Marcus'un zihnini sarmaya başlamıştı. Carel'den taşan bir ışık hüzmesi onun üzerine de düşmüş gibiydi.

Adını koyamadığı bir içgüdüyle Marcus, ağabeyiyle ilgili kaygısının boyutlarını oldum olası Norah'tan gizlemişti. Şimdi kendi kendine, "keşif gezim" diye adlandırdığı girişimi Norah'nın asla onaylamayacağı kesindi, bu yüzden de hiç bilmemesi en iyisiydi. Norah bu davranışı melodramatik, yanlış ve en değer verdiği şey olan, dürüstlükten, açıklıktan yoksun olarak görürdü. Oysa Marcus kendisinin, Carel'le ilgili her konuda dürüstlük ve açıklıktan nasıl kesinkes uzaklaştığını düşündükçe şöyle bir gülümsemekten kendini alamıyordu. Hem sonra, yeni girişiminin ne türlü sonuçlanacağı belli olmadığına ve onu düpedüz gülünç düşürmekten başka işe yaramayabileceğine göre, hazırda tanık bulunmaması belki onun için daha iyiydi. Zaten içinden Norah'dan kaçınmak geliyordu şu günlerde. Kadın onu evinin üst katına kiracı alma tasarımında sıkıcı derecede istekli davranmaya başlamıştı; hatta bunu bir olasılık olarak görmekten çıkmış, yalnızca ayrıntılarının saptanmasına bakan bir oldubitti olarak görmeye başlamış gibiydi. Marcus ise böyle bir değişimi doğuracak herhangi bir şey söylemiş olduğunu anımsayamıyordu.

Marcus'un şimdi yapmayı tasarladığı şey bir yolunu bulup konutun içine girmek –mümkünse arkadaki bir kapı ya da

pencereden, olmazsa Pattie'yi iterek– ve dosdoğru ağabeyinin karşısına çıkmaktı. Zihninde Carel'i görmek gereksinimi giderek büyüdükçe aradaki engeller de küçülüyordu. Ne yapıp edip konuta girecekti. Ağabeyini yeterince tanıdığına inandığından, bir kez karşısına çıkınca onun sakin bir ironiden öte tepki göstermeyeceğini, hatta belki şaşırmış gibi yapacağını umuyordu. Böyle ufak bir mesele için bunca yaygara koparmanın ne âlemi var? Bu acayip heyecan neden, sevgili Marcus? Öyle ya, neden? Sonra da Marcus, Elizabeth'i görecekti ve her şey rayına oturacaktı. Üzerlerine büyük bir huzur inecek ve yitik bir çocukluğun nurunu andırır parlak bir nur ışıyacaktı. Şimdiden usunda canlandıramadığı bambaşka bir şey mi olacaktı yoksa?

Marcus bu akşam havanın sisli olduğuna seviniyordu. İnşaat yerinden geçerken saat sekizi geçmişti ve ortalıkta kimsecikler yoktu. Elinden geldiğince usul usul ilerlerken Marcus ayak seslerinin hafiften yankılandığını işitiyordu. Sesler yoğun hava içinde uzağa gidemediği için ayaklarının çevresinde kıvrılıp bükülüyordu sanki. Havanın had safhadaki soğuğunun orta yerinde Marcus kendi bedeninin sıcaklığını, başına bir sarhoşluk, gözüne bir kararma veren bir iç genişlemesiyle algıladı. Rahip konutunun ışıklarını görür görmez olduğu yerde durarak zihnini toparlayıp soluğunun normale dönmesini beklemeye karar vermişti. Çünkü şimdi bile heyecandan göğsü sıkışmaya başlamıştı. Bu, hiç de nahoş bir şey sayılmazdı. Konuta yaklaşıyor olsa gerekti. Ama pencerelerdeki ışıkları seçebilmek için gözlerini kıstığı sırada sol eline birden bir şey değdi. Bu, konutun duvarıydı. Marcus hiç farkına varmadan duvarın dibine kadar gelmişti. Ev tam bir karanlık içindeydi.

Marcus duvara dokundu ve parmakları köşenin sivriliği üstünde kayarak bir yandaki tuğlalardan sonra öbür yandaki düz betona sürününce ürperdi. Pusuya düşürülmüş gibi bir duyguya kapıldı. Evin köşesine tutunmuş dururken içeride göz korkutucu bir yüreğin çarptığını duyar gibi oluyordu. Ev onun

tepesinde yükseliyor, sanki ona doğru eğiliyordu ama tepesi sisin içinde yitmişti. Marcus evi sıkı sıkı tutmuştu ama umarsızcasına, insanın bir an için kendinden çok daha güçlü bir hasma tutunması gibi. Neden hiç ışık yoktu? Hepsi de sokağa çıkmış olamazlardı ya! Bu ev halkı konusunda kesin olarak ileri sürülebilecek bir şey varsa, o da evlerinden pek çıkmamalarıydı. Şimdi de onun geleceğini bilmiş de bekliyorlarmış sanırdınız. Marcus onların içeride, dışarısına kulak kabartırken kendi aralarında ürkünç, alaycı bir konuşma yaptıklarını duyar gibi oldu. Evin beton cephesi boyunca ilerlemeye başladı; donuk toprağın üzerinde biraz ayakları kayıyordu. Bu demir katılığındaki engebeli yer ayaklarını acıtıyordu. Evin duvarı soğuk bir ter sızdırmaktaydı. Marcus buna elleri, dizleri, ayakuçlarıyla dokuna dokuna bir böcek gibi ilerledi. Basit bir açıklama olsa gerekti. Işıklar evin öbür cephesindeydi hiç kuşkusuz. Evdekilerin hepsi belki de bir aradaydılar, yemek odasında ya da mutfakta. Derken birdenbire, duvar önünden kayıverdi.

Marcus hiç kıpırdamadan durdu. Karşısında daha koyu bir karanlık vardı. Elini bastırışıyla hemen açılmış olan bir kapı. Marcus gene tuzağa düşürülmüş duygusuna kapıldı. Bu kapıyı gördüğünü hiç anımsamıyordu; bir an için, acaba karanlıkta bambaşka bir eve mi geldim, diye kaygıya kapıldı. Kapıyı biraz daha itti ve o anda adını koyamadığı keskin, bildik bir koku sisli havaya karıştı. Marcus duraksadı. Sonra başını ileri uzatarak bir adım attı. Bir an sonra tepe-taklak yuvarlanmıştı.

Yuvarlandığı mesafe aslında yarım metreden çok değildi ama Marcus birden derin bir çukura düşmüş gibi oldu. Kapı arkasından kapanınca mutlak bir karanlığın içinde kaldı; pürüzlü bir yüzey üzerinde boylu boyunca uzanıyordu. Ani bir saldırıya uğramak gibi bir şeydi bu, Marcus bir an katıksız bir şok ve korku içinde yatıp kaldı; arkadan itilmediğinden, darbe yemediğinden bile emin değildi. Sonra havasızlıktan boğulacağını düşünerek müthiş bir korkuya kapıldı. Doğrulmaya yel-

tendi; soluğunu almakta güçlük çekiyordu. Aşağıdan gelir gibi olan tuhaf bir gürültü vardı. Herhalde rahip konutunda falan değildi de yeraltındaki bir lağım çukuruna ya da kazı yerine düşmüştü ve zehirli gazdan bayılıp gidecekti. Sonunda oturmayı başardı ve korkusunu yatıştırmak için daha bilinçli bir çaba harcadı. Düzenli olarak, yavaş yavaş solumaya başladı ve bu arada o tuhaf kokuyu tanıdı. Güven verici bir kömür kokusu. Demek konutun kömürlüğüne düşmüştü.

Son derece rahatlayan Marcus kömür yamacının üzerinde toparlanmaya çalıştı. Omzu düştüğü sırada incinmiş, acıyordu, bacaklarından biri de yitmiş gibiydi. Marcus kollarını, bacaklarını ovuşturarak zamanla gövdesini toparlayıp bir araya getirdi. Şimdi de çevresinin zifiri karanlığı onu bunaltmaya başlıyordu; ceplerini karıştırarak kibrit arandı. Bu arada şunu da akıl etmişti ki burası gerçekten kömürlükse evin içine bir yolun olması gerekirdi. Marcus bir kibrit çakıp havaya kaldırdı.

Demin bir açık hava tiyatrosu büyüklüğünde, muazzam bir boşluğun içinde olduğunu sanmıştı. Şimdiyse duvarlar yakınlıklarıyla onu ezer gibi oldular ve tavan sanki inip tepesine dokundu. Bu küçücük bodrumda kendisi dev gibi kocaman kalıyordu. Kibritin ışığında simsiyah elinin titrediğini gördü; duvarın, üçgen biçimli örümcek ağlarıyla sarılmış olan köşesi de titreşimler çıkarır gibiydi. Eli titreyince dalgalı alev söndü ama Marcus öbür kapıyı görmüştü bile. Hemen önündeydi, beş on santim ötede, yarım metre kadar yüksekte. Bir an sonra Marcus emekleyerek rahip konutuna girmiş bulunuyordu.

Burası da zifiri karanlıktı. Marcus tutulmuş bacaklarının üstünde doğruldu ve el yordamıyla bir duvar arayıp buldu. Çevreye kulak verdi, sonra elinden geldiğince usul usul ayaklarını sürüyerek, bir eli duvarda, öbür elini önüne doğru uzatarak ilerlemeye başladı. Karanlığın beklenti dolu sessizliği içinde soluma sesleri büyük gürültü çıkarır gibiydi. Uzanan eli bir şeye değdi, ürküp çekildi, gene uzandı. Bir kapı kanadına

değen parmakları aşağı doğru sürünerek tokmağı buldu ve kapıyı son derece yavaş, yeni bir karanlığa doğru açtı. Bir iki adım ilerledi, gene kibritini aranmaya başladı. Derken birden, çok yakınında konuşma sesleri duydu.

Bir ses, –Marcus bunun Pattie'nin sesi olduğunu tanımıştı– "Elektrik idaresine gene telefon etmenin hiç yararı yok" diyordu.

Başka bir ses, –Marcus bunun Muriel'in sesi olduğunu tahmin etti– "Neden olmasın?" diye sordu. "Son seferinde yeterince yaygara koparmadın ki!"

"Sen telefon et öyleyse! Yalnızca biz değiliz ki... Bütün yörenin elektriği kesik. Yaygara yapmanın yararı olmaz."

"Aklın hangi cehennemdeydi de birkaç mum almayı bile düşünemedin bilmem ki..."

"Tamam, tamam."

Marcus, "Pattie" dedi, daha doğrusu denemeye çalıştı. Sesi öylesine titriyordu ki, çıkarabildiği tek şey boğuk bir gaklama oldu. Aynı anda bir kibrit çakmış ve hemencecik elinden atmıştı. Kibrit söndü.

Önündeki boşluk sessizlikle dolmuştu. Sonra Pattie'nin telaş ve korku dolu fısıltısı duyuldu: "Burada biri var."

"Şimdi görürüz kimmiş."

Biraz öteden bir kibrit alevi yalazlandı. Marcus ışığa doğru elini uzattı. Tanınmak istiyordu.

"Ayy! Bir zenci. Kollarını sallıyor."

"Aptallık etme, Pattie. Aman ya Rabbi, Marcus Amca bu."

Kibrit sönerken Marcus yakınında hayal meyal karaltılar gördü. Öne doğru bir adım attı. Yeni bir ses mırıldanarak konuştu, ayak sesleri uzaklaştı. Sonra ağır bir kumaş hışırtısı oldu ve bir şey, Marcus'un yanı başındaki karanlığın yerini aldı. Bir el koluna süründü, yenini arar gibi dolaştı ve sımsıkı bileğini kavradı.

"Marcus."

"Carel."

Bir suçlunun tutuklanışı gibiydi bu, gene de Marcus sonsuz bir rahatlamayla boyun eğdi. İçindeki suçluluk ve korku duyguları tümden silinip gitti.

"Yukarı gel, Marcus. Tuhaf bir zamanda geldin bize."

El, bileğinden çekeledikçe Marcus onu izliyordu; bir basamakta sendeledi sonra merdiveni tırmanmaya başladı. Papaz cüppesinin etekleri her adımda dizine, baldırına sürtünerek onu engelliyordu. Bir anı, belki de annesinin onu elinden tutup yedişinin anısı, bir an zihnini kamaştırır gibi oldu. Gözlerini kapamış olduğunu merdivenin tepesine vardığı zaman algıladı. Bir kapıdan içeri girdiler, kapı arkalarından kapandı. Bileği serbest kaldı.

"Işıklar yakında yanar mı?" dedi Marcus, sesi çocuklar gibi huysuzdu.

"Evet, evet yakında yanar artık."

Marcus'a saatlerdir karanlıktaymış gibi geliyordu. Bu odanın karanlığı, en ufak bir ışık belirtisinden yoksun, kadife gibiydi. Marcus eliyle, gözlerinin önünden örümcek ağı çekercesine karanlığı iteledi.

"Carel, öyle sevindim ki seni gördüğüme."

"Sözlerin bu durumda biraz tuhaf kaçmıyor mu?"

"Carel, bu müthiş gürültü de nedir?"

"Metro trenleri."

"Seni görmeme izin vermeliydin."

"Üzerinde hayli hoş olan bir kömür kokusu var; bu da senin içeriye nasıl girdiğini açıklıyor sanırım."

"Affedersin Carel, gerçekten, çok affedersin."

"Sen bana bir kötülük etmedin ki sevgili Marcus. Yalnız korkarım elbiselerini mahvetmişsin."

"Boş ver elbiselerime. Seni görmeme neden izin vermedin?"

"Birbirimize söyleyecek o kadar az şeyimiz var ki!"

"Böyle olamaz işte, olamaz" dedi Marcus. Karanlık içini daraltıyordu. Şimdi de kafasının içinden akıp geçer gibiydi. Ka-

ranlığı dışarıda tutmak için gözlerini sımsıkı kapadı. "Sen benim kardeşimsin" dedi, bir büyü okur, bir ant içercesine.

"Biraz beylik bir düşünce."

"Düşünce değil ki bu, bir gerçek!" Marcus gözlerini kırpıştırdı; sanki kapkara yaşlar dökerek ağlıyordu. Öne doğru görünmez bir el uzattı, hiçbir şeye dokunamadı, neredeyse yere kapaklanıyordu. "Böyle şeyler söyleme Carel. Seni görmeliyim ben, Elizabeth'i de görmeliyim."

"Elizabeth hasta. Ziyaretçi kabul etmiyor."

"Ben ziyaretçi değilim ki! Onun vasisiyim."

"Sen Elizabeth için herhangi bir şeyi yapmayı asla becerememişsindir. Yıllardır doğru dürüst bir mektup bile yazmadın. Vasisi falan değilsin onun."

"Vasisiyim işte, vasisiyim!" diye Marcus ünledi. Sesi kendi varlığının beyhude bir ilanı gibiydi.

"Görüşmeniz onu sarsmaktan başka bir işe yaramaz. Elizabeth kendi içinde yaşıyor artık, çok uzaklarda."

"Ne demek istiyorsun yani? Yani Elizabeth tuhaflaştı mı demek istiyorsun... dengesiz falan?"

"Amma eski bir dil kullanıyorsun! Hayır canım, onun senin dünyanda yaşamadığını söylüyorum ben yalnızca."

"Gene de benim kendi gözümle görüp..."

"Az buçuk çizmeyi aşmıyor musun?" Bir gülüş duyuldu, ağır hışırtılı bir kıpırtı oldu. Marcus gerileyip sindi.

"Kusura bakma Carel, kafam çok karıştı, maalesef. Şu ışıklar da yansa ya artık. Böyle karanlıkta konuşmak öyle tuhaf ki, ne olduğumu şaşırıyorum. Carel, neredesin sen? Bir el feneriniz, mumunuz falan yok mu? Kibritimi bulamıyorum." Marcus elini karanlığa uzatıp arandı. Carel'in nerede olduğunu bilmesi lazımdı. Carel'e dokunabilmesi lazımdı. Carel'in sesi karanlıkta oradan oraya gezer gibiydi.

"Yerinde dur yoksa bir şeyler devireceksin. Şimdi seni kapıya götüreceğim."

"Böyle işkence etmesene bana. Yarın görüşeceğiz, değil mi?"

"Marcus, kuzum beni görmeye çalışmaktan vazgeç. Ben de senin dünyanda yaşamıyorum. Böyle birbirimizi görüp duymamız bile metafizik bir yanlıştan başka bir şey değil."

"Carel, nasıl bu kadar zalim olabilirsin. Hıristiyanlığa hiç yakışmayan bir..."

"Bırak bunları, Marcus. Bu kadar alçalmamıza gerek yok, sanıyorum."

"Tanrı'ya inanmaktan vazgeçmedin ya, Carel? Hiç değilse o..."

"En iyi sen bilirsin, Marcus; bu çağda aklı işleyen hiç kimse Tanrı'ya inanmıyor. Bu konuda bir kitap yazıyormuşsun, duyduğuma göre."

"Ama bu senin için geçerli değil, değil mi, Carel? Senin için bütün o söylenenler..."

"Söylenenlerin ne olduğunu bilmiyorum."

"Artık Tanrı'ya inanmadığını, gene de papazlığı sürdürdüğünü..."

"Tanrı yoksa papazlara özellikle daha çok gereksinme var demektir."

"Ama Carel, yanlış bir şey olur bu, korkunç..."

"Yukarıda kimseler yoksa, kimse de kusura bakmayacak demektir."

"Ciddi olamazsın. Bunların hepsi... bana yaptığın... işkencenin bir parçası... ışıkların sönük olması, sonra... Carel, hiç anlamıyorum. Öyle acayip şeyler söylüyorlar ki hakkında. Eğer imanını yitirmişsen mutlaka... Ama yok, sen benimle dalga geçiyorsun yalnızca."

"Bence Tanrı'ya inanan sensin Marcus. Dinde küfrün olasılığına inandığın belli."

"Ama aslında senin mutlaka..."

"Yeter Marcus. Senin hayal edebileceğin hiçbir mahkeme zahmet edip de benimle uğraşmaz sanırım. Şimdi seni dışarı çıkarıyorum."

"Sözlerinin bir kelimesine bile inanmıyorum."

"Öyleyse gitmen daha da gerekli demektir."

"Yok, yok, olmaz!"

Marcus elle tutulur bir dalgalanma hissetti, odanın karanlığı fokurdayıp kaynıyordu sanki. Uzun süren körlüğünün sonunda birden dengesini yitirerek sendeledi. "Carel, neredesin? Kusura bakma ama sana dokunmam lazım. Elini verebilir misin bana? Carel, ben buradayım. Sana elimi uzatıyorum."

Marcus karanlıkta elini uzatarak ilerledi. Kendine doğru uzanan, serin, etli bir şeye dokundu, sımsıkı kavradı bu şeyi, sonra yüksek bir çığlık kopardı. Yere patırtıyla bir şey düştü. Papaz cüppesinin eteği Marcus'a sürünüp geçti ve Carel güldü.

"Neydi o?" diye Marcus kopuk bir mırıltıyla sordu.

"Bir havuç canım. Etimin eti."

"Ben gideyim bari" dedi Marcus.

"Güzel. Bu taraftan." Arkadan bir el omzunu sıkıca kavrayarak onu yönlendirdi.

Marcus sahanlığa çıktığı zaman kafasının bulanıklığı arasından, hiç değilse Elizabeth'in adını çağırabileceğini düşündü. Ne var ki karanlık onu yıldırıyordu. Bu yoğun körlükte bağırmak korkunç bir şey olurdu. Marcus merdivenden aşağı indi, sokak kapısının açılmasını uslu uslu bekledi.

"Yarın gelirim" dedi ve bir de baktı, fısıldayarak konuşuyordu.

"Yok, gelme. Güle güle." Hafif bir bastırış onu kapıdan dışarı itti.

Marcus buz tutmuş kaldırımda bir iki adım attı. Arkasından kapı sürgüsünün kapandığını duydu. O zaman dizleri boşaldı ve Marcus, önce dizüstü düşüp, sonra oturarak ağır ağır yere çöktü. Orada öylece otururken evdeki bütün ışıkların yandığını gördü.

8

"Özür dilerim, ben Anthea. Anthea Barlow, kilise kurulundan. Beni hatırlarsınız. Acaba bugün..."

"Sizi hatırlıyorum, Bayan Barlow. Rahibi görmeye geldiyseniz ne yazık ki gene şansınız yokmuş. Kendisi hiç ziyaretçi kabul etmiyor."

"Ne kötü. Oysa ben aslında..."

"Üzgünüm."

Pattie son derece mutsuzdu. Londra'da olmak hiç hoşuna gitmemişti. Sisli hava ve yalnızlık içini müthiş karartıyordu. Şimdi dükkânların yerini öğrenmişti ama yol uzun ve yorucuydu, hele dönüşte inşaat alanından geçerken hep ürküyordu.

Bir keresinde kaldırım önündeki toprağın üzerinde kıpırtısız duran bir adam görmüş ve bir türlü ayağı yürüyüp adamın önünden geçememişti. Birkaç dakika sonra bunun Leo Peshkov olduğunu seçmişti ve sonra Leo birden bir kahkaha koparmış, yerinden sıçrayıp kollarını sallayarak sislerin içine karışmıştı. Bu genç çocuktan hiç hoşlanmayan Pattie, o gün çok korkmuştu.

Kapıya bakma görevi de giderek daha gerilimli oluyordu. Köydeki insanlar Carel'in tuhaf huylarını anlayışla karşılardı. Burada ise insan çok zaman ne diyeceğini bilemiyordu. Carel ona herkesi geri çevirmesini söylemişti. Bu çaba gerçekten yorucu olmaya başlıyordu. Carel onun yokluğunda kapıya bakılmamasını buyurmuş olduğu için, Pattie çok zaman alışverişten dönünce kapı önünde umut içinde bekleşen insanlar buluyordu. Marcus Fisher kapılarını çalmaktan vazgeçmemişti. Bayan Barlow da her gün geliyordu. Rahibi görebileceklerini varsayan daha başkaları vardı, örneğin bir kuruldan geldiğini söyleyen bir adam ki kapıdan çevrilmeye hiç gönüllü görünmüyordu, hele üçüncü seferinden sonra! Gene de Pattie yakınıyor değildi.

Pattie'nin Carel'le ilgili olan –ve hiçbir zaman berrak ve belirgin bir biçim almayan– kaygıları artmaktaydı. Köydeyken geleneklerin kabuğu Carel'i korumuştu. "Hani o tuhaf rahip" diye anılırdı ve cemaati onun tuhaflıklarıyla bir bakıma övünürdü bile. Oysa burada Carel'in tuhaflıkları daha telaşlandırıcı bir boyut kazanmış, kendisi de tümden savunmasız kalmış gibiydi. Dev boyunda bir canavarmış gibi, başka bir boyutta yaşayan ve ancak hayal meyal seçilen bir yaratıkmış gibi, bu çevrede göze batıyordu. Rahip konutunun içinde bile değilmiş sanırdınız. Onun kapısının bekçiliğini yaparken Pattie'ye öyle geliyordu ki; zili çalan sıradan insanlar, koruduğu bu yaratığın varlığını bilseler anında saldırır, dehşet ve isyana kapılarak onu yok ederlerdi. Eğer Carel'in heyulası düşmanlarını sakat bırakıp yok etmezse tabii.

Bunların hiç de akıl harcı düşünceler olmadığını Pattie biliyordu. Gelgelelim kendisi dünyanın sürekli düşmanlığına karşı nasıl savunmasızsa Carel'i de savunmasız görüyordu. Beri yandan şu dönemde ondan korktuğunu da biliyordu. Carel, dakikası dakikasına uymadığı gibi çok zaman ona haşin de davranıyordu. Kömürlüğü kilitlemeyip –Pattie'nin hâlâ dev bir zenci gibi anımsadığı–Marcus Fisher'ın eve girmesine yol açtığı için ona çok kızmıştı. Azarladıktan sonra sarsalamış, sonra da itip kendinden uzaklaştırmıştı. Bu yüzden Pattie kendi odasında uzun uzun gözyaşı döktü. Dışlanmış olduğunu hissediyordu; varlığı Carel'e bütünüyle iğrenç gelmişti sanki. Gerçi bu eve geldiklerinden beri banyo yapmamıştı, bu doğru. Evin kalorifersiz bölümünde olan banyo buz gibi soğuktu.

Pattie uzaklara gidip hayata yeniden başlama düşleri kurmayı sürdürüyordu ama bunlar ciddilikten yoksundu. Zihninin gerisinde belli belirsiz ışıklandırılmış çizgi roman kareleri gibi yüzüyor, Pattie'nin temizlik yaptığı sıralarda kendiliğinden bir avutma işlevi yürütüyorlardı. Eugene Peshkov'un çeşitli kamplardaki yaşamı üstüne anlattıkları şeyler bu hayal resimlere yeni yeni malzemeler katmıştı. Pattie kendini hayır işlerine adamış, acı çekenlere yardım ederek hayatına anlam katan biri olarak düşlüyordu. İster istemez adsız biri olmak zorunda kalmıştı. Adsızlığını kendine bir şan, bir taç yapacaktı. Eugene'in, hayır işleriyle uğraşanlar konusundaki buruk, biraz da alaycı konuşmaları dikkatinden kaçmış değildi elbet. Acı çekenlere yardım edebilmek için insanın kendisinin de acı çekmesi şart mıydı? Saf ve iyi bir insan kendiliğinden hayır işlemez miydi, İsa Peygamber gibi? Eugene, bunun için insanın bir ermiş olması gerek, demişti. Eh, Pattie de ermiş olabilirdi pekâlâ. Olmadığını nereden biliyordu, hiç denemediğine göre? Beri yandan bu düşleri kurmanın nedeni basit bir mutluluk isteği değil miydi, temelde, rahat vicdanla tadını çıkarabileceği bir mutluluk? Kafa karıştırıcı bir konuydu doğrusu.

Pattie'nin mübarek bir kişi olma düşlerinin pek öyle ivedi olmamasının bir başka nedeni daha vardı belki de. Eugene Peshkov artık yaşamında ve zihninde yer tutmaya başlamıştı. Pattie açık duran, kocaman bir kapıdan içeri girercesine, Eugene'le arasındaki arkadaşlığın içine girivermişti. Kendini içeride bulmak onu hâlâ şaşırtıyordu. "Karşısındakini tanımak" Pattie için çoğunlukla bir sürü kaygı ve çaba içeren ve karmaşa durumundan gene de sıyrılamayan son derece zor bir uğraştı. Zaten ömründe Carel dışında kimseyi doğru dürüst tanıyabilmiş değildi. Gene de Eugene'in yanında kendini daha ilk baştan rahat hissetmişti. Bunda, hizmetçiler arasındaki bir dayanışmanın rol oynamış olması onu hiç rahatsız etmiyordu. Yalnızca Eugene'in ona "Pattie" demesini ilk baştan engelleyip "Patricia" demesini sağlamamış olduğuna üzülüyordu. Beri yandan, "Patricia" diye çağrılmaya da henüz hazır değildi.

Eugene'de öylesine fevkalade bir güven ve bütünlük vardı ki, Pattie'nin benliğindeki yırtık pırtık ve pürçüm pürçüm olan yönleri kendine çekiyordu. "Kendisiyle öylesine dopdoluydu" ki, içinden bir ışık vuruyordu, belki de o ilk çocukluğundan kalma olan ve Pattie'nin gözünde, gereksinme duyduğu halde asla sahip olamadığı her şeyi simgeleyen bir ışıma. Sonra Pattie, Eugene'i masum bir insan olarak görüyor, bu da adeta gizemli bir biçimde onun içini ısıtıyordu. Pattie anlamını doğru dürüst bilemediği bu masumluğu kendi de edinmek istiyor, bir köpek yavrusuymuşçasına bu masumluğa sürtünüp duruyordu. Eugene, kendisinin bir daha dönmemecesine ayrılmış olduğu o temiz, iyi, yalın dünyayı temsil ediyordu. Pattie onun çekmiş olduğu acıları da seviyor ve bu acıların taşıdığı önemi, ağırlığı kıskanıyordu. "Hitler" "Prag"; bunlar çekilen acılara anlam katan sözcüklerdi. O sırada hiçbir anlam taşımamışlardı gerçi. Ama sonradan, insanın başına böyle ad taşıyan bir şeyler gelmiş olduğunu anlamak avutucuydu. Pattie kendi çocukluğunu Eugene'e anlatmaya yeltendiği zaman ortaya bir öykü çıkarmayı başaramamıştı. Her şey bölük pörçük, anlam-

sız parçalardan oluşmaydı. Onun yaşamının anlamı gelecekte gizliydi, Patricia olacağı zamanda.

Eugene'e, Carel'le olan ilişkisinden hiç söz etmemişti, doğallıkla. Bu onun içini iyice kemiriyor, daha doğrusu yeni kurulan bir arkadaşlığın onu mutlu kılmak için yeterli olmasını önlüyordu. Benliğinde, Eugene'e karşılık veren çok canlı, çok merkezi bir yer vardı. Gelgelelim bu yerin çevresini dört bir yandan saran sık çalılar gibi, Carel'le olan ilişkisinin çözümsüz karmaşası sarmıştı. Onu oluşturan hammadde buydu işte, bu koskocaman, karman çorman şey kendisiydi. Kendisi, ürkünç ve kaçınılmaz bir biçimde, Carel'di sanki. Eugene'in arkadaşı olan Pattie sahici Pattie'nin içindeki minnacık, umut dolu bir kukladan başka bir şey değildi. Bunu, iki dünya bir araya gelse bile Eugene'e anlatabilir miydi? Sanmıyordu.

Pattie şu anda Anthea Barlow'un heves dolu, pırıl pırıl yüzüne bakarken, Eugene'in onu deniz kıyısına götürmek önerisini düşünüyordu. Carel buna sesini çıkarır mıydı ki? Böyle bir sorunun söz konusu olması bile olağanüstü bir şeydi. Bir yandan da günlerden bir gün Eugene ile birlikte sahile gidip denizi görmek düşüncesi Pattie'ye, bambaşka ve özel bir yönden, tertemiz bir mutlulukmuş gibi geliyordu.

Gene, "Kusura bakmayın, Bayan Barlow" dedi ve kapıyı kapamaya davrandı.

"Kendisine postayla küçük bir mektup da yolladım."

"Üzgünüm ama okumamıştır."

"Bir saniye içeri girebilir miyim? Bırakmak istediğim ufak bir şey var da."

Bayan Barlow nasılsa Pattie'nin yanından sıyrılıp hole girmişti. Kaygıya düşen Pattie duraksadı, sonra kapıyı kapadı. Arkasına, merdivenden yana bir bakış fırlattı. Hol soğuk, çıplak ve loştu; tavanın ortasından sarkan tek ampul çevreye, her şeyi titrek ve gölgeden ibaret gösteren sönük, yalancı bir aydınlık serpiyordu. Bu suya benzer soğuk ışıkta eşyalar tedirgindi sanki. Hasır koltuklar, bambu ayaklı bir masa, çağdaş

taklidi bir meşe dolap, ne işe yaradıklarını bilmezcesine serpiştirilmiş duruyordu. Pattie durdu ve Anthea Barlow'a baktı. Anthea Barlow'un onun düşmanı olduğunu biliyordu.

"Mantomu çıkarsam bir sakıncası var mı? Dışarı çıktığımda üşümeyeyim diye. Hava bugün her günkünden daha soğuk sanki. Kar da atıştırmaya başladı. Kar bana heyecan verir, sizce de öyle değil mi?"

Pattie şimdi Bayan Barlow'un siyah, kıvırcık tüylü kürk mantosunun minicik beyaz kristallerle kaplı olduğunu gördü; sanki üzerine incecik bir dantel geçirilmişti. Ağır manto koltuklardan birinin arkasına, oradan da yere düştü; Pattie eğilip almadı.

"Ne bırakmak istiyordunuz? Özür dilerim ama çok işim var da."

"İşte şu kardelenleri. Sayın rahip için ufak bir armağan. Yanına bir de ufak not yazdım, haddim olmayarak. Ne şeker şeyler değil mi?"

"Hmm" dedi Pattie.

Siyah yün elbisesi ve yakasındaki çiçek sepeti biçimli, elmasa benzer iğnesiyle şimdi çok oturaklı duran Bayan Barlow koynundan küçük bir kâğıt çıkın çıkarmıştı. Kürk şapkasının üstünde erimeye başlayan kar taneleri küçük cam boncukları andırıyordu. Kadın elindeki çıkını Pattie'ye verdi. Yazdığı not hışırtılı kâğıda iğnelendi. Pattie kundakta bir bebeye bakarcasına kâğıdın üstünden baktığı zaman çiçekleri gördü, beyaz kremayla süslenmiş nane şekerlemesi gibi. Belli belirsiz bir koku saçıyorlardı.

"Ne tatlı şeyler, değil mi? Köylüler, Şubat Güzelleri, derlermiş bunlara. Şubatın ikisinde açtıklarına inanılırmış, Candlemas Yortusu'nda. Meryem Ana'nın arınmasının kutlandığı gündür ya."

Pattie, "Çok güzel şeyler" dedi istemeyerek.

"Bunlar erkenden açmışlar, bekleyememişler de! Scilly Adaları'ndandırlar sanırım. Böyle erken erken açan çiçeklerin çoğu oradan gelir. Küçük sersem şeyler derim ben onlara."

"Çok teşekkürler, Bayan Barlow ama artık..."

"Ay, ne olur, bırakın bir dakika daha kalayım. İnanın, sizi fazla tutmam. Sormak istediğim öyle çok şey var ki! Kiliseyi onarmak için yaptığımız başvuruyu biliyorsunuz..."

"Bilmiyorum."

"Anladım, Peder Carel bu konuyu sizinle konuşmuştur diye düşünmüştüm de."

"Sayın rahip bu konuda hiçbir şey söylemediler."

Kadının, "peder" deyişindeki laubalilik Pattie'nin sinirine dokunmuştu.

"Olabilir, belki sizinle konuşacağı bir konu değildir. Her neyse, kilisenin onarılması için büyük bir kampanya başlatma tasarıları var; Peder Carel'in para bulmak için Amerika'ya gitmesi düşünülüyor."

"Bayan Barlow, korkarım ben hiçbir şey bilmiyorum bu konuda. Rica etsem, şimdi artık gerçekten..." Pattie bu baş belası kadını eve aldığı için Carel'in ona çok kızacağından korkuyordu. Carel sahanlığa çıkacak da bu çağrısız konuk onu görüverecek diye, kör inana yaklaşan bir korku duyuyordu.

"Ama bu çok önemli. Yarın komisyon toplantısı var, bu yüzden Peder Carel'le iki çift laf etmeyi istiyorum. Acaba?.."

"Üzgünüm."

"Peder *hasta* mı yoksa?"

"Hayır, hasta değil" dedi Pattie. Sözün böyle sapması hoşuna gitmemişti. Bayan Barlow kararlı bir kadındı ve göründüğü kadar aptal olmadığı da belliydi.

"Ama öyleyse, demek istediğim, üzerindeki yükleri biraz fazla falan mı buluyor yoksa? Hepimiz zaman zaman hayatın yükü altında eziliriz biraz. Dengemiz bozulmuş gibi olur, biraz çöküntüye uğrarız, biraz da..."

"Sayın rahibin hiçbir şeysi yok" dedi Pattie.

"Onunla iki satır konuşabilsem öyle sevinirim ki! Dışarıdan biri ama anlayışlı, sıcak bir yaklaşım... Ona yardımım bile dokunabilir. Doğrusu ben zaten..."

"Olmaz" dedi Pattie. "Kusura bakmayın!"

"Bir şeyler yapabilmeyi öyle isterim ki! Herhangi bir şey."

Pattie, "Benim çok işim var" dedi.

"A canım, hepimizin çok işi var, hele biz kadınların. Keşke size yardım etmeme izin verseniz! Benim işim insanlara yardım etmektir. Örneğin Elizabeth'i arabama bindirip şöyle bir gezdirmeyi müthiş isterim, havalar biraz daha düzeldiği zaman, elbet."

"*Elizabeth* mi?" dedi Pattie. Bayan Barlow'un, şimdi evin nispeten ılık olan havasında ıstakoz gibi kızarıp nemlenmiş olan o biraz ablak ve çılgınca heves dolu yüzüne bakakalmıştı. "Elizabeth ha? Siz nereden biliyorsunuz Miss Elizabeth'i?" Adını andığı sırada Pattie, Elizabeth'i, her zamanki gibi, suçluluk duygusu uyandıran bir sır olarak duyumsuyordu. Birçok kimsenin Elizabeth'in varlığından bile haberleri olmadığı bir gerçekti. Carel böylesinin daha hayırlı olduğunu söylerdi hep. Eugene bile evde ikinci bir genç kız bulunduğunu henüz bilmiyordu. Pattie'yi gerçeği söylemekten alıkoyan şey, bir yerde onun kayıp kız kardeşinin adının da "Elizabeth" oluşuydu.

"Canım işte, cemaat dedikodusu. Bir papazın, cemaatinden pek bir gizlisi saklısı olamaz da. Korkarım, bir sürü çenesi düşük, meraklı kişileriz bizler!"

"Ama burada gerçek bir cemaat yok ki. Kimsecikler yok. Nasıl olduğunu bir türlü..."

"Elizabeth'in arada canı sıkılıyordur herhalde, genç bir kız için zor bir şey. Gelip onunla konuşmayı öyle isterim ki!"

"Bayan Barlow, artık gidin lütfen!"

"Tabii siz varsınız, Muriel de var. Tam bir aile. Hepiniz de Peder Carel'e çok bağlı olsanız gerek. *Senin* böyle olduğunu biliyorum, Pattie. Sana Pattie diyebilirim, değil mi? Öyle ya, kaç keredir konuşuyoruz. Sen çoktandır Peder Carel'in yanındasın herhalde, değil mi?"

"Buyrun mantonuz." Pattie ıslak kürk yığınını Bayan Barlow'un siyah yünlü böğrüne dayadı ve kapıyı ardına kadar

açtı. Öğlen sonrasının neredeyse mutlak denilebilecek karanlığı, soğukla birlikte kapıda göründü ve birkaç tane minicik kar tanesi döne döne paspasın üstüne düştü. Anthea Barlow göğüs geçirerek içini çekti. "Eh, ne yapalım. Ben böyle delifişeğin biriyim işte... Sen de alışırsın bana. Herkes alışıyor."

Pattie'ye gönlünü çelmek istercesine baktı, sonra bir elini, tokalaşmayı değil de dostça kilitlenmeyi davet eden bir biçimde uzattı. Pattie bu eli görmezlikten geldi.

Anthea Barlow, "Gene geleceğim" diye mırıldandı.

Dışarıya, karanlığa çıktı ve kar tanelerinin zor duyulur bir kaynaşması onun uzaklaşan karaltısını gözden gizledi. Pattie kapıyı kapayıp sürmeledi. Sonra kulak kabarttı ve yukarıdan *Fındıkkıran Suiti*'nin notalarını duyunca rahat bir soluk aldı.

Kardelenlerin kâğıdını çıkardı, Bayan Barlow'un notuyla birlikte bir kâğıt sepetine attı. Carel'i Bayan Barlow'un ısrarlarıyla taciz etmeye hiç niyeti yoktu. Kardelenleri Eugene'e götürmeye karar verdi. Çiçeklere baktı. O bembeyaz çanakların her birinin fistolu kenarında yeşilin en saf uçuk tonuyla duru bir çizgi geçilmişti. Çiçeklerin insanı birden çarpan, adeta buyurgan bir kişilikleri vardı. Pattie şaşkın şaşkın süzdü onları. ...ve birer çiçek olarak algıladı. Bu karanlık günler silsilesi içinde çiçekler insanı daraltıyor ve sanki bir gedik açıyorlardı; bu gediğin ötesinde Pattie salt bahar mevsiminden çok öte bir şeyler gördü.

Kardelenleri hafifçe önlüğüne bastırarak pencereye yürüdü. Camın iç yanında karmaşık bir kırağı çiçeği oluşmaktaydı. Pattie tozşekere benzeyen kırağıyı tırnağıyla kazıyıp yuvarlak bir yer açarak dışarıya baktı. Koyu sarı alacakaranlığın içinde anca seçilen kar şimdi sıklaşmıştı. Düşerken hafiften dönen taneler gözün kavrayamayacağı kadar karmaşık, buruntulu bir akım oluşturuyorlardı ve bu da uzanıp yaklaşarak insanı adeta büyüleyen fısıltılı bir okşayışla bedenin içine girer gibiydi. Bütün dünya sessiz sedasız buruluyor, dönüyor, oluk oluk akıyordu. Pattie sersemlemiş gibiydi, durduğu yerden uzun süre karlara baktı.

Birden arkasında, evin içinde yüksek bir bağırış duydu, açılan kapıların, koşan adımların sesi. Birisi telaşla onun adını çağırıyordu.

Pattie çarçabuk dönünce Eugene'i gördü: Eugene koşarak hole gelmişti; iriyarı, çılgın bir telaşla kollarını sallıyordu.

"Ah, Pattie, Pattie, gitmiş!"

"Ne gitmiş?"

"İkonam çalınmış, kapıyı kilitlememiştim. Birileri gelip çalmış!"

"Aman ya Rabbi" dedi Pattie. "Aman ya Rabbi!" Kollarını Eugene'e açtı. Eugene dosdoğru ona geldi ve Pattie onu kollarına alıp göğsüne bastırdı. Kardelenler aralarında ezildi. Yukarıda bir yerde, karanlıkların içinde bir kafa ve bir omuz belirip kaymıştı. Pattie, Eugene'in göğsünde ezilmiş duran kardelenlerin kokusunu alıyordu. Eugene'i göğsünde sıkmaktan ve "Aman ya Rabbi, aman ya Rabbi" demekten hiç vazgeçmiyordu.

9

Şuruplu turtanın üstü esmer ve kıtırdı ama kaşık kabuğu kesip geçince içi altın renginde, yumuşak ve nemli, taneli çıkıyordu. Piskopos kendi payının üstüne krema koyarak düzgünce yaydı, sonra usulca parmağını yaladı. "Abartıya kaçmamalıyız" dedi.

Marcus asık suratla turtasına bakmaktaydı. En sevdiği tatlıydı bu. Yalnız bugün iştahı yoktu.

Carel'e yaptığı ziyaretten beri aklı başında değildi. Cüretinin kendisine otomatik bir özgürlük sağlayacağını, hazırda bekleyen bir kafa dinçliğinin düğmesini çevireceğini sanmıştı. Hatta, dosdoğru çocukluğundan kaynaklanan bir safdillikle, Carel'in kendisi için bir köşede, kocaman bir elmaşekeri gibi,

özel bir güvence beklettiğini hayal etmişti. Oysa o karanlık karşılaşmadan elinde kalan şey, eskisinden daha anlaşılmaz ve bu yüzden daha korkutucu bir kaygı çırpıntısıydı. O akşam ortalıkta hiç ışık yanmayışına bir anlam yüklememek elinde değildi. Şimdi Carel'in yalnızca yüzünü görmek için duyduğu isteğe, bu yüzü yaralanmış ya da canavarlaşmış bulmak korkusu karışıyordu. Carel'le Elizabeth rüyalarından çıkmıyordu: Neler yapıp ettiklerini sonradan anımsayamadığı, doğru dürüst seçemediği dev boyutlu karaltılar. Bundan önce onları hiç değilse birbirlerinden bağımsız olarak düşünebilirdi. Oysa şimdi tam akıl erdiremediği bir saplantıyla, ikisini hep bir arada düşünüyordu ve bu yeni bağlantının yarattığı yeni şema bir devridaim etkisi yaratır gibiydi. Kendisini böylesine ileri geri itip kakan bu makinenin işleyiş kuralını Marcus çıkaramıyor ama bunun, Carel'in, "Elizabeth kendi içinde yaşıyor" demesiyle ilgili olduğunu seziyordu.

Marcus bu sözlerin ne anlama geldiğini bilmiyordu, gene de Elizabeth'in aklını oynatmış olduğuna inanmak, hatta bu konuda kuşkuya kapılmak bile aklından geçmiyordu. Daha doğrusu sonradan aklına gelen şey, derin sulardan yüzeye vuran kocaman, çirkin görünüşlü bir nesne gibi belirsiz ve ürkütücü, Carel'in aklını oynatmış olduğu düşüncesiydi. Ağabeyinin delirmiş olabileceği fikrini, Norah kaç kez yinelemiş olursa olsun, Marcus bundan önce bir an için bile ciddiye almamıştı. Ama bu delilik değilse başka bir tek açıklaması olabilirdi.

Bu düşünceler çok yeniydi ve Marcus kısa zamanda ne kadar mesafe aldığına, daha doğrusu Carel'le karşılaşmasındaki şiddetin onu ne denli ileriye fırlatmış olduğuna kendi de şaşıyordu. Bir yandan da, işin içinde yalnızca Carel olsa her türlü delilik fikrini, hatta delilikten daha beter olan öbür olasılığı sağduyuyla karşılayabileceğini sanıyordu. Elizabeth'in de söz konusu olmasıdır ki, durumu işkenceli bir soruna dönüştürüyor ve Marcus'a şimdi rahat dirlik vermeyen o kaygı makinesini harekete geçiriyordu. Marcus, Elizabeth'i görebilmek için kıvranıyordu.

Elizabeth'in imgesi zihnini dağlıyordu: Katıksız masumluğun çelik iğnesi. Gerçi Marcus onun herhangi bir tehlikede olduğunu aklı başında olarak düşünüyor değildi. Duyduğu his daha çok bir tür canavarca kıskançlığa benziyordu.

Başından geçenlerden Norah'ya söz ettiği için şimdi pişmandı. Yalnızca konuşulanları anlatmış, bu karşılaşmanın havasını vermeye kalkışmamıştı; her şeyin karanlıkta geçtiğini de, nedense, bir türlü söyleyememişti. Gelgelelim bu kadarını bile söylememesi gerekirdi. Her şeyin üstünü örtüp bırakmalıydı, bu olayın kimyası onun içinde gizlice etkisini sürdürsün. Bu konuda Norah ancak çamur atabilirdi. Nitekim atmıştı da; kıvançla, her şeyi en basit düzeyinden alarak ve kendi davası için yeni ve kesin "kanıt"lar bulduğu için, bayram ederek.

Norah şimdi, "Sanırım abartmıyorum, Sayın Piskopos" demekteydi.

Piskoposun ufak el ve ayakları, temiz, çocuksu bir yüzü vardı. Norah'nın ona "piskopos" demesi Marcus'un sinirine dokunuyordu. Kendisi başlangıçta adama "efendim" demiş, sonra onun herhalde kendinden genç olduğunu algılayarak canı sıkılmıştı. Hâlâ kendinden genç birini karşısında yetke sahibi olarak görünce tepesinin attığı bir yaştaydı.

"Benim görüşüme göre" diye Norah konuşmasını sürdürdü, "bırakın kiliseyi, kamuya karşı da sorumluluk sorunu bu. Dengesiz bir kimsenin o tür bir erk sahibi olması son derece tehlikelidir. Her şey olabilir. Kilisenin böyle durumları hiç değilse inceleyecek bir mekanizması bulunmalı."

"Bilmem ki, bugünkü günde kimin deli kimin akıllı olduğunu kim bilebilir? İlk taşı hiç günahı olmayan atsın!* Ne kadar nefis bir turta bu! Günümüzde bu tatlıları yollu yolunca hazırlamak zahmetine katlananların sayısı azalıyor bence."

Norah, "Kim bilebilir, diyorsunuz" dedi. Piskoposa azıcık içerlemeye başlıyordu. "Yanıtım şu ki ben bilebileceğimi ileri sürmeye hazırım. Hoşgörünün de bir sınırı vardır ve bana so-

* İncil'den alıntı. (ç.n.)

rarsanız günümüzde bu sınır aşılmaya başlandı. Kılı kırk yarmanın âlemi yok. Karşımızda hem deli hem de günahkâr bir adam var."

Marcus, "Bunların ikisi bir arada olabilir mi, gerçekte?" diye sordu. Şimdiye kadar konuşmaya karışmayı bir türlü beceememişti.

Piskopos, "Ben Carel'in *eksantrik* olduğunu söyleyebilirim, bu kesin" dedi. "Anglikan Kilisesi eksantrikleriyle ünlüdür. Onsekizinci yüzyılda..."

"Tanrı'ya şükürler olsun ki on sekizinci yüzyılda yaşamıyoruz" dedi Norah.

Piskoposun, anlaşıldığına göre ancak iki kez karşılaşmış olmalarına karşın ağabeyinden "Carel" diye söz etmesi Marcus'u tedirgin ediyordu.

"Bence bunu kendinize pek dert edinmeyin, Miss Shadox-Brown. Mezmurlar Kitabında denildiği üzere, 'muhakkak ki insanoğlunun en iyi durumu boşunadır.' Başka dille söylemek gerekirse, her iş olacağına varır! Yok, teşekkür ederim, artık turta almayayım. Kurtlar gibi tıkındım, değil mi? Şu nefis kırıklı peynirden istiyorum biraz."

"Valla, bence *bir şeyler* yapmak gerek" dedi Norah. Peynir tahtasını Piskopos'un tabağına doğru sürdü. "İlkin size danışmak istedik, doğallıkla. Ama Marcus'un Elizabeth konusunda bir yerden harekete geçmesi gerekiyor. Ne de olsa, vasisi olduğuna göre kızla görüşmesine mutlaka izin verilmeli. Ben şahsen bir avukatın fikrini alacağım, bu kesin."

Marcus, "Çok acele etmeyelim bence" dedi. Carel ve Elizabeth'le kendi arasındaki ilişki şimdi son derece mahrem bir şey olup çıkmıştı ve Norah'nın, yanında avukatlar, hatta polisle bu işe burnunu soktuğunu düşünmek onu kızdırıp kaygılandırıyor, hatta korkutuyordu. Norah'ya karşı daha ilk baştan kesinlikle caydırıcı davranmadığına pişmandı.

"Bence Marcus haklı" dedi Piskopos. "Gereksiz yere kıyamet koparmak kolaydır. Kırılıp dökületi sonradan onarmak o

kadar kolay değildir. Şu enfes klaretten bir bardak daha almamın bir sakıncası var mı?"

Ya, demek artık ben de "Marcus" oldum, diye Marcus içinden geçirdi. Piskopos hiç zaman yitirmiyordu doğrusu. Mesleki bir beceriklilikti bu.

Norah, "Bana sorarsanız koparılan kıyametin gereksiz olmadığını savunurum" dedi. "Sonra Carel'in imanını yitirdiği konusunda Marcus'a söylediklerinin sizi daha fazla ilgilendirmediğine şaştım doğrusu." Bu konuşma Piskopos'a sözcüğü sözcüğüne anlatılmıştı.

"İman öyle kişisel bir şeydir ki, hele bugünkü günde" diye Piskopos üstünkörü konuştu.

Marcus, "Belki de benimle dalga geçiyordu" dedi.

"Bal gibi biliyorsun ki dalga falan geçmiyordu" dedi Norah. "Resmen alay ediyordu. Bir papaz, hiç istifini bozmadan, Tanrı'ya inanmadığını ortaya vursun!"

"Valla, beni ciddiyetsizlikle suçlamayın ama bu biraz da kullanılan ses tonuna bağlıdır! Anladığıma göre sen bu konuda bir kitap yazıyormuşsun, Marcus?"

"Tam olarak öyle değil, efendim" dedi Marcus. Kendini sorguya çekilen bir okul çocuğu gibi hissediyor ve kendi koşullandırılmış tepkileri kendi sinirine dokunuyordu. "Tanrı konusunu yazmıyorum ben. Maneviyat ve ahlak konusunu yazıyorum. Gerçi ontolojik yoruma da bir bölüm ayıracağım."

"Mükemmel, mükemmel. Teolojinin tek sağlam yorumudur, naçizane görüşüme göre ama böyle söylediğim aramızda kalsın! Çok sevindim. Her türlü yardıma gereksinmemiz var."

Marcus, "Ama ben Hıristiyan değilim ki!" dedi.

"Valla bilmem ki, bu konudaki ayrım çizgileri artık eskiden olduğu kadar belirgin değil. Tutku, demişti Kierkegaard, tutku! Öyle değil mi? Gerekli olan şey budur. Kutsal Ruhun estiği yerde savrulduğunu aklımızdan çıkarmayalım. Tanrısız olan fırtına değil, rüzgârsız dinginliktir."

"Gene de Tanrı'ya inanmak ile Tanrı'ya inanmamak arasında bir ayrım vardır" dedi Norah.

"Elbette. Yalnız, belki bu ayrım bizim eskiden sandığımız kadar keskin değildir. Çağımızı bir geçiş..."

Marcus, "Carel neye inanırsa inansın, tutkuyla inandığı yadsınamaz" dedi.

"Tam üstüne bastın" dedi Piskopos. "Ben şahsen ağabeyinin son derece dinine bağlı bir insan olduğunu tahmin ederim."

Norah, "Yok, daha neler!" dedi.

Marcus, "İyi de, neye inanıyor?" diye sordu. "Bu hâlâ önemlidir, değil mi?"

Piskopos, "Hem evet hem hayır" diye yanıtladı. Yüzüğüne bulaşan peynirleri tırnağının en ucuyla kazımaktaydı.

"Ya İsa Peygamber ne oluyor?" diye Norah sordu.

Piskopos hafifçe kaş çatmıştı. "Demin dediğim gibi, çağımızı bir geçiş dönemi olarak ele almalıyız. İnsan soyunun, nasıl desem, büyümeye başladığı bir çağ. Hıristiyanlığın kendine özgü tarihsel doğasının ortaya attığı entelektüel problemler vardır ki, bunlar aynı zamanda manevi problemlerdir. Teolojinin sembolizminin büyük bölümü, daha basit olan eski çağlarda insanların dini anlamasına yardımcı olurken, bu bilim çağında, inanca engel oluşturuyor. Bu sembolizm resmen yanıltıcı bir şey olup çıktı. Değişmesi gerek. Ne de olsa, yeni bir şey değil bu. Kilisenin her zaman anlayagelmiş olduğu bir zorunluluktur. Tanrı tarihte vardır ve etkendir. Dıştaki mitoloji değişir, içteki gerçek hep aynı kalır."

Norah, "Siz benim sorumu tam yanıtlamadınız" dedi. "Ama zararı yok. Eğer niyetiniz İsa'yı çöpe atmaksa bunu açık açık belirtmelisiniz. Din dediğiniz şey zaten mitosun ta kendisidir."

"Hiçbir mistik böyle düşünmemiştir" dedi Piskopos. "Onlardan daha inanılır kimimiz var? 'Uysal karanlık aynanız ola!' Tanrı'ya en çok yaklaşanlar karanlıktan, hatta bomboşluktan söz etmişlerdir. Sembolizm sıyrılıp düşüyor, çok derin bir gerçek var burada. Tanrı'ya baş eğmek süssüz püssüz olmalıdır, bir bakıma hiçliğe baş eğmek gibi bir şey."

Norah, "Ben şahsen, Tanrı yoktur deyip kurtulmayı buna yeğlerim" dedi. "Yani hepimizin birer mistik mi kesilmemiz gerekiyor, sizce?"

"Bir sınama dönemidir bu" dedi Piskopos. "Çağrılanlar çok da, seçilenler az. Kilise dişini sıkıp çok sancılı bir değişimden geçmek zorunda. Durumların iyileşmesi için önce kötüleşmesi gerek. İmanımıza çok ihtiyacımız olacak. Rabbimiz, Sion'un tutsaklığını geri getirecek."

Norah, "Olabilir" dedi. "Ama bana kalırsa bu bilim çağında Tanrı babadan çok, manevi değerlerin altını çizmemiz gerek."

Piskopos gülümsedi. "Ben de bir kişiden söz etmiyorum zaten" dedi. "Kişilere gerek yok. Bizim yaşamamız gereken şey inançlarımızın yıkılması değil, arınmasıdır. İnsan ruhunun birtakım derin gereksinmeleri vardır. Maneviyat yeterli gelmez, dersem yanlış anlamayın beni. Tanrı'ya yalnızca ahlak düzeninin güvencesi gözüyle bakmak Aydınlanma Çağı'nın yanılgısıydı. Bizim Tanrı'ya olan gereksinmemiz maneviyatı aşan bir şeydir. Çağdaş psikolojiyi biraz biliyorsanız bunun bir slogan değil, bir gerçek olduğunu anlarsınız. İyilik konusunda eskisi kadar safdil değiliz artık. Kutsallık ve sevap konusunda da o kadar safdil değiliz. İnsanı, ruh taşıyan bir varlık olarak değerini ölçerken, geleneksel iyilik ve kötülük kavramlarına göre değil de, Tanrı'ya duyduğu açlığın içtenlik derecesine bakıyoruz. Yehova, Yakup'a ne karşılık vermiş? 'Ben dünyanın temellerini atarken sen nerelerdeydin?' sözü maneviyat ve ahlakla ilgili bir sav değildir."

"Bilmem, ben bunu her zaman çok zayıf bir sav olarak görmüşünıdür" dedi Norah. "İyilik, sevap demek, iyi hal ve gidiş demektir, bunun ne anlama geldiğini de herkes bilir. Sizler ateşle oynuyorsunuz gibime geliyor. Kahve alır mıydınız?"

Konuşmanın aldığı yön Marcus'u rahatsız etmişti. Piskopos'un böyle konuşması hiç hoşuna gitmiyor, neredeyse onu şoke ediyordu. Bütün "o şeyler"in gene eskisi gibi sürüp gitmesinin kendince nasıl önem taşıdığını şimdi algılıyordu.

Kendisi İsa'nın kanının günahları yıkayıp arındırdığına inanmıyordu; Baba, Oğul ve kutsal Ruha inanmıyordu ama başkalarının inanmasını istiyordu. Eski yapının oracıkta, yanı başında varlığını sürdürmesini istiyordu: Arada elini uzatıp dokunabileceği bir şey. Oysa şimdi perde arkasından her şey göze batmaksızın sökülüp yıkılıyor gibiydi. "Onların" Tanrı'nın kişi olmadığına karar vermekte olmaları, İsa'nın rütbesini küçültmekte olmaları... bu Marcus'u korkutuyordu adeta.

Norah bir şeyler söylemekte, ona bir fincan kahve sunmaktaydı. Dışarıda, sisli karanlığın içindeki ırmakta bir yerde bir geminin sis düdüğü ötmekteydi. Birden, bu sıcak, iyi aydınlanmış, perdeleri sıkıca kapanmış oda bir topacın kıpırtısız devinimiyle dönüyormuş gibi geldi ve Marcus masanın kenarına sımsıkı yapıştı. Piskopos'a dönerek, "Ama" dedi, "ama ya insan yaşamı temelde düşünmesi bile insanı mahveden korkunç bir şeyse? Siz bütün güvenceleri kaldırıyorsunuz."

Piskopos güldü: "İşte imanın rolü burada başlıyor."

Norah, "O varsayım anlam taşımıyor" dedi. "Marcus, buyur, kahveni al."

10

Muriel okumasını bitirdi, son sayfayı da yere attı ve Elizabeth'e baktı. Yirmi kadar dörtlük okumuş ve kendi şiirinin olağanüstü etkisinde kalmıştı. Hatta sonuna doğru sesi heyecandan resmen titremişti.

Elizabeth'in odasında, ateşin iki yanında, yerde oturmaktaydılar. Elizabeth'in sırtını yaslamış olduğu şezlong şöminenin tam karşısındaydı ve iki kız için kuytu bir köşe yaratıyordu. Çin paravanına dayanmış duran Muriel arkasındaki masa lambasını söndürdü. Gürül gürül yanan ateş odayı yeterince aydınlatıyor, Elizabeth'in yüzüne oynak ışık dalgaları çarptıkça odanın köşelerinde kaçak gölgeler koşuşturuyordu. Henüz öğlen sonrasında olmalarına karşın perdeleri kapamışlardı.

Bir sessizlik oldu. Sonra Elizabeth, "Biraz zor anlaşılıyor değil mi?" dedi.

"Bence değil. Çağdaş şiirlerin çoğunluğunun yarısı kadar bile zor anlaşılır değil."

"Şiirin bütününü tasarladın mı?"

"Hayır, söyledim sana, öylece gelişiyor."

"Nereye gittiğini bilsen daha iyi olmaz mı?"

"Bilmemeyi yeğliyorum."

"Yoksa sen birilerine âşık mısın, diye düşünüyorum."

"Âşık falan değilim! Bunu da söyledim sana."

Muriel, Elizabeth'in ona şiirinin iyi olduğunu söylemesine can atıyordu. Duymak istediği tek şey buydu. Oysa elle tutulur bir şeymişler gibi açıkça görüp duyumsadığı donuk, yarı bilinçsiz bir inatla Elizabeth şimdi, bunun dışında her şeyi söylemeye hazırlanıyordu.

Muriel, "Oh, neyse boş ver!" dedi. Hızla ayağa kalktı, dağılmış sayfaları tutup buruşturarak şezlongun arkasına fırlattı. Sonra, "Kusura bakma, Elizabeth" dedi.

Elizabeth hiçbir şeyin ayırdında değil gibiydi. Gözleri gizli ve çetrefil bir düşünceyle alabildiğine irileşmiş, oturduğu yerde ateşe dalmış gitmişti. Huzursuz bir kıpırdanışla bedenini dalgalandırarak oturuşunu değiştirdi, bacaklarını sıvazladı. Uzun bir iç çekiş esnemeye dönüştü. Sonra genç kız hafif bir mırıltıyla, "E-evet" dedi. Muriel çileden çıktığını hissederek ona baktı. Elizabeth'in böyle, "devreden çıktığı" zamanlardan nefret ediyordu. Bunlar son zamanlarda sıklaşmış gibiydi hem de. Kuzininin üzerine sanki kayıtsız bir soğukluk geliyordu, bir ilgisizlik, uzaklık. Böyle zamanlarda kolları bacakları seğiriyor, gözleri sanki odaklanamıyordu; tek isteği sanki iletişimden kaçınmak, karşısındakini doyumdan yoksun bırakmaktı. Buluta girmeyen tek şey, genç kızın mumdan bir putun yumuşak ayazıyla ışıyan güzelliği oluyordu. Bu cansızlaşmış, yapay Elizabeth'de gene de ürpertici bir büyü yok değildi.

Şiiri sahiden iyi miydi? Muriel merak ediyordu, insan kendi yazdıklarının niteliğini gerçekten kestirebilir miydi? Muriel bilmez değildi; sanatçı için "niyet"in altın ışığı çok zaman, gerçekleşen yaratının üzerine vurur ve yaratılmış olan şeyin çizgilerini bu yanardöner aydınlığın içinde seçmek zorlaşır. Kimi zaman Muriel çalışmalarının iyi olduğunu, daha da önemlisi, yolunu tutturmuş, bir teknik yaratarak gelişmeyi öğrenmiş olduğunu hissediyordu. Rastgele esinleri kâğıda döken bir amatör olmaktan çıkmıştı artık. Marangozlar, ayakkabıcılar gibi saatlerce, düzenli olarak çalışmayı öğrenmişti. En güzel dizelerini, bozmak korkusuyla titremeksizin söküp yeniden örebiliyordu. Hatta imgelerin tılsımlı uçurtmalar gibi çıkıp geldikleri o karanlık bölgelere ufaktan söz geçirmeye bile başlamıştı. Kimi zaman bunların hepsine inanıyordu. Kimi zaman da, belirli hiçbir neden olmaksızın, her şey toza ve küle dönüşüyordu. O zaman kıyamete değin çalışsa boşuna, hiçbir sonuç alamıyordu.

O sabah Elizabeth'in, "Sen herhalde âşıksın" diye tutturması Muriel'i önce güldürmüş, sonra da sinirlendirmişti. Aslında bu Elizabeth'in, kuzininde gördüğü herhangi bir dalgınlık ya da coşkuyu aşk belirtisi diye yorumlayarak belirli aralıklarla söylediği bir şeydi. Böyle zamanlarda Muriel onun bu konuya bu kadar çok değinmesinin korkudan olduğunu sezinleyerek duygulanırdı. Elizabeth'e gereken güvence ve avuntuyu verir, konu da kapanırdı. Ama bu kez Elizabeth'i ikna etmekte her zamankinden daha güçlükle karşılaşmıştı. "Kuzum, âşık olabileceğim kim var ki ortada?" diye sormuştu. Elizabeth bilmeceli bir bakışla karşılık vermiş, daha sonra da şiirin okunmasını yarıda keserek bu dizelerin de birer kanıt olduğunu ileri sürmüştü.

Muriel sonradan, Leo Peshkov'la arasında geçen tuhaf sahneyi uzun uzun düşünmüştü. Irmak kıyısındaki o sahneden beri Leo'yu pek az görmüştü, onun başka bir yere gitmiş olduğunu sanıyordu. İkisi de birbirlerini aramamışlardı. O sahneye

gelince, haşin ve değişik tadıyla, kendi yaşamında eksik bulduğu acayipliğiyle Muriel'i eğlendirmiş, hatta heyecanlandırmıştı. Ama Leo'nun kendisine karşı soğukluk derecesinde kayıtsızdı. Onun bedensel gençliğini itici, küstahlığıyla o yapmacıklı "sinik"liğini yakışıksız buluyordu. Muriel'in yapısında bir vakar vardı ki yavaş yaklaşımlar, çekingenlikler, incelikler isterdi. Hele kendinden daha genç birisiyle olduğu zaman dizginlerin kendi elinde olması şarttı. Leo'nun onu gafil avlayışını, biraz gülerek karşılasa bile tam olarak bağışlayamıyordu. Leo'nun kendini ve düşüncesini "eğlendirici" bulmaya, güzelliğine de hayran olmaya hazırdı ama güzel bir hayvanın, bir sanat yapıtının karşısındaymışçasına. Onu genelde "tıfıl" buluyordu ve bu çocukta insanın gönlünü etkileyen hiçbir şey yoktu.

Elizabeth bu son "sen âşıksın" kampanyasını başlattığı zaman Muriel'in gözünde birden, onu bir an için irkilterek beliren imge, aslında Eugene Peshkov'un imgesi olmuştu. Muriel âşık değildi, tabii, hele ancak birkaç kez konuştuğu, babası yaşında, çökmüş bir kapıcıya asla. Gene de kaynağı Eugene olan bir sıcaklığın bütün eve yayıldığını hisseder gibi oluyordu. Ondaki yalınlık, kusursuz doğallık Muriel için çok çekiciydi. Eugene genç kızın gözünde, kendinden tümüyle uzaktaymış gibi gelen o kaygısız sevgiler, özgür mutlu kahkahalar, sokakta gelip geçen dost köpekler dünyasına aitti sanki. Kimi zaman Muriel umutsuzcasına, şiirlerini lanetleyen şeyin o dünyayla arasındaki uzaklık olduğunu düşünüyordu. Aradaki engel ne olursa olsun, Eugene bunun öte yanındaydı, Muriel'in istediği ama doğası gereği kendine yasakladığı bir şeyin imgesi. Ama Eugene salt kendi kendisi olarak da Muriel'i duygulandırıyordu. Genç kız onun o sarkık bıyıklarını, o eski tarz terbiyesini, Muriel'i selamlarken bir tuhaf eğilişini, o ablak, iyi yürekli yüzünü ve son derece kirli kot pantolonunu çok seviyordu. Eugene hiç zararsız ve dost bir yaratıktı, Rusların evlerinde yaşayan o cinler ya da bir keresinde Muriel'in bir mitoloji kitabında

resmini gördüğü Domovoi* gibi. Eugene'in yaşam öyküsü de Muriel'in içine dokunuyordu. Muriel ona bütün kalbiyle acıyordu, hele geçenlerde o kıymetli ikonasının çalınmasına özellikle üzülmüştü. Son zamanlarda içinden ona dokunmak, onu okşayarak avutmak gelmeye başlamıştı. Ama bu, âşık olmak demek değildi elbet. Eugene'i yakından tanımak düşüncesi çok hoştu, hepsi bu kadar. Muriel bir, iki kez onu görmek için odasına gidince Pattie'yi orada bulmuş ve orantısız sinirlenmişti.

Elizabeth'in şimdi gözleri kapalı duran ve bir kararıp bir altın gibi parlayan rüyalı başının arkasında, bir vazo içinde çiçekler duruyordu. Marcus Amca'nın gönderdiği krizantemler. Kızlar, her biri öbüründen esprili birkaç teşekkür pusulası yazmışlar ama henüz hiçbirini göndermemişlerdi. Elizabeth krizantemlerden özellikle nefret ederdi. Muriel, Marcus Amca'yı eninde sonunda görmeleri gerekeceğini düşünüyordu. Elizabeth oralı değildi. Muriel günlerdir babasıyla bu konuyu, daha doğrusu hiçbir konuyu konuşmamıştı. Babasının hiç kimseyle görüşmediğinin ayırdındaydı. Kapıya gelenlerin hepsi, hatta ağlamaklı Bayan Barlow gibi ısrarcı ve gözü kara olanlar bile, kapıdan döndürülüyordu. Mektuplar yanıtsız bırakılıyor, hatta okunmuyordu. Muriel'in içi pek rahat değildi ama babasının böyle hallerini eskiden de görmüştü. Marcus Amca'yla Shadox konusunda, yakın zamanda bir karar vermek kendisine düşecekti. Onların, Carel'den izin çıkıncaya kadar Elizabeth'i görmeleri söz konusu edilemezdi, tabii. Ama Muriel'in onları görmesi, belki de gönüllerini alması gerekecekti. Acelesi yoktu. Shadox'la görüşmek düşüncesi her zaman onu tedirgin ederdi biraz. Kadındaki sağduyunun o müthiş canlılığı Muriel'i iter, biraz da ürkütürdü. İçinde, Shadox'un haklı olabileceği konusunda zayıf, gene de ısrarlı bir kuşku da vardı.

Şimdi Muriel, Elizabeth'in büyülenmiş gibi dalgın duran başına bakarken, sırtını yatak bölmesinin duvarının köşesine dayamıştı. Elini arkaya uzattı, parmakları iki bölmenin birleş-

* Ev cini. (ç.n.)

tiği yere değdi, duvar kâğıdındaki çatlağı hissetti; çarşaf dolabına girip bu çatlaktan bakılınca Elizabeth'in odası ve arkada, büyük aynanın o su diplerini andıran loş mağarası görünüyordu. Muriel bir suçluluk duygusuyla elini çekti. Aklına o anda Elizabeth'in korsesi geldi ve Muriel bir an bu korseyi görür gibi oldu; kuzininin bir röntgen resmini görüyordu sanki: içi boşaltılmış, çelikten bir genç kız, metal kafalı. Bu görüm içine tuhaf bir heyecan verdi. Muriel bir an sonra görüntüyü kafasından sildi ve Elizabeth'in hastalığını düşünmeye başladı. Düşüncelerinde şimdi o kadar çok kadercilik vardı ki! Elizabeth'in gün gelip iyileşeceğine, normal bir yaşam süreceğine gerçekten inanıyor muydu acaba?

Hepsi de Elizabeth'i esirgemeye, onu yanlarında gizli bir hazine örneği saklamaya öyle alışmışlardı ki... Bunda tuhaf ve doğal olmayan bir şey mi vardı acaba? Muriel düşünüyordu da, bu yaşantıyı basit ve olağan gösteren şey Elizabeth'in bu konudaki kendi tutumuydu, başka bir açıdan bakılsa mahpusluk sayılabilecek olan bir durumda onlarla işbirliği yapması, hem de güle oynaya. Ama son zamanlarda bunda bile belli belirsiz bir değişim olmamış mıydı? Belki de Elizabeth büyüdükçe durumundaki acılığın, yaşamdan kopuk oluşundaki korkunçluğun daha çok ayırdına varmaya başlamıştı. Asla iyileşmeyeceğini, asla sağlıklı ve özgür olamayacağını kafasına koymuştu belki de. Giderek kayıtsızlaşmasına, eski sıcaklığındaki hafif eksilmeye neden belki buydu. Onun tutumundaki bu değişim Muriel'i üzüyor ve ilk kez olarak ona bir iç darlığı veriyordu; Elizabeth'le birlikte bir yerde kapanıp kalmış gibi bir duygu. Elizabeth öyle uzun zamandır tasasız şen çocuğu, evin güneşini oynamaktaydı ki! Şimdi o dalgın, büyülenmiş başa bakarken bambaşka, hatta biraz da tedirgin edici bir şey görmek Muriel'i irkitti: *La Belle Dame Sans Merci.**

Saçmalıktı bu elbet. Hayal gücü marazlaşıyordu. Kalkmak bilmeyen şu sis hepsinin sinirini bozmuştu. Gene de

* "Zalim güzel"; İngiliz şairi John Keats'in ünlü şiiri. (ç.n.)

Elizabeth'in gülünç derecede kısıtlı bir yaşam sürdüğü bir gerçekti. Daha çok insan tanımalıydı, genç erkekler tanıyabilmeliydi. İletişimi zorlaştıracak ölçüde kapalı kalmamalıydı. İş işten geçmeden kaçmaları iyi olmaz mıydı? Muriel bu benzetmeyi ne denli benimsediğini ayrımlayınca şaşırdı. Kaçılacak ne vardı, tam olarak? Bu evde korktuğu ne vardı ki böyle, belirsiz kaçış düşleri kuruyordu? Kaçış, kurtuluş, engelleri yıkacak ve karanlık, sıkışık bir şeyleri birden değişimin gün ışığına çıkaracak bir şok?

Muriel şöyle bir silkindi ve yerdeki dağılmış kâğıtları toplamaya girişti. Elizabeth'e usulca, "Bir tanem" dedi.

"Mmm?"

"Gidip kendimiz için bir şeyler almam lazım yoksa gene yumurta yemek zorunda kalacağız. Bir saatte gelirim, beni çağıracak olursan."

"Mmm."

"Şu tabakları kaldırayım. Kusura bakma, burada kalmışlar."

"Görmemiştim bile."

"Özel bir isteğin var mı?"

"Hayır, teşekkür ederim, canım."

"Ufak bir armağan getiririm sana."

"Çok tatlısın."

"Ateş ben dönene kadar dayanır herhalde. Kömür kovasını sakın kaldırmaya kalkışma!"

"Kar hâlâ yağıyor mu acaba?"

"Durdu sanırım."

"Şöyle adam gibi yağsa ya! O zaman sis dağılırdı sanıyorum. Geldiğimizden beri penceremden bakamadım."

"Biliyorum, gülüm. Ama yakında bakacaksın. Marcus Amca'ya mektup yazsan iyi olmaz mı?"

"Olabilir. Şu yaprak sigaralarımı itiversene."

"Ben yokken ne yapacaksın?"

"Bulmaca. Hiçbir şey. Herhalde hiçbir şey."

"Uzun kalmam. Çok sigara içme."

Muriel kapıya yürürken Elizabeth'in gözleri yeniden kapanmıştı. Muriel sessizce dışarı çıktı. Çarşafların durduğu odanın kapısı önünde duraladı. Elizabeth kendi başınayken nasıldı acaba? Muriel bir an, kapı ardından kapandığı zaman kuzininin olağanüstü değişime uğradığını gözünde canlandırmaya çalıştı. Edilgenlikten etkenliğe, dinginlikten umarsızlığa doğru bir dönüşüm. Muriel şimdi usulca içeri girse de çatlaktan baksa? Adımlarını sıklaştırıp yürüdü, casusluk yapacak kadar alçalamazdı. Ama yalnızca bu da değil. Bakmaya korkardı da.

Muriel öğle yemeğinden kalma tabakları yukarıki kilere bıraktı, son derece soğuk olan kendi odasına gidip mantosunu giydi. Çıkarken kapısını kilitledi. Bu, geçenlerdeki hırsızlık olayından sonra almaya başladığı bir önlemdi oysa yitirmekten korktuğu tek şey şiirleriydi, bir de uyku hapları ama genç kız bunları kimsenin çalmak istemeyeceğini düşünüyordu. *1812 Uvertürü*'nün ezgilerini dinleyerek merdivenden indi. Sonra usulca örtülen bir kapı müziği kesti. Elizabeth'in hayali silikleşti. Muriel kapıdan Eugene'e uğrayıp çarşıdan bir istediği var mı diye sormaya karar verdi. Çok kereler yapmıştı bunu. Eugene her seferinde yok diyordu ama amaç onu görmekti ve Muriel ikonanın yitiminden bu yana ona doğru dürüst üzüntülerini bildirememiş olmasına sıkılıyordu. Hem şu sırada kendisinin de avuntuya ihtiyacı vardı, Eugene'in evin içinde varlığının verdiği güvence ve avuntuya.

Kazan dairesine mutfağın gerisindeki, gece gündüz çıplak bir ampulle aydınlanan penceresiz bir koridordan gidiliyordu. Bu tünele bir kömür ve günlük kokusu sinmişti. Muriel buradan geçti ve Eugene'in oda kapısının önünde durdu. Anında, içine bıçak saplanırcasına keskin bir acıyla, Pattie'nin odadan gelen sesini duydu.

"Beni mi arıyordun?"

"Yoo." Muriel dönüp bakmadı. Çantasında bir şey arıyormuş gibi yaptı.

"Elbet beni arıyorsun" dedi Leo. "Bence öyle. Salonuma buyurmaz mısınız? Hendekli Şatonun Kızı Mariana gibi senin yolunu gözlüyordum."

Leo, Muriel'in hafifçe omzuna dokunarak çevresinden dolandı ve gidip en dipteki kapıyı açtı. Eşikte buyur edercesine durdu. Muriel bir an duraksadıktan sonra odaya girdi. Omzunda, Leo'nun dokunduğu yeri hâlâ duyumsuyordu.

"Kaşlarını neye çattın?"

"Kaşlarımı çatmış değilim" dedi Muriel.

Çok sıcak olan oda yüksek bir kutuydu; pütürlü kahverengi çimento sıvalı duvarlarıyla kumlu toprakta açılmış bir oyuğu andırıyordu. İnsan boyundan yüksek olan perdesiz pencere karanlıktı. Tavana asılı krem abajurlu lamba sedefimsi bir aydınlık serpiyordu. Yerde Çin işi bir hasır vardı. Alçak, dar bir divanın üzerine Hint basmasından bir örtü örtülmüştü. Duvar dibine üç tahta tabure dizilmişti. Bir köşede, tek sıra halinde üst üste duran bir kitap yığınının boyu pencere pervazına yaklaşmıştı. Kapının arkasında, üstünde işlemeli bir yastık bulunan sade bir meşe dolap vardı. Yatağın başucunda duvara, dörtnala giden atları konu alan iki Japon resmi yapıştırılmıştı. Odada bunlar dışında tek şey, yerde duran bir satranç tahtasıydı. Masa da yoktu.

Oda Muriel'i biraz şaşırtmıştı. "Düzenlisin."

"Cinsiyetimi değiştirmeye çalışıyorum da."

"Çalışmalarını nerede yapıyorsun?"

"Çalışmalarımı mı?"

"Görüyorum, satranç oynuyorsun."

"Oynuyormuş gibi yapmak zorundayım, mesleki nedenlerden ötürü. Sen de oynar mısın?"

"Evet ama pek usta sayılmam." Muriel iyi satranç oynardı aslında, yalnız Elizabeth'i bu oyunu öğrenmeye ikna edememişti. Şimdi birden, Leo'yla asla satranç oynamamaya karar verdi. Leo kazanabilirdi.

"Bir el oynamalıyız. Oturmaz mısın? Burada yerde oturuluyor. Tabureler simgeseldir." Leo sırtını yatağa dayayarak yerde bağdaş kurup oturdu.

Muriel gene duraksadı. Pattie, Eugene'in yanından çıkmış mıdır ki, diye düşünüyordu.

"Leo bana bir kere olsun doğru söyle, Rusya'dayken babanın bir unvanı var mıydı?"

"Unvan mı? Yok canım, bütün göçmen Rusların unvan sahibi olduğunu düşünenlerden değilsin sanırdım ben seni."

"Yazık!" dedi Muriel. "Öyle vakar sahibi ki! Prens olmalıymış."

"Ya ben? Ben de bir prens olamaz mıyım?"

"Sen ha!.."

"Tamam. Ben bir demokratım. Maddeci. Bilimci. Atom sonrası döneminin kişisi."

"Görüyorum, bütün kitapların bilimkurgu üstüne. Hiç ciddi kitabın yok mu?"

"Rehin verdim onları. Otursana, ciddi bayan. Yoksa korkuyor musun?"

Muriel sırtını duvara verip ayaklarını altına alarak oturdu ve gözlerini, onu süzmekte olan Leo'ya dikti. Genç çocuk bir blucin pantolon, bir de yüksek yakalı, beyaz İrlanda kazağı giymişti. İrkiltici biçimde yalın ve derli toplu görünüyordu, odası gibi. Muriel onun yüzünü inceledi. Leo'nun hafif çilli, kısa bir burnu, dolgunca dudakları, son derece açık gri, ışıklı gözleri vardı. Ensesine kadar inen gür ama kısa kesilmiş kızıla çalar sarı saçları gürbüz bir hayvanın kürkü gibi parıl parıldı.

"Epey yakışıklısın" dedi Muriel.

"Ödüllendirecek misin beni bu yüzden?"

"Neden ödüllendirecekmişim? Bir ödüller ve cezalar dünyasında yaşıyor gibisin."

"Bana borçlusun sen."

"Neden?"

"Kendini benden çekiyorsun da ondan."

"Benim üzerimde hakkın olmadığına göre kendimi çekmekle sana hiç de borçlu çıkmış olmam."

"Öyleyse sırf güzel olduğum için ödüllendir beni, öyle az zevk var ki hayatımda."

"Verecek başka bir şeyim yok."

"Yalnız yaşayan kızlarda sonsuz armağanlar gizlidir. Pencereden gizlice fırlatılan bir gül, sözümona kazara aşağıya düşen parfümlü bir mendil... Ah, neymiş o günler!"

Muriel gene Leo'nun hâlâ Elizabeth'in varlığından haberi olmadığını garipseyerek anımsadı.

"Ne vereyim istiyorsun?"

"Eh, gözü tok çocuğumdur ben. Her şeyden çok bir bakire isterim. Ama hazırda bakiren yoksa ayakkabılarından birine razı olurum. Spor model olmasın, mümkünse. Biliyor muydun benim fetişist olduğumu?"

Muriel'in aklına tuhaf bir fikir gelmişti. Bu güzelim genç hayvanı Elizabeth'le tanıştırsa ne olurdu? Fikir, daha kafasında tam belirginleşmeden bile heyecan verici ve önemliydi. Elizabeth uykudaydı, büyülenmiş gibiydi. Onu bir şokla, işte bu şokla uyandırmak neden olmasın?

Bir an sonra Muriel bunun olmayacak bir şey olduğunu düşündü, aptallıktı, tehlikeliydi. Elizabeth'in Leo'yla görüşmesine Carel asla izin vermezdi. Zaten Leo da aşırı derecede... Muriel aradığı sözcüğü sonunda buldu... gerçekti, hoyrat ve haşin biçimde gerçek. Carel yalnızca pek silik ve sessiz genç erkeklerin Elizabeth'le görüşmesine izin verirdi, hele şu son zamanlardaki havasına bakılırsa hiç kimseye izin vermeyeceği ortadaydı. Hem Elizabeth de böyle bir şoka, ciddi biçimde sarsılmadan dayanabilir miydi? Ezbere bildiği rutinlere, ağır devinimlere alçak seslerin törensel uyumuna öyle alışmıştı ki artık!

Beri yandan sorun olan da işte bu değil miydi? Onu öylesine uykulu yapan şey, ağır çekim bir dans gibi sarmalayan bu kapalı sistemdi. Elizabeth'i uykulu yapan, Muriel'e de son zamanlarda tutsakmış gibi bir boğuntu duygusu veren buydu.

Elizabeth'in hatırı için soluk almaktan bile çekindikleri yetmişti artık. Gürültülü patırtılı, beklenmedik bir şeyler olmasının zamanı gelmişti, nasıl sonuçlanacağı hiç belli olmayan, yepyeni bir şeyler. İşte Leo da gürültücü, beklenmedik, ne yapacağı kestirilemeyen, yepyeni bir şeydi. Muriel hayalinde bu ikisini yan yana getirdi. Keyifli bir imgeydi bu.

"Temiz hava" dedi Muriel.

"Ne dedin?"

"Özür dilerim, yüksek sesle düşünmüştüm."

Babası çok kızar mıydı bu işe? Ve de babasının çok kızmasının bir önemi var mıydı? Bu evin içerisinde artık Carel'in zihnindeki ağır karanlıkta inceden inceye gözden geçirilip onaylanmış olan, onun düşüncelerinin gölgelerinden ibaretmişe benzemeyen bir şeylerin yapılma zamanı gelmemiş miydi? Elizabeth büyüdüğünden bu yana şöyle işe yarar tek bir genç erkek görmüş değildi. Ey güzelim yeni dünya!

Böyle bir şey Elizabeth'i sarsacaktı elbet, kızcağız böyle ani bir oldubittiye belki kızardı bile. Ama Elizabeth neden sarsılmasındı, sarsılıp o tehlikeli mahmurluktan neden uyandırılmasındı? Bir sarsıntı, bir şok hepsi için hayırlı olurdu. Cana can katan, yürek hoplatan bir şey olurdu. Muriel, Leo'yu nefis bir silah olarak kullanıp hücuma geçecekti. Bu durum neden şimdi ona tatlı bir savaş gibi geliyordu? Peki öyleyse, o da kuziniyle savaşa girecekti. Ciddiyetsizliği zaten Leo'yu ideal bir araç yapıp çıkıyordu. Leo bu oyunu kızıştıracaktı ama sonuçta hiçbir komplikasyon, hiçbir ateş yükselmesi, yan etki görülmeyecekti. Tehlikeli hiçbir şey olmayacaktı. Leo yoluyla Muriel, Elizabeth'e bir deneyim yaşatacaktı. Kendine de bir deneyim yaşatacaktı.

"Kız arkadaşını bıraktın mıydı sen?"

"Kesinlikle. Satışa çıkmış durumdayım."

"Şimdi ben sana" diye Muriel, ağır ağır konuştu, "karanlık bir evde kapatılmış olan güzel ve yalnız bir bakireden söz etsem?"

"Beni işletiyorsun, derdim."

"Kuzinim Elizabeth'den haberin yok mu senin?"

"Neyinden haberim yok mu?"

"Konuttaki tek kız ben değilim. Burada başka bir kız daha var. Daha genç, daha güzel. Kuzinim."

"Yani burada mı, bu duvarların arasında, şimdi?"

"Evet."

Leo ayağa kalktı, irkilmiş, adeta ürkmüş gibiydi. "Başka bir kız ha? Sahiden mi?"

"Evet, Leo, sahiden."

"Şaka yapıyorsun."

"İnan, değil."

"Peki ama ben neden görmedim?"

"Kendisi biraz hasta. Ciddi bir şey değil, sırtı rahatsızlık veriyor. Şimdilerde odasından pek çıkmıyor." Elizabeth'in korsesi. Leo'ya bu korseden söz etse miydi? Bunu ona söylemek düşüncesi içine tuhaf bir heyecan verdi.

"İyi de neden kapalı tutuluyor bu kız? Neden sır gibi saklanıyor?"

"Sır gibi saklandığı falan yok. Senin ondan haberin olmaması sadece rastlantı."

"Arada duyduğum o tuhaf çıngırak sesi. O muydu?"

"Evet."

"Çıngıraklı bir kız. Kaç yaşında?"

"On dokuz."

"Sahiden güzel mi?"

"Hem de çok güzel."

"Ve de bakire ha?"

"Evet, daha doğrusu şimdiye dek hiçbir erkekle tanışmadı desek yeri var."

"O beni biliyor mu?"

"Evet." Bu yarı doğruydu.

Leo her zamanki çehresini takınmıştı. "Beni ona götür."

"Yavaş gel" dedi Muriel. "İlkin birtakım antlar içmelisin."

"Hangi andı istersen içerim."

"Önce beni izleyeceğine, sözümden çıkmayacağına söz vereceksin. Elizabeth pek insan içine çıkmadan yaşadı. Ona karşı çok nazik, çok resmi davranmak gerekir."

"Resmi ne demek? Onu öpmem bile yasak mı olacak yani?"

"Buna o ve ben karar veririz. Göreceksin, Elizabeth senin okulundaki kuş beyinli kızlardan bambaşkadır."

"Sen hep yanımızda olmayacaksın ama değil mi?"

Muriel işin bu yanını hiç düşünmemişti. Ama şimdi hep yanlarında kalmak fikri hoşuna gitti. Herhangi bir şeyin olacağından değil ama...

"Tabii ki hayır. Yani uslu durursan."

"Umarım çok da uslu durmam gerekmez."

"Gene de sözümden çıkmayacağına söz veriyorsun, değil mi?"

"Peki, peki, veriyorum."

"Güzel. Şimdi ikinci koşula gelelim. Hayatında başka herhangi bir bağlantı, takıntı falan olmamalı. Elizabeth senin ilginin tümüne layıktır yoksa bu iş yatar. Benden bir iş için para istemiştin hani, ondan ne haber? Doğru muydu o konu?"

"Ha şu. O konu kapandı. Çözümledim, iş tamam. Kız kurtuldu. Hatta yeni bir sevgilisi bile var."

Muriel, "Parayı nereden buldun?" diye sordu.

Leo ona şöyle bir baktı, sonra suratını buruşturarak arkasına döndü. Odanın köşesine gidip alnını duvara dayadı.

"Anlat, Leo."

"İtirafta bulunayım mı?"

"Bulun, ben şoke olmam."

"Gizli tutar mısın?"

"Belki."

"İşte babamın pek bayıldığı o eski dinsel resmi biliyorsun ya? Onu alıp sattım."

Muriel, "Aman ya Rabbi!" dedi. Dizüstü doğrulup ayağa kalktı.

"Yaramazlık ettim, değil mi?"

"Böyle adi bir alçaklığı nasıl yapabilirsin?"

Leo başını arkaya döndürdü. "Hani şoke olmazdın? Hem zaten bir şeyler çalmamı öneren sendin."

"Ciddi değildim. Hem de o şeyi çalmak, kendi babanı soymak, öylesine çok sevdiği bir şeyi almak..."

"Katolik Kilisesi çocukların ana babalarından bir şey çalamayacaklarını söyler. Bir yorum meselesi bu."

"Hırsızlık olduğunu bal gibi biliyorsun."

"Peki öyleyse, hırsızlık yapmak için en uygun kişi insanın babasıdır. Geçen sefer açıkladım sana babalar konusunu."

"Baban biliyor mu senin aldığını?"

"Hayır, elbette bilmiyor. Ona söylemenin ne anlamı var ki... Sadece surat asar."

"Bundan daha adi, daha aşağılık bir şey duymamıştım."

"Ben senin bütün bu eski kuralların ötesinde olduğunu sanıyordum. Şu anda berrak düşünemiyorsun, değil mi güzelim?"

"Zırvalama. Kaç paraya sattın?"

"Tam ihtiyacım olan paraya. Yetmiş beş pound."

"Yetmiş beş poundu çıkarıp verdiler ha? Herhalde çok daha değerlidir."

"Tok gözlü çocuğumdur demiştim sana."

"Geri almalısın" dedi Muriel. "Yeniden çalmak zorunda kalsan da geri almalısın."

Leo köşesinden çıkıp yatağın üstüne oturdu. "Şimdi kafamı sahiden karıştırdın işte."

"Bir dükkâna sattın herhalde?"

"Evet, Stepherd's Market'te klas bir antikacı."

"Dilerim Tanrı'dan, ellerinden hemen çıkarmamışlardır. *Mutlaka* geri almalısın. Ah, Leo, *nasıl* yapabildin bunu?"

"Kolayca, iki gözüm. Bana özgürlük verecek büyük bir jest yapmam gerek diye söylemiştim sana. Onu yaptım işte. Kahrolsun babalar."

"Samimi değilsin. Alçaklık ettiğini sen de biliyorsun. Ahlak kurallarının böylece kolayca dışına çıkamazsın."

"Çıkamaz mıyım, Muriel? Sen hiç kuasarları duydun mu?"

"Neleri?"

"Kuasarlar. Bir tür yıldızdır bunlar. Neyse, boş ver. Sen önce evrene şöyle bir göz at da sonra bana ahlaktan söz et. Ya hepimiz başka bir yerden, uzaktan kumandalı olarak yöneltiliyorsak? Ya olup olacağı, birilerinin havuzunda birer kurbağa yavrusuysak?"

"Peki, ya değilsek? Bu zırvaların hiçbirinde samimi değilsin sen. Utanıyorsun. Mutlaka utanıyorsun."

Leo başını kaldırıp boş gözlerle Muriel'e baktı. "Utanmış gibi davranmaya razı olabilirim. Bu yeterli mi?"

"Gidip babana söylemelisin."

"Hayırsız evlat rolü mü?"

"Pişman olduğunu söylemelisin. Pişman da olmalısın. Ayrıca ne yapıp edip o ikonayı geri almalısın, mutlaka."

"Yapacak başka işlerim var. Senin şu el değmemiş kuzininle tanışacağım ya!"

"Hayır, tanışmayacaksın."

"Söz verdin ama!"

"Söz falan vermedim. Çok kötü bir fikirmiş. Tanrım! Kafam öyle karıştı ki!" Muriel birden sesinde beliriveren gözyaşlarını bulmak istercesine ellerini yüzüne kapadı.

"Ne olur. Bana bak, babama günah çıkarır, o yere batası ikonayı da geri alırsam kuzinini bana verir misin?"

"Valla, bunları yaparsan seni onunla tanıştırırım. Yoksa olmaz. Çok kesin konuşuyorum."

"Yaşasın! Tam bir şövalye serüveni! Kabul! Şansımı deneyeceğim. Onun güzelliği hakkında senin değerlendirmene inanmayı bile göze alıyorum."

"Leo, ah Leo, hiç anlamıyorum seni. Babanı böyle bile bile nasıl incitmiş olabilirsin?"

"Kuasarlar, Muriel, kuasar, kuasar, kuasar!"

11

"Oh, ben gideyim artık" dedi Pattie, "Amma uzun kaldım ha! Ömrümde kimseyle bu kadar çok konuştuğumu hatırlamıyorum. Benim çenesi düşük biri olduğumu düşünüyorsundur herhalde. Oysa genelde hiç konuşmam."

"Gitme, Pattie."

"Mecburum."

"Bir daha ne zaman gelirsin?"

"Yakında. Evin içindeyim ya!"

Eugene, Pattie'ye elini uzattı. Resmi biçimde tokalaşmayı gelenek haline getirmişti artık. Bu, Pattie'ye dokunmanın bir yoluydu. Onun elini kendi avcuna hapsetti ve parmakları bir

an bileğini okşadı. Sonra onu istemeyerek salıverdi ve Pattie gülümseyip elini sallayarak çarçabuk dışarı çıktı.

Eugene biraz odayı düzeltti. Fincanlarla tabakları üst üste yığdı, tüylü yeşil örtünün üstündeki pasta kırıntılarını süpürdü. Pattie dört parça pasta yemişti. Eugene saksıdaki bitkiye su verdi. İkona kayıplara karıştığından beri bitkiye çok sık su verir olmuştu. Yaprakların sararmaya başladığını gördü. Bir sandalye çekip oturdu ve ikonanın boş kalmış olan yerine baktı.

İkona neredeydi acaba şimdi? Bir yerlerde olduğunu düşünmek ne tuhaftı! Eugene onun ortadan kalkmış olduğunu düşünmeyi yeğlerdi. Şimdiyse onun acı ve özlem çektiğini, minicik bir sesle kendisini çağırdığını, mucizeli gözyaşları döktüğünü görür gibi oluyordu. Budalalıktı bu, elbet, çocukluk. Olup olacağı bir tahta parçası. Bu yitim konusunda bir denge ve orantı tutturması gerekti. Bunları Pattie'ye söylemeyi denemişti ama Pattie onun üzüntüsüne öyle üzülüyordu ki, dokundurduğu ipuçlarını algılayamamıştı. Pattie'den pratik, yüreklendirici konuşmalar beklemek boşunaydı. İkonanın olup olacağı eski bir resim olduğunu Eugene kendi kendine söylemek zorundaydı. O ki gerçek yitimler yaşamış ve ayakta kalmıştı. Şimdi bu gülünç gözyaşları ne içindi? İkonanın gitmesi daha hayırlı olmuştu onun için, öyle ya, bu tahta parçasına aşırı değer vermişti belki de. İkona onun en son mal varlığıydı ve onu, her şeyi yitirmiş olduğunun bilincinden korumuştu.

Evet, evet, diye düşündü Eugene, durum buydu. Çoktan vazgeçmiş olması gereken bir varsıllık, giyinmişlik duygusu ikona yüzünden sürüp gitmişti. O nesne bütün yitirdiklerini, sevgili yakınlarını, yaşadığı yılları, Rusya'yı sanki yoğunlaştırıp odaklamış ve simgesel olarak elinde tutmasına neden olmuştu. İkona durdukça o öbür şeyler de tümden yitip gitmemiş gibi gelmişti ona. Oysa kendisinin her şeyi yitirmiş biri olduğunu bilmesi gerekmez miydi, her zaman? Elde, yedekte kalmış hiçbir şey yoktu. Sevip değer verdiği her şey bütünüyle yok

olmuştu. Bunun kafasına dank etmesini şimdiye değin erteleyen, hangi zayıf yönü olmuştu? Bırak artık bırak, gitsin. O çırılçıplak bir insandı artık ve bunu böyle bilmesi daha hayırlıydı. Eugene kendi kendine böyle söylüyorsa da aslında böyle düşünmek henüz elinde değildi. İkona onun ailesiyle birlikte öyle uzak ve uzun yollardan gelmişti ki! Sevgili sadık bir hayvan gibi. Eugene onun için yas tutmaktan, ona ve kendisine acımaktan, avutulmayı istemekten kendini alamıyordu.

Pattie bu avuntunun birazını vermişti ona. Onun uğradığı yıkım karşısında ellerini kaldırıp ah vah ederek her seferinde onun üzüntüsüne ortak oluyordu. Eugene onunla ikona konusunda içinden gelen, tutarsız cümlelerle konuşmuş, ailesi, annesi, kız kardeşi konusunda başkaca şeyler de anlamıştı. Dile getirilemez, kimseye anlatılamaz sandığı şeyler anlatmıştı. Bu, Pattie'yi ona bağlıyordu. Pattie'ye ondan bir şeyler geçmişti. Pattie her şeyi anlayamazdı tabii. Kendini, benliğinin derinlerinde Avrupa'yı taşıyan yaşlı bir Rus göçmeni yerine koyamazdı. Gene de yoksunluğun ne demek olduğunu biliyordu, bu yüzden Eugene'e üzgünlükle yuvarlacık açılıp yaşarmış kızılımsı koygun gözleriyle bakıyor, dağınık siyah saçlarının arasından gülümsüyor ve buncasına bir yakınlık ve acıma duygusu bedensel bir sancıymışçasına iç geçirerek ona doğru eğiliyordu.

Eugene onu kendisi hakkında konuşturmaya çalışmış, Pattie de biraz ilk çocukluğunu anlatmıştı. Ama çocukluk halini unutmuş olduğundan, şimdi yetişkinliğinin bir tarihçesi bulunmadığını söylemişti. "Var olmaya daha başlamadım" demişti bir seferinde. Eugene de, güvençle, "Ben senin var olmanı sağlayacağım" diye düşünmüştü. İçinden Pattie'ye dokunmak gelmeye başlamıştı. Dokunuyordu da. Yalnızca tokalaşırken değil, kaçamak gizli yollardan, farkında değilmiş gibi, bir şeyler anlatırken koluna vurup, çay sunarken omzunu okşayarak. Saçına dokunmak için de planlar kuruyordu. Bu dokunuşlar odanın içinde bir resim çizer gibiydi, insanın

parmaklarını karıncalandıran, tamamlanmamış bir Pattie, mıknatıs gibi çekici ve davet edici. Eugene'e kimi zaman onun o sevecen gözlerinde de bir çağrı varmış gibi geliyordu: köşeleri kan kırmızı olan, nedense siyahlarında bize kızıllık tüten, Eugene'e sorduğu dilsiz, çapraşık soruların tutkusuyla dopdolu olan o gözler. Eugene, Pattie'ye biraz âşık olduğunu düşünmeye başlamıştı. Bunu düşündüğü zaman da hemen Pattie'nin sık sık söylediği şeyleri yineleyerek içini yatıştırıyordu: Buradayım, evin içindeyim, yakında gene geleceğim. Pattie'yi yakından tanıyabilmek için bol zaman vardı önünde ve bu arada Pattie'nin oracıkta olması kendisi için bir gereklilik, bir rahatlık, bir avuntuydu.

"Hey, Selam." Leo başını kapıdan uzatmıştı.

"Gel, gel içeri." Leo'nun ziyaretleri seyrekti. Eugene hemen yerinden fırladı. Oğlunun yanında bedensel bir rahatsızlık duyuyordu, bir elektrik akımıyla sakatlanmış, sönükleşmişçesine. Tutuk adımlarla yatağın yanından dolandı, iğreti bir biçimde duvara yaslandı.

"Ne zamandır dışarıda bekliyorum. Karının çenesi hiç durmayacak sandım."

"Böyle çirkin konuşman doğru değil" dedi Eugene üstünde durmadan, bezgince. Öyle çok söylemişti ki bunu Leo'ya.

"Canım, ona bir zararı dokunmuyor ya! Peki, özür dilerim. Oturmaz mısın? Çok komik duruyorsun orada, köşede."

Eugene oturdu. Uzun boylu, ince yapılı oğlunu hiç eksilmeyen bir şaşkınlıkla süzdü; onu böylesine büyümüş, böyle yakışıklı ve küstah görmenin verdiği şaşkınlıkla. Bu şaşkınlık yanında bir çekingenliği ve dışa vurulmaz bir sevginin dilsiz sızısını getirdi. Birbirlerine karşı nasıl davranacaklarını asla bilemiyorlardı; herhangi bir temas tekniği, bir yakınlaşma yöntemi geliştirememişlerdi. Eugene şimdi Leo'nun yüzünde kendi şaşkınlığına eş bir ifade okudu: kararsız, ürkek bir cüret.

Birbirlerinin odadaki varlığını okunmaz, baş edilmez birer nesne olarak algılıyorlardı. Eugene omuzlarını kıstı.

"Ne istiyorsun?"

"Sana söyleyeceğim bir şey var. Daha doğrusu, itiraf edeceğim demek daha yerinde olur sanırım."

"Ne?"

"Şu senin eski şeyle ilgili?"

"Ne şeyi?"

"Hani şu ikona."

"Ya. Bulundu mu yoksa?" Eugene sıkıntısını unuttu. Bedeni yeniden dolgunlaşır gibi oldu.

"Pek öyle sayılmaz. Ama nerede olduğunu biliyorum. Yani bildiğimi sanıyorum."

"Neredeymiş, nerede?"

"Biraz yavaş" dedi Leo. "Hikâyesi uzun. Yatağa oturabilir miyim?" Alt ranzaya sokuldu, dizüstü oturup başını uzatarak babasına baktı.

"Neredeymiş peki, ne olmuş?"

"Şey, nasıl diyeyim, ben almıştım onu, sözgelimi."

"Sen mi almıştın?"

"Evet. Biraz paraya ihtiyacım vardı, aldım ve sattım. Hâlâ sattığım dükkândadır sanıyorum."

Eugene susuyordu. Ani ve yoğun bir ıstırapla, alçaldığını hissetmişti. Leo'dan yana bakamıyordu, utanan sanki kendisiydi. Gözlerini yere dikti. Leo ikonayı almış ve satmıştı. Olay onun sandığı ve alışıp kabullenmeye çalıştığı gibi temiz bir yitim değildi. Bulanık, çirkin, kişisel bir şeydi, ucu bükülerek ona saplanan, onu yerin dibine sokan bir şey. Eugene başını eğdi, sessiz kaldı.

"Ey, kızmayacak mısın bana?"

Eugene kendini zorlayarak orada çömelmiş oturan çocuğa baktı. Öfke duymuyordu; karşısındakinin kendini umarsızca yaralayıp alt etmesine izin vermiş birinin utancını ve şaşkınlığını duyuyordu yalnızca. Çalışma kamplarında geçirdiği yılların eski utancını duyuyordu, sırtına vurulmuş bir damgaymışçasına. Sonunda, "Kalk o yatağın üstünden de seni doğru dürüst göreyim" dedi.

Leo hemen kalktı, ufak bir sıçramayla topuklarını bitiştirerek babasının karşısına geçip durdu. O geniş ağzının köşeleri, elinde olmadan yukarıya doğru kıvrılmıştı, bir mutlu insan karikatürü gibi. Çilli, soluk yüzü dikkat ve beklenti doluydu.

"Neden yaptın bu işi, para neye lazımdı?"

"Valla nasıl söylesem, epey korkunç bir şey ama anlatsam iyi olacak herhalde. Okulun bir miktar parasını zimmetime geçirmiştim de. Bir kulübün parasıydı; ben de kulübün saymanıydım. Parayı bin türlü şeye harcadım, havaya cıvaya yani. Sonra da hesap vermek durumunda kaldım."

Eugene daha önce de çok zaman yaşadığı, kapana kısılmış gibi bir duyguya kapıldı. Leo bir oyun sahneliyor, onu da bir oyun sahnelemeye zorluyordu. Hiçbir çıkış yolu yok muydu buradan, birbirlerine basit ve dolaysız olarak seslenebilmelerinin bir yöntemi, bu bildik laf kalabalığını susturacak herhangi bir yakarı, bir haykırı yok muydu? Eugene, Leo'nun ayağındaki sivri burunlu ayakkabılara baktı. Öfke işe yarayabilirdi ama o öfke duymuyordu ki! Yalnızca mutsuz, süklüm püklüm bir yenilgi duygusu. Öz oğlunca alaya alındığı halde bir şey yapamayan bir adamdı o.

"Çok yanlış bir şey yaptın." Daha ağzından çıkarken bu sözler Eugene'e tümden anlamsız geldi. Bunları Hitler'e ya da bir kasırgaya söylemek aynı kapıya çıkardı.

"Biliyorum ama para bulmak zorundaydım." Leo açıklama yapmaya can atarmış gibi bir sesle konuşuyordu. "Yoksa rezil olacaktım."

"Zaten rezil oldun. Neyse, artık önemi yok." Eugene şimdi Leo'nun gitmesini istiyordu. Olayın, içini böylesine yakmasının son bulmasını istiyordu.

"Vay canına, böyle konuşamazsın. Elbette önemi var. Neyse, zaten geri alıp sana getireceğim."

"Anlamıyorum, nasıl yapabilirsin bunu? Parasını harcamışsan. Hem zaten istemem artık. Onsuz da yaşarım."

"Yakamı böyle kolayca bırakmamalısın."

"Yakanı bıraktığım yok. Ama artık bu konuyu konuşmak istemiyorum. Önemi yok."

"Ay, ne olur, böyle sakin karşılama bunu. Ateş püskürmen gerekir bana. Kulaklarımı falan çekmen gerekir."

"Bu yaştan sonra başlayamam ya artık" dedi Eugene. Başını kaldırdı, gözleri ışıktan kamaşırcasına alnını buruşturarak karşısındaki o soluk, heyecanlı yüze baktı. "Şimdi lütfen git artık."

"Ama özür dilemedim ki daha."

"Nasılsa pişman değilsin."

"Pişmanlık dediğin şey yalnızca bir bakış açısıdır aslında. Basit bir şey."

Eugene, "İkonamı çaldığın yeter" dedi. "Bu deli saçmalarını dinlemek istemiyorum. Anlayamıyorum seni. Hiçbir zaman da anlamadım."

"Hah şöyle, bu daha iyi. Kızmaya başladın. İyi gelir bu sana. Belki bana da iyi gelir. Bana bak, sahiden pişmanım, inan. Benim kötü fikirlerimden biriydi bu. Ama sahiden geri alacağım. Oradan da çalarım herhalde."

"Çalarsan" dedi Eugene, "ben de seni polise teslim ederim."

Ayağa kalktı. Birden öfkesinin boşaldığını hissetti. Bir ferahlık verdi bu ona, bir iletişim duyusu. Sanki sonunda Leo'yu sımsıkı kavrayabilmişti.

"Ama istiyorsun o şeyi, öyle değil mi?"

"Artık istemiyorum. Berbat ettin. Her şeyi berbat ettin. Hem de resmen bile bile yaptın bunu. İçimi bulandırıyorsun, tiksindiriyorsun beni. Seni adam gibi büyütmeye çalıştım ama sen yalancının, hırsızın birisin."

"Bilmem ki, fazla bir şansım olmadı belki de."

"Ne demek istiyorsun?"

"Ömrümde sahici bir evde oturmadım ki! Sahiplik duygusunu nereden bilebilirim?"

"Elimden geleni yaptım senin için. Her şeyi senin için yaptım" dedi Eugene. Sesi kendiliğinden sızlanır gibi çıkmıştı,

sonra öfkesi gene bastı. Leo'nun böyle iğnelemesine nasıl izin verebilirdi?

"Ömür boyu hep çadır hayatı yaşadık. Adam gibi bir iş yapmayı hiç istemedin ki sen."

"Yapabileceğim işi yaptım, sana baktım. Hâlâ da bakıyorum."

"Bakmıyorsun işte! Sonra İngiliz olmaya gayret bile etmedin."

"Gayret edemezdim. Neden edecekmişim hem? Ben Rusum. Sen de öyle."

"Değilim işte! Hiçbir şey değilim. Hiçbir zaman kafana sokamıyorum ki, bütün bunlar anlamsız benim için, bir hiç." O deminki oyunbaz gerginlik Leo'nun yüzünden silinmişti. Ağzının uçları sarkıp gözleri kırpışmıştı, dayaktan korkan ağlamaklı bir çocuğa benziyordu.

"Aslını yadsıyamazsın."

"Rus değilim ben. Her şeyden nefret ediyorum. O yere batası ikonadan da nefret ederdim. Çevrende küçük bir Rusya yaratmışsın. Bir düşler âleminde yaşıyorsun sen. Aslında tek istediğin başını sokacak bir delik."

"Kes bana bağırmayı!"

"Bağırmıyorum. Hem sen zaten Sovyetler Birliği'ni de bağışladın."

"Sovyetler Birliği'ni bağışladığım falan yok. Hayır, belki de bağışlamışımdır. Tarihi değiştiremiyorsun ki! Kendi vatanımdan ne diye nefret edeyim?"

"Senin vatanın değil orası. Vatanın yok senin. Beni de vatansız yaptın. Ulu Tanrım, keşke Amerikalı olaydım!"

"Şimdiye kadar senden duyduğum en çirkin laf bu. Sesini de lütfen kıs. Konuttan duyacaklar."

"Duyarlarsa duysunlar, umurum değil. Duysunlar bakalım. Bizim onlardan eksik bir yanımız mı var yani? Tutturmuşsun bir 'Miss Muriel' bir 'Evet efendim', duyan da seni köle falan sanır."

"Benimle böyle konuşmayı kes, buradan da defol! Beni hiçbir zaman saymadın zaten, hiçbir zaman gerektiği gibi sevmedin."

"Neden sevecekmişim seni? Babam değil misin?"

"Lütfen, lütfen, lütfen!" dedi Muriel, tam o sırada odaya girmişti.

Leo hemen arkasını dönüp ellerini yüzüne örttü. Hâlâ öfkeden taş kesilmiş gibi duran Eugene donuk gözlerle kıza baktı. Onun öyle araya girmesine müthiş canı sıkılmış, her şeyi duyduğu için de son derece kızmıştı.

Muriel, "Çok özür dilerim" dedi. "Kapıyı vurdum ama öyle yüksek sesle konuşuyordunuz ki duymadınız."

Bir duralama oldu. Eugene gözlerini duvara dikmişti. Leo'dan, kendinden, her şeyden tiksiniyordu. Vücudu umutsuzlukla gevşedi. Leo kendini toparlamıştı, dönüp Muriel'e baktı. Yol göstermesini bekliyormuş gibi boş, donuk gözlerle baktı. Muriel'se ondan yana ince bir tiksintiyle bakmaktaydı.

"Babanla böyle konuşmamalısın" dedi. "İğrençsin sen!"

Leo bir an ona, çok yorgunmuş da söyleneni tam kavrayamıyormuş gibi baktı. Sonra gülümsedi. "Bir sürüngen. Öyle mi?"

"Of, defol git!" dedi Muriel.

Leo, şöyle bir babasından yana doğru döndü ama yüzüne bakmadı ve bir şey fırlatıyormuş gibi bir el işareti yaparak dışarı çıktı, kapıyı arkasından sertçe kapadı.

Muriel, Eugene'in karşısında gözlerini indirdi. Sırtındaki tüvit mantonun üzerinde hâlâ yer yer iğne başı gibi kar tanecikleri ışıldıyordu. Omuzlarında tozşeker gibi beyaz birer serpinti vardı. Kolunun altında, kahverengi kâğıda sarılı küçük bir paket tutuyordu. Eugene uçları nemden kararıp yapış yapış olmuş o kısa saçlara, o ince, zeki yüze baktı ve kızın kendine yabancı gelen İngilizliğinden nefret etti, o bilinçsiz üstünlük duygusundan, oğlunu kovmak küstahlığında bulunmuş olmasından. Leo'yla arasındaki kavga doğal akışını izleyebilmeliydi. Belki de Leo'yla birbirlerini anlıyorlardı aslında. Eugene bunu

demin, Leo dışarı çıktığı sırada duyumsamıştı. O öfke ve bağırışları bile aralarında bir bağdı, bir sarmaşma gibi onları birbirlerine daha yaklaştıran bir şey. Araya giren olmasa anlamlı bir sonuca ulaşabilirlerdi belki de. Ama bu kızın saygısızca araya girmesi ve o sahneye tanık olması her şeyi kopuklaştırıp çirkinleştirmiş, ikisi için de yüz kızartıcı bir şey yapıp çıkmıştı. Eugene üzgünlük ve kızgınlıkla derin derin soluyordu.

Muriel en sonunda ona bakarak, "İşinize burnumu soktuğum için çok üzgünüm" dedi. Biraz soluğu kesilmiş gibiydi. "Ama Leo'nun öyle konuşmasına dayanamadım." Çok sıkılmış gibiydi ama bakışı hâlâ hak iddiasında, hatta saldırgandı.

Eugene içinden, öyleyse neden çekip gitmedin, diye sordu. Yüksek sesle, "Evet" dedi.

Muriel, "Müthiş üzgünüm" dedi.

Eugene sesini çıkarmadı. Onun o konuşulanları duymuş olmasını bağışlayamıyordu.

"Umarım kızmazsınız" diye Muriel sözünü sürdürdü. "Bay Peshkov... Eugene diyebilir miyim? Umarım... kızmazsınız..." Gene gözlerini indirdi ve koltuğunun altındaki kahverengi kâğıda sarılı paketi didiklemeye girişti.

Eugene, "Nedir bu?" diye sordu.

"Kuzum, kusura bakmayın" dedi Muriel, "Ufak bir armağan getirdim size. Bir Rus armağanı. İkonanıza öyle üzüldüm ki! Biliyorum, bu onun yerini tutamaz. Ama bana çok güzel geldi, sizi de, işte, belki biraz neşelendirir diye düşündüm. Umarım seversiniz."

Kâğıtlar yere düştü ve Muriel elinde tuttuğu parlak renkli, küçük bir şeyi Eugene'e doğru uzattı. Eugene hiç düşünmeden uzanıp bu şeyi aldı ve gözlerini dikip baktı. Her zaman görülen türden resimli bir Rus kutusu. Simsiyah bir fon üzerinde Ruspan ve Ludmilla figürleri parlak kırmızı ve mavilerle boyanmış duruyordu.

Eugene kutuya içi burkularak, anlamazmış gibi baktı. Kutu bir şeyi anımsatıyordu ona, korkunç bir şey. Bir an için dehşet

dolu bir anılar uçurumu gözlerinin önünde boylu boyunca açılıverecekmiş gibi oldu. Nerede görmüştü bu şeyin aynısını, çok çok eskiden? Peçenin ardındaki anı, tarifsiz bir acı ve yitim duyusuyla dopdolu, ürkünç bir kesinlikle zihninde duruyor, gene de kendini ortaya vurmuyordu. Eugene gözlerini dikmiş hâlâ kutuya bakmaktaydı. Sonra gözyaşları gözlerine doldu ve yanaklarından aşağıya akmaya başladı. Eugene durdurmaya, eliyle gizlemeye çalıştı bunları. Ağlayarak başını kutuya doğru eğdi. Gözyaşlarını durduramıyor ve kafasını kurcalayan şeyi hâlâ anımsayamıyordu.

12

İyilik fikrini irade kavramına bağlayarak kurtarmayı düşünenlerin esas amacı bu yüce değeri, belirli bir "aşırı insansı" birtakım meleke ve kurumlara mal ederek yozlaştırmaktan kaçınmaktı. Kesinlikle otoriter olarak düşünülen bir iyilik kavramı insan özgürlüğüne yapılmış bir hakaret sayıldığı için, eylemsel açıdan bir çözüm bulma olasılığı çekici geliyordu. İyilik eğer bir hareketin içinde ya da işaret eden bir parmağın ucunda bulunuyorsa, salt soyluluğu onu yozlaşma tehlikesinden koruyacaktı. Daha önceden de savladığım üzere böyle bir kuram, belirli bir kişilik tipinin gizli kapaklı övgüsü olduğu için, kaçındığını iddia ettiği yanılgıya düşer. İrade, tercih ve eylem de karmaşık ve in-

sansı niteliklerin adıdır. Şimdi sözü daha ciddi ve düşündürücü bir itiraza getiriyorum. İyilik kavramı mükemmellik kavramından kopartılırsa iğdiş edilmiş olur; böyle bir kopuşu kabul eden herhangi bir kuram da, ne denli yüce olduğunu ileri sürerse sürsün, sonunda kaba bir rölativizmden başka bir şey değildir. İyilik fikri mükemmellik fikrinden kopartılmazsa "fizikötesi" probleminden kaçınmak olanaksızlaşır. Böylece iyilik kavramının otoritesi daha kafa karıştırıcı bir biçimde sahneye döner ve buna zorunludur.

Marcus beşinci bölümün girişi olan bu en son paragrafı dikkatle gözden geçirdi; nesnel olabildiğini umuyordu. Yazdıklarında kâhince bir eda vardı ki, önceleri o bunu ortadan kaldırmaya çalışmıştı. Kitabı bir dizi son derece yalın önermeden oluşmuş çok serinkanlı ve kesin bir şey olarak düşünmüştü. Ne var ki kullandığı dil, düşüncelerine el koydukça, giderek etkileyici ve akıl yatırıcı bir biçim kazanmaya başlıyordu. Isı yükselmekteydi. Kaçınılmazdı bu belki. İleri sürdüğü savın salt karmaşıklığının adeta sürtünme yoluyla bir ısı yaratması doğaldı. Felsefe ateşsiz ve tutkusuz olabilir miydi aslında? Olmalı mıydı? Marcus daha da derin bir hoşnutlukla bu soruyu, "Hayır" diye yanıtladı. Gene de billur gibi berrak olmak önemliydi. Kitabını salt filozoflar için yazmıyordu o. Bütün bir çağa karşı sorumluydu. *Le Pascal de nos Jours.** Marcus gülümsedi.

Kitabını yeniden yazmaya başlamak Marcus için belirli bir avuntu olmuştu. Kitabın gelişmesi, içine bir güven duygusu veriyordu. Kitabın sayfaları çoğaldıkça kendisi de çoğalıyordu sanki. Sayfalarla birlikte yükseliyordu, gelgit dalgalarıyla yükselen bir gemi gibi. Gene de çok çalkantı geçirmiş, kendini tehlikede hissetmişti, güveni de henüz tam yerine gelmiş değildi. Piskoposla yaptığı görüşme, iyice anlayamadığı bir biçimde sarsmıştı onu. Carel konusunda duyduğu üzüntü ve şaşkınlık arasında piskopostan, tam kestiremediği bir şeyler ummuştu. Ağabeyinden şöyle basit, hatta dobra bir dille konuşma fırsatı-

* Günümüzün Pascal'ı. (ç.n.)

nı bulabilseydi çok sevinecekti. Piskopos herhalde, Norah'nın sağduyusunun kilise diline aktarılmış bir yorumunu temsil eder, diye düşünmüştü. Pratik, iyimser, babacan ve gerçekçi bir konuşma ummuştu, erkek erkeğe. Piskoposlar böyle olmalıydılar, daha doğrusu görevleri böyle olmaktı. Piskopos da bunun ayırdındaymış gibiydi. Çünkü o da, bir bakıma, tam böyle bir kişiyi oynamıştı. Ne var ki söylenmesi gerekenler değil de insana ürküntü veren şeyler söylenmişti. Bir sahne oyununun metni ustalıklı bir biçimde değiştirilmiş gibi. Marcus'un Carel konusunda, ortadaki durum konusunda duymak istediği avutucu, rahatlatıcı konuşmalar yapılmamıştı. Piskoposun hoşgörülü, ruhbilimsel hoşbeşinin, özdeyişlerindeki görmüş geçirmiş adam üslubunun ardında kapkara bir sahne açılmıştı; sanki duvarlar ortadan kalkmış da evrenin yalağı görünmüştü, karanlık kıvıl kıvıl, anlaşılır herhangi bir düzenden yoksun. Marcus kitabının başına dönüp de savlarının hâlâ eskisi gibi sağlam durduğunu görünce şaşkınlıkla karışık bir ferahlama duymuştu.

Piskopos'tan Carel konusunda nasıl bir hüküm beklemişti, bilmiyordu. Olumsuz bir hüküm beklemek ihanet gibi geliyordu, gene de hiç değilse basit bir yargı duyabilse iyi olurdu. Piskopos çok açık konuşamazdı tabii. Ama hem üstü kapalı konuşup hem de kimi insanları yerli yerine oturturken, kimilerini de rahatlatmanın yolları vardır. Marcus bir tür "komisyon" kararına, bir "aklı başındalar dayanışması"nın eylemine katılabilmeyi ummuştu. Şimdi hem üzülüp hem de kendine şaşarak ayırdına varıyordu ki aslında Carel'in zavallı, özürlü bir adam, oldukça sık rastlanan türden bir ruh hastası olduğunu duymak istemişti. Çünkü Carel eğer ruh hastası değilse neydi?

Marcus'un bel bağlamış olduğu bir şey yerinden sökülüp alınmıştı ve şimdi korktuğu şeyi büyüyüp ona yaklaşmaktan alıkoyacak hiçbir şey yoktu. İyi de, korktuğu şey neydi? Carel onun için kişisel bir tehlike oluşturmuyordu, Carel onun var-

lığından bile pek haberdar değildi. Öyleyse bu karanlık heyula neden Marcus'un dirseğinin dibinden hiç ayrılmıyordu? Marcus, ağabeyini görmeye yeniden gitmesi gerektiğini biliyor, bu fikri mantıklı bir tasarı olarak, basit yoldan düşünmeye çalışıyordu ama burnuna hâlâ o eski korkunun kokusu geliyordu. Abuk sabuk bir şeyler olmasından korkuyordu, Carel'in onu alaya almasından korkuyordu, gene o kapkara, kıvıl kıvıl evreni göz önüne serecek bir şeyler yapmasından; bu evren, yanı başlarında bir yerde görünüverecekti belki de, bir karınca yuvası gibi, parmak ucuna bulaşmış böcek yumurtaları gibi.

Marcus, Elizabeth'e çiçek yollamış ama Elizabeth yanıt vermemişti. Marcus önce gücenmiş, sonra korkuya kapılmıştı. Kafasındaki Elizabeth imgesinin de değişime uğramasını istemiyordu. Daha şimdiden bu imgenin gizemli biçimde değiştiğini hissediyordu, belirgin habis bir güç kendisini de, Elizabeth'i de etkilemekteymiş gibi. Zihninde Elizabeth dönüyor, dönüyordu; döndükçe bir karanlıklar kozası olup çıkan kara peçeli bir şekil. Marcus onun yüzünü gözünde canlandıramaz olmuştu artık. Bir bulut geçmişti kızın imgesinin üstünden. Tehlike vardı. Ama kendisi için miydi bu tehlike yoksa Elizabeth için mi? Marcus her gün yeniden karar veriyordu; Elizabeth'i görmeye giderek, gerekirse dosdoğru onun odasına çıkarak bu gülünç kuruntuları dağıtmalıydı. Onun eve girmesine kaba kuvvetle engel olamazlardı ya... Olabilirler miydi yoksa? Marcus'a artık her şey olabilirmiş gibi gelmeye başlıyordu. Kara kara düşündükçe son derece acayip ve tedirgin edici imgeler uykunun en ucuna değin peşinden geliyor, rüya keşmekeşinin içine değin sokuluyordu.

Gün gene sisli geçmişti, sisin kokuları tütün kokusuna karışıyordu. Odanın içi sıcacık olduğundan sisin kokusu bile tanıdık ve dost geliyordu insana. Akşamın geç vaktiydi, saat onu geçmişti artık, Marcus yazılarını kaldırmıştı. Yatmadan önce yanıtlaması gereken okul meseleleriyle ilgili bir deste mektup

vardı daha. Okuldan yakasını tam sıyırmanın olanaksız olduğunu görmeye başlıyordu. Yeni kimya binasıyla ilgili başvuru konusunda bir karar vermesi gerekti. Yaz mevsimine bırakamazdı bunu. Mektupları önem sıralarına göre dizdi, bardağındaki bira mayalı sıcak sütü karıştırdı ve ocaktaki gaz ateşinin harıltısına, Earls Court yolundaki trafiğin mırıltısına kulak verdi. Perdeler örtülüydü ve tek bir lamba, çalışıldığını belli eden dağınık masayı ve Marcus'un babasından kalmış olan ve üstünde, *davranış kişiyi belirler* diye yazan kocaman camlı kitap dolabını aydınlatıyordu. Roma manzaralı gravürler ve şöminenin üstündeki çikolata renkli iki klozone vazo da aile yadigârıydı. Biraz çevresiyle pek ilgilenmediği, biraz da kendi beğenisine tam güvenemediği için Marcus kendisi için pek az eşya edinmişti. Daha doğrusu yıllardır okul tatillerini burada geçirdiği halde bu dairenin hâlâ "şimdilik" geçici olarak kullanılıyormuş gibi bir havası vardı. Bu da kendini çok yalın zevkli bir adam olarak görmeyi seven Marcus'un hoşuna gidiyordu. Marcus dairesinin sadeliğinden, çevresinden ve Earls Court'taki köy yaşantısından zevk alıyordu. Alışmıştı buna. Hangi akla uymuştu da Norah'nın üst katına taşınmaya ve perdelerle yastıklar konusunda sonsuz telaşa girmeye razı olmuştu acaba? Razı olmuşa benziyordu da.

Arka taraftan yüksek bir zil sesinin duyulmasıyla Marcus yerinden sıçradı. Bir an elini kalbine bastırdı. Ne oluyordu ona böyle? Kendi kapısının zili bile ödünü koparmıştı. Acaba kim gelmiş olabilirdi gecenin bu saatinde? Ona geç saatte gelen pek az olurdu.

Dairesi ilk kattaydı. Marcus kapıyı açıp sahanlık lambasını yaktı ve koşarak merdivenden indi. Hâlâ hafifçe çarpıntılı, kapıyı biraz uğraşarak açtı.

Dışarıdaki sisli gece karanlığının içinde paltosuna sarınıp yakasını kaldırmış bir karaltı durmaktaydı. Bir an için ve hiçbir geçerli neden olmaksızın Marcus bunu Carel sandı. Sonra Leo Peshkov olduğunu gördü.

"Aa!" dedi Marcus, tokat yemişçesine. Sonra kendini toparlayarak, "İyi akşamlar, Leo" dedi. "Ne yapabilirim senin için?"

Leo başına yün bir atkı dolamıştı. Ellerini çenesinin altına kaldırıp paltosunun yakasını kaldırdı ve bu aralıktan konuştu: "Bir dakika içeri girip sizinle konuşabilir miyim?"

"Saat biraz geç değil mi?"

"Tamam, yarın gelirim."

"Gel, hadi, gel."

Buz gibi soğuk sisli hava onlarla birlikte yukarıya doğru süzüldü. Marcus'un odası hissedilir derecede soğumuştu.

Marcus birkaç lamba daha yaktı. Leo'nun gelişi onu hem memnun etmiş hem de heyecanlandırmıştı. Ona viski verip vermemeyi zihninde tartmaya başladı.

"Paltonu çıkar. Evet, oraya otur."

Çevresine ilgiyle bakmakta olan Leo, buraya daha önceden de bir kez gelmişti. Bu, Marcus'un anımsamaktan kaçındığı bir ziyaretti. Çocuğu yola getirmek için boşuna çaba harcamış ve onun kendine tepeden baktığını hissetmişti. Bunun anısı şimdi iradesini pekiştirdi. Kayıtsızlığını iyice açığa vurmaya karar verdi. Şöminenin öbür yanına, Leo'nun karşısına oturdu. Şimdi ikisi de alçak, meşin koltuklara oturmuş, ayaklarını ateşin altın panosuna doğru uzatmışlardı. Leo'nun her zaman çok soluk olan yüzü hâlâ soğuktan kızarıp büzüşmüş durumdaydı; burnu parlıyor, gözleri sulanıyordu. Marcus'un bakışları altında yüzünü düzeltip kendini toparladı.

"Of!"

Soğuk gece, aralarında daha şimdiden bir bağ kurmuştu.

"Çok soğuk mu dışarısı?"

"Zehir gibi."

"Kar yağıyor mu?"

"Şimdi durdu. Burası ne güzel. Galiba nezleye yakalanıyorum, sakıncası var mı? Soğuktan sıcağa girince nasıl olur, bilirsiniz."

"Biraz... sıcak süt ister misin?"

"Yok, sağ olun."

"Viski?"

"Hayır. Biraz bekleyin hele. Bir an sonra beni tekmeleyip kovabilirsiniz buradan."

"Daha da neler, anlat bakalım, ne olmuş."

"Müthiş kısa ve açık konuşayım mı?" Leo yüzünün nemini mendiliyle sildi, mendili avcunda buruşturdu ve yastığa yaslanırcasına mendile yaslandı. Bu davranışta bilinçli olmayan bir cilve var gibiydi. Sonra Marcus'un eskiden bildiği yorgun, zeki bir gülümseyişle gülümsedi.Çok yakışıklı bir çocuktu.

"Evet, lütfen" dedi Marcus.

"İşte, biraz para istiyorum."

Marcus, "Bu kadar da kısa kesebileceğini sanmıyorum" dedi. "Nedenini anlatman gerek. Şimdiden söyleyim, yanıtım büyük bir olasılıkla olumsuz olacaktır." Gülümsedi, sonra gülümsemesini yarıda kesti.

"Tamam, ahret sorgusundan geçirileceğimi biliyordum zaten. Nereden başlasam? Hiç hoş karşılamayacaksınız."

"Boş ver. Anlatmana bak."

"Ama boş veremem. Durun bakayım, işte, işin özü sanırım şu: Ben nişanlandım."

"Bak hele" dedi Marcus. Bunun kendisi için tatsız bir sürpriz olduğunun ayırdına vardı.

"Evet. Nişanlımın sayın pederi bizim ille de bir daire almamızda müthiş diretiyor, hem de göz koymuş olduğu belirli bir daire var. İpotek çıkartabilmemiz için biraz peşinat yatırmaya razıydı, biraz da benim yatırmam koşuluyla tabii."

Marcus, "Sen de benim sana borç vermemi istiyorsun, öyle mi?" diye sordu.

"Yok, yok, bu kadar acele etmeyin. Size henüz sıra gelmedi. Peder bey yetmiş beş pound kadar bir paradan söz ediyordu. Bir bakıma beni sınıyordu böylelikle. Ne yapıp edip bulmalıydım bu parayı, yoksa!.."

"Sen de buldun mu, peki?"

"Evet. Hem de nasıl bulduğumu dünyada kestiremezsiniz."

"Nasıl?"

"Hiç hoşunuza gitmeyecek bu."

"Sen anlat."

"Şu bizim aile yadigârı ikonayı biliyorsunuz ya, hani babamın gözü gibi sevdiği şu üç melekli dinsel resim? İşte onu alıp sattım."

Marcus ikonayı hayal meyal hatırlıyordu. "Baban izin verdi mi bunu yapmana?"

"Hayır, öylece aldım işte. Çaldım bile diyebiliriz, deyim yerindeyse."

Leo şimdi öne doğru eğilmiş, derin, adeta kıvanç dolu bir beklentiyle Marcus'u süzüyordu. Marcus, üzerinde bir deney yapılıyormuş gibi bir şaşkınlığa kapılarak yüzünü denetim altına aldı. Durumda bildik ve umarsız bir şey vardı. Leo onu fazla yakından tanıyordu. Marcus ikona konusunda pek kaygılı değildi ama Leo'nun üzerinde doğru bir izlenim bırakmak konusunda çok kaygılıydı. Sonunda serinkanlılıkla, "Devam et!" demeye karar verdi.

"Babam müthiş kızdı."

"Herhalde. Böylece parayı bulmuş oldun."

"Parayı bulmuş oldum. Zımbırtıyı yetmiş beş pound'a sattım. Ama sonra çok abuk bir şey oldu. Benim dünyanın en şapşal çocuğu olduğumu düşüneceksiniz."

"Sen benim ne düşüneceğimi boş ver. Ne oldu?"

"İşte benim kız var ya. Adı Sally. Sally'nin de bir ağabeyi var. Adı Len. Len bir sürü yarışçı tanıyor. Ben de... çok budala olduğumu düşüneceksiniz."

"Anlat, dedim."

"İşte, Len ağzımdan girip burnumdan çıktı, kesin kazanacak dediği bir ata yatırttı paramı ama at kazanmadı."

"Yazık" dedi Marcus. "Şimdi de Sally'nin babasının gözüne girmek için sana yetmiş beş pound ödünç vermemi istiyorsun, herhalde. Hiç şansın yok, bana kalırsa."

Marcus hâlâ serinkanlılıkla konuşuyordu. Leo'nun kedi gibi bir dikkatle onun yüzünü süzdüğünün farkındaydı. Marcus kendi de ayırdında olmadan, ateşin sıcağından kaçınıyormuş gibi yaparak kaldırdığı elinin ardına gizlendi. Leo'yla yaptığı görüşmeler her zaman adeta teknik bir kolaylıkla, hiç şaşmayan bir kalıba dökülürdü. Şimdi de Marcus aralarındaki gerilimde, Leo'nun yüzünden ışıyan beklentide, bu bildik sistemin makineye benzer gücünü duyumsayabiliyordu. Ne var ki bu kez ne yapıp yapıp her şeyi değiştirmeli, kalıbı kırmalıydı. Marcus'a öyle geldi ki onun Leo'ya gerçekten ulaşmasını, Leo'yu gerçekten tanımasını başlangıçtan beri engelleyen, işte bu kalıplar olmuştu. Elini yüzünden çekti, karşısındaki gence neredeyse sorgularcasına soğuk bir bakışla baktı. Evet, her şey kökten değiştirilebilirdi. Marcus yüzünü katılaştırdı.

"A, yok yok, hayır" dedi Leo. Aralarına bir sessizliğin inmesine izin vermişti. "Çok şaştım böyle düşündüğünüze. Ben yaptıklarımın sonucuna katlanmaya hazırım. Sally'nin babasının öfkesine de katlanabilirim. Yalnız, benim babamın niçin acı çekmesi gerektiğini anlayamıyorum."

"Sen bile bile acı çektirdin ona."

"Biliyorum bunu. Ama bu yüzden pişmanlık duyabileceğimi, utanabileceğimi hiç düşünmüyor musunuz?"

"Utanmak mı?" dedi Marcus. "Sen ha?" Sonra birden gülmeye başladı. Kalkıp masa başına gitti, yazılarının üstüne eğilip kana kana güldü. Yeniden özgür kaldığını, odanın sıcaklığıyla aydınlığına yeniden kavuştuğunu hissediyordu; elini kolunu sallayabiliyordu işte, kıpırdayabiliyordu. "Biraz viski al" dedi Leo'ya. Viskiyi dolaptan çıkarmaya davrandı. Bardağı uzattığı sırada Leo'nun yüzünde hâlâ şaşkın, sıkkın bir ifade vardı. Marcus durumdan öyle hoşnuttu ki konuştukları konuyu neredeyse unutmuştu.

Leo, "Beni hiç beğenmiyorsunuz, değil mi?" diye sordu.

"Öyle" dedi Marcus. "Ama sen anlat anlatacağını."

"Eh, ben de utanç duymakta direnmeyeceğim öyleyse" dedi Leo. Kendini gene denetim altına almış, hafiften gülümsemekteydi. "İnsan kendi duygularını nasıl anlayabilir? Bunlar öznel şeyler zaten. Siz benim amaçlarıma aldırmayın. Amaçlarımın ne olduğunu ben de bilmiyorum. Ama ikonayı geri almak istiyorum."

"Bu yüzden de sana yetmiş beş pound ödünç vermemi istiyorsun."

Leo, "Korkarım bu kadar basit değil" dedi. Ayağa kalkarak bardağındaki viskiden bir yudum aldı. Şöminenin iki yanına yaslanmış, yüz yüze duruyorlardı. "Yetmiş beşten biraz daha fazlasını vermeniz gerekecek."

"Yani..."

"Evet. Bakalım hâlâ orada mı diye dükkâna gittim, vitrindeydi, üzerinde de üç yüz pound fiyat vardı."

"Anladım" dedi Marcus. "Alçak olduğun yetmiyormuş gibi, budalaymışsın da demek!"

"Alçak olduğum yetmezmiş gibi, budalaymışım demek, özür dilerim."

Marcus, "Benim anlamadığım" dedi, "neden koşup gelip bu nahoş hikâyeyi bana anlattığındır."

Aralarına inen sessizlikte Marcus bu soruyu sorduğuna pişman oldu. Leo gözlerini indirdi, yumuşacık bir sesle, "Eminim biliyorsunuz neden olduğunu" dedi.

Marcus'un deminki ferahlığı yitip gitmişti. Kediyle fare oyununa geri dönmüşlerdi gene. Marcus aceleyle, "Sana yardım etmek niyetinde hiç değilim" dedi. Ama daha dediği anda bile, elbette yardım edeceğini ve bunu Leo'nun da bildiğini paniğe benzer bir duyguyla hissediyordu.

Leo yerdeki pirinç ocak siperine bakarak gülümsedi, sonra gene ciddileşti. Marcus'u hiç duymamış gibi konuşmasını sürdürdü: "Benim utanç duyabileceğime hiç olasılık vermediğiniz için üzgünüm. Sizin sandığınız kadar kötü biri değilim ben. Neyse, biz şimdi amaçlardan değil de edimlerden konuşalım.

Sırf kendim için olsa bu ricada bulunmazdım sizden. O ikonayı geri almam şart. İhtiyar babacığımın kalbi kanıyor." Leo gene gülümsedi.

"Baban ikonaya sahiden çok mu değer veriyor?"

"En kıymetli eşyası o. Resmen perişan olmuş durumda. On yaş ihtiyarladı sanki."

"Öyleyse sırıtıp durma" dedi Marcus. Gene o her zamanki umarsız huysuzluğa kapıldığını hissediyordu. İçinden Leo'ya vurmak geldi. "İnan, sen benim şimdiye değin rastlamak şanssızlığına uğradığım en bencil, en soğukkanlı, en kalpsiz çocuksun."

"Üzgünüm" diye Leo zor duyulur bir sesle fısıldadı. Yüzünü şöyle bir kaldırıp Marcus'a hüzünlü bir ifadeyle baktı, sonra başını eğdi.

"Elbette yaptığından pişmanlık duyman gerekir, umarım duyuyorsundur. Sen oldum olası ahlak kurallarına sırt çevirip kurtulabileceğini düşünmüşsündür ama o kadar kolay değil bu. Sandığın kadar özgür değilsin."

Leo gene deminki fısıltıyla, "Bunu anlamaya başlıyorum" dedi.

"Of, boş versene sen!" dedi Marcus. Konuşmanın bu yola dökülmesini istememişti. Bütün bunlar daha önceden de olmuştu. Marcus "Senin aptal sorunların beni ilgilendirmiyor" dedi. "Sana yardım edecek de değilim, bu kesin."

Leo, Marcus'u sakınganlıkla süzdü. Marcus ona arkasını dönüp masanın üstündeki mektupları karıştırmaya başladı. Bir sessizlik oldu. Sonra Marcus, Leo'nun, "Öyleyse ben gideyim" dediğini duydu. "Sizi rahatsız ettiğim için bağışlayın."

Marcus döndü. Leo paltosunu almak için eğilmişti. Marcus paltoyu onun elinden aldı. Leo uzun bir an Marcus'a baktı ve yüzü huzurla dolgunlaştı, ışımaya başladı. "Aah!.." diye bir soluk aldı. Marcus paltoyu yere attı.

"Dükkânın adresi nedir?"

"İşte, bu kâğıdın üstüne yazdım."

Marcus, "Gider dükkân sahibiyle görüşürüm" dedi. "Hiçbir şey vaat etmiyorum. Şimdi bas git!"

Leo paltosuyla atkısını aldı, giyinip sarındı. Marcus'a yüzünde gene o sakin ışımayla baktı, bir gönül borcuyla değil de sanki tatlı, sevecen bir acıma duygusuyla. Sonra, neredeyse merak belirten bir hesaplılıkla elini uzatarak Marcus'un omzuna dokundu. Deney gibilerden bir dokunuştu bu, okşayış değil. Marcus, Leo'nun bileğini kavrayıp şiddetle sıktı sonra itti. Bir an göz göze, yüz yüze bakıştılar. Sonra Marcus gerileyerek masayı aralarına aldı. "Defol!"

Kapı kapandı. Marcus derin derin soluyarak oturdu. Biraz viski içti. Heyecan ve tiksinti duyuyordu. Az sonra gülmeye başladı. Gidip yattığı zaman rüyasında Carel'i gördü.

13

"Muriel!"

"Efendim."

"Bir dakika seninle konuşabilir miyim?"

Muriel indiği basamakları yavaş yavaş yeniden tırmandı. Babası yarı aralık duran kapıdan seslenmişti, odasının içi karanlığa benziyordu. Birkaç dakika önce Muriel'in odasından bile duyulacak kadar yüksek olan "*Patetik*" *Senfoni* şimdi kısılarak boğuk bir fısıltı olup çıkmıştı.

Muriel kapıyı, arkada bir engel olmasını bekliyormuşcasına sakınarak açtı, usulca içeri girdi. Bu sabah hava eskisinden biraz daha az sisli olmasına karşın, Carel'in perdeleri hâlâ kapa-

lıydı. Oda hem soğuk hem de havasızdı; Muriel babasının bütün geceyi uyanık, ayakta geçirmiş olduğunu tahmin etti. Tek bir dirsekli lamba çalışma masasının üstünde açık duran bir kitabı aydınlatıyordu. İlk anda göze görünmeyen Carel siyah kanepeden ayağa kalkarak görünürlük kazandı. Masaya yürüyüp oturarak lambayı yukarı doğru kaldırdı; oda biraz aydınlandı.

"Kapıyı kapa. Saat kaç?"

"On falan."

"Otur, kuzum."

Muriel diken üstünde oturdu, masanın öbür yanına, babasının karşısına.

"Sen iş bulabildin mi Muriel?"

"Daha bulamadım."

"Ama bulacaksın."

"Bulacağım."

"Elizabeth nasıl bu sabah? Çıngırağının çaldığını duydum da."

"Her zamanki gibi görünüyor."

"Seninle Elizabeth hakkında konuşmak istiyorum."

Muriel babasının tuhaf biçimde donuk duran yakışıklı yüzüne bakıyordu. Bu yüzün bir yanına lamba ışığı vurmuştu, – aydınlanmış mavi bir göz– öbür yanıysa karanlıktaydı. Aşırı dingin bir yüzdü bu, belki de dağlardaki bir mağarada rastlanabilecek, dünyadan uzak yaşayan, erişilmez bir keşişin yüzü; bilinmeyen bir inancın, inançlardan öte bir inancın keşişi. Muriel ürperdi. Babasından kendine doğru, çöküntü, korku ve heyecandan örülme tanıdık bir havanın koku gibi taştığını duyumsadı.

Muriel sıkıntılı uyanmıştı o sabah. Leo'yla yaptığı konuşmayı ve o tuhaf pazarlıkla anlaşmayı şimdi kaygıyla anımsıyordu. Leo denilen o genç, sorumsuz hayvanı Elizabeth'in düzenli, kapalı dünyasına sokmak fikri şimdi ona düşüncesizlik gibi geliyordu, hatta akılsızlık. Muriel şimdi daha açıkça

görüyordu ki Leo'da ilkin hoşuna giden, onun Elizabeth'e, hatta belki de kendine, Muriel'e bile "iyi" gelebileceğini düşündürten şey, aslında genç çocuğun ahlak, daha doğrusu ahlaksızlık konusundaki delişmenliğiydi, hınzırlık yapmaya güle oynaya teşne oluşu. Oysa bu nitelik o korkunç hırsızlık olayıyla sonuçlanmış ve Muriel'in, Eugene'in odasında tanık olduğu o sahneye yol açmıştı. Muriel, Leo'yu güç dolu olarak düşünmüştü; saf ve ilkel bir güç kaynağı. İşte böyle saf bir yönünü sezdiği içindir ki onu bir araç olarak kullanmayı tasarlayabilmişti. Böylesine basit ve saf biçimde bencil olan bir kimse tehlike oluşturamazdı. Muriel'i korkutacak türden bir şey değildi bu. Genç kız bunu denetim altında tutabilecek kadar akıllı olduğuna inanıyordu. Oysa şimdi hem sarsılmış hem de kafası karışmış durumdaydı. Leo'nun davranışından tiksinti duyuyor gene de onu kararlı biçimde yargılamayı beceremiyordu; nasıl olmuşsa, kendisi de daha şimdiden Leo'nun suç ortağı durumuna düşmüştü sanki.

Muriel'in içini rahatlatan tek şey şimdi Eugene'e karşı duyduğu derin acımaydı, onun oğlunu mahkûm etmeyi beceremediği için daha da şiddetlenen bir acıma. O gün evden, eli ayağı titremiş bir durumda, alışverişini yapmak üzere ayrılmış, Ludgate Hill'den aşağı doğru inerken o Rus kutusunu görünce zınk diye durmuş ve heyecana kapılmıştı. Bu tür şeyler bundan önce hiç dikkatini çekmezdi; bu kutunun böylesine belirgin biçimde gözüne çarpmasında da bir anlam bulmamak elinde değildi. Rahip konutuna, yol boyunca koşarak dönmüştü. Eugene'in kutuya ve onun ince düşüncesine sevineceğini ummuştu ama öylesine duygulanacağını tahmin etmemişti doğrusu. Eugene'in gözlerinden fışkıran o minnet yaşları Muriel'i şaşalatmış ve bir an çok mutlu kılmıştı. Doğru bir iş yapmış, Eugene de onun ilgisine sevinmişti demek. Sonradan, utancına yenik düşerek onun yanından öyle acele ayrıldığına pişman oldu. Keşke kalsaymış, keşke kollarını ona sarsaymış! Kim bilir, belki o anda onu öpebilirdi bile. O gece yatağında yandan

yana dönüp dururken Muriel onu öpmeyi düşlemiş ve yüzünü yastığına gömerek inildemişti.

Şimdi bu yarı karanlık odada, babasının karşısında dururken suçluluk duyuyordu. Babasının karşısında oldum olası suçluluğa kapılırdı zaten. Şimdi de hem Leo yüzünden hem de özellikle Eugene yüzünden suçluluk duyuyordu. Eugene'i sevmeye başlamıştı. Masanın kenarına sımsıkı yapıştı.

"Neyin var, Muriel?"

"Hiçbir şey. Neydi bana söylemek istediğiniz?"

"Elizabeth'le ilgili. Onun için ciddi olarak kaygılanıyorum da."

Muriel dikkatini yoğunlaştırdı. Lamba çalışma masasının üzerine geniş, aydınlık bir halka çiziyordu. Halkanın karşı yanıysa yere düşüp saçılmış gibiydi. Odanın dışında bir ışık olaydı, içeri alınabilecek bir ışık! Muriel babasının kendine dikilmiş bakışlarını, yüzünün üstünde sürekli bir baskı gibi hissediyordu. Işığın duru çizgili eğmecine gözlerini dikti.

"Elizabeth'i iyi görüyorum ben. Ağrı sızıdan da yakındığı yok."

"Ben onun fiziksel durumundan söz etmiyorum."

Muriel'e zihninde, minicik bir buluta benzeyen uykulu bir nokta varmış gibi geldi. Vızıldıyordu bu nokta. Giderek daha, daha yaklaşan bir arı oğuluna benziyordu belki de. Muriel oturduğu yerde ayak bileklerini birbirine sürterek hafifçe sallanmaya başladı.

"Elizabeth'in bir şeysi yok. Neden kaygılandığınızı anlayamıyorum."

"Belirli bir kayıtsızlık dikkatini çekmedi mi?"

Çekmişti. Ama bir anlamı yoktu. Muriel telaşla, "Hayır" dedi. "Evet. Taşınma yordu onu, hepsi bu. Sonra şu berbat hava."

"Bence hepsi bu değil. Kuzinini daha iyi gözlemlemelisin. Son zamanlarda okuyamaz oldu."

"Yok, birkaç..." Doğruydu, Londra'ya geldiklerinden beri Elizabeth hemen hemen hiçbir şey okumamıştı. Çoğu zamanı-

nı ya yapboz bulmacayla uğraşarak ya da oturup ateşi seyrederek geçiriyordu. Ama Elizabeth önceden de böyle dönemler geçirmişti. Böylesine kapalı yaşayan bir kızda bu tür davranışlar kaçınılmaz sayılmalıydı. Önemli bir şey değildi herhalde.

"Eskisinden daha çok kendi içine kapanıyor. Gerçekler her geçen gün gözünde daha az anlam taşıyor. Sen bunu görmüyor musun?"

Muriel, "Hayır" dedi kendini zorlayarak. Başını kaldırınca babasıyla göz göze geldi. Carel'in bakışı, sabit olmakla birlikte düzenli bir devinimle belli belirsiz oynar gibiydi. Muriel'e öyle geldi ki kendi göz yuvarlağı, Carel'in bakışları, düzenli olarak taradığı gepgeniş bir alan olup çıkmıştı. Muriel, her şeyi yadsımalıyım, diye içinden geçirdi, ne demek istediğini kendi de bilemeyerek; her şeyi yadsımalıyım.

Carel yumuşak bir sesle, "Bizden kopmaya çalışıyor" dedi. Avuçlarını masanın üstüne bastırdı, parmakları derli toplu, bitişik olarak.

Muriel, "Ne demek istediğinizi anlamıyorum" dedi. "Elizabeth'in biraz dengesini yitirdiğini falan demeye getiriyorsanız size hiç katılmıyorum. Elizabeth'in bir şeysi yok." Odanın içinde sesi haşin ve kavgacı çıkmış, sanki mırıltılı tınlamalardan örülme bir dokuyu yırtmıştı; bunun, hâlâ fısıldayıp duran "Patetik" Senfoni olduğunu Muriel neden sonra ayrımladı.

"Bizden kopmaya çalışıyor" dedi Carel. "Senle beni zor bir zaman bekliyor. Elizabeth'i burada alıkoymak olanaksızsa bizler elimizden geldiği kadar, onunla birlikte gitmeliyiz." Deminkinden de daha yumuşak bir sesle, daha tane tane, ellerini masaya bastırıp hafifçe öne doğru eğilerek konuşmuştu.

Muriel, "Sizi gerçekten anlamıyorum" dedi. Uykusu gelmiş gibiydi, bir boğuntu, bir korku duyuyordu. Gereksinme duyduğu şeyi kafasında belirlemeye çalıştı. Belki havaydı bu, belki ışıktı, belki de cesaret. "Cesaret" sözcüğünü zihninde biçimlendirdi. Her şeyi yadsımalıydı.

"Çok iyi anlıyorsun, Muriel, çok iyi anlıyorsun" dedi Carel. "Elizabeth'le ilgili şeyleri çok iyi anlamışsındır, her zaman."

"Biliyorsunuz, çok severim Elizabeth'i."

"Elizabeth'i ikimizde çok seviyoruz. Elizabeth'e eskiden beri gözümüz gibi baktık. Bizim paha biçilmez, el üstünde tuttuğumuz varlığımızdır o. Ortaklaşa varlığımız."

Muriel içinden, karşı koymalıyım buna, diye geçirdi. Bir komplonun içine çekilmek, iğrenç bir antlaşmaya ortak edilmek üzereydi. Bir komploya, bu antlaşmaya eskiden beri ortak olduğu söyleniyordu yüzüne karşı. Ama doğru değildi bu. Doğru muydu yoksa? "Yok, hayır" dedi Muriel. "Hayır."

"Doğru konuş, Muriel, neyi yadsıyorsun? Elizabeth'e eskiden beri birlikte baktık. Bunu sürdüreceğiz. Bu kadar basit."

Muriel, "Bence Elizabeth'in hiçbir şeysi yok" dedi. Baktı, elleri hâlâ masanın kenarına yapışmış duruyordu, parmakları Carel'in parmaklarına doğru çevrili. Ellerini çekip sımsıkı birbirlerine kilitledi.

"Elbette bir şeyciği yok, Muriel, bir şeyciği olmamakta da devam edecek. Yalnız, biz ikimiz, ona daha özenle bakmalıyız, çok daha titiz bir özenle. Onu sarsıcı olaylardan korumalıyız. Düşüncelerine, düşlerine ortam sağlamalıyız. Herhangi bir müdahale, bir şoke olmamalı. Böyle bir şey son derece ciddi sonuçlar doğurabilir."

Patetik Senfoni mırıltılı finaline ulaştı ve pikap kendi kendini kapadı. Bunu izleyen ürkünç sessizlikte Muriel, yüksek sesle "Size katılmıyorum." dedi. "Bence onun daha çok insan içine çıkması gerek. Biraz canı sıkılıyor, hepsi bu. Yeni birtakım insanlar görmek çok iyi gelir ona. Yalnızlığı onu uykulu yapıyor."

"Uykulu" dedi Carel. "Aynen öyle."

Bir duralama oldu. Muriel'e sessizliğin içinde yeni bir mırıltı başlamış gibi geldi. Belki de kendi düşüncelerinin sesiydi bu, Carel'in tekinsiz bir isabetle okumuş olduğu düşünceler.

Carel konuşmasını sürdürdü: "Uyurgezerleri uyandırmak tehlikelidir."

Muriel, "Elizabeth uyurgezer değil" dedi. "Sırtından rahatsız olan bir genç kızdan başka bir şey değil; biraz yalnızlık ve can sıkıntısı çekiyor." Ne var ki uyurgezer imgesi Elizabeth'e korkunç biçimde uygundu. Muriel gene, "Cesaret" dedi kendi kendine, sonra, acaba yüksek sesle mi söyledim, diye kuşkuya düştü.

"Son derece ciddi sonuçlar" dedi Carel. "Elizabeth ağ ören bir hayalcidir. Bu ağ onun hayatı ve mutluluğudur. Ona yardımcı olmak, onu korumak bizim görevimizdir, senin ve benim; kendimizi de bu ağın dokusuna sindirmek, ona can yoldaşlığı yapmak, elimizden geldiği kadar. Zorlu bir görevdir bu ancak tam bir sakinlik ve huzur havası içinde yapılabilir." Carel'in sesi alçalıp bir fısıltıya dönüşmüştü.

"Elbette ben..." diye Muriel söze başladı.

"Onu sarsacak hiçbir şey, hiçbir ani hareket olmamalıdır; onun çevresinde senin kurduğun ve pek güzel yürüttüğün gündelik düzen asla bozulmamalıdır. Senden daha iyi, daha gayretli bir bakıcıyı Elizabeth de, ben de düşünemezdik. Her şeyi çok iyi yaptın. Ne var ki, bundan sonra daha dikkatli, daha tetikte olmak gerekiyor. Elizabeth'e eskisinden bile daha yumuşak davranmalıyız. Bu nöbeti benimle birlikte tutacağın üstüne senden söz istiyorum, Muriel."

"Ama ben hâlâ..."

"Elizabeth'in sarsıntılara karşı koyabilme yeteneği giderek azalıyor. Senden söz istiyorum, onu her zamanki gibi canla başla koruyacağına söz vermeni istiyorum."

"Elbette..." dedi Muriel.

"Onun rahatsız edilmemesini, üzülmemesini sağlayacaksın, değil mi? Söz veriyor musun buna?"

"Evet, elbet..."

"Güzel. Sana güveneceğim. Değerli, sevgili bir varlığımız var, onu birlikte korumalıyız."

Muriel sesini çıkarmadı. İçinden her şeye karşı çıkmak geliyordu, yadsımak, bağırmak, Elizabeth'e seslenmek, ölüm ses-

sizliği içindeki bu yere uzaktan birtakım gürültücü, acar Tanrılar çağırmak. Ama konuşamıyordu.

Carel, "Birbirimizi anlıyoruz" dedi. Sesinde konuşmayı sona erdirir gibi bir tınlama vardı.

Muriel ayağa kalktı. Bir şeyler söylemeye çalıştı ama şimdi babası da ayağa kalkmıştı. Çabucak odadan çıkmak için duyduğu istek genç kızı kapıya kadar götürdü. Muriel orada döndü, arkasındaki karanlığa baktı. Carel nasıl da uzun boyluydu! Muriel bir çabayla dışarı çıktı ve kapıyı yarı kapadı.

Frère Jacques, Frère Jacques, dormez-vous? "Patetik" Senfoni yeniden başlamıştı.

Muriel merdiven dibinde durdu. Ev sanki gene toparlanmış, bu zor duyulur müziğin başına yumulmuştu. Muriel'e hava ve hareket gerekiyordu, koşmak, kaçmak, ne olursa olsun, bu durağanlık dışında. Carel'i ve onun aralarında kurmak istediği garip bağlantıyı düşünemiyordu. Babasının varlığı, üzerinde bedensel bir baskıydı, düşünce değil de bir maddeymiş gibi içini daraltıyordu. Carel'i yüklenmiş ve bu yükün ağırlığıyla dizüstü çökmüştü sanki. Bu ağırlık bir kalksaydı omuzlarından, merhametli bir çekim gücü onu kurtarabilseydi! Neyse ki onu basan karanlık imge, yanı sıra aydınlık yüzünü de getirmişti: Eugene. Muriel babasının yanında kaldığı sürece hep Eugene'i düşünmüştü, tabii. Onu o ısrarlı bakışın basıncından yalnızca bu düşünce korumuştu. Eugene'in adını söyleyip durmuştu içinden, belki de yüksek sesle söylemişti. Şimdi onun yanına giderim, diye düşündü, gidip her şeyi anlatırım ona. Başımı omzuna yaslarım. Her şey yoluna girer.

Hafiflemişti artık. Ağırlık üzerinden kalkmıştı. Kolları, bacakları bu hafiflikle, rüzgârda yapraklar gibi titriyordu. Mutfaktan geçip Eugene'in kapısına doğru yürüdü. Bedeni şimdiden Eugene'e doğru eğiliyordu, düşecekti, düşüyordu. Kapıya vardı ve zınk diye durdu. İçeride bir konuşan vardı. Pattie'nin sesi.

Muriel kendi hızının etkisiyle iki büklüm, duraladı. Buruşmaya başlayan yüzünü eliyle örttü.

"Gene sen" diye Leo arkadan konuştu. "İçeri gel."

Muriel yavaş yavaş döndü. Leo'nun odasının kapısından içeri sürüklenerek girdi. Sonra ağlamaya başladı.

"Bak hele, bakındı hele" dedi Leo. "Otursana. Şuraya, yatağın üstüne. Mendilimi buyur, temizdir."

Muriel mendili alıp gözlerini sildi. Odaklayamadığı gözlerini Leo'nun ayaklarına dikerek uzun, yorgun bir iç geçirdi. Bir an için fışkıran gözyaşı pınarı yeniden kurumuştu. Muriel kolay ağlamazdı.

Leo onun yanı başına diz çöküp omuzlarına kolunu doladı. Kollarıyla onu beceriksizce sıktı, sonra geri çekilerek yere çömelip oturdu. "Ne oldu canım? Leo Amca'na anlat."

Muriel, "Hiçbir şey olmadı" dedi soğuk, bezgin bir sesle. "Bir an için bir... çok mantıksız bir duyguya kapıldım. Ama şimdi geçti, iyiyim."

"Değilsin işte! Görüyorum. Lütfen anlat."

"Çok çapraşık bir şey. Anlamazsın."

"Neyse, sen gene de kal, konuş benimle. Neyi istersen konuş. Ben senin içini açıyorum, biliyorsun."

Leo belki de haklıydı. Muriel o kürke benzer, okşanası saçlara, şefkat ve kahkahayla ışıyan o uçuk gri gözlere baktı. Leo karabasanlara pabuç bırakmayan bir yaratıktı. "Peki. Sen bana bir şeyler söyle, ikonayı geri aldın mı?"

Leo ayağa kalktı. "Yok, almadım ama alacağım. Sahi alacağım. Gel, birbirimizle gerçekten konuşalım, olmaz mı? Ben bu karşılıklı didişmelerden, alaylardan usandım. Sen beni ciddileştirmelisin. Bunu yapabilirsin, çaba harcarsan. Harcar mısın?"

Muriel başını kaldırıp ona baktı. "Ben seninle hiç uğraşamam."

"Benim çok kötü biri olduğuma inandığın için mi? Benim kötü olduğumu düşünüyorsun, değil mi?"

"Bilmiyorum, önemi de yok. Ben kendi kendimi de hiç beğenmiyorum nasılsa."

"Oyun değil bu."

"Biliyorum oyun olmadığını."

"İkonaya gelince. Geri alacağım. Ama nasıl alacağımı sana söylemeyeceğim, kusura bakmazsan. Ne var ki, kendi kendimle gurur duymuyorum. Öyle bir şey yaptım ki ben bile..."

"Gene hırsızlık mı yaptın yoksa?"

"Hayır. Daha da kötü bir şey. Ama sana söylemeyeceğim. Sana söylemek istediğim başka bir şey var. Gerçi bu daha az önem taşıyor ama... Simgesel bir şey, aslında. Ama sen ne diye ilgilenesin ki?"

"Ne demek istiyorsun sen?"

"İkonayı neden sattığımı anlattığım zaman sana doğruyu söylemedim. Daha doğrusu sana bir yalan söyledim, babama bir başka yalan, sonra bir yalan da... bu işin içinde olan bir üçüncü kişiye."

"Anladığıma göre bir kızı ameliyat ettirmek için paraya ihtiyacın vardı."

"Eh, tam olarak öyle değildi. 'Tam olarak' demekten amacım... İşte, yani böyle bir ameliyat durumu vardı ama bir süre önceydi, aylar önce, kız da sonradan bir başkasıyla gitti zaten. Sorun o değildi. Anlıyorsun, sorun şu ki parayı ameliyat sırasında ödünç almıştım. İşte, halden anlayan yaşlı bir kadın borç vermişti."

"Anlıyorum. Demek şimdi de..."

"Durumun bazı sonuçları oldu" diye Leo anlatmasını sürdürdü. "Öyle heyecanlı bir şeyler demek istemiyorum. Yani parayı almak için onunla yatmam falan gerekmiyordu. Durum hiç öyle değil. Bu kadın müthiş 'korekt' bir insandır, öylesine... Çok yakın arkadaş olmak zorunda kalmıştık, bilmem anlatabiliyor muyum? Öyle candan bir kadın ki, öyle halden anlayan... Benim hakkımda her şeyi bilmek, bana yardım etmek istiyor. Reçel kavanozuna düşmüş arılara benziyorum. Ona borçlu olduğum sürece..."

"Onu başından atamazdın."

"Evet. Gerçi ben olsam pek o deyimi kullanmazdım çünkü o benim sevgilim falan değil, ne olsa. Yalnızca yakamı kurtarmak istiyordum ama kurtaramıyordum."

"Onu kullanmaya hazırdın ama sonuç dediğin şeylere katlanmaya hazır değildin, öyle mi?"

"Öyle, herhalde. Hoş bir davranış sayılmaz, değil mi? Gerçi o aralar epey umarsızdım ama... Doğrusunu istersen kadını çekemiyorum. Bir de her dakika ona yarım yalanlar söyleyip duruyormuşum gibi geliyor, daha doğrusu yarım da değil ya... Arada o cenabet para durduğu sürece..."

"Kadın parayı istemiyordur, yanılmıyorsam, öyle değil mi?"

"Evet. Parayı armağan olarak kabul edebileceğimi söyleyip duruyor. Ama yapamıyorum. Yok, ahlak sorunu değil bu, psikoloji sorunu."

"Çok zaman aynı kapıya çıkar. İşin zorluğunu görebiliyorum."

"Bütün bu anlattıklarıma inanıyorsun, değil mi?" diye Leo sordu. "Sana doğru olmayan birçok şey söyledim. Ama bu doğru."

Muriel, "Buna inanıyorum" dedi. İnanıyordu da. "Parayı ona ödedin mi bari?"

"Şey, hayır. İşin püf noktası da bu ya. Daha doğrusu bir bakıma bu senin benim için yaptığım şey sayılır ya da benim senin için yaptığım şey. Bunu beklemiyordum."

"Anlamıyorum."

"Bir plan yapmıştım: Parayla borcumu ödeyecek, şu üçüncü kişinin de ikonayı geri almasını sağlayacaktım ama yapamıyorum."

"Nedir seni durduran? Ahlak denen umacı değil ya şimdi de?"

"Valla, galiba o. Ben eskiden beri ahlak kurallarına rahatça sırt çevirebileceğimi sanırdım ama o kadar kolay değilmiş. Sandığım kadar özgür değilim, anlaşılan."

"İkonaya karşılık yetmiş beş pound aldığın doğru mu?"

"Doğru. Neyse, parayı bugün götürüp... işte, ikonayı benim için geri alacak olan kişiye vereceğim."

"Paranın elinde olduğunu bu kişiden gizlemiştin, değil mi?"

"Aynen. Zaten geri almak için bundan biraz daha fazlasını vermesi gerekecek, maalesef. Ama ne olsa bir jesttir."

"Bu jestin şerefine bir başka uygun yalan daha kıvıracaksın herhalde, öyle değil mi?"

Leo onun yüzüne baktı, sonra güldü. "Evet. Ama parayı nasıl olsa vereceğim. Of, Tanrım! Muriel, yaptığımdan hoşnut musun?"

"Ama o anlayışlı yaşlı kadınla hâlâ başın dertte ya."

"Evet. Ama şimdi bunu düşünemem. Bir çıkış yolu bulurum elbet. Bana bak, güzelim, o söylediklerinde ciddiydin, değil mi, hani kuzininle ilgili?"

Muriel başını öte yana çevirdi. Gözünün önünde bir heyula belirmişti, odanın bir köşesinde arı oğulu gibi uğuldayan boğucu bir karanlık. Başını gene çabucak Leo'dan yana döndürdü.

"Evet."

"Lütfen anla" dedi Leo. "O kadar da salak değilim ben. Çok zaman budalaymışım gibi davranırım ama bu konuda maskaralık etmeyeceğim. Kuzininle tanışmak istiyorum, yalnızca tanışmak, sonradan ne olursa olsun, hatta hiçbir şey olmasa bile. Senin söylediklerinden sonra durup dinlenmeden hep onu düşündüm, doğallıkla. Bu konuda romantik olmamak elimde değil. Onunla tanışmamı sağlarsan uslu dururum. Yemin ediyorum, terbiyemi takınır, sen ne dersen onu yaparım."

"Tamam" dedi Muriel.

"Bana biraz daha anlatmaz mısın onu? Nasıl biri?"

Muriel dişlerini sıktı. İçindeki o gözyaşı pınarının gene ta uzaklarda titreşimler yapan bir şey gibi kaynaştığını duyumsuyordu. Ayağa kalktı.

"Şimdi olmaz. Başka bir zaman. Şimdi benim gitmem gerek."

"Yanlış bir şey söyledim."
"Yok, öyle değil."
"Muriel, bana kızma."
"Sen de mutsuz olma."
Kapıya doğru yürürken Muriel sendeleyerek Leo'ya çarpar gibi oldu. Leo gene deminki gibi yarı utangaç bir tavırla kollarını ona sardı, o da bir an sımsıkı Leo'ya sarıldı. Dışarı çıkarken Pattie'nin sesinin Eugene'in odasında hâlâ konuştuğunu duyabiliyordu.

Birkaç dakika sonra Muriel evin sokak kapısından usulca sokağa çıktı. Dışarısı son derece sessizdi. Sis yoğunluğunu biraz yitirmiş ve hava kar taneleriyle dolmuştu. Kocaman, yumuşak, beyaz taneler ağır ağır Muriel'in çevresinde buruluyor, sanki yere değince gene havalanıp gözün bir türlü seçemediği örnekler çizerek uçuşuyorlardı. Öyle hızlı iniyorlardı ki; atmosferi yoğun, boğucu, kürkümsü bir soğukla doldurur gibiydiler. Muriel yüzünün önündeki kar tanelerini elleriyle iteledi, sonra başını eğip yürüdü. Kalın kar tabakası çizmelerinin altında gıcırdıyordu. Atkılara sarınmış bir karaltı belirdi ve onun yanından geçerek konut yönünde gitti. Bayan Barlow'a benziyordu.

Muriel gittiği yere bakmadan hızla yürüyor, düşünmeye çalışıyordu. Neyse ki düşünme yeteneği geri gelmiş gibiydi. Çok güçlü bir baskı altında bırakılmıştı. Carel yetkesini kullanmıştı ve belirli bir gözdağı vermemesine karşın bu, tehdit içeren bir yetkeydi. Ama Carel nasıl bir gözdağı verebilirdi ki ona? Muriel gerçekle olan temasını yitirmeye başladığından korkuyordu. Carel'i görmesiyle Leo'yu görmesi arasında düşünmeye zaman bulamamış, gene de bir yolunu bulup Leo'yu kullanmak tasarısına içgüdüsüyle sarılmıştı. Carel'den korkuyordu; Carel'in sözüne karşı çıkmaktan korkuyordu. Beri yanda onu daha da korkutan bir başka şey vardı: Yalıtılmışlık, iradenin felce uğra-

ması, dünyanın değişime uğrayarak bir yumurtanın içi gibi ufak, uykulu, kapalı bir şeye dönüşmesi. Muriel, Carel sanki onu şeytansı bir tasarım için kendi yanına çekmek istemiş gibi geliyordu ya da bu tasarımın kaçınılmaz olduğuna inansın diye onu hipnotize etmek. Ancak Leo'nun hoyratlığı, hatta gülünçlüğü onu kendi kendinin bağımsız ve düşünen bir yaratık olarak var olduğuna yeniden inandırabilmişti.

İyi de neden böyle durduk yerde her şeyi şeytansı bir komplo olarak düşünüyordu? Ortada bir komplo varsa bu kendisinin de uzun zamandır desteklediği bir şeydi. Kendisi, Elizabeth'in hasta olduğu ve hayatın sarsıntılarından korunması gerektiği görüşünü hiçbir zaman sorgulamamıştı. Elizabeth'i bu sarsıntılardan koruyan başlıca kişi kendisi olmuştu. Şimdi Elizabeth'in sığındığı kuytu yuvayı kendisi hazırlamıştı, hem de dikkatle, özenle. Gerekli görmüştü bunu. Doktorlar gelip gitmiş, başlarını sallamış ve yorgunluğa karşı uyarıda bulunup tam dinlenme salık vermişlerdi. Elizabeth yatak hastasıydı ve bir yatak hastasının yaşamını sürüyordu. Bunun nesi gizemliydi?

Muriel, her şeyi neden daha basit bir açıdan ele alamıyorum ki, diye düşündü. Elizabeth'in oldukça sakin bir yaşam sürmesi belki de kaçınılmaz bir şeydi. Ama bu kadar az insan görmesi kaçınılmaz değildi. Carel her nasılsa her şeyi birbirine karıştırmıştı. Gereken şey bunu birazcık düzeltmekten ibaretti. "Ya hep, ya hiç"lik bir durum yoktu ortada. Muriel neden açık ve kesin bir tavırla babasına çıkıp Elizabeth'in daha çok insan tanıması gerektiğini söylemesindi ve Elizabeth ne diye bir başlangıç olarak genç Leo Peshkov'la tanışmasındı? Canavarca bir öneri değildi ki bu. Öyleyse Muriel'e neden öyleymiş gibi geliyordu hemencecik?

Kesin olan şey, Muriel'in bütün bunları Eugene'e açıklamaya çalışması gerektiğiydi. Eugene el altındaydı, görmüş geçirmiş biriydi. Onu böylece, bu işin içine "karıştırmak" düşüncesi Muriel'i anında avuttu. İyi de, Eugene, Leo'nun

Elizabeth'e tanıştırılması fikrini onaylar mıydı acaba? Ama ne diye onaylamasındı? Bu tasarıyı bir şiddet eylemi, bir aynanın ansızın kırılması gibi gören yalnızca Muriel'di. Dışarıdan bakan mantıklı biri bu öneriyi sıradan bir şey olarak görürdü. Beri yandan, dışarıdan bakan kişiye durumu iyice anlatabilmek için Muriel'in kendi ürküsünü ona da biraz olsun bulaştırması gerekmeyecek miydi? Ama bulaştırabilir miydi ki? Anlatmaya başlayınca bu ürkü solmayacak, asılsız görünmeyecek miydi? Hem de bu ürkü gerçekten, bütünüyle asılsız değil miydi zaten? Eugene'le konuşmalıyım, dedi Muriel kendi kendine. Ne var ki Eugene ile konuşmanın zihnindeki imgesi, Eugene'in göğsüne sımsıkı bastırılmak biçimindeydi.

"Muriel!"

Muriel ürküp sendeledi ve kaydı, neredeyse yere düşüyordu. Karların bozumsu beyaz kaynaşması arasında, çok yakınında bir karaltı duruyordu. Muriel'in ilk düşüncesi, "neredeyim ben?" diye sormak oldu. Rastgele yürümüştü ve işte şimdi de biri onu adıyla çağırıyordu.

"Muriel..."

Muriel, Norah Shadox-Brown'ı tanıdı. "Aa, selam..."

"Sevgili kızım, sana böyle rastlamak ne şans. Ben de tam size gidiyordum. Kapıdaki o esmer şeytan her seferinde senin evde olmadığını söylüyor. Bu kez onun yüzüne karşı, yalancısın, diyecektim. Neyse, sana rastladığım iyi oldu!"

"Ah, evet..." dedi Muriel. Kendini Shadox'tan öyle kopuk hissediyordu ki, onun varlığını kavrayabilmek yeteneğinden bile öylesine yoksundu ki karşılık vermek zahmetine değmezmiş gibi geliyordu.

"Muriel, seninle ciddi konuşmak istiyorum."

Muriel, "Önemi yok" dedi. Shadox'tan nasıl kaçabileceğini bilemiyordu ama yalan uyduracak gücü de yoktu.

"Ne dedin? Bana bak, karların içinde dikilip durmanın bir anlamı yok. Soğuktan telef olmuş gibisin. Acelen yok, değil mi? Evimin oldukça yakınındayız. Beş dakikada yürüyebiliriz.

Sıkı bir yürüyüş ısıtır bizi. Yolda konuşmak yasak! Yürü bakalım öyleyse, hadi marş marş!"

Norah, Muriel'in koluna girdi ve onu sürükleyerek yürütmeye girişti. Çizmeleri, giderek kabalaşan karların içine gömülüyordu. Soğuk yün kıvamında kar taneleri, soluk soluğa açılmış ağızlarına doluşuyordu. Zaten isteseler de konuşamazlardı.

Muriel bir an cılız bir direnme gösterdi. Bir yandan sessiz sedasız soluğunu almaya çabalarken bir yandan Norah'nın kendi kolu üstündeki kolunun, kendi kalçasına bastıran kalçasının teması onu sinir ediyordu. Sonra aldırış etmemeye başladı ve kadının onu çekip götürmesine izin verdi. Hatta gözlerini kapadı, üzerine transa benzer bir durum geldi.

"İşte geldik. Merdiveni tırmanacağız. Ben üst kattayım. Alt katlarda kimse oturmuyor. Ama sen zaten buraya daha önce de gelmiştin."

Muriel buraya daha önce bir kez, Norah'nın, üniversiteye gitmesi için onu ikna etmeye çalıştığı sırada gelmişti ve bu olayı aklına getirmemeyi yeğliyordu.

Oturma odasının ani sıcaklığı can acıtıyordu sanki. Muriel'in ayakları ısındıkça sızlıyor, yüzünün çizgilerinde adeta ateşten bir parmak dolaşıyordu. Paltosuyla atkısını biraz güçlükle çıkardı, bir sandalye üstüne koydu. Elleri soğuktan kasılmış, bembeyaz olmuştu. Bir elini koltuğunun altına sokup sıktığı zaman parmaklarının çatırdayacağını sandı. Elleri beş parmaklı birer acı haritası olup çıkmıştı. Muriel gözlerine gene yaşlar dolacağını hissetti. Gözlerinde yaşların ısısını duyumsuyordu. Ne olursa olsun Shadox'un karşısında ağlamamalıydı. Pencereye yürüdü, mendilini ağzına tutarak boğuk sesle öksürdü.

"Ne hava!" dedi Norah. "Otur, Muriel. İkimizin de içecek bir şeylere ihtiyacımız var sanırım, canımızı tazelemek için! Ben şimdi kahve yaparım. Bir dakika izin ver."

Muriel hâlâ ayakta duruyordu; mendiliyle yüzünü sıvazlayarak karların hiç aralıksız yere inmesini seyrediyordu. Kar

havayı doldurmuştu; artık ayrı ayrı tanelerden oluşmuşa değil de pencerenin dışında usul usul sallandırılan kocaman, beyaz tüylü bir battaniyeye benziyordu. Kapı gene açıldı ve masaya konulan kahve tepsisinin şıkırtısı duyuldu.

"Sığınmacılara benziyorsun, çocuğum! Lütfen otur da nasıl olduğunu anlat bana. Son mektubuma karşılık vermen gerekirdi, öyle değil mi ya? Nezaket göstermiş olurdun."

"Bağışlayın" dedi Muriel. Ocağa yaklaştı, oturdu. "Öyle... keyifsizim ki Londra'ya geleli beri." Bunu söylememesi gerekirdi. Tam Norah'nın duymak istediği şeydi bu.

Norah uzun bir an Muriel'i süzerek sessiz durdu. Sonra, "Bana her şeyi anlatsan iyi olacak, sanırım" dedi.

Muriel gözlerini Shadox'un oturma odasında dolaştırdı. Aynen anımsadığı gibiydi. Şöminede gür bir kömür ateşi yanıyor ve büyük, pirinç saplı ocak maşalarının üstüne ışık kıvılcımları serpiliyordu. Şöminenin üzerine zarif çiçek desenli, pırıl pırıl beyaz, lekesiz porselen fincanlar dizilmişti. İki girintide beyaz boyalı ahşap kitap rafları vardı. Norah'nın kitapları, hâlâ üzerlerinde duran kâğıt kaplarıyla, tıpkı porselenleri gibi düzgün, pırıl pırıl ve renkli duruyordu. Koltukların çiçekli çini örtüleri solunca tatlı, uçuk renkler almışlardı. Duvarlarda çağdaş Fransız ustalarının çok güzel röprodüksiyonları asılıydı. Duvar kâğıdı minicik gül örnekliydi. Muriel bütün bunları, kendisini de şaşırtan bir ferahlık duyusuyla içine sindirdi.

Dönüp Shadox'a baktı. Shadox da değişmemişti. Shadox hiç değişmezdi ki zaten. Tipi, Muriel'in onu ilk tanıdığından beri hep aynıydı. O iyi yürekli, kırışık, açık esmer tenli yüzü ve bu yüzü çerçeveleyen parlak gümüş kırı, dümdüz saçlar. O güçlü ağız ve kendine güvenen, keskin gözler. Shadox bir zamanlar Muriel'in gözünde hor gördüğü bütün şeyleri temsil ederdi. Genç kız onun iyi yürekliliğini duygusal bir karışkanlık, kendine olan güvenini de küflü değer ölçülerine körü körüne bir bağlılık olarak görürdü. Şimdiyse birden yıllarca yaşlanmış gibi bir duyuyla başı dönerek, Norah'nın aslında ha-

rika bir biçimde, belki de can kurtaracak kadar masum olduğunu algılıyordu.

"Babamla kuzenim konusunda biraz kaygılanıyorum işte..." dedi.

"Hiç şaşmam. Baban zor adamdır. Elizabeth'in hastalığı da özellikle sıkıcıdır. Biraz kahve iç. Durumu anlat bana."

"Anlatması zor" dedi Muriel. "Ama ne yalan söyleyim, içimi karartmaya başladı artık. Evet, Elizabeth hasta, tabii, bir yerlere çıkamıyor, sonra öteberi kaldırması falan da yasak. Gene de babamın durumu biraz abarttığını sanıyorum. Elizabeth'i biraz fazla kapalı tutuyor, onun birileriyle görüşmesi konusunda da öyle titiz ki! Bence Elizabeth daha çok insan görmeli."

"Ben de tamamen aynı düşüncedeyim. Oldum olası bunu savunmuşumdur. Ama baban oldukça saplantılı bir insan, öyle değil mi? Hiçbir ziyaretçiden hoşlanmayan bir insan. Eve yabancıların girmesinden nefret ediyor, sanırım."

"Evet, öyle." Elizabeth'in ziyaretçi kabul etmesine Carel'in karşı çıkmasının böyle bir basit açıklaması olabileceği Muriel'in şimdiye değin hiç aklına gelmemişti.

"Çok görmüşümdür böyle insanları. Hele ana babaların kendi insan düşmanı duygularının ceremesini çocuklarına çektirmeleri özellikle talihsizliktir! Gene de dikkatli davranmak gerekir tabii. Peki, Elizabeth'in kendisi nasıl? Morali yerinde mi?"

"Kötü sayılmaz. Genelde her şeye öyle bir güler yüzle katlanıyor ki şaşıyorum. Ne var ki son zamanlarda biraz yorgun duruyor, hissizmiş gibi."

"Berbat bir mevsim bu; ev taşıdıktan sonra daha da sıkıcı olsa gerek. Elizabeth'in biraz değişikliğe gereksinmesi var, doğallıkla, oyalayıcı bir şeylere ve tabii, her şeyden çok erkek arkadaşlar gerek ona."

Muriel, "Ben onu Leo Peshkov'la tanıştırmayı düşünmüştüm" dedi. Bunu, belli etmeden çok günah bir laf edercesine söylemişti. Yabancı dilde ayıp söz söylemek gibi bir şey.

Norah, "Mükemmel fikir" dedi. "Leo zaten oracıkta, değil mi? İnsanı biraz düş kırıklığına uğratan bir çocuk. Fazla azimli değil. Ama hoştur doğrusu, ondan daha zararsızını da bulamazsınız."

"Babamın bu fikirde olacağını hiç sanmam."

"Baban ne demeye karşı çıksın, allasen? Bana sorarsan senin baban saplantılı, bencil, insanlardan kaçan, benmerkezci bir adam. Bu tipe erkekler arasında çok rastlanır. Muriel, böyle söylediğim için kusura bakmıyorsun umarım ama her şeyi açık konuşmak gerek. Babana karşı sıkı durmalısın. Sen babandan hâlâ biraz korkuyorsun, öyle değil mi?"

Muriel, "Evet..." dedi. Göz alan alevlere baktı, sonra parmaklarıyla göz pınarlarını ovuşturdu.

"Muriel, çocuğum, kaç yaşındasın sen?"

"Yirmi dört."

"Ee, babandan korkmayı bırakmanın zamanı gelmedi mi artık sence?"

Muriel, "Evet..." dedi.

Her şey son derece basitti demek, ortada karabasan falan yoktu. Elizabeth biraz yalnızdı. Bir değişikliğe, oyalanacak bir şeylere gereksinmesi vardı, doğallıkla. Carel sıkıcı bir biçimde kuruntulu ve saplantılıydı. Ziyaretçilerden nefret ederdi. Gelgelelim Elizabeth'in genç kimselerle görüşmesi zorunluydu. Leo Peshkov çok hoş bir çocuktu, zararsız biri. Şimdi Muriel'e düşen, Carel'e karşı kararlı olmaktı. Carel bencil, insanlardan kaçan, benmerkezci bir insandı. Erkekler arasında sık rastlanan bir tip. Muriel'in tek yapacağı, ona karşı kesin tavır almaktı. Muriel yirmi dört yaşındaydı, babasından korkmayı bırakmak zamanı gelmişti artık. Bunların hepsi son derece basit, son derece sıradan şeylerdi.

"Ağlama, Muriel" dedi Shadox. "Ortada kötü bir şey yok. Her şey düzelecek. Sen kahveni iç, bitir. Her şey yoluna girecek, sevgili yavrum."

14

Eugene Peshkov son derece tuhaf bir olay yaşamış olmanın bilinciyle uyandı. Alt ranzanın mağarası içinde gözleri yarı kapalı, uykulu uykulu yattığı yerden, neydi acaba, diye düşündü. Tuhaf, tedirgin edici ve harikulade bir şeydi. Ama ne olabilirdi? Eugene yan dönüp dirseğine dayanarak gözlerini ovuşturdu. O zaman odaya güneş ışığının dolmuş olduğunu gördü.

Oda güneş ışığıyla ağarmış, aydınlanmış ve genişlemişti; göğe yükselmiş de havanın sonsuzluklarına açılmış gibi. Yüksek pencereden görünen gök duru, solgundu ve ışıkla öylesine titreşiyordu ki göz, elmas gibi ışıltılı olan mavi rengi seçmekte

zorluk çekiyordu. Sonra bu aydınlıkta bildik bir şeyler vardı, şıkırtılı, pırıltılı bir solgunluk ki Eugene'in bütün bedenini, hatıra denemeyecek kadar maddi bir heyecanla ürpertiyordu. Eugene yataktan atlayıp kalktı, sabahlığını giydi. Sonra duvar dibine bir sandalye çekip üstüne çıkarak pencereden dışarıya baktı.

Sis kalkmıştı; çıtır buzlu bir mavilikteki gökyüzünden güneş, aşağıdaki ayak basmamış, kaba karlarla kaplı genişliklere vurmuştu. İnşaat alanı kocaman bir kar tarlası olup çıkmıştı; gerisinde de güneşin yoğun billur ışığında yanıp dönen üstü karlı kubbe ve kulelerden oluşma geniş bir ufuk uzanıyordu.

Bedenini değişime uğratmış olan heyecanın şimdi gelip bir sancı gibi karnına çöreklenmesiyle Eugene çarçabuk sandalyeden indi. Kamaşmış gözlerinin odaklanıp seçebildiği ilk şey resimli Rus kutusu oldu. Bu kutuyla ilgili olarak içini öylesine acıyla dolduran şeyin ne olduğunu hâlâ bilemiyordu. Buna çok benzer bir kutu çocukluğunda rol oynamış olmalıydı. Annesiyle ya da kız kardeşiyle ilgili bir şey, herhalde. Eugene, belki temasın bir şeyler söyleyebileceğini umut ederek elini uzatıp kutunun cilasına dokundu ama hiçbir şey olmadı, yalnızca isimsiz bir keder çakıntısı karlı ışığın uyandırmış olduğu tedirginliğe eklendi. Eugene çabucak giyindi. Uzun uyumuştu. Pattie'nin mutfakta bir şeyleri alıp koyduğunu duyabiliyordu, şarkı söylediğini. Bu sabah evin içindeki seslerin tınlamaları bile başkaydı, daha yüksek, daha ince, daha saf; havalarda uçuyorlardı sanki, yerdeki karın billur yankıları gibi. Bunu da Eugene biliyordu, biliyordu, kaslarının, iliklerinin ta içinde.

Eugene dün gece üzüntüden bitkin durumda yatmıştı. İkonanın yitimi gerçek bir darbe olmuş, çok acı vermişti ona. Oğlunun yaptığı kötülükse bambaşka bir şoktu, onu yalnızca kurban değil, aktör hem de aptal, maskara bir oyuncu olmaya zorlayan bir şey. Eugene kafasının dinçliği için ve insanın insana zulmü konusunda bildiklerini bir yere değin unutabilmek için sakinliğe, düzene, edilginliğe ne kadar gereksinme duydu-

ğunu şimdi anlıyordu. Ondaki bu stoacılık, savaştan vazgeçip unutmayı yeğlemekten ibaret miydi? Eugene pasif olarak çekilebilecek basit acılara katlanabilirdi, hayatının trajedisini şimdi geri bakıp sineye çektiği gibi. Gelgelelim Leo'nun bu edimi onun kişiliğine saplanan ve geçmişin çirkin ayrıntılarını canlandıran bir saldırı olmuştu. O ayrıntılar da zamanında, tıpkı böyle incitip alçaltmıştı onu. Ya sonra Miss Muriel'in araya karışmasındaki tatsızlık, kızın görmüş ve demiş oldukları! Eugene'in güveni sarsılmıştı, olmazsa olmaz vakarı, terbiye anlayışı, kısacası, onu bu İngiliz denilen kaygısız maymun ırkından koruyan ve onlardan üstün kılan her şey. Eugene tehlike altında olduğunu ve küçüldüğünü hissediyordu.

Ne var ki bunlar dün olmuş şeylerdi, güneşle karın görkemli gösterisinden önce. Şimde Eugene kendini diken üstünde, heyecanlı ve çok daha iyi hissediyordu. Tıraş aynasında kendine baktı. Pattie'nin gelişinden bu yana her gün tıraş oluyordu. Sertçe kıvrılan, dudağının üstünde gür durup aşağıya doğru incelerek iki dik sivri nokta oluşturan bıyığını sıvazladı. Bıyığı paslı kestanerengindeydi, bir zamanlar saçının olduğu renk. Şimdi kır karışmış olan saçları hâlâ, rüzgârın belirli bir yana esmediği zamanlarda, tepesindeki kel yeri örtebilecek kadar gür ve dalgalıydı. Eugene şimdi öndeki saçları inceledi. Saçı biraz seyreliyor muydu ne! Eugene aynadaki imgesinin derdine ortak çıkarcasına, hafifçe öksürdü, sonra çabucak dışarı çıkıp mutfağa gitti.

"Ah, Pattie, baksana! Harika, değil mi?"

"Harika! Her şey bambaşka olmuş."

"Çabuk, dışarı çıkalım. Onun kahvaltısını götürdün, değil mi?" Her nedense rahibin adını anmaya Eugene'in dili varmıyordu.

"Evet. Sen bir yumurta istemez misin?"

"Yok, yok, bugün istemem. Hadi, dışarı çıkalım. Mantonu al."

"Bilmem ki, buradan ayrıl..."

"Irmağı göstereceğim sana. Karları göstereceğim."

Birkaç dakika sonra arkalarında uzun uzun gölgeler sürüyerek karların üstünde yürümeye başlamışlardı. İnşaat alanındaki karın üst tabakası hiç ayak basmamış, kıtır ve buzluydu, öyle ki ayaklarındaki çizmeler bu kabuğu çıtırdatarak kırıyordu. Henüz yükselmemiş olan parlak güneşin eğri ışınları karın yüzeyinde mavi dalgacıklar gibi küçük küçük gölgeler yapıyor, kar billurlarını yer yer öyle bir çınlatıyordu ki bunların ayakları dibine saçılmış elmaslar olmadığına inanmak istemeyen Pattie, sık sık hafif çığlıklar atarak duralıyordu. Hava ışık titreşimleriyle uğulduyor, Eugene'in gövdesi hatıralarla sancıyordu.

Sırtına eski yağmurluğunu giymişti; bu öylesine kaskatı kesilmiş bir giysiydi ki, balçıktan bir kalıp giymekle birdi. Pattie biraz tavşan tüyüne benzeyen gri kürk mantosunu giyip başına kırmızı yün atkı dolamıştı. Şimdi ucun ucun kıvrılmaya başlamış olan siyah saçları o esmer, değirmi, şaşkınlık dolu yüzünün çevresine koygun püsküller düşürmüştü. Güneşte şimdi fırınlanıyormuş gibi altın bir renk almış olan donmuş karın sert kabuğunu kırmaya çekinircesine, sakınarak yürüyor ve sık sık durup geride bıraktıkları ayak izlerine bakıyordu. Yüzeyin altındaki kar daha kaba ve yumuşak, mavimsiydi. Pattie'nin gözleri büyülenmişcesine bir coşku ve inanmazlıkla Eugene'e dikilmişti. Eugene de güldü. Soluğunun buğusu dudağının üstünde dondukça tatlı bir gıcıklanmayla bıyığını sertleştiriyordu. Günün aydınlığı ve kendi geçmişinin yeniden açılan sonsuzluğu başına bir dönme vermişti. Kolunu Pattie'nin omzuna doladı.

"Güneş sana yaraşıyor. Çok komik ama nedense senin hiç kar görmemiş olduğunu düşünüp duruyorum."

"İlk kez görür gibiyim."

"Bu kar sahici değil, tabii."

Pattie, "Ama sahici" dedi.

Bir an sonra Eugene, "Evet, haklısın" dedi, içi çılgınlık ve mutluluk doluydu. Elini omzundan çekmeden Pattie'yi yönlendiriyordu.

"Irmak nerede? Daha görmedim ya."

"Göstereceğim. Irmağı göstereceğim sana. Denizi de göstereceğim."

Karın biraz çiğnenmiş olduğu bir sokağa gelmişlerdi. Tuğla duvarların siyahımsı kırmızı rengi üstüne kar, dalgalı beyaz çizgiler çizmişti. Arada paltolara, atkılara bürünmüş birkaç kişi, yüzlerinde gergin, kamaşmış gülüşlerle gelip geçiyorlardı. Pattie'yle Eugene küçük bir birahanenin önünden köşeyi döndüler ve sokağın gölgesinden sıyrılarak rıhtıma çıktılar. Ulu ırmağın ağız ağıza dolu, hızla akan eğmeci önlerinde uzanıyordu, pul pul altın beneklerle kaplı, çelik gibi bir grimsi mavi. Geride de cilalanıp parlatılmış mavi bir taşa benzeyen açık mavi gök ve bu göğün üzerinde solgun ve berrak duran kubbelerle kulelerin oluşturduğu o ufuk çizgisi.

"Ah!" dedi Pattie.

Bir süre durup suların akışını seyrettiler. Rıhtımda onlardan başka kimse yoktu.

"Ne de hızlı."

"Sular yükseliyor."

"Öyle de kocaman ki!"

"Denize yakın da ondan."

"Deniz ne yönde?"

"Şu yönde. Yakında oraya da gideriz."

Eugene rıhtımın granit duvarına dayandı. Kupkuru ve neredeyse ılık olan kar, paltosunun kol yenlerini pudraladı. Eugene eldivenini çıkardı ve havanın elini ısırmasını hafifçe hissetti. Karı avuçladı, granitin üstündeki sert, kuru pürtüklere parmağının ucuyla dokundu. Çevresinde yankılanan geniş aydınlık, taşın katılığı, büyük ırmağın hızlı akışı, ufuktaki yapıların ışıltılı eğmeci başını döndürüp gözlerini alıyor ve içini coşkuyla dolduruyordu. Durmaksızın dönen, gene de hiç hareketsiz olan saf, saydam bir düzenin merkezi haline geldiğini hissediyordu. Bu dupduru evrende karanlığın gizlenebileceği yer yoktu.

"Pattie" dedi Eugene. "İçim öyle sevinç dolu ki nerede olduğumu bile bilmiyorum."

Bir avuç kar aldı. Kar, maddeden yoksunmuşçasına, hafifcecikti. Eugene, Pattie'ye döndü. O da, gözleri kamaşmış, sersemlemiş, gülümseyerek ona bakmaktaydı. Soğuk hava o esmer yanaklarında koyu kırmızı korlar gibi ışıyordu. Saçları atkının altında kalınca yüzü bir çocuğun yüzü gibi tatlı, diri bir meyve gibi temiz ve has görünüyordu. Yuvarlacık, etli, ışıyan yüzüne toz gibi biraz kar bulaşmıştı. Esmerdi, sıcacıktı, gülüyordu, Eugene'in yanı başındaydı.

"Ayy! İçime kaçıyor."

Eugene, "Eldivenini çıkar" dedi. "Kara ellerinle dokunmalısın. Soğuk değil, aslında. Bak." Pattie'nin eldivensiz elini kendi eline aldı. Beyazın üstünde onun esmerliğini görmek istiyordu. Kilitlenmiş ellerini ağır ağır, duvarın üstündeki kar tabakasının içine bastırdı.

"Aa, soğuk işte!"

"Çok güzel."

"Soğuk tozşekere benziyor."

"Ah, Pattie, öyle bir tuhafım ki, öyle mutluyum ki! Sen üşümüyorsun ya? Keşke küçük bir kedi yavrusu olsaydın da paltomun içine sokabilseydim seni."

"Gırıldardım!"

"Bırak, ısıtayım seni." Eugene kolunu biraz çekinerek Pattie'ye sardı. Paltosu aralarında bir tahta perde gibi duruyordu. Eugene parmakları dolaşarak paltosunu biraz açtı, Pattie'yi daha yakına çekmeye çalıştı. Onun, hâlâ elinde tuttuğu elini, koltuğunun altına sıkıştırdı. Paltosunun yakasını çenesiyle iteleyerek Pattie'nin sırtındaki kaygan kürkü kavrayıp çekeledi. Beceriksiz bir kucaklaşmaydı bu. Yüz yüze duruyorlardı, iki yuvarlak giysi yığını, birbirlerine yeterince yaklaşamadan, birbirlerini dışarıda bırakarak. Pattie, Eugene'in ötesinde bir yere bakıyordu, eriyen kar yanağını ıslak bırakmıştı. Eugene soğuk havanın bedenine saldırdığını hissetti. Sonra Pattie nasıl yap-

tıysa biraz kıpırdayıp yan dönerek onun paltosunun içine girmeyi başardı. Eugene şimdi de onun sıcaklığını, yaslanan bedeninin ağırlığını hissediyordu. Pattie ufak bir ses çıkarak yüzünü onun omzuna bastırdı. Atkısı sıyrılınca altından bir tutan kıvırcık, mürekkep siyahı saç göründü. Eugene elini uzatıp bu saçı okşadı.

"Seni seviyorum, Pattie" dedi.

Pattie de, "Ben de seni seviyorum" dedi, dudaklarını onun paltosuna bastırdığı için boğuk çıkan bir sesle.

Eugene hafif bir ah çekti ve kolunu kürk mantoya dolamaya çalıştı. Duruşlarını değiştirdiler; granit duvardan süpürdükleri karlar çizmelerinin içine doluştu. Pattie, Eugene'in paltosunun arkasına tutunmaktan vazgeçti, daha ağırlığını vererek yaslandı ona. Devrilmiş bir sütun gibi Eugene'e yaslanıyor ve Eugene göğsünden dizlerine değin onun sıcaklığını hissediyordu. Elleri onun omuzlarına dayalı, baktığı yeri görmeden sımsıkı durarak, ona dayanak olmaya çalışıyordu. Zaman geçti. Derken bir yayın ağır ağır boşanmasını andıran bir refleks devinimiyle Pattie usulca başını kaldırdı, Eugene de yüzünü ona doğru eğdi. Demin karlı eliyle dokunmuş olduğu esmer yanağın çıkıntısını öptü ve Pattie'nin dudaklarını aramaya başladı. Bulunca biraz daha zaman geçti. Sonra peş peşe birtakım kıpırtı ve baskılarla Pattie kendini ondan ayırmaya girişti.

"Aman ya Rabbi" dedi.

"Bir tanem" dedi Eugene.

"Çok üzgünüm."

"Neden üzgünmüşsün?"

"Yapmamalıydım..."

"Ama neden? Saçlama, Pattie, çocuk değiliz ki biz."

"Doğru değildi..."

"Doğrusunu yapalım, öyleyse. Pattie, benimle evlenir misin?"

"Aa!"

"Üzülme, sevgilim. Öylece bir fikir işte. Üstünde düşünelim, olmaz mı? Birbirimizi aceleye getirmemize gerek yok. Pattie, lütfen..."

"Sen benimle evlenmek isteyemezsin" dedi Pattie. "Olmaz bu." Biraz öteye gidip durmuş, aceleyle akıp geçen ırmağa bakıyor, üşüdüğünü bile fark etmediği için eldivensiz ellerini ovuşturup duruyordu.

"Böyle umarsız durmasana. Elbette istiyorum seninle evlenmeyi. Neden istemeyeyim? Çok ani oldu, sonra biliyorum, ben pek öyle parlak..."

"Sorun o değil. Sen bana harikulade davranıyorsun. Ah, bilemezsin... Ama beni böyle sevmemelisin, işe yaramam ben."

"Bana bak, aptallık etmesene sen..."

"Ben... işte, esmer deriliyim, hem sonra..."

"Pattie, biriciğim, ne olur saçma konuşma böyle. Ben de sana Rus olduğumu söyleyeyim bari! Biz neysek oyuz, kendi kendimiz, çok özel iki insan, ikimiz de sürgündeyiz, yalnızız ve de birbirimizi bulduk. Eve geldiğinden beri beni öyle mutlu kıldın, öyle değiştirdin ki! Sen de biliyorsun bunu. Tabii ben sana işe yaramaz, köhne bir insan gibi görünüyorumdur, herhalde. Ama durumları değiştirebilirim. Aptal değilim. Canım isterse çok daha fazla para kazanabilirim. Doğru dürüst bir evde otururuz..."

"Yapma..." dedi Pattie. Bir an yüzünü gizledi. Sonra, elleri ceplerinde, döndü kafasını Eugene'in omzuna, oyar gibi bastırdı. "Seni seviyorum. Seni seviyorum."

"Ah, Pattie, öyle mutluyum ki! Canım, seni ürküttüğüm için beni bağışla. Hiçbir şeyi dert edinme, zamanımız bol, bakarız bakalım. Gerçekten para kazanabileceğimi kanıtlamak istiyorum sana..."

"Para hiç önemli değil."

"Neyse, sen bu konuyu düşün, olur mu, Pattie? Mademki birbirimizi seviyoruz..."

"Ama senin beni sevmen olanaksız."

"Pattie, kes artık!" Eugene, Pattie'yi kollarında sımsıkı tutarak çenesini o sert siyah saçlara bastırdı.

Pattie onu gene itti. Eldivenlerini giyip atkısını düzeltti. Yüzünde bir titreme vardı, dişleri birbirine çarpıyormuş gibi. "Sen... sen burada kal. Ben döneyim artık" dedi.

"Ben de seninle..."

"Yok, sen burada kal. Burada kalmanı istiyorum. Benim için sakla burasını, bir sürecik. Ben yolu bulurum."

"Söylediklerimi düşüneceksin, değil mi?"

"Tabii düşüneceğim. Teşekkür ediyorum sana. Sağ ol."

Pattie biraz hantal bir vakarla ve hep o sakıngan kedi adımlarıyla yürüyerek yavaş yavaş uzaklaştı. Eugene gözlerini kapadı, onun adımlarının çıtırtısının uzaklaşmasını dinledi. Gözlerini yeniden açtığında Pattie gitmişti.

Eugene gözlerini kırpıştırarak çevresine bakındı. Küçük bir odadan, kapalı bir mekândan dışarı çıkmış gibiydi; biraz önceki sahne onu çevresinden öylesine koparmıştı. Rıhtım hâlâ ıssızdı, yerdeki kalın kar tabakasının üstünde yalnızca kendisinin ve Pattie'nin ayak izleri görünüyordu. Eugene derin derin soluyarak karşısındaki geniş ırmağa baktı, başına gene bir dönme geldi; vals yapan birinin baş dönmesi, diye düşündü Eugene, deminden beri karların üstünde dans etmekteydi sanki. Öyle hızlı, öylesine hafifçecik dönüyordu ki, ayakları karın buzlu beyaz kabuğunu kırmamıştı bile.

Bedenine yeni bir duygu gelip yerleşmişti, yepyeni ya da çok çok eski. Bu duygunun yukarı doğru kabardığını hissetti ve başını, yüksek bir dalgayı göğüsleyen coşkulu bir yüzücü gibi arkaya attı. Sonra duyguyu tanıdı, bu, mutluluktu. Evet, Pattie'yle evlenecekti, sahici bir evde yaşayacaktı gene.

Gözlerini ufuk çizgisine çevirdi. Yaldızlı kubbelerle kuleler güneşte uçuk, beyazımsı bir altın rengiyle pırıldayarak kar yığınlarının oluşturduğu surlara karışıyordu. Mavi ve kırmızı boyalı, bol sütunlu cephèleri, sonsuz rıhtımlar boyunca küçülerek uzanıyordu, her pencerede kardan bir taç, her sütun baş-

lığı beyaz arabesklerle çizilmiş. Eugene bu ulu, donmuş ırmağın kıyısındaki uzun, alçak kente baktı. Güneş lapis mavisi bir gökten onun için parlıyor, ışığını abus surların, Resurrection Kilisesi'nin yollu kulelerine, St. Issaac Katedrali'nin yaldızlı kubbesine, Peter'in şaha kalkmış bronzuna ve Amirallik Kulesi'nin o incecik, saf altın parmağına serpiyordu.

15

Eğer Varlığın-sonu anlamında ele alınan ölmek, tartışmış olduğumuz anlamda bir son olarak anlaşılabilseydi, Dasein da el-altında ya da hemen-oracıkta bir şey olarak görülebilirdi. Ölümde Dasein gerçekleşmiş olmadığı gibi ortadan kaybolmuş da değildir. Tamamlanmamıştır, el-altında bir şey gibi emre hazır da değildir. Tam tersine, Dasein daha şimdiden kendi kendinin henüz-değil'i olduğu gibi bu henüz-değil de her zaman Dasein kadar uzun olduğuna göre şimdiden onun sonudur. Ölümden konuştuğumuz zaman düşündüğümüz son, Dasein'daki Varlığın-sonu değil de bu varoluşun Sona-doğru-varlık'ıdır. Ölüm bir oluş biçimidir ki Dasein buna olduğu anda el

koyar. Sona-doğru-varlık anlamındaki Sona-eriş, Dasein'deki Varlık ele alınarak ontolojik yönden açıklığa kavuşturulmalıdır. Sanımıza göre, sondan önce gelen o henüz-değil'de bir Varlık'ın var olması olanağının anlaşılabilmesi için, son bulmanın niteliğini varoluşçuluk yoluyla saptamak gerekir. Sona-doğru-varlık'ın varoluşçuluk yoluyla açıklığa kavuşturulması bize aynı zamanda Dasein'ın bütünselliği konusundaki konuşmalarımızın ne anlama geldiğini ve bu bütünselliğin ölüm-sondur olarak ele alınmasının gerekip gerekmediğini belirtebilmek için yeterli bir temel oluşturacaktır.

Carel'in odasını temizlemekte olan Pattie bu kelimeleri masanın üstünde açık duran kitaptan okudu. Okudu ama okumak da sayılmazdı bu; çünkü hiç ama hiçbir şey anlamamıştı. Kelimeler zırva ve korkunç gelmişti ona. Büyük adsız bir felaketin uzaktan gelen gümbürtüsü gibi. Gerçek yüzünü görebilecek kadar akıllı ve entelektüel olan kimselerin gözünde dünya böyle miydi yani? Gözle görülen tüm şeylerin altındaki gerçek böyle miydi aslında?

Pattie fırçasıyla faraşını elinden bırakıp pencereye yürüdü. Evin altından tangırdayarak bir tren geçmekteydi. Pattie buna hâlâ alışamamıştı. Tüvit eteğini yukarı çekti; kopçası sabahleyin kopmuş, taktığı çengelliğne de açılmıştı. Öğlen sonrasıydı ve güneş ışıklı bulut çizgilerinin arasından parlıyordu, biraz puslu ve kızıl. Ta uzakta, karların ötesinde Pattie, birkaç dakika önce kapıdan çevirmiş olduğu Bayan Barlow'un uzaklaşan siyah biçimini görebiliyordu. İnşaat alanının kar tarlası şeker pembesiydi ve gerideki kentin kuleleri –bir yanda koyu gölgeli, öbür yanda duru, pembe bir ışıkla aydınlanmış– karman çorman konileriyle küplerini gökyüzüne yükseltiyordu. Pattie hapşırdı. Soğuk mu almıştı acaba? Carel onun nezle olmasından nefret ederdi. Ama belki de yalnızca tozdan hapşırmıştı.

Pattie bütün gün Eugene'den uzak durmaya çalışmıştı. Bunda zorluk da çekmemişti çünkü Eugene, inceliği, belki de sırf mutluluğu yüzünden onun karşısına hiç çıkmamıştı. Pattie za-

manını, bir kıvanç ve umarsızlık karışımı içinde geçirmişti. Bu duyguları öyle şiddetliydi ki sonunda Pattie hangisinin hangisi olduğunu ayrımlayamaz olmuştu. Eugene'i sevebileceği hiç aklına gelmezdi. Ama şimdi onu sevdiğini hem de kendisinin asla tadamayacağını sandığı özel bir aşkla sevdiğini biliyordu.

Beri yandan bu da usa sığmaz bir şeydi. O Carel'i seviyordu ve başka hiç kimseyi sevemezdi. Bunu söylemek bile aşırı soyut bir şeyi dile getirmekti. Onun varlığının, Carel'le örülmüş ağına yabancı hiçbir şey giremezdi; çok yoğun, çok sıkışık, çok karanlıktı ağın içerisi. Pattie'yi Carel'e bağlayan bağlar öylesine korkunçtu ki bunlara sevgi demek bile hafiflik sayılırdı. Pattie, Carel'di.

Peki, bu sabah ne olmuştu öyleyse? Güneş ışığında, karlar içinde bir delilik doğmuştu, ani, şaşırtıcı bir özgürlük. Kara yılların ağırlığı yüreğinden kalkmış, Pattie gene insanı başka bir insana doğru çeken o özgür ve buyurgan atılımı, hepimizi mutlak biçimde "kendimiz" yapan o insan çekimini hissetmişti. Gerçekten de içinde yeni bir benlik uyanır gibi olmuştu, öyle ki benliği Eugene'e doğru açılırken Pattie bütünleşmiş, başka hiçbir yerde parçası kalmamıştı. O karanlık, uyuşmuş benliğinden bir şeyler kopup kurtulmuş ve dans etmeye başlamıştı. Eugene'in aşkının verdiği sevinç, kendi sevebilme yeteneğinin tazelenmesinden duyduğu sevinç bütün gün olanca saflığıyla içinde yaşamıştı. Ama... gene de, nasıl olabilirdi bu?

Pattie'nin, daha onu iyice tanımadan önce bile Eugene'de bulup değer verdiği masumluk şimdi tüm şaşaasıyla parıldıyordu. Eugene hiç gölgesi olmayan bir adamdı. Pattie'yi yalın ve yalansız bir sevgiyle seviyor, ona masum bir yaşantı sunuyordu. Mutluluk da sunuyordu ona; Pattie bunu koklamıştı, duyumsamıştı bu sabah. Bütün suçsuz, temiz kimseler gibi Eugene de içinde mutluluk barındırıyordu ve bu mutluluğun fışkırıp taşması için tek bir dokunuş yeterliydi. Mutluluk Pattie'nin üzerine fışkırmıştı ve onun bütün gün aklını başından alan, işte en çok bu olmuştu. Pattie, Eugene'le mutlu olabi-

leceğini hissediyordu. Eugene'in nikâhlı karısı olup parmağına altın bir halka takabilir, onunla masum bir yaşam sürebilirdi. Evlenmek, sıradan biri olmak, suç işlemeden sevmek.

Pekâlâ olasıydı. Gene de tümden olanak dışı. Eugene'e Carel'i anlatamam, diye düşünüyordu Pattie, öğrenirse dehşetle kaçar benden. Zaten anlatmak söz konusu bile edilemezdi. Pattie, "hâlâ Carel'in metresi miyim?" diye kendi kendine sordu ve sorusunu, evet, diye yanıtladı. Şimdi bile –ve sonsuza değin– Carel her istediği anda onu yatağına götürebilirdi. Carel'in iradesi dışında bir iradesi yoktu onun. Kaderi Carel'di. Gerçi Pattie'nin arada onu bırakmak, doğru yolu seçip hayatını insanlık hizmetine adamak gibi düşler kurduğu olmuştu. Ama boşuna bir düştü bu; Pattie şimdi bu hayallerle gerçek olasılığın kesin, keskin acısı arasındaki çelişkiden anlıyordu düşünün boşuna olduğunu. Gerçek olasılığın bir olanaksızlık olması da sineye çekmeyi öğrenmesi gereken bir çelişkiydi.

Ama onu seviyorum, dedi Pattie kendi kendine, bundaki yalınlık onu kurtarabilirmiş gibi.

"Pattikins."

"Efendim." Pencere başında duran Pattie hemen arkasına döndü.

"Daha bitirmedin mi?"

"Evet, şimdi bitti."

"Farelerden iz bulabildin mi?"

"Hayır."

"Tuhaf şey. Ben bir şeyler gördüğümden eminim."

Suçluluk duygusu karnının içinde burkulup tırmalandı ve Pattie kıpkırmızı kesildiğini hissetti, kopkoyu bir kırmızılık, kanındaki olanca siyahlık onu suçlamak için yüzüne vurmuş gibi.

"Gitme, Pattie. Seninle konuşmak istiyorum."

Carel siyah bir gözlük takmıştı. Gözlüğün iki parlak ovali içini göstermeden bakıyor ve odadaki pembe ışığı yansıtıyordu, kent kulelerinin minyatürünü. Evin içinde, uzakta bir yerde Elizabeth'in çıngırağı bir süre çalındı, sonra sustu.

"Pattie, perdeleri bir zahmet örter misin? Karlardan vuran bu çiğ ışığı hiç sevmiyorum."

Pattie perdeleri çekti.

"Kuzum, daha dikkatli ol. Aradan ışık sızıyor."

Oda bir an mutlak bir karanlığa gömüldü, sonra Carel çalışma masasının üstündeki lambayı yaktı. O kocaman, kapkara gece gözleriyle Pattie'ye baktı, sonra gözlüğü çıkarıp gözlerini ovuşturdu. Bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı. "Gitme. Otur bir yere."

Oda çok soğuktu. Pattie duvar önündeki bir koltuğa oturdu, Carel'in dolaşmasını izledi. Onun, cüppesinin altında yalınayak olduğunu ayrımladı. Cüppe, adımlarının gücüyle savruluyordu. Carel her dönüşünde biraz daha yakına geldikçe cüppesinin eteği hoyrat bir okşayışla Pattie'nin dizine sürtünüyordu. Pattie'ye şimdi öyle geliyordu ki onun Eugene'le olan ilişkisini, zihninden geçen her şeyi Carel'in bilmemesi olanaksızdı. Carel'in varlığı onun tüm benliğine karanlık bir el koymayla, bilinçsiz, otomatik bir kudretle baş eğdirtiyordu. Pattie gözlerini yumdu ve içinden bir şey, belki de ruhu koparak o çıplak, yürüyen ayakların altına düşmüş gibi oldu.

"Pattikins."

"Efendim."

"Seninle ciddi konuşmak istiyorum."

"Evet." Pattie iki parmağını ağzına götürdü ve sertçe ısırdı.

"Müziğimiz de olsun mu? *Fındıkkıran Suiti*'ni koyabilir misin?"

Pattie gramofona gitti, beceriksiz ellerle plağı koydu. Carel herhalde Eugene meselesini biliyordu.

"Sesini iyice kıs. Tamam."

Carel yürümeyi sürdürdü. Sonra pencereye gidip perde aralığından dışarı baktı. Bir an için flamingo pembesi ışık odayı bir kılıç gibi kesti. "*Frère Jacques, Frère Jacques, dormez-vous?*"

Carel perdeyi gene kapadı ve odanın yarı karanlığına doğru döndü. Sonra, Pattie'ye bakmaksızın, hülyalı hareketlerle cüp-

pesinin düğmelerini çözmeye başladı. Ağır siyah kumaş, bir meyvenin soyulan kabuğu gibi aralandı ve altından bembeyaz bir üçgen göründü. Carel omuzlarını kıpırdattı ve siyah giysi hafif bir hışırtıyla yere düşerek ayakları dibine yığıldı. Carel yığından dışarı adımını attı. Cüppesinin altına bir gömlekten başka bir şey giymemiş gibiydi. Bu rutini iyi bilen Pattie titremeye başlamıştı.

"Pattie, buraya gel."

"Peki."

Carel masasının başındaki sandalyeye oturdu, sandalyeyi yan döndürdü. Sırtındaki gömlekle bambaşka görünüyordu, narin, genç ve Pattie'nin yüreğini burkan bir biçimde, adeta kırılgan.

"Gel, diz çökeceksin. Ben de senin ilmihalini dinleyeceğim."

Pattie onun önünde diz çöktü. Onun dizlerine dokunmamak elinde değildi. Elleri dizdeki kemiğe ve baldırın gergin etine değince dudaklarından bir inilti koptu ve Pattie başını onun dizine dayayarak bacaklarına sarıldı.

"Tamam, Pattie. Aklın başında olarak dinlemelisin beni." Pattie'yi usulca kendinden uzaklaştırdı. Pattie dizüstü geri çekilerek başını kaldırıp onun tam göremediği yüzüne baktı.

"Adın ne senin?"

"Pattie."

"Bu adı kim verdi sana?"

"Siz verdiniz."

"Evet, herhalde ben sahiden senin vaftiz baban oluyorum, Tanrı önünde baban. Sen Tanrı'ya inanıyor musun, Pattie?"

"Evet, sanırım."

"Seviyor musun Tanrı'yı?"

"Evet."

"Tanrı'nın da seni sevdiğine inanıyor musun?"

"Evet."

"Bu inançta kal. Tam sana göre bu."

"Peki."

"Senin imanın bence önemlidir, Pattie, ne tuhaf. Hıristiyan mısın sen?"

"Öyleyimdir umarım."

"Ruhun kurtuluşu öğretisine inanıyor musun?"

"Evet."

"Anlıyor musun bu öğretiyi?"

"Bilmem, inanıyorum. Anlayıp anlamadığımı bilmiyorum."

"İyi yanıtlar veriyorsun. Pattie, benim için çarmıha gerilir misin?"

Pattie gözlerini o yarı gölgedeki çehreye dikmişti. Carel'in her zaman o tuhaf donukluğuyla korunan çehresi şimdi çıplaktı. Yüzü nemli ve taze. Yoksa ifadesi, iyice irileşmiş ve dikkat kesilmiş olan gözlerinde yoğunlaşmıştı da ondan mı böyle duruyordu? Carel çok güzel görünüyordu Pattie'nin gözlerine, yumuşamış, pürüzsüzleşmiş ve genç.

"Evet" dedi Pattie. "Ama ne demek istediğinizi bilmiyorum."

"Bir sınama olacak, Pattie, acı çekilecek."

"Ben acıya katlanırım."

"Gözlerini bana dikmiş olarak katlan."

"Peki."

"Belki bir mucize yaratabilirsin benim için, kim bilir."

"Elimden geleni yaparım."

"Birlikte uzun yollardan geldik, değil mi, kedi Pattie? Beni hiç bırakmayacaksın, değil mi?"

Şimdi bir duygu akımı Pattie'nin soluğunu tıkamıştı. Konuşması bile zorlaşmıştı. "Hayır. Tabii bırakmayacağım."

"Ne yaparsam yapayım, neye dönüşürsem dönüşeyim, beni bırakmayacaksın, değil mi?"

"Seni seviyorum" dedi Pattie. Gene onun bacaklarını kavradı, başını dizlerine dayayarak onun ayakları dibine yığıldı. Gözyaşlarının ona değdiğini hissetti. Carel şimdi onu uzaklaştırmamış, zor duyulur bir dokunuşla, usul usul, onun saçlarını okşuyordu.

" 'Kadın aşkın her şeyi yapabileceğine inanmak ister; onun kendine özgü kör inanıdır bu.' Ama kör inan değildir belki de. Aşk her şeyi yapabilir mi, Pattie?"

"Sanırım, umarım."

"Aşkında vefalı ol, öyleyse."

"Peki."

"Pattie, karanlık meleğim benim, seni hiç kıramayacağın zincirlerle bağlamak isterim."

"Bağlanmışım ben."

"Seni tanrıçalaştırmak istemiştim. Beceremedim. Kara Tanrıçam yapacaktım seni, karşıt bakirem, anti-Meryemim."

"Biliyorum, işe yaramadım..."

"Sonsuz işlere yaradın. Sen benim bademşekerinden yapılma perimsin. Ne mutlu o adama ki bademden yapılma bir periye sahiptir ve de kuğular prensesine."

"Size daha uygun olabilmeyi isterdim."

"Kaz kafalısın sen, Pattie; çok çok sevgili, kahverenginde bir kazsın. Bana aitsin, değil mi?"

"Evet, evet, evet."

Carel ellerini Pattie'nin omuzlarına koydu, onu hafifçe arkaya doğru itip eğilerek sandalyesinden yere kayınca ışığı kapamış oldu. Pattie inleyerek ellerini bıraktı. Sırtüstü düşerek karanlığa gömüldü. Carel'in ellerinin şimdi bluzunun düğmelerini çözmek için uğraştığını hissediyordu.

"Kutsal Pattie, Tanrı'nın nuruyla dolu, Tanrı seninledir, ey kadınların en mutlusu ve kutsanmışı."

16

"Ya kız çığlık atarsa?"

"Çığlık falan atmayacak."

Muriel'le Leo, Muriel'in odasında yüz yüze duruyorlardı. Oda karanlık ve soğuktu. Güneş bugün parlamıyordu. Muriel yatağın üstüne oturdu. Korku, kaygı ve heyecandan hasta gibiydi.

Leo'yu Elizabeth'e götürme konusundaki kesin kararını nasıl verdiğinden emin değildi. Shadox bunu salık vemişti. Tabii, Shadox bütünüyle sıradan bir tasarım gözüyle bakmıştı buna. Konuşması sırasında Muriel'e üniversiteye gitme konusunu yeniden tartması için yalvarmış, sonra da gene bu konuya dönmüştü. "Elbette çocuğu tanıştır Elizabeth'le, hem de hemen

yap bunu" demişti. "Sizin evde her şey öyle boğuntu ve anormal bir havaya bürünüyor ki zaman geçtikçe!" Oysa Shadox durumların nasıl olduğunu bilmiyordu. Yoksa az buçuk tahmin mi ediyordu? Shadox pek öyle göründüğü kadar budala değildi.

Shadox bu projeyi sıradan, hatta doğal sayarak desteklemişti. Ama hiç de sıradan bir tasarım değildi, tabii. Muriel'in kendisinin bile tam olarak anlayamadığı bir oyunun tuhaf ve önemli bir eliydi ve Muriel'e şimdi, bu oyunu çoktandır oynamaktaymış gibi geliyordu. Oyunun birtakım sonuçları olacaktı. Muriel heyecan ve korku doluydu; Leo'ya karşı meseleyi hafife almaya çalışmışsa da becerememişti. Heyecanı Leo'ya da bulaşmıştı ve çocuk şimdi onun kadar diken üstündeydi.

Aslında işlerin düzenini bozmaktan ibaret olan bu basit eylem acaba neden zamanla onun gözünde böyle gerekli olup çıkmıştı? Muriel bu soruyu düşündüğü zaman gene babasının o kandırıcı, buyurgan sesini, "Paha biçilmez bir varlığımız var, onu birlikte korumalıyız" dediğini duyuyordu. Onun, "Elizabeth hayalcidir" dediğini, "Elizabeth bizden kopmaya çalışıyor" dediğini duyuyordu. Carel'in o gergin, tutkun yüzünü, bir ıstırap kasılışına öylesine benzeyen gülümseyişini görüyordu gene.

Elizabeth'i uyandırmak, canlandırmak, beklenmedik bir şey yapmak, Elizabeth'in başka biriyle konuştuğunu görmek ihtiyacı Muriel'in içinde dal budak salarak kendi benliğinin korunmasıyla ilgili bir şeymişçesine boy atmıştı. Elizabeth'in dünyadan uzaklaşması, Carel'in onun için, örüyor dediği o ağ, Muriel için de tehlike oluşturuyordu. Muriel'in de işbirliğiyle fazla uzun bir zamandır sürmekte olan bir sürece son verilmeliydi. Yoksa Muriel sonunda kendisinin de Elizabeth ve Carel'le birlikte temelli kapanıp kalacağından korkuyordu, korkusunu kendisi de tam olarak anlamadan. Elizabeth kadar kendi hatırı için de artık bu evin içinde yükseltilmiş sesler olmalıydı, bağrışmalar, açılan pencereler, odalara girip çıkan ayaklar.

Muriel'in bunun dışında da bir saplantısı vardı. Leo'yu sözgelimi, Elizabeth'in "üstüne salma" fikrinin kendisini adeta büyülemesine Muriel göz yummuştu. Bu düşünce heyecan vericiydi, hem de daha hoş bir heyecan. İkisi de öyle güzeldiler ki! Onları bir araya getirmek, aynı oda içinde yan yana görmekten ibaret bile olsa, nadir bulunan iki güzel hayvanı çiftleştirmek kadar heyecan verici bir şey olacaktı. Muriel hayal gücünün daha şimdiden bu konuyu işlemiş olduğunu ayrımsıyordu. Kuzinine duyduğu derin, benzersiz sevgi de tasarımın içine karışmıştı. Leo'nun beklentiyle titremesine şaşmamak gerekirdi çünkü o da Muriel'in titrediğini görebiliyordu. Muriel heyecanlıydı ama korkuyordu da, Carel'den korkuyordu ve kendi kendine, "Bana yapabileceği hiçbir şey yok" demesine karşın, Carel'in yapabileceği şeyler olduğunu biliyordu. Çocukken, Carel'in ona asla vurmamasına karşın, Muriel'in gene de ürkünç cezalardan haberi olmuştu. Genç kız aynı zamanda Elizabeth'den de korkuyordu.

Şimdi başını oda kapısından dışarı uzatarak kulak kabarttı. Alttan geçen bir trenin zangırtısından ve Pattie'nin Bayan Barlow'u kapıdan çevirişinin bildik tınlamalarından başka hiçbir şey duyulmuyordu. Muriel gene Leo'ya döndü.

"Nezle olmuşum galiba" dedi Leo. "Elizabeth kızar mı dersin?"

"Yerin dibine batsın şimdi nezlen."

"Korkudan ölüyorum. Onu azıcık uyarmak daha iyi olmaz mı?"

"O zaman seni görmek istemediğini söyler."

"Çok tuhaf bir kıza benziyor. Kafadan az buçuk çatlak falan değil, değil mi?"

"Hayır, ne münasebet. Tatlı ve akıllıdır. Göreceksin."

"Benden hoşlanacak mı dersin?"

"Elbette."

"Ama ne diyecek ki, neler konuşacağız?"

Muriel, "Bilmiyorum" dedi. Bilmiyordu da. Elizabeth'in gerçekten çığlık atmayacağından bile emin değildi. "Saçma bir

şeyler yapmayacaksın değil mi, Leo? Yani, demek istediğim, onun üstüne falan atılmayacaksın? Elizabeth çok kapalı bir yaşam sürdü de."

"Üstüne atlamak ha! Ben onunla konuşmaya cesaret edebileceğimi bile sanmıyorum."

"Edebileceksin, pek de güzel becereceksin. Doğal ol, yeter."

"Doğal mı? Nerede o günler!"

"Neyse, şimdi artık gidelim bence."

"Muriel, dayanamıyorum, ben cayacağım, korkuyorum. Bu işi yapmanın başka yolu yok mu?"

"Yok."

"*Şimdi* gitmemiz gerek, ha?"

"Şimdi."

Leo, "Bana bir dakika ver" dedi.

Muriel'in tuvalet masasının aynasında kendine bakarak o kürke benzeyen saçlarını sıvazlayıp gömleğinin yakasını düzeltti. Her zamankinden daha özenle giyinmişti ve Muriel'e göre bu ona pek yaraşmamıştı; ya da belki her zamanki o cakalı özgüveni sönmüştü de ondan öyle görünüyordu. Sıska, diken üstünde, bacak kadar bir çocuktu şu sırada.

"Sana minnet duymadığımı sanma" dedi. "Ama öyle çok kurdum ki bu işi! İçimden, olup olacağı bir kızla tanışmak diyorum ama olup olacağı bir kızla tanışmak değil, tabii. Müthiş de heyecanlıyım. Yalnız şu anda duyduğum korku biraz içimi kurutuyor. Biliyorsun, Aristo der ki insan birinin atını çaldığını duyarsa içi kururmuş..."

"Boş ver şimdi Aristo'yu da yürü."

Muriel gene dışarı baktı. Kulak kabarttı. Ev sessizdi. Merdiven boşluğunun karşısında Carel'in oda kapısı kapalı duruyordu. Muriel, Leo'nun elini tutup sıktı ve onu dışarı, koridora çekti.

Muriel titriyordu. Elizabeth'in kapısını açıp Leo ile birlikte içeri girivermek... o kadar zor ve önemli bir şey miydi ki? Gerçekten de değişime uğramış bir geleneğe açılan bir kapı mıydı

bu? Muriel kendi kendini sakinleştirmeye çalıştı. Baş edemeyeceği hiçbir şey olmayacaktı. Bu denli ürküp çekinmesine sonradan kendi de şaşacaktı.

Elizabeth'in odası bundan sonraki sahanlıkta, birkaç basamaklık bir merdivenin sonundaydı. Muriel, Leo'yu elinden tutmuş çekerek tam bu merdivenin başına varmıştı ki aşağıdan ayak sesleri duydu. Birisi holden yukarı gelmekteydi. Ağır, hantal ayak sesleri bunun Pattie olduğunu belirtiyordu. Muriel bir an felce uğramışçasına durdu ve Pattie'nin göreceği şeyi görür gibi oldu; kendisiyle Leo el ele, Elizabeth'in odasının yakınında, rezil biçimde, gözle görülürcesine suçlu. Pattie'nin çığlığını, Carel'i çağırışını şimdiden duyar gibiydi.

Hemen koşup Elizabeth'in odasına sığınmayı göze alamadı. Pat diye içeri girip, aman sesini çıkarma diye söze başlamak... bu işi yapmanın yolu bu değildi. Muriel, "Çabuk" diye fısıldadı. Koridorda iki uzun adım attı, çarşaf dolabının kapısını açtı, Leo'yu içerideki karanlığa doğru itti. Pattie merdivenin köşesini dönünceye değin kendi de içeri girip kapıyı usulca kapamıştı bile. Umarım Pattie çarşaf almaya gelmiyordur, diye dua etti.

Pattie'nin ağır ayak sesleri kapının önünden geçti, sahanlığın öbür köşesinde, gündeye kullanılmayan porselen takımlarının durduğu büfenin önünde durdu. Muriel onun orada öteberiyi şıkırdatarak bir şeyler yaptığını duyabiliyordu. Leo fısıldayarak bir şey söylemeye kalkıştı ama Muriel onun ağzını eliyle kapadı.

Pattie'nin kıpırtılarını duyduğu gibi şimdi yan odada Elizabeth'in radyosunun hafifçe çaldığını da duyabiliyordu, şaşılacak kadar yakından. Kendi yüreği, evin içinde soluyup duran kocaman bir şeymişçesine şiddetle atıyordu. Gözü ve aklı duvardaki o ince, ışıklı çatlaktaydı. Bir tangırtı ve sarsıntıyla, ta aşağılarından bir metro treni geçti.

Leo tren gürültüsünden yararlanarak, "Kimdi o?" diye sordu.

"Pattie. Bizi görmedi. Sus, bekle."

Muriel çatlaktan Elizabeth'in odasına bakmak için karşı konulmaz bir istek duymaya başlamıştı. Avını izleyen bir avcı gibi, öyle uzun zamandır tüm dikkati Elizabeth'in üstünde odaklanmıştı ki! Şimdi kendini göstermeden Elizabeth'i görmek, bu dikkatin özlenen doruğu ve doyumlanması olacakmış gibi geliyordu. Bir an Leo'yu bile unuttu adeta, sanki heyecandan soluğunu kesen şey yalnızca kendini ilgilendiriyordu. Bir özgürlük, pervasızlık duygusuna kapılmıştı. Ama yanında Leo'yla bu işi yapmak olacak şey değildi, elbet. Elizabeth'in bitişik odada olduğunu Leo'ya sezdirmemeliydi. Leo şimdi ürkmüş ve sinmişti ama aynı zamanda aşırı heyecanlıydı, her an birden bir çılgınlık yapabilirdi. Böyle sinmiş, durulmuş bir Leo bile Elizabeth'i yeterince sarsacaktı. Şu gerilimli bekleyiş sırasında Elizabeth'in yakında olduğunu bilmek, hele duvardaki dikiz deliğinin varlığı Leo'yu çıldırtmaya yetebilirdi.

Derken, açıkça, Elizabeth'in iç geçirdiği duyuldu. Ses irkiltici kertede yakınlarından gelmişti. Muriel karanlıkta Leo'dan yana bakmaktan kendini alamadı. Onun gözlerinin soru sorarcasına duvara dikilmiş olduğunu zar zor seçebiliyordu. Bir tren daha geçti.

"Orada mı o?"

"Evet."

Muriel, Leo'nun elinin bir halka gibi kolundan aşağı geçip bileğine yapıştığını hissetti. Leo onun elini kalçasına bastırarak gözlerinin içine baktı. Sonra başını biraz çevirerek duvardaki çatlağa döndü. Muriel dışarıdaki koridorda hâlâ Pattie'nin kıpırtısını duyabiliyordu.

Bir dahaki tren geçerken Leo, "Buradan bakabiliriz" dedi.

"Olmaz."

"Lütfen. Kafes arasından kızlara bakmak. Tıpkı Japonya gibi. Bakmalıyız."

"Hayır. Hani sözümden çıkmayacaktın?"

Tren geçip gitti. Muriel o dar, karanlık mekânda, Leo'nun yanı başında durmuş, radyonun usul mırıltısıyla düzensiz por-

selen şıkırtılarına kulak veriyordu. Bitişik odada yumuşak, hışırtılı bir devrilme sesi oldu, sonra gene o iç çekiş duyuldu. Muriel derin derin solumaktaydı. Sersemlemişti sanki, kendi bedeni kendine irileşmiş, yabancılaşmış gibi geliyordu, derken Leo'nun ona yaslanmış, omzundan dizine kadar bedenini ona dayamış olduğunu ayrımladı. Leo onun elini bıraktı ve kulağına sıcak, gıcıklayıcı bir şeyler fısıldadı. Muriel, "Olmaz" dedi, Leo'nun dediğini anlamadan. Dikiz deliğinden Elizabeth'in odasına bakmak için kendisinin duyduğu istek şimdi dayanılmaz kertedeydi. Leo'nun koluna sarıldı; biraz onu, biraz da kendini zapt etmek için. Kendi kendini sorumsuz, tehlikeli görüyordu şu anda. Leo'ya sarıldı; iki günahkâr melek gibi birbirlerine tutundular. "Olmaz."

Müziğin mırıltısı, uykulu, çekici, duvardaki çatlaktan dışarı sızıyordu. Muriel iki eliyle Leo'nun kollarını sımsıkı tutmuştu, yüzü Leo'nun saçlarına sürünüyordu, saç ve ten. Leo onun kulağına adeta duyulmaz bir sesle gene de apaçık konuştu: "Beni sen getirdin buraya. Şimdi delirtme."

"Belki çıplaktır" dedi Muriel. Bir hainin sözleriydi bunlar. Muriel kendi kendisiyle yaptığı savaşımı kaybetmekteydi.

"Peki, önce sen bak öyleyse."

Koridordan hâlâ Pattie'nin tıkırtıları geliyordu. Muriel mutlaka bakacağını, bakmamanın olanaksız olup çıktığını artık biliyordu. Hem bu kadar ağır bir suç muydu canım, kuzinine böyle gizlice bir göz atmak? Neden titriyordu? Beri yandan bunun ağır bir suç olduğunu aslında bilmez değildi. Elizabeth, vakarı ve tekliği tehlike oluşturan gizli bir varlıktı. Elizabeth tabuydu. Ne var ki şu anda Muriel yoğun bir siren ışığının karşı konulmaz çekimine kapılmış sürükleniyordu ve bir kâhinin mağarası önünde bayılan bir kişi gibi, hem huşu hem de korku içindeydi.

"Söz dinleyecek misin?"

"Evet, evet ama bak artık."

Ateş gibi yanarak titremekte olan Leo bir parazit misali ona yapışıp kalmıştı sanki. Dişlerinin arasından çok alçak, ıslığım-

sı bir ses çıkarıp duruyordu. Muriel onu hafifçe iterek arkasını döndü. İşte şimdi o mırıldanan ışık çizgisi Muriel'in yüzünün tam önündeydi. Muriel'e öyle geldi ki o da yumuşak, usul bir ıslık sesi çıkarmaktadır. Sessizce yere, bir dizinin üstüne çöktü, rafa yaslanarak çatlağın alt yanını örten çarşaf destesini itti. Başını daha öne uzattı.

Çatlak inceydi, gözü buraya uydurup içeriye bakmak zordu. Muriel, burnu neredeyse bölme duvarına dayanacak kadar yaklaştı, biraz dönerek gözlerini odaklamaya çalıştı. İlkin karanlıktan ve göz alan keskin, boş bir ışıktan başka bir şey göremedi. Sonra gerideki oda gözünün önünde belirmeye başladı.

Duru bir suyun içine bakmak gibi bir şeydi bu; dosdoğru o büyük aynanın içine bakmakta olduğunu Muriel ancak bir an sonra anladı. Işık, aynayla kendi arasına incecik bir peçe gibi düşüyordu. Muriel aynanın içine yansımış olan şekillerin loş, titrek çizgilerini seçmeye çalıştı. Bu şekiller, Elizabeth'in odasının bildik aydınlığından ötede, kuytu bir düzlemde yığılmış gibiydiler. Sonra odanın girinti bölmesinin görüntüsü Muriel'in gözünün önünde biçimlenmeye başladı. Sonra da Elizabeth'in yatağının başucu.

Muriel omuzunda bir el hissetti. Eli itmek için silkindi ve şimdi aynadaki, dalgalanmış su gibi titreyen sisli imgeyi yeniden durulaştırmaya çalıştı. Sonunda bakışını apaçık gördüğü küçük bir daire üstünde odakladı. Odadaki şezlongun, aynadaki ikizine değen yansımasını, bunun ötesinde de dağınık ve yığıntılı yatağı seçti. Şimdi yatağın üstünde Elizabeth'i görmeye başlıyordu. Apaçık, gene de bir hayal gibi, Elizabeth'in bir saç selinin içinde yandan yana kımıldayan başını gördü ve Elizabeth'in çıplak omzunu. Sonra başka devinimler oldu, başka şekiller göründü, birden kollar birbirine dolandı, çok sayıda kol. Muriel gözlerinin önünde, o sel gibi akan saçların ve yumulu gözlerin ötesinde ağır ağır yataktan doğrulan kendi babasının başını ve çıplak gövdesini gördü, bembeyaz, ürkünç.

Muriel gözünü dikiz deliğinden çekip geriledi. Çok yavaş hareket ediyordu, çelikten bir makinenin gücü ve dakikliğiyle. Ayağa kalktı ve orada, odanın karanlığı içinde bir kule gibi kıpırtısız, gergin, dopdolu, öylece durdu. Görmüş olduğu şeyi ağır ağır, sine sine, tam olarak kavrayıncaya değin zamanı durdurup bekletti. Derken Leo'nun ayırdına vardı; çocuk epeydir onu çekeleyip durmaktaydı. Aşağılardan bir tren daha geçti.

"Ben bakayım artık."

"Ama o çıplak" dedi Muriel.

"Bırak bakayım."

"Olmaz."

"Bakacağım."

Leo, Muriel'i uzaklaştırmak için itmeye başladı. Muriel de, omzunu sımsıkı dayayarak onu itti. Leo bir şeyler fısıldayarak Muriel'i daha sertçe iteledi. Muriel bir koluyla onun beline sarıldı, öbür elini ensesinden uzatıp başını geriye doğru çekti. Bacaklarını onun bacaklarına dolayınca Leo, dengesini bulmak için kızın dizlerinin üstünden geriye doğru kaykıldı. Müthiş bir tangırtıyla, boğuşarak, yere devrildiler. Birileri odada parlak bir ışık yaktı.

"Ay, çok affedersiniz" dedi Marcus Fisher.

Kapıyla çerçevelenmiş duruyordu; arkasında Pattie'nin kaygılı esmer yüzü ve elinde kahverengi kâğıda sarılmış bir paketle bir demet krizantem vardı. Şimdi birbirlerinden kurtulmak için deliler gibi itişen Muriel'le Leo yerde bir kez daha yuvarlandılar.

Marcus, "Çok affedersiniz" dedi gene. "Çok çok özür dilerim!"

Muriel ayağa kalmak için davrandı.

"Çok üzgünüm" dedi Marcus. "Benim aptallığım. Elizabeth'in odasını arıyordum da. Şu yandaki oda olsa gerek, tabii..." Geri geri gitmeye başladı.

Muriel onun gerileyerek koridora çıktığını gördü, Pattie'nin heyecanlı sesle bir şeyler söylediğini duydu. Marcus ilerleyince

Muriel de kapıya vardı. Hırıltılı bir soluk aldı. Kapının pervazına tutundu, olanca sesiyle avazı çıktığı kadar ve açıkça, ömründe ilk kez babasının adını kullanarak bağırdı: "Carel! Carel! Carel!."

17

"Carel! Carel! Carel!"

Yeğeniyle Leo'nun yerde sarmaş dolaş yuvarlanmalarını görmenin, bu ani ve beklenmedik manzaranın sersemliğinden hâlâ kurtulamamış olan Marcus, şimdi ağabeyinin adının böyle yüksek, acı bir sesle çağrılışını duyunca kendini tümden şaşırmıştı. Bu anlaşılmaz çığlık, hem korku hem de tehdit dolu olan bir bağırış dindiği zaman Marcus koridorda şaşkınlıktan donmuş gibi kalakaldı; elindeki çiçekler yere sürünüyordu.

Yanından ok gibi bir şey geçti. Leo merdiven başına vardı ve sanki tek bir adımda aşağı indi. Uzaklaşan ayak patırtıları yer altından gelen bir trenin homurtusuna karıştı. Ev sarsıldı.

Marcus'un gözleri önünde Muriel'in görüntüsü biçim buldu. Muriel yakınında, karşısındaydı, kapalı bir kapıya dayanmış duruyordu. Yüzü gergin, dümdüz, eskil bir mumyanın yüzüne benziyordu. Dudaksız ağzı anlamsız bir yarık gibi açılmıştı. Marcus'un omzunun gerisinde Pattie, sözcükleri ayırt edilemeyen azarlar geveleyip duruyordu. Marcus döndü, kadınlardan kaçınarak gidip elindeki çiçekleri bir masaya bıraktı. Masanın yüzeyinin kahverengi, yeşil, beyaz çeşitli mermerlerle kaplama olduğunu gördü. Koridorun ışığı loştu. Marcus, ağabeyinin uzun boylu karaltısının üzerine doğru geldiğini görmeyi bekleyerek merdivene doğru baktı.

Hâlâ koltuğunun altına kıstırılmış duran kahverengi kâğıda sarılı pakette, Kutsal Üçlüyü melaike olarak gösteren eski ikona vardı. Marcus antikacı dükkânında ikonaya üç yüz pound ödemek zorunda kalmıştı. Kendi niyetinin ne olduğu konusunda hiçbir zaman tereddüte düşmemişti tabii. Leo'nun içinde bulunduğu tuhaf durumu öğrenir öğrenmez kalbinin kendi adına ne karar vermiş olduğunu anlamıştı. Bu meseleyi düşününce pek de tatsız olmayan bir utanca kapılıyordu. Biliyordu, Leo'ya karşı daha sert davranmalıydı; daha vakur ve resmi, en önemlisi de daha uzak. Kendi içindeki, bu soğukluğu olanaksız kılan zaafı da biliyordu. Çocuk onu kullanmıştı ve bunun ikisi de bal gibi ayırdındaydılar. Ne var ki bu zayıflığın kendisi bile zevkliydi.

Sonra Marcus kendine pratik hem de rahip konutundakilerle ilgili bir iş çıktığı için de sevinmişti. Ağabeyini yeniden görmeye derin bir gereksinme duyuyordu; son konuşmalarında kendinden gizlenen ve Marcus'un o zamandan beri düşlerinde çarpılmış bir şeytan tavsiri olarak gördüğü o yüz. Bu hortlağı kovmak, gündelik ve basit bir gerçeğin bu gibi tedirgin edici görümleri dağıtmasını sağlamak gerekliydi. Bu, hele Elizabeth konusunda giderek ivedileşiyordu. Marcus'un zihnindeki Elizabeth imgesi, mantıklı düşüncelerinden bağımsız olarak değişime uğramıştı.

Anımsadığı o masum ve tatlı kız şimdi hayallerde bir Medusa'ya* dönüşmek tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Marcus yakın zamanda Elizabeth'i, gerçek Elizabeth'i görmeli ve zihnindeki bu -kendince tekinsiz bir yaşam gücüne sahip görünen- süreci durdurmalıydı.

İkonayı geri alması konuta gitmek için basit bir neden oluşturuyordu, hatta içeriye girmek için ona yetki verdiği bile düşünülebilirdi. Marcus'un ilk niyeti Eugene'i sormak ve daha ileri gidebilmek için Peshkov'lardan yardım istemekti. Ne var ki, onun gelmesiyle konut kapısının, gitmekte olan bir elektrik tamircisi tarafından açılıvermesi ona şaşkınlıkla karışık bir cesaret vermişti. Marcus rüyada gibi içeriye girmişti. Görünürde kimsecikler yoktu. Marcus, Elizabeth'in odasının yerini biliyor ya da bildiğini sanıyordu. Geceleri yasak evin çevresinde gizlice dolaşırken bu konuda tahminler yapmıştı. Bu durumda merdivenden yukarı çıkmamak ve ona gülünç bir korku vermeye başlamış olan o masum şeyin karşısına çirkin bir aceleyle çıkmaya kalkışmamak olanaksızdı.

"Ey, Marcus!"

Carel gelmişti. Marcus siyah cüppenin düğmelerine baktı, sonra gözlerini ağabeyinin yüzüne kaldırdı. Carel'in yüzü mineliymiş gibi ışıldıyordu, porselen gibi; Marcus şimdi ilk olarak ağabeyinin gözlerinin nasıl masmavi olduğunu ayrımladı, göklerin, çiçeklerin mavisi. Bu gözler, şimdi çehrenin solgun kasnağından Marcus'a bakmaktaydı. Koygun saçlar bir kuşun tüyleri gibi düz ve parlaktı.

"Gel, Marcus."

Marcus, mıknatısla çekilirmişçesine ağabeyini izledi. Pattie ile Muriel, kameraya yakalanan seyirciler gibi görüm alanından geçip yittiler. Marcus neredeyse cüppenin kayan eteğine basarak, Carel'in hemen peşi sıra bir merdivenden inip bir merdivenden çıkarak bir kapıdan geçti. Gölgelikli bir ışık, açık duran bir kitapla bir bardak sütün üstüne vurmuştu. Arkada bir kapı kapandı.

* Yunan mitolojisinde, bir bakışıyla insanları taşa çeviren yılan saçlı kadın. (ç.n.)

"Özür dilerim" dedi Marcus.

Bir sessizlik oldu. Sonra Carel alçak, ıslığımsı bir ses çıkardı ki bu bir kahkaha da olabilirdi.

"Zararı yok, kardeşim. Otur, kardeşim."

Marcus demin kendi de bilmeden, mermerli masanın üstündeki çiçekleri gene eline almış olduğunu ayrımladı. Bunları, kahverengi kâğıda sarılı paketle birlikte, yazı masasının üstüne bıraktı. Sarılı kahverengili krizantemlerin o biraz ağır kokusu burnuna geldi. Masanın yanındaki yüksek arkalıklı bir sandalyeye oturdu.

"Marcus, Marcus, Marcus, yakamızdan düş, diye söylemiştim sana."

"Özür dilerim ama anlarsın ya ben..."

"Bizi ölmüş say..."

"Ama ölmüş değilsiniz" dedi Marcus. "Hem zaten Elizabeth..."

"Senin Elizabeth'e karşı hiçbir sorumluluğun yok."

Marcus, "Mesele o değil" dedi. Doğruyu konuşacak derecede aklı başından gitmiş, dili çözülmüştü. "Sorumluluk meselesi değil bu. Elizabeth konusunda sinirlerim iyice bozuluyor artık. Onunla ilgili öyle acayip düşüncelere kapılıyorum ki! Onu mutlaka görmem lazım. Çalışamıyorum, hiçbir şey yapamıyorum."

"Ne demek istiyorsun, acayip düşüncelere kapılmak yani?"

"Bilmiyorum, çok gülünç. Karabasanlar görüyorum onunla ilgili, sanki bir değişime falan uğramış gibi."

"Mmm."

"Anlıyorsun ya sırf kendi kafamın dinçliği uğruna, onu görmem gerek."

"Daha sonra, belki. Bakalım. Elizabeth hiç iyi değil."

Marcus, "Maalesef senin hiçbir söylediğine inanmıyorum artık" dedi. İçinde tuhaf bir coşku, hafiflik duyuyordu. Gözlerini kıstı, şimdi önünde, lamba ışığının hemen dışında duran Carel'e baktı.

"Önemi yok." Carel'in sözlerini izleyen uzun iç çekişi sonunda bir esnemeye dönüştü.

"Böyle söyleme, Carel; seninle adam gibi konuşmak istiyorum, lütfen!"

"İyi de, ne konuda, sevgili Marcus? Çocukluğumuzun anılarını tazelemek mi istiyorsun?"

"Yoo, ne münasebet. Neler düşündüğünü, nasıl olduğunu konuşmak istiyorum seninle."

"Zor bir konu, senin için fazla zor."

"Bazı kimseler senin delirmiş olduğunu düşünüyor, bunun farkında mıydın?"

"Sen de öyle mi düşünüyorsun?"

"Hayır, elbette öyle düşünmüyorum. Ama sahiden garip davranıyorsun, kimseleri kabul etmiyorsun, sonra geçen sefer bana söylediğin o şeyler. İmanını yitirmiş olduğun doğru mu gerçekten?"

"Öyle eskimiş sözcükler kullanıyorsun ki! Yani ne soruyorsun, Tanrı'nın var olmadığını düşündüğümü mü?"

"Evet."

"Eh, evet öyleyse, böyle düşünüyorum. Tanrı yok."

Marcus'un gözleri yarı karanlıktaki uzun boylu, dingin şeklin üzerindeydi. Carel'in sözlerinde olağanüstü bir yetke tınlaması vardı. Kendisinin her zaman basmakalıp bulduğu sözlerdi bunlar. Ama şimdi telaffuz edildiklerini duyunca irkilmişti.

"Demek numara yapmıyordun, geçen sefer benimle dalga geçmiyordun?"

"Ben seninle dalga geçmek zahmetine girmem, Marcus, sana yalan söylemek zahmetine girmeyeceğim gibi."

"Ama Carel, gerçekten inanmıyorsan papaz olmaktan vazgeçmelisin. Görevin..."

"Benim görevim papaz olmaktır. Eğer Tanrı yoksa görevim, olmayan Tanrı'nın papazlığını yapmaktır. Şimdi artık, sevgili Marcus..."

"Carel, lütfen, bir dakikacık. Ne olur bana açıklasana..."

"Sus bir dakika!"

Carel dönmüş, odanın içinde aşağı yukarı dolaşmaya başlamıştı. Marcus taş kesilmiş, büyülenmiş gibi büzülmüş oturuyordu.

Kısa bir süre sonra Carel, "Peki, konuşayım seninle" dedi. "Neden olmasın? Geçen kez kaba hatlarıyla doktrini belirttim sana. Şimdi aslında nasıl olduğunu anlatayım mı?"

Gerçi yadsımıştı ama Marcus, gene ağabeyinin delirmiş olduğuna inanır gibi oluyor, ona baktıkça korku duyuyordu. Kendini tutamadan, alçak sesle, "Artık işitmek istediğimden emin değilim" dedi.

"Sevgili Marcus, kimse istemiyor işitmeyi. Dünyanın en gizli şeyi bu. Zaten ben söylesem de sen aklında tutamazsın çünkü katlanılır gibi bir şey değil." Carel hâlâ odada volta atıyordu, düzenli adımlarla değil de bir rüzgârla sürükleniyormuşçasına dura kalka. Papaz cüppesi hışırdayıp dalgalanıyor, duruyor, gene savruluyordu.

Carel konuşmasını sürdürerek, "Kürsüden, Tanrı yoktur, diye ilan etmek kaç kez içimden gelmiştir, bilemezsin" dedi. "İnsan zihninin kavrayabileceği en dinsel bildiri olurdu bu. Ortada bunu yapmaya ve de dinleyip anlamaya layık biri bulunsaydı."

"*Yepyeni* bir fikir sayılmaz ama..."

"Ha, evet, bu sözleri söyleyenler olmuştur ama inanan olmamıştır. Belki Nietzsche inanmıştır, birazcık. Ne var ki, onun da sanatçı bencilliği çok geçmeden bu noktayı gölgelemiştir. Elinde tutamadı bunu. Delirmesinin nedeni buydu belki de. Gerçeğin kendisi değil de, onun bu gerçeği zihninde, düşünce biçiminde saklamayı başaramaması."

Marcus, "Ben bunda o kadar ürkünç bir şey görmüyorum" dedi. "Ateizm pekâlâ insancıl bir doktrin olabilir."

"Gerçek hiç de Alman teologların tasavvur ettiği gibi değildir; ne rasyonalistlerin o sade suya modern teizmlerine ben-

zer, ne de kendilerine ateist demekle birlikte birkaç sözcük dışında hiçbir şey değiştirmemiş olanların tezlerine. Teoloji öyle uzun süre kraliçelik yapmış ki hâlâ kılık değiştirip hüküm sürebileceğini sanıyor. Oysa her şey değişti artık, *toto caelo*. İnsanlar yakında sonuçların etkisini hissetmeye başlayacaklar, anlamasalar bile."

Marcus, "Ya sen anlıyor musun?" diye mırıldandı. Eli, masanın üstünde bir şey bulup aldı. Bu bir kâğıttan uçaktı.

Carel, "Her şeyin mubah olduğunu söylemek istemiyorum" diye sözlerini sürdürdü. "Böyle demek saçmalayan bir çocuğun tepkisi olur. Zaten bunu söyleyecek yüreği bulanların da hiçbiri inanmamıştır aslında. Onların istediği yeni bir ahlak düzeninden başka bir şey değildir. Ama gerçeğin kendisini onlar da kavrayamamışlardır yoksa salt bir kavram onları öldürürdü."

"Ama her şeye karşın ahlak düzeni hâlâ..."

"Tut ki gerçek korkunçtur, kapkara bir uçurumdan ibarettir ya da izbe bir dolabın tozları arasında birbirine sokulan kuşları andırır. Tut ki yalnızca şerdir gerçek olan ama bu da şer değildir artık çünkü adını yitirmiştir. Kim kabul edebilir bunu? Filozoflar böyle bir şeye kalkışmadılar bile. Felsefenin tümü kolay bir iyimserlik öğretmiştir insanlara, Platon bile. Filozoflar yalnızca teolojinin öncü güçleridir. Her şeyin merkezinde İyiliğin var olduğuna, kendi örneğini çevreye ışık gibi yaydığına inanırlar. İyiliğin tek, tekil ve birleşik olduğundan emindirler. Ya bundan emindirler ya da toplumu tanrılaştırırlar ki, bu da aynı şeyi başka tarzda söylemektir. Filozofların içinde Kaos'tan ve Eskil Geceden sahiden korkan ancak bir iki kişi çıkmıştır, bunu görebilenlerin sayısıysa daha bile azdır.... Eğer bir çatlaktan, yüzeyin bir yırtığından bunu şöyle bir çala görseler bile, hemen koşarak masalarının başına dönmüşlerdir ve bunun böyle olamayacağını açıklamak için gecenin daha geç saatlerine kadar çalışmışlardır. Bu yorum uğruna acı çekmiş, hatta ölmüşlerdir ve işte buna gerçek demişlerdir."

"Ama sen kendin inanıyor musun gerçekten..."

"Dünya konusundaki bütün yorumlar çocukçadır. Bu niçin açıkça görülemiyor? Bütün felsefe bir çocuğun gevezeliğidir. Yahudiler bunu birazcık anlamışlardı. Karanlık ve ürkü içeren tek din onlarınkidir. Yakup'un kitabını yazan kişi doğruyu anlamıştı. Yakup anlam ve adalet ister. Yehova karşılık olarak bunların var olmadığını söyler. Yalnızca kudret vardır ve kudretin mucizesi. Yalnızca 'kaza' vardır ve kazanın dehşeti. Eğer ortada yalnızca bu varsa, Tanrı yok demektir, filozofların söylediği o tekil iyilik de bir yanılsama ve yalandan ibarettir."

"Dur bir dakika" dedi Marcus. Sesi odanın içinde ani, haşin ve kaba çıkmıştı; sanki Carel'in sözleri yüksek sesle söylenmiş değil de telepati yoluyla zihne sızmış sessiz birer bildiriydi. "Dur bir dakika. Bunlara ille de karşı çıkacak değilim. Ne var ki gündelik ahlak düzeni hâlâ ayakta, gündelik insanca davranışlar hâlâ geçerli. Oysa sen sanki..."

Carel, "İyilik varsa tek olmak zorundadır" dedi. "Çoğulluk puta tapmak değildir, şerrin zaferidir, daha doğrusu eskiden şer diye anılan ama şimdi adsız olan şeyin zaferi."

"Anlamıyorum seni. Ahlak konusunda anlaşmazlıklar olabilir, gene de aklınızı kullanarak..."

"Tanrı'nın ortadan yok olması, insan aklının doldurabileceği bir boşluk bırakmakla kalmadı yalnızca, Tanrı'nın ölümü melekleri de serbest bıraktı. ...ve melekler korkunçtur."

"Melekler mi?.."

"Yönetilen mülkler ve yöneten güçler vardır. Melekler Tanrı'nın düşünceleridir. Tanrı artık eriyip düşüncelerinden ibaret kalmıştır; bunların doğasını, sayılarının kabarıklığını ve gücünü kavramak bizim havsalamızı aşar. Tanrı hiç değilse bizim iyi diye bellediğimiz bir şeyin adıydı. Şimdi bu ad bile yok oldu, ruhsal yaşam darmadağın. Sayısız ruhların çekim gücünü engelleyebilecek hiçbir şey kalmadı artık."

"Ama... şey, ama..." dedi Marcus; sesi çatlamış, dedikleri anlaşılmaz olmuştu sanki. "Ama iyilik gerçekten *var*, sen ne der-

sen de, ahlak düzeni, manevi değerler *var*; bunlar ortadan kalkmadı daha, etkileri de önemli, başkalarını düşünüp esirgememiz..."

Carel yumuşak bir gülüşle güldü. "Başkaları sahiden var mı acaba? Ancak acı vermek ediminde sonucun nedenle bütünleştiği görülür ve bu bizi başkalarının varlığına inandırır. Tüm *özgecilikler* bu şişko egoyu besler. Bu da eskiden beri açıkça görülmesi gereken şeylerden biridir. Yalnızca o temel yanılgımız, kendi kendimizi aldatmamız bunu görmemizi önlemiştir. Yok, yok, biz kazara var olmuş yaratıklarız, anlamadığımız güçlerce yönetiliyoruz. Marcus, seninle bana ilişkin en önemli olgu nedir? Döl yatağına kazara düşmüş olmamız. Şimdi sokağa çıktığımızda bir araba altında kalmamızın olası olması. Bizi ruhsallığa eğilimli kılan şey ölümlülüğümüzden çok, kazaya, şansa bağımlı olmamızdır. Beri yandan ruhu bizim için erişilmez kılan da budur. Biz çamurdan ibaretiz, Marcus; sonunda dönüp geleceğimiz yer olan, Varlık dediğimiz o tekinsiz rahimden başka hiçbir şey de gözümüzde gerçek değil."

"Tamam, hayallere kapıldığımız olmuştur... ama şimdi hiç değilse gerçeği biliyoruz, oradan yola çıkarak..."

"Gerçeği bilmiyoruz çünkü bu, sana demin söylediğim gibi, katlanılamayacak bir şeydir. İyiliğin iyilik olabilmesi için kişinin hiçbir işine yaramaması gerekir ki, insanlar bu gerçeği kendi kendilerinden sonsuza değin gizli tutacaklardır. Felsefenin, teolojinin tüm tarihi bu gizleyiş edimidir. Eski yanılgı sona eriyor ama başka türlüleri olacaktır, şimdi aklımızın alamayacağı meleksi yanılgılar. Yehova'nın, Leviathan'ın dünyasında kişi bir amaçsız iyi olmak zorundadır, mantıksız ve ödülsüz; işte biz âdemoğulları için iyilik bu yüzden olanaksızdır. Yalnızca olanaksız değildir, düşünülemez bile, bizler onun adını koyamayız, bizim dünyamızda böyle bir şey var olamaz. Boş bir kavramdır bu. Aynı şey Tanrı kavramı için de söylenmiştir. Söylenenler iyilik kavramı için daha da geçerlidir. Tanrı'nın ölümüyle önceki yalan döneminin kapandığına, ger-

çek bir ruhsallık döneminin başladığına inanmak ne güzel bir avuntu olurdu, mutluluk olurdu. Ama bu da yalandır, hatta çağdaş teolojinin yalanı budur. Tanrı denen yanılsamaya kapılalım, kapılmayalım, iyilik bizim için olanaksızdır. Çünkü eşyanın düzenindeki yerimiz çok aşağılardadır. Tanrı gerçek azizlerin var olabilmesini olanaksız kılmıştır. Ama şimdi o yok olunca özgür kalıp kutsallaşmak da elimizde değildir. Şimdi de meleklere yem oluyoruz."

Ev, derinden gelen yumuşak tren gürültüsüyle titredi. Marcus gözlerini indirdi, elinde tutmakta olduğu şeye baktı. Bu, avcunda ezip top yaptığı kâğıttan uçaktı. Marcus ağzının, cennetten kovulan Âdem gibi bağırmak istercesine açık durduğunu ayrımladı. Şimdi gözlerini kitap rafına dikmiş, kıpırtısız durmakta olan Carel'e baktı. Carel'in gözleri yarı kapalıydı ve yüzünde şehvete yaklaşan uykulu, hülyalı bir ifade vardı. Ona karşılık vermeliyim, diye düşündü Marcus, karşılık vermeliyim ona. Gözlerinin önünde ürkünç, ürkütücü bir şeyler belirmekteymiş gibi bir duygu içindeydi. Adeta bağırarak, "Ama yanılıyorsun" dedi. "Olgular var, gerçek şeyler, birbirini seven insanlar, her şey öylesine..."

"İnsan yalnızca bir meleği sevebilir. Bu ürkünç duygu da sevgi değildir. Meleklerin iletişim kurduğu kişiler mahvolmuş demektir."

Marcus, "Ben fikrimi değiştirdim" dedi. "Bence sen zır delisin."

"Git öyleyse, hadi git, masum kardeşim benim. O sade suya tirit teolojine dön. Sen neredeydin, Marcus, ben dünyanın temellerini atarken, sabah yıldızları bir ağızdan şarkı söyler ve Tanrı'nın bütün oğulları sevinçle haykırırken?"

Marcus ayağa kalktı. "Papazlık yapmayı sürdüreceksin demek. İçin bunlarla doluyken o güldürüyü gene de sürdüreceksin."

"Önemi yok. Ayin yaptığım sırada Tanrı ben'im. *Nil inultum remanebit.** Gerçi yargıç yok ama ben gene de otomatik

* Öcü alınmadık hiçbir şey kalmayacaktır. (ç.n.)

olarak cezaya çarptırılacağım, evrenin ulu gücü tarafından. Bu gücün en son merhameti olacak benim cezam. Bu arada ben de bulunduğum yerde kalıp her şeye dayanıyorum. Dayanıyorum, Marcusum benim, her şeyin sona ermesini bekliyorum."

Adını Carel'in böyle, çocukluğundaki gibi söylemesi Marcus'un içini ansızdan, bambaşka bir duyguyla doldurdu, ılık ve zayıf, ağabeyinden çok kendi kendine yöneltilmiş bir acıma duygusu. Bir tedirginlik, umarsızlık belirtisi arayarak Carel'in yüzüne baktı ama bu yüz dalgın, hafifçe gülümseyerek öteye doğru dönmüştü.

Marcus'a öyle geldi ki Carel ona kapıyı göstermiş, belki de onu şimdiden unutmuştu. Gelgelelim bu şekilde çıkıp gitmeye Marcus dayanamazdı.

Carel'in dikkatini kendi üstüne çekmek istiyordu, öfke biçiminde bile olsa.

"Bu çiçekleri Elizabeth'e getirmiştim" dedi.

Carel yavaş yavaş ondan yana döndü, onun yüzüne hâlâ dalgın gözlerle bakarak masaya yaklaştı. Püskül kafalı krizantemlere dokundu. "Pakette ne var? O da Elizabeth için mi?"

Marcus ikonayı anımsadı ve bir an ikonanın neden kendinde olduğunu çıkaramadı. "Şu ikona" dedi, dili dolaşarak. "Sen bilmezsin herhalde, Eugene Peshkov'a ait bir şey..."

"Ha, şu Polonyalı."

"Rustur, aslında."

"Bakabilir miyim?"

Carel kâğıdı açmaya başlamıştı bile. Lambanın doğrudan vuran ışığında, çiçeklerin cılız solgunluğunun yanında bu som ahşap dörtgen, altın rengi ve maviyle ışıyordu. Bronz yaldızlı üç melaike, alçakgönüllülükleriyle ve yenilgileriyle yorgun, baş başa vermiş, ince asaları ellerinde, zarif ve ırak duruyorlardı. O kocaman kaymak rengi aylalarının altındaki küçük başlarını birbirine doğru eğmişlerdi ve tahtları parlak, sütbeyaz bir gök üzerinde yüzer gibiydi.

Carel ikonayı yavaşça elinden bıraktı. Bir şeyler mırıldandı.

"Ne?" dedi Marcus.

"Upuzun, dedim."

"Uzun mu?"

"Böyle uzun boylu olmaları gerekir."

Marcus, Carel'e baktı. Carel dikkatini hâlâ ikonaya vermiş, gene gülümsüyordu, rahat, mutlu bir gülümseme.

Marcus öksürdü. "Kutsal Üçlüyü temsil ediyor, doğallıkla" dedi.

"Bu üçü nasıl tek olabilir? Ben anlattım bunu sana. Marcus, lütfen git artık..."

Marcus duraksadı. Aklına söyleyecek başka bir şey gelmiyordu, gene o deminki ılık duyguya kapıldı ve içinden neredeyse ağlamak geldi. "Gene görüşeceğiz" dedi.

İkonaya bakmakta olan Carel karşılık vermedi.

"Gene görüşeceğiz, Carel."

"Git!"

Marcus kapıya doğru bir, iki adım attı. İkonayı Carel'in elinden alacak gücü bulamadı. Onu böylece bırakıp gitmenin azabını, olanaksızlığını duyumsadı gene. Carel'i bu düşüncelerle baş başa bırakamazdı. Söylenenlerin hepsi geri alınmalıydı. Büyü duası tersinden okunmalı ve her şey gene eskisi gibi olmalıydı. Birden, ağabeyine dokunma gereğini hissetti. Dönüp geldi, biraz eğilerek papaz cüppesinin kara eteğini avuçladı.

"Dokunma bana!"

Carel ani bir hareketle eteği Marcus'un elinden çekti. Marcus doğrulurken Carel öne doğru bir adım daha attı ve Marcus bir an onun kendini kucaklamak istediğini sandı. Oysa Carel kasıtlı, adeta özenli bir hareketle kardeşinin ağzına sert bir tokat indirdi.

Marcus soluğunu hızla çekerek elini ağzına götürdü. Etinin utanç ve acıdan sımsıcak kesilmiş olduğunu hissetti. Carel'in metalsi yüz çizgilerini ve düşünceli bir yoğunlukla kendi üzerine saplanmış olan çini mavisi gözlerini açıkça seçti.

Carel, "Var oldun, Marcus" diye mırıldandı. "Bir dakika için var oldun. Şimdi bas git!"

Mavi gözler kapandı. Marcus ayakları dolanarak kapıdan dışarı çıktı.

18

"Tuhaf şey" dedi Elizabeth. "Trenleri duymuyorum artık. Alışabileceğime hiç inanmıyordum. Sen de alıştın mı artık?"

Muriel, "Evet" dedi.

"Bulmaca neredeyse tamam."

"Çok iyi becerdin."

"Sonuna doğru insan resmen kafasına sardırıyor. Aslında tembellik benimkisi. Bunun yeri burası, değil mi?"

"Evet orası."

"Bunu bitirince neyle oyalanacağız acaba?"

Elizabeth'in odasında, lambaları yakıp perdeleri örtmüşler, yerde oturuyorlardı. Şöminedeki ateş dalgalandıkça Fransız işi

aynanın kahverengimsi derinliklerine altın sarısı, çentik yansımalar düşüyordu. Elizabeth'in yarısına kadar içilmiş yaprak sigarası kül tablasında ışımaktaydı. Genç kız siyah pantolonlu bacaklarından birini altına alarak tembelce oturmuş, sırtını şezlonga dayayıp yüzünü ateşe dönmüştü. Dağınık saçlarının uçları omuzlarına dökülüyordu. Bulmacanın parçalarından birini elinde evirip çevirirken çizgili bluzunun önü farkında olmadan açılmıştı.

"Ancak denizin parçaları kaldı artık, çok sıkıcı."

"Çok iyi becerdin." Muriel, ben şimdi böyle mi dedim, diye kendi kendine sordu.

"Mmm. Hava gene sisli, değil mi?"

"Evet."

"Kokusu buradan burnuma geliyor, ateş yandığı halde. Gene kar yağdı mı?"

"Hayır."

"Yerlerde hâlâ kar var mı?"

"Epey var. Ama artık o kadar güzel değil."

Muriel kuzininin odasına bir çıngar çıkacağını sanarak girmişti. Bunun beklentisi ve korkusuyla içi ezilerek, kapıya kadar bile zorlukla gitmişti. Tam bir açıklama ya da yargı olmamakla birlikte bunlardan izler taşıyan ve duygularında değişim yaratabilecek olan bir şey beklemişti; duygu ve düşüncelerinin şu sıradaki durumu öyle korkunçtu ki, herhangi bir değişim onu rahatlatırdı. Her Tanrı'nın dakikası yeniden katlanılmaz bulduğu şey yalnızca görmüş oldukları değildi. O karmaşık imge, sindirilmemiş ve müthiş, hâlâ bilincinde duruyordu, saatini bekleyen ölümcül bir hastalık gibi. Muriel'e şu anda en azap veren şey onlar konusundaki kararsızlığıydı; onlar onun her şeyi görmüş olduğunu herhalde biliyorlardı ve onun kasıtla kendilerini gözetlediğini sanmış olmalıydılar. Muriel bunu kestiriyor, gene de emin olamıyordu. Bunun yükü suçluluk duygusu gibiydi. Şimdi Elizabeth'in yardıma ihtiyacı vardı. Olayı insanların yaşadığı dünyaya geri getirecek, ne

denli dehşet verici olursa olsun başa çıkılabilir, insansal bir soruna dönüştürecek bir söz, dolaylı da olsa. Daha doğrusu Elizabeth'in yapacağı herhangi bir hareket bu istenen yardımı sağlayabilirdi. Gelgelelim Elizabeth hiçbir harekette bulunmuyordu.

Muriel içeri girdiğinde dili tutuktu ve elinden yalnızca yere diz çöküp başını eğmek geliyordu oysa Elizabeth hiçbir şeyin ayırdında değilmişçesine, her zamanki gibi davranıp gündelik şeylerden konuşmaya başlamıştı. Biraz sızlanıyor, huysuz huysuz kıpırdanıyor, bulmacanın parçalarıyla oynuyordu. Muriel zamanla başını kaldırmış ve neredeyse soluğunu sıkıştırıp dişlerini sıkan bir çabayla, Elizabeth'inkine eş bir rahatlık ve sakinlikle konuşmaya başlamıştı. Ne düşüneceğini bilemiyordu. Elizabeth onun o çılgın, "Carel! Carel!" çığlığını duymuş, bitişik odadaki varlığının anlamını kavramış olmalıydı. Olmasa o da bağırmaz, sorular sormaz mıydı? Bizzat sessizliği, durumu kavramış olduğunu belirtiyordu. Gene de böyle değişik bir kızın davranışlarından insan nasıl emin olabilirdi? Belki de Elizabeth hiçbir şey anlamamış ve olayı kafasından silmişti bile. Öyle çok ve değişik düzeylerde, öyle çok ve değişik boyutlarda yaşar gibiydi ki! Belki de zihin yapısındaki bir çatlak, bir fay, ürkütücü, dehşet verici olması gereken bu olayın bilincine yansımasını, çok şükür, engellemişti. Ama Muriel'in kuşkuya yer bırakmayacak bir kesinlikle gördükleri düşünülürse... Elizabeth'in zihninin içi neye benziyordu acaba?

Carel'e gelince, Muriel onu açıkça düşünmekten tümüyle acizdi. Babasıyla arasındaki ilişki her zaman bir karanlık bölge olagelmişti. Muriel'in Carel'i açık seçik görebilmesini ve hele yargılayabilmesini engelleyen bir şey. Muriel'in gözünde Carel hiçbir zaman gündelik yaşam sahnesinin bir parçası olmamıştı. Kendisi için bir yabancı ve bildiği en anlaşılmaz şey olmasına karşın, Carel onun kendi bilincinin öyle ayrılmaz bir parçasıydı ki, Muriel başka insanların onu görebilmelerine adeta şaşardı. Şimdi de onu enine boyuna düşünemiyor ve ona

kasıtlı bir edim yükleyemiyordu; onu programı olan, kararlar verip bir şeyleri göze alan bir kişi olarak göremiyordu. Carel, kızının düşüncelerinin içine sığamayacak kadar hacimliydi. Bu düşüncelerin yanı başında döneniyordu, anlaşılmaz ve yadsınmaz. Muriel'in ille de her an onu düşündüğü söylenemez. Onu her zaman üzerinde taşıyor, her zaman onun sancısını çekiyordu.

Geçirdiği şoku hafifletecek, katlanılır kılacak hiçbir şey söylenmemiş, hiçbir açıklama yapılmamıştı. Elektrik akımlı bir teli tutmuş da bırakamazmış gibi Muriel hâlâ şok durumundaydı. Saatlerin, bütün bir günün geçmesiyle asıl belirginleşen şey kendi suçluluk duygusu olmuştu. Görmek, öğrenmek suçunu işlemişti o. Bakmak suçunu işlemişti. Bir şeyler yıkılıp paramparça edilmişti ve yıkan, kirleten, günaha giren de kendisiydi. Muriel sağduyusunu yitirmemek için savaşım veriyordu. Derken günah düşüncesinin ardından arınma düşüncesi ve arınma düşüncesiyle birlikte Eugene'in imgesi belirdi. Hâlâ Eugene'i düşünebiliyor olması Muriel'i hem şaşırttı hem de rahatlattı. İyi yürekli ve zararsız olduğu için Eugene hâlâ el altında ve özgürdü, Muriel'in mutsuzluğunun batağının dışında kalıyordu. Ama daha da kesin bir biçimde gerekli bir varlık olup çıkmıştı. Carel'i dengeleyen bir ağırlık, siyah figüre karşı beyaz figür. Muriel gene, gidip ona her şeyi anlatmayı aklından geçirdi, hatta hayalinde onunla birçok konuşma yaptı ve büyük avuntu buldu. Rus kutusunu ve Eugene'in kendi karşısında döktüğü o tertemiz gözyaşlarını da düşünüyordu. Evet, gidecekti Eugene'e ama hemen şimdi değil. Eugene hep oradaydı nasılsa. Bu arada Muriel biraz daha Elizabeth'i gözleyerek bir işaret bekleyecekti.

"Hâlâ akşam olmadı mı?"

"Olmadı galiba. Bu havada öğleden sonrayı akşamdan ayırmak zor."

"Ya da sabahı! Şu sis bir dağılsa! Geldiğimizden beri ancak iki gün pencereden bakabildim."

"Yakında dağılır. Nasılsa dağılacak."

"Hiç de değil. Belki iklim birden değişmiştir. Atom bombasıyla ilgili bir şey olabilir."

"Dağılır yakında."

"Bomba deneyleri iklimi gerçekten etkilemiş midir sence?"

"Etkilemiştir herhalde ama bu kadar değil."

"Akşam yemeğinde ne var?"

"Bilmiyorum. Daha çarşıya çıkmadım."

"Eh, yumurta var ya."

"Yumurtadan gına getirmiş olman gerek."

"Bence hava hoş. İşte, şu parçanın da yerini buldum. Biliyor musun, bu işi ilerletiyorum galiba."

"Bu da diğerleri gibi bir beceri, ne olsa. Zamanla ilerletmen doğaldır."

"Bunu bitirdiğimizde yeni bir bulmaca mı alalım yoksa bunu karıştırıp yeni baştan mı yapalım?"

"Aynı şeyi yeni baştan yapmaya dayanamam herhalde."

"Evet, haklısın sanırım. İnsan resmi önceden bilse bile yeniden keşfediyormuş gibi oluyor. Yeni bir tane alırız. Olur mu?"

"Elbette, bir yenisini alırız, sen istersen."

Muriel gözlerini yumdu ve parmaklarıyla halının gergin yüzeyini tırmaladı. Gözleri yaşsızdı ama kafasının içinde çığlığa benzer bir şey kuş gibi çırpınıp duruyordu. Muriel kendi kendine, bu kertede bir ıstıraba dayanabilir miyim, diye öyle açıkça sordu ki, neredeyse sözleri yüksek sesle söylemiş gibi oldu.

Gözlerini açınca Elizabeth'in yüzünde biraz tuhaf bir bakış yakaladı. Elizabeth'in gözleri bulmacada değil de biraz ötede bir yere dikilmişti. Yüzündeki gergin, bilinçli ifade birden dümdüz bir boşluğa dönüştü. Muriel havadaki bir kıpırtıyla gerginleşti. Dönüp ayağa fırladı. Carel eşikte duruyordu.

Carel, başını kaldırıp bakmamış olan Elizabeth'e aldırış etmeden Muriel'e dönerek alçak sesle, "Seninle bir dakika konuşabilir miyim?" dedi.

Muriel babasının çalışma odasına nasıl gittiğini hiç anımsamıyordu. Şimdi odanın nasılsa iyice aydınlatılmış olduğunun ayırdına vardı; tavandaki ışığın yanı sıra üç masa lambası yanıyordu. Bu çiğ aydınlık odayı küçük ve çıplak gösteriyordu, özenilmeden, yetersiz döşenmiş bir yer. Muriel yerdeki halının nasıl yıprak, aşınmış olduğunu seçti. Babasının kapıyı kapadığını duydu ve kendisinin ayakta durduğunu, çığlık atmamış, bayılmamış olduğunu bir tür şaşkınlıkla algıladı.

"Otur, kuzum, Muriel."

Muriel masanın yanına oturdu. Carel de öbür yana dolanıp kızının karşısına oturdu. Muriel onun gözlerini yüzünde hissetti. Ona bakamıyordu.

"Merak ediyorum, Muriel, o işe girdin mi sen?"

"Hangi işe?" diye Muriel yere bakarak, boğuk sesle sordu.

"Demek istediğim iş buldun mu, sekreterlik falan?"

"Ha. Yok, hayır, bulmadım."

Carel'in sesi öyle doğal çıkmıştı, soruları öyle basit ve bildik gibiydi ki Muriel bir an, acaba şaşılası bir yanılgıya mı kapıldım, diye kuşkuya düştü. Babası da onun, "Carel!" diye haykırışını duymamış ya da her nasılsa unutup gitmiş olabilir miydi? Ya da kendisi acaba, gerçekten bağırmış mıydı? Belki bağırdığını hayal etmişti? Gördüm sandığı şeyi de hayal etmişti belki.

"İş bulman iyi olmaz mı? Zorluk çekmezsin herhalde. Epey zaman da geçti artık."

Muriel babasına bakmaya çalıştı; gözlerini onun masa üstünde, birbiri üstüne düzgünce devşirilmiş duran ellerine kadar kaldırdı. O zaman masanın üstünde, Carel'in ellerinin yanında başka bir şey daha gördü. Böyle yukarıdan bakınca mavili yaldızlı bir çizgi gibi gördüğü bu şey Eugene'in Kutsal Üçlüyü üç melek biçiminde gösteren ikonasıydı. İkonanın Carel'in masası üstünde peyda olmasında hem mucizemsi hem de dehşet verici bir şey vardı. Carel'in yapamayacağı hiçbir şey yok muydu? Muriel gözlerini ikonadan alamıyordu.

"Evet" dedi. "Yakında iş bulacağım."

"Para kazanmaya başlamanın artık zamanıdır. İyi bir ücret alabilirsin."

"Kent merkezinde, evet."

"Kent merkezinde olması şart değil."

"Yani daha kolay olur, demek istiyorum. Burada oturduğuma göre..."

Carel, "Bu da beni başka bir konuya getiriyor" dedi.

Sesindeki bir şey Muriel'i onun yüzüne bakmaya zorladı. "Ne?"

"Senin burada oturmanı istemiyorum artık."

"Özür dilerim, anlamadım" dedi Muriel.

"Bu evden bir an önce taşınmanı istiyorum."

Muriel babasına bakakaldı. Parlak ışıkta Carel'in yüzünün düzgünlüğü biraz bozulmuş gibi aşırı beyaz, pudramsı duruyordu. Yalnızca gözler ıslak mavi taşlar gibi parlıyor ve düz siyah saçlar nemliymiş gibi ışıldıyordu.

Muriel, "Ne dediniz, anlamadım" dedi.

"Bu evden bir an önce taşınmanı istiyorum." Carel sözcükleri yinelemiyormuş gibi, tıpkı deminki ses tonuyla söylemişti.

"Ciddi olamazsınız" dedi Muriel.

Carel oturduğu yerden sessizce ona bakıyordu. Ellerini; rahat ve gevşek durduklarından emin olmak istercesine biraz kıpırdattı.

"Ama neden?"

Carel boğazını temizledi. "Biliyorsun, bugünkü günde senin yaşında bir gencin hâlâ baba evinde oturuyor olması pek olağan sayılmıyor. Sen anormal bir yaşam sürmektesin. Daha normal bir yaşam kurmanın zamanıdır, sanıyorum. Bana hak vermiyor musun?"

Muriel, Carel'in gözlerinin içine bakarak bu gözlerde hesaplı, tetikte bir bilinci dışa vuran bir hareket, küçük bir kıpırtı yakalamaya çalıştı. Gözyuvarlağının nemli yüzeyinden başka bir şey göremiyordu. Kendi gözlerini kırpıştırdı; göz ucuyla şöyle bir görebildiği ikonanın pürüzsüz ışımasının ayırdındaydı.

"Peki, ya Elizabeth?"

"Elizabeth burada kalıyor doğallıkla."

"İyi ama kim bakacak ona?"

"Ben bakacağım."

Muriel derin bir soluk aldı ve düşünmeye çalıştı. Böyle olamazdı, olamazdı. Babasının ona neler yapabileceği konusundaki en korkulu düşlerinde bile onun kendini Elizabeth'den ayırmak isteyebileceği aklının ucundan geçmemişti.

"Elizabeth'in bensiz olabileceğini sanmıyorum" dedi. İçinden, bensiz yaşayabileceğini, bensiz soluk alabileceğini... diye geçiriyordu.

"Senin yokluğuna kısa zamanda alışacağından ben eminim."

Muriel söylemek için en uygun sözleri arıyordu, Carel'e temelden karşı koyabilmek için kurnazca bir güç bulmaya çalışıyordu. Babası ona her istediğini salt söylemekle yaptırabilir miydi? Muriel, "Ben bu evden gidersem Elizabeth'i de yanımda götürürüm" dedi.

Carel gülümsedi. O kuru yüzde bembeyaz dişler ışıldadı. "Bunun pratik olacağını hiç sanmıyorum, Muriel." Dünyanın en sıradan görüşünü ileri sürercesine konuşmuştu.

Muriel'in aklına bir düşünce daha geldi. "Ama Elizabeth herhalde... Elizabeth bu tasarıyı biliyor mu? Onaylıyor mu?"

"Tabii onunla da görüştüm bunu. Evet, tabii, o da onaylıyor."

Muriel ayağa kalktı. Babası yerinden kıpırdamamış, yalnızca gözlerini ona doğru kaldırmıştı. Muriel ona, sana inanmıyorum, demek niyetindeydi. "Senden nefret ediyorum" dedi.

Carel hâlâ ondan yana bakıyordu ama yüzü kasılmış ve gözleri, odaklanmakta zorluk çekercesine camlaşmıştı. Daha şimdiden yalnızmış gibi bir görünümü vardı. Muriel ışık fazlasını yüzünden kovmak istercesine elini salladı. Sonra içgüdüsel bir hareketle eğilerek ikonayı masanın üstünden kapıp göğsüne bastırdı. Döndü, koşarak odadan çıktı.

"Muriel, Muriel, Muriel, dur biraz, seninle konuşmak istiyorum. Nereye koşuyorsun böyle?"

Muriel holün orta yerinde duraladı. "Babanı görmeye gidiyorum" dedi Leo'ya.

"Babam burada yok. Çarşıya çıktı. Bana bak, konuşmalıyız."

Muriel ikonayı yandaki bir masanın üstüne, yüzüstü koydu. Leo'nun görmesini istemiyordu. Sokak kapısının zili çalıyordu; bir an sonra Pattie'nin Anthea Barlow'a rahibin maalesef meşgul olduğunu söylediğini duydular.

Babasının odasından çıkınca Muriel'in ilk düşüncesi dosdoğru Elizabeth'in odasına koşmak olmuştu. Sonra ikinci bir düşünce onu durdurmuştu. Kuzinini görmezden önce düşünüp taşınmaya, belki de başkaca yardıma ihtiyacı vardı. Babasının onu uzaklaştırmak kararını ilkin, Carel'in birçok kararı gibi düz, amansız, dolambaçsız olarak algılamıştı. Yaa, demek Carel'in şimdi istediği onun gitmesiydi! Sonra yavaş yavaş, neden ille gitmesi gerektiği Muriel'in kafasına dank etmişti. Kuzininin sessizliği, durgunluğu, artık çok bildik ve sıradan olan keyifsizliğiyle huzursuzluğu, belki de asıl bu, onun "hiçbir şey bilmediği"ne Muriel'i inandırmıştı. Muriel şimdi böyle düşünmenin nasıl temelden mantıksız olduğunu anlıyordu. Gene de Elizabeth'in sessizliğini bile bile takılmış bir maske, bir politikanın uygulanması, müthiş bir öcün parçası olarak asla görememişti.

Şimdi Carel'in kararı gözüne her şeyi bambaşka gösteriyordu. Eğer Carel tümden yalan söylemiyorsa, Elizabeth'le baş başa verip ne yapmak gerektiği konusunda görüşmüş olmalıydılar. Öyle ya, Carel'in Elizabeth'i hiç değilse uyarmadan Muriel'e "git" diyebilmesi düşünülemezdi. Elizabeth istese Carel'i engelleyebilirdi elbet, öyle değil mi? Elizabeth'le Carel, Muriel'i tartışmışlar, konuyu görüşmüşler ve gözlerini kırpmadan onun kaderini saptamışlardı. Muriel onları yeni bir duruma sokmuştu ve bu durumda kalınca onlar da eyleme geçmişlerdi. Kendisi şok geçirirken, "Onlar ne yapacak şimdi?" diye düşünmek Muriel'in hiç aklına gelmemişti.

Daha önce olanlardan daha bile çok, işte bu, onların böyle kendine karşı birleşmeleri dünyanın çehresini tümden değiştiriyordu. Geçmiş bile değişime uğramıştı. Muriel şimdi kendi kendine korkunç kesinlikte sorular sormaya başlamıştı: Kaç zamandır? Neye benziyordu? Nasıl başlamıştı? Neden başlamıştı? Muriel'in Elizabeth'le yüzleşecek gücü yoktu artık. Böyle bir sahnede gözyaşları, bağrışmalar ve utanç olması gerekirdi. Ama ya Elizabeth soğuk davranırsa? Ya o da tıpkı Carel gibi davranırsa? Muriel ömründe ilk kez, nasıl da birbirlerine benziyorlar, diye düşündü.

İkonayı hiç düşünmeden, içgüdüyle alıp getirmişti ama şimdi onun varlığını bir işaret gibi görüyordu. İkona mucizeli bir yolculuk yapıp geri gelmişti ve şimdi Muriel'i Eugene'e götürecekti. Muriel'in şimdi anlamlı bir adım atmaktaki tek seçeneği ikonayı Eugene'e götürmekti. Muriel ikonayı ona verdiğini ve kendini gözyaşlarının seline kaptırdığını düşlerken, en sonunda, ne denli mutsuz ve perişan olduğunu bedeninin sancıyan hücreleriyle duyumsadı.

"Muriel, neyin var senin? Sana bir şeyler söylüyorum ama dinlemiyorsun."

"Baban evde yok mu dedin?"

"Çarşıya gitti. Yakında döner. Bana bak, burada konuşamayız, senin odana çıkalım."

Muriel döndü, merdiveni tırmanmaya başladı. Odasına girip ışığı açtı; kapıyı neredeyse Leo'nun yüzüne kapatıyordu. Oda buz gibi soğuktu. Muriel vaktinin çoğunu Elizabeth'in odasında geçirdiğinden buradaki ocakta çok seyrek ateş yakılırdı. Muriel yatağın üstüne oturdu, ellerini yüzüne kapadı.

"Neyin var, Muriel?"

"Hiçbir şey. Senin konuşmak istediğin neydi?"

"İki şey var. Birincisi iyice köşeye sıkıştığımı sana itiraf etmek zorundayım. Durum şu... Marcus... herhalde anlamışsındır, o yere batası ikonayı geri almak için para istediğim adam Marcus'tu. Ama ikonayı boş ver şimdi. Marcus'a nişanlandığı-

mı söylemiştim. Derken herif senle beni yerde yuvarlanırken görüyor. Neyse, bu, dertlerimin en hafifi. Marcus konusunda vicdanım rahat değildi. İhtiyar budala, onu severim aslında. Ama onun kölesi de olamam ki! Korkunçtu. Hatırlıyorsun, yetmiş beş pound'u ona veririm, demiştim. Sonra bunun yeterli olmadığına karar verdim. İkonayı geri almak için vereceği paranın tümünü ödemeliydim ona. Bu yüzden ben de ne yaptım, biliyor musun? Hani sana anlatığım şu öbür yaşlı kadından iki yüz yirmi beş pound borç aldım. Bu yüzden yakamı gene hepten kaptırdım ona. Buna ne diyorsun şimdi?"

Muriel, Leo'yu tam dinlemiyordu bile. Şimdi Eugene geri gelecek, onu kollarına alacak, onun gene noksansız bir insan gibi düşünüp hissetmesini sağlayacaktı. Ne dediğini pek bilmeden Leo'ya, "Çok da önemli değil" dedi

"Ne? Müthiş önemli, işte, rezalet bir durum. Beni azarlamayacak mısın? Berbat bir insan değil miyim?"

"Hem zaten neden inanayım sana? Öyle çok yalan atıyorsun ki, anlattıkların hiç ilginç değil."

"Muriel, ben sana hiç yalan söylemiyorum artık, yemin ederim."

"Peki, söylemek istediğin öbür şey neydi? Acelem var da."

"Tamam. O kalsın. Sana söylemeden edemedim. Öbür şey de şu ki ben sana âşık oldum."

"Ne dedin?"

"*Sana âşık oldum.*"

"Bağırma!"

Muriel kalkıp pencereye gitti. Köşedeki dolabın yarı açık duran kapısından, içinde uyku hapları bulunan küçük mavi şişeyi gördü. Perdeyi biraz araladı. Camın iç yanında buzdan, zar gibi incecik bir örnek vardı, ardında da karanlık. Muriel ürperdi. Eugene'e, kendini kapıp koyuvererek boşalabileceği bir yere duyduğu gereksinme ve özlemle ağız ağıza doluydu. İnleyerek başını cama dayadı. Soğuk, sert buz zerreleri alnına battı.

Leo, "Pek memnun olmuşa benzemiyorsun" dedi. "Oysa hepsi senin suçun. O kız konusunda bile bile tahrik ettin beni. Sonra da berbat bir fiyasko oldu, moruk Marcus'un öyle çıkıp gelişi falan. Sahi, ne gördün sen o delikten? Benim bakmamı önlemek için elinden geleni yaptın."

"Söyledim ya" dedi Muriel. "Kızcağız çıplaktı. Yok, hayır, tam çıplak da değildi. Sağlık korsesini giymişti."

"Nesini?"

"Sırtında müzmin bir hastalığı var; belini dik tutabilmesi için metal zırh gibi bir şey giymek zorundadır."

"Bunu neden daha önce söylemedin bana?"

"Seni soğutmasından korktum."

"Soğuturdu da, iyi ki ona âşık olmamışım, değil mi? Seni dava etmek durumunda kalabilirdim."

Muriel, "Sahiden de yanılttım seni" dedi. "Affedersin. Kızcağız pek öyle aman aman güzel bile değil."

"Seni hiç anlamıyorum, Muriel. Kızların çoğunluğu erkekleri kendilerine saklamak isterler oysa sen beni başkasına buyur ediyordun. Neyse, artık seninim işte. Söyle bakalım, ne yapacaksın beni?"

Muriel başını kıpırdattı. Alnı donup cama yapışmış gibiydi. Geri çekildi. Buzlu su damlaları gözünün içine akıyordu. Yüzünü eliyle silerek Leo'ya doğru döndü. Çocuk yakasını iyice kaldırıp ellerini ceplerine sokarak paltosunun içine gömülmüştü. Burnu soğuktan kıpkırmızıydı. Palto çıkınının dışında kalan o küçükçe, sarı kafasıyla, deliğinden dışarı başını uzatmış bir hayvanı andırıyordu. Daracık, soluk, kot pantolonlu bacakları, paltonun altında cılız ve ipince duruyordu. Muriel, amma da ufarakmış diye düşündü.

"Sen bana âşık falan değilsin, Leo" dedi. "Unut bunu."

Bir an sessizlik oldu. Muriel ne yapacağını pek bilemeyerek, donan alnını üşüyüp kasılmış eliyle ovuşturdu.

Leo deminkinden daha ağır, daha derin bir sesle, "Beni tam anlamadın galiba" dedi. "Ben ciddiyim."

Muriel, bu aptallık da neyin nesi, diye düşünüyordu. Hiçbir şeyi tam dinleyecek, tam anlayacak durumda değildi. "Üzgünüm, seni sevemem" dedi. "Zaten derdim başımdan aşkın. Sen çok gençsin. Hem ben başkasına âşığım." Doğru muydu bu? Dile getirmek birden bunu doğru kılmış gibiydi.

"Sana inanmıyorum" dedi Leo.

Muriel, "Benim artık gitmem lazım" dedi. "Lütfen unut bütün bunları." Leo'nun önünden geçip kapıya yöneldi.

Leo, "Dur, kızcağızım" dedi. "Hep senin suçun, dedim ya sana. Senin de biraz acı çekmen gerekmez mi?"

"Yolumdan çekil, lütfen!"

"İngilizce anlamıyor musun sen yoksa? Âşık oldum dedim ya sana! Hastalık gibi bir şey bu, anlıyor musun, Muriel? Yüreğim nasıl çarpıyor, duymak ister misin? Sana dokunmadan o kapıdan çıkıp gitmene izin vereceğimi mi sanıyorsun sahiden?"

"Leo, ne olur, çok ivedi bir durum var..."

"Beklesin. Seni seviyorum, Muriel. Sen de benim sevgime katlanacaksın. Ve de beni seveceksin. Müthiş özel bir kız arıyordum. İşte bu sensin." Leo, Muriel'in kolunu kavradı, parmaklarını var gücüyle onun etine geçirdi.

"Bırak, canımı acıtıyorsun."

"Hah, şöyle! Şimdi şuraya oturacaksın, ben de sana nasıl harika, olağandışı bir kız olduğunu söyleyeceğim."

Leo iteleyince Muriel yatağın üzerine çöktü. Leo onun üzerine eğilerek bir kolunu dizlerinin altından geçirdi ve Muriel çorabın üstündeki teninde onun elinin soğukluğunu hissetti. Çırpınmaya başladı ama Leo öbür eliyle omzuna bastırınca kaykılarak duvara dayanmak zorunda kaldı.

"Seni yaramaz, tekmeliyorsun. Seninle ilgili başka bir güzel şey daha söyleyeceğim, Muriel. Bakiresin sen. Bunu biliyorum. Erkekler anlar. Görüyorsun ya... Şimdi beni öp bakalım. Geçen sefer hiç de fena değildin." Leo yüzünü Muriel'in yüzüne yanaştırdı.

Muriel güçsüzlük ve tiksintiden ağlamak istiyordu. Leo'nun kollarının kafesinde hiç kıpırdamadan oturuyordu; yalnızca başını öteye çevirdi. Bedeninin perişanlığı bir çırpınmayla dışarı vurdu. Muriel alçak, berrak bir sesle, "Dokunma bana" dedi. "Ben senin babanı seviyorum."

Muriel odasının kapısından dışarı çıkarken birden, "İkona nerede?" diye düşündü. İkonayı holde, duvar dibindeki masanın üstünde bırakmış olduğu aklına geldi. Adımları yeni bir hevesle yaylanarak aşağı indi. Şimdi dosdoğru kurtarıcısına, Eugene'e koşacak, ona mutluluk verip şükranını kazanacaktı. İkonanın geri gelmesindeki mucize aralarındaki iletişim kapılarını açacaktı. Bu kez gözyaşı dökmek ayrıcalığı kendisinin olacak ve hayat bu gözyaşlarıyla yeniden başlayacaktı. Muriel eğer Eugene'e dokunabilirse, durumu konusunda ona tek bir şey söyleyebilirse, *ötekilerin* zincirinden kendiliğinden kurtulmuş olacaktı.

Holün ortasına gelince Muriel taş kesilmiş gibi durdu. İkona yerinde yoktu. Muriel masaya yaklaştı. Buraya mı bırakmıştı onu? Bundan emindi. Korku can yakıcı bir yalaz gibi içini dağladı. İkona yoktu. Muriel boş yere, umarsızcasına yerlere baktı, sandalyelerin altında arandı. İkona yoktu, gitmişti, gene çalınmıştı. Tümüyle kendi suçuydu bu. İkonayı elinde tutmuşken bir an için olsun bırakmak çılgınlığını nasıl yapabilmişti? Sokak kapısına baktı. Kapı sürgülüydü. Acaba babası aşağıya gelmiş ve ikonayı alıp gene odasına mı götürmüştü?

"Ne arıyorsunuz?" dedi Pattie.

Siyah derili yüzü merdiven altından bakıyordu. Arkasındaki mutfak kapısı açıktı.

Muriel yavaşça onun önünden geçip mutfağa girdi. Donuk sesle, "Şu masanın üstünde bir şey bırakmıştım" dedi.

"Ha, şu resim" dedi Pattie. "Eugene'in ikonası. Evet, demin orada buldum, götürüp kendisine verdim."

"Sen götürüp ona verdin ha?"

"Evet, tabii. Ne yapmamı isterdiniz ki?"

"Ama o *benimdi*! " Muriel'in sesi tiz bir feryat olup çıkmıştı, elleri havayı pençeliyordu. "Ben bulmuştum. Ben verecektim ona. Bulduğun yerde bırakman gerekirdi. Senin üstüne vazife değildi. Ben verecektim ona."

Pattie, "Ne yapalım, veremezsiniz artık" dedi. Muriel'e arkasını döndü, fırının ocağı üstünde dumanları tüten saplı tastaki çorbayı karıştırmaya girişti.

"*Biliyordun* benim olduğunu!"

"Hiç de bilmiyordum" dedi Pattie. "Zaten sizin değil. Oracıkta buldum. Ortalık yerde bırakmayacaktınız. Gene ele geçebilirdi."

"Mahsus yaptın işte! Ben bulmuştum onu, götürüp Eugene'e vermeyi öyle istiyordum ki! Elimden mahsus aldın."

Pattie, "Ay, çocuk gibi konuşmasanıza böyle" dedi. "Kimin götürdüğü önemli mi, ona yeniden kavuştu ya, siz ona bakın." Bir yandan da çorbayı karıştırıyordu. "Çok sevindi" diye ekledi.

Histeri şimdi Muriel'i pençesine almıştı. Ağzından değil de kafasının tümünden çıkıyormuş gibi tiz, sızıltılı bir sesle inildiyordu. "Dinle beni!" diye Pattie'ye bağırdı.

Pattie, "Şu feci sesi keser misiniz!" dedi. "Duyacaklar."

"Dinle beni, pis karı!"

Pattie dönüp ellerini kalçalarına dayayarak, "Çık benim mutfağımdan" dedi.

"Senin mutfağın değil burası. Sen adi bir hizmetçi parçasısın, bunu sakın unutayım deme."

Pattie, "Seni şımarık şey" dedi; sesini yükseltmeye başlamıştı. "Şamarı yemeden çık git buradan!"

Muriel, Pattie'nin üstüne yürüdü, Pattie geriledi.

"Eğer bana elini sürersen, Pattie O'Driscoll, paramparça ederim seni." Muriel çorba tasını sapından tutmuştu.

"Bırak onu, terbiyesiz iğrenç maymun, sen de! Defol mutfağımdan, dedim sana!"

"Annemi sen öldürdün" dedi Muriel. "Annemi sen öldürdün, seni kızışmış cehennem zebanisi!"

Geri geri gitmekte olan Pattie duraladı ve dişlerini gösterdi. Dişlerinin iki sırası da bembeyaz parladı. "Babanın benimle evlenmesini önledin!" diye haykırdı Pattie. "Mahvettin beni, bütün hayatımı mahvettin. Sana diş biliyorum bu yüzden, her zaman diş bileyeceğim."

Muriel ağır tası havada salladı. Sıcak çorbanın boz bir fıskiye gibi havada fışkırdığını gören Pattie bir çığlık kopardı. Çorbanın çoğu yere döküldü ama bir kısmı da Pattie'nin çoraplarıyla önlüğüne sıçradı. Pattie hâlâ çığlık çığlığa bağırıyordu. Muriel boş tası karşıya doğru fırlattı.

Carel içeri girmişti, Eugene de peşinden. Pattie'nin çığlıkları hıçkırığa dönüştü. Carel karşısındaki sahneyi şöyle bir süzdü ve kavradı. Muriel'e dönerek, "Bu evden ne kadar çabuk gidersen o kadar iyi olur" dedi. "Hemen yap bunu." Pattie'ye de, "Sesini kes, Pattie" dedi. "Miss Muriel bizden yakında ayrılıyor. Kalan zamanda ona iyi davranmalıyız. Ağlama, ağlama, Pattikinsim benim, sana bir şey olmadı, değil mi?" Carel kolunu hıçkırıp duran Pattie'nin omzuna doladı.

Muriel, Eugene'in önünden sıyrılıp geçerek mutfaktan çıktı.

19

Marcus Fisher vecde yaklaşan bir ruhsal durum içindeydi. Norah Shadox-Brown'ın oturma odasında, gürül gürül yanan ateşin karşısına kurulmuştu. Örtülü perdeler çelik grisi öğlen sonrasını dışarıda bırakıyordu. Lambanın yumuşak ışığı altında uzanan İrlanda keteninden sofra örtüsünün üstüne Madeira pastasının altın renkli kırıntıları saçılmış duruyordu. Marcus boşalan çay fincanını beyaz kahvaltı tabağındaki reçel kalıntılarının arasına bıraktı oysa Norah ondan çok zaman böyle yapmamasını dilerdi. Marcus, "Ama önemli olan onun *ciddiliğidir*, tutkusudur" dedi.

Norah öne doğru eğilerek Marcus'un fincanını aldı, fincan tabağına koydu. "Anlattığın şeylerin hiçbiri onun ciddi oldu-

ğuna beni ikna etmiyor" dedi. "Carel ya resmen delirmiş ya da seninle eğleniyor."

"Ah, hiç anlamıyorsun!" Marcus hapşırdı.

"Al işte, nezle oluyorsun diye söylemiştim sana."

"Nezle olduğum falan yok."

Marcus, Carel'le yaptığı görüşmeyi –o bunu mistik bir deneyim gözüyle görmek eğilimindeydi– Norah'ya anlatmaya çalıştı. Carel'in ileri sürdüğü savları açıklarken bu sahneyi iki kardeş arasında geçen, kendisinin de üstüne düşen rolü hakkıyla oynamış olduğu, ciddi, aklı başında bir tartışma olarak sunmuştu. Bu da tam anlamıyla yanıltıcı sayılmazdı çünkü Carel konuştuğu sırada –ya da hiç değilse sonradan– Marcus *zihninden* birçok yanıtlar geçirmişti. Norah'ya anlatmadığı şeyse Carel'in ona vurduğu tokattı. O tokat çok mahrem bir şeydi. Norah bunu dünyada anlayamaz, Carel'in dengesizliğinin yeni bir kanıtı olarak basit bir yoruma sapardı. Oysa bu, aslında, göz açıp aydınlatmayı amaçlayan bir hususta. Hatta Marcus şimdi düşündükçe o tokadın bundan da öte bir şey olduğuna inanıyordu. Bir sevgi belirtisiydi bu tokat. Ağabeyi bu yoldan onu var kılmıştı, onun var olmasını istemişti, bir an için, birbirleri için, yoğun bir biçimde. Böyle bir varoluşun adı da sevgiydi.

İtiraf etmek gerekir ki şimdi Marcus ancak "Carel'e âşık olmak!" diye tanımlanabilecek olan duygular içindeydi. Başlangıçta Carel'in ürkünç açıklamalarıyla yıkılır gibi olduğu için ve o tokadın şoku yüzünden bunun ayırdına varamamıştı. Ne var ki akşam saatinin o yoğun soğuğunda Carel'in evinden uzaklaşırken bedensel benliğinin tümden değişime uğramış olduğunu algılamıştı. Çevresine sıcaklık ve aydınlık saçıyormuşçasına, bir ışıkla dolu olduğunu duyumsamıştı. İnsanın tepesinden köpürüp taşarak gözleri irileştiren, dudakları budala bir gülümseyişle aralayan türden bir mutluluk içindeydi. Bu öylesine istençdışı bir durumdu ki, başlangıçta Marcus hiç akıl erdirememişti. Sonra bunu, Carel'in ona vurmasıyla

ortaya çıkan bir durum olarak yorumlamıştı. O zaman gözlerinin önünde Carel'in yüceltilmiş bir imgesi belirmiş ve bu imge o zamandan beri bütün varlığını sarmıştı.

Earls Court'taki dairesine döndüğü zaman bütün kaygılarının ortadan kalkmış olduğunu algıladı. Bir bozukluk arayan elektrikçi ustası falanmış gibi odanın her yanını dolaşıp yokladı. Oda değişmişti: Örümcek tutmuş çirkin ve tehlikeli birtakım yayıntılar kaldırılmıştı sanki. Işıkları loşlaştıran, köşede oturup ona gözdağı veren bir şey kalkıp gitmişti. Marcus odayı yeni benliğinin nuruyla doldurdu; Marcus'la odası Londra'nın üstünde neşeli bir balon gibi uçuyorlardı şimdi. Marcus odanın ortasında durmuş ve yüksek sesle gülmüştü.

Carel'le yapılacak dobra bir konuşmanın bütün karabasanlarını dağıtacağına inanmakta haklıymış demek. Elizabeth konusundaki kaygıları bile dinmişti. Zavallı, masum, Elizabeth'cik, Marcus'un onu hayalinde nasıl ürkütücü bir küçük tanrıçaya dönüştürdüğünü bilse amma üzülür, amma gülerdi! Kızın imgesini böyle abartan şey Marcus'un kendi zihnindeki bir sakatlık olmuş ve bu sakatlık işte şimdi uçup gitmişti. Marcus eskiden tanıdığı çocuğu ve yakında göreceği hasta kızı mantıklı bir sevgi ve acımayla düşünebiliyordu artık. Birtakım rastlantılardan bir fesat komplosu türetmişti. Her kapıya dayandığı anda Elizabeth'in onu kabul etmeye ne zoru vardı, onun mesajlarına ne diye hemen anında karşılık versindi? Hasta olduğu doğruydu. Marcus'a daha düşünceli olmak düşmez miydi? Dünyadan elini eteğini çekmiş gizemli derviş tutumlarıyla Carel'in işleri kolaylaştırdığı söylenemezdi elbet. Carel'in zor adam olduğu bir gerçekti ne var ki, Carel hep zor olagelmişti. Marcus yatıp uyudu ve iyilik dolu, büyük gönüllü bir kişiyle ilgili, mutlu rüyalar gördü. Bu kişi yarı Carel'e, yarı da Marcus'un gençliğinde herkesten çok sevdiği küçük kardeşi Julian'a benziyordu.

Bu yeni aydınlanmanın, Marcus'un Leo'yla olan ilişkilerine bile yararlı etkisi olmuştu. Zihninin ayrı bir bölmesinde Leo'ya

ilişkin açık seçik kaygılar belirmişti. Leo konusunda biraz duygusal davranması Marcus'u şaşırtmadığı gibi, tasalandırmıyordu da. Oldum olası kimi öğrencilerine karşı ufak tutkular duyumsamış ama bunları kapalı, mühürlü tutmakta hiç zorluk çekmemişti. Burada onu kaygılandıran şey Leo'nun onun zaafını bilmesi ve bildiğini açığa vurmasıydı. Leo'nun onu sömürmeye niyetli olduğunu hem de bunu hiç sevgisiz, alaycılıkla yaptığını bilmek de Marcus'u kırıyordu. Hele son görüşmelerinden sonra Marcus, Leo'nun kendisini hangi gözle gördüğünü düşündükçe tedirgin olmaya başlamıştı. Bir yerde biraz sömürülmeye hazırdı, doğrusu, bir yerde hoşlanırdı bundan. Öğrencilerinin sömürüsüne makul ölçüde açık olmak her öğretmenin görevidir. Ne var ki, Marcus, Leo'yla olan durumda vakarına özellikle gölge düştüğünü hissediyordu oysa vakarı onun için çok değerliydi. Bu çocuğa karşı duyduğu yakınlığın, şu son serüvenden sonra daha büyümüş olan boyutu da rahatsız ediyordu onu. Marcus, Leo'yla kendi arasında kurulmasını pek de olası görmediği bir dostluğun eksikliğini duymaya başlamıştı.

Neyse, Carel'le yaptığı o önemli görüşmenin ertesi günü Leo'yla arasında çok sevindirici bir konuşma geçmişti. Leo onu Earls Court'ta telefonla aramış, sonra da görmeye gelmişti. İkonanın bedeli olan üç yüz pound'u nakit olarak getirip masanın üstüne koyarak Marcus'u şaşırtmıştı. Marcus onu, parayı nereden bulduğu konusunda sıkıca sorguladığı zaman da çocuk daha önce yalan söylediğini itiraf etmişti. Nişanlı olduğu kızın babasının ondan yetmiş beş pound istemesi bütünüyle uydurmaymış. İşin doğrusu şuydu ki, Leo çok pahalı bir motosiklet alıp bedelinin bir kısmını ödemiş, geri kalanını ödeyebilmek için de çaresizliğinden, ikonayı satmak zorunda kalmış. Marcus'a bunu söylememiş çünkü onun, motosikleti sat, diye dayatacağından korkuyormuş. Marcus gülmemeye çalışarak, "Gerçekten de dayatırdım" demişti. Leo sonunda vicdanının suçlamasına dayanamayarak motoru iyi bir fiyata satmış, bu

parayı doğru White City'ye gidip yarışlara katılmış, şansı da yaver gitmiş. İşte bu sayede şimdi Marcus'a olan üç yüz pound'luk borcunu, sevinçle ödeyebiliyormuş... Leo aynı zamanda babasının candan ve derin teşekkürlerini de getirmiş ve pek tatlı bir dille Marcus'a iletmişti.

Leo'nun ona yalan söylemek konusundaki saf çabalarının boşa çıkması ve bu itirafın aralarında yarattığı açıklık karşısında duyduğu kıvancı Marcus gizlemişti. Leo'ya doğruculuğun önemi konusunda çatık kaşla diskur geçmiş, birkaç kelimeyle de kumar oynamanın tehlikelerine değinmişti. Leo'nun geleceğini genel olarak ele almış, onun o teknik kolejden vazgeçerek Marcus'la birlikte önceden kurduğu plana, üniversitede Fransız ve Rus edebiyatı çalışmaya dönmesini önermişti. Leo böyle bir karar alacak olursa, dürüstçe ödediği üç yüz pound'un bir eğitim fonu olarak ayrılabileceğini ve okul değişiminde ortaya çıkabilecek mali güçlüklerin çözümünde kullanılabileceğini belirtmişti. İyice uslanmışa benzeyen Leo, onu ciddilik ve minnetle dinlemiş, bu öneriyi enine boyuna düşüneceğini söylemişti. Sıcak bir tokalaşmayla ayrılmışlardı ve Marcus, Leo'nun kendisine yakınlık duymadığını düşünmekle yanıldığı sonucuna varmıştı. Çocuk ona derin bir sevgiyle bağlıymış demek. Leo artık olgunlaştığına göre dost olmamaları için hiçbir neden kalmamıştı.

Norah, "Hayatından pek hoşnut bir halin var" dedi. "Daha çay alır mıydın?"

"Yok, sağ ol."

"Carel'in tiradına senin getirdiğin karman çorman yorumdan çıkarabildiğim kadarıyla, Carel yalnızca Tanrı'nın varlığını yadsıyıp insan yaşamını anlamsız bulmakla kalmamış; aslında elbet bir yanılsama olan ahlak düzeninin, manevi değerlerin tingildek egemenliğinin de artık sona erdiğini buyurmuş. Ağabeyine göre insan soyu bundan böyle, kendisinin pitoresk bir dille, 'melek' diye tanımladığı sorumsuz psikolojik güçlerin insafına kalıyor. Bence olumsuz ve iç kapayıcı olan bu

yorum da seni yedinci kat cennete uçurmuşa benziyor. Bilmem ki neden?"

Marcus başını sarstı. "Anlamıyorsun" dedi. "Bunun nedeni bir yerde Carel'in dediklerinin gerçek oluşudur, gerçek de her zaman insana coşku verir, korkunç olduğu zaman bile. Kant bunu anlamıştı. Bir yerde de şöyle: Carel'in dediklerinde bir tür umut var, zor bir umut. Bunu, hemen yadsımasına karşın Carel'in kendisi de gördü."

"Gerçeğin her zaman coşku verici olması bana romantik bir zırva gibi geliyor, senin bunu Kant'a mal etmene de şaşıyorum doğrusu. Yarın bana umutsuz kanser olduğumu söyleseler hiç de coşkuya kapılmam. Neymiş şu senin değindiğin umut?"

"İşte, sanırım o iki düşünce aslında tekdir. Durum berbat ama gene de, hatta belki de bu yüzden... demek istediğim insan ruhu buna cevap verebilir."

"Bazen verebilir, bazen de veremez. Sigara?"

"Sağ ol. Tabii, Carel bundan önceki bütün felsefe akımlarının gülünç iyimserliği konusunda haklı; Tanrı kavramını yadsıyormuş gibi yapan kimselerin aslında hiç de içtenlikli olmadıkları konusunda da haklı. İyilik kavramının bir yönden Tek olduğuna inanmaksızın yaşamasını öğrenmek zorundayız. Zor olan işte budur."

Norah, "Valla, sen felsefe okumuşsun, ben okumadım" dedi. "Ama iyinin Tek olduğunu doğrulamakta ya da yadsımakta bir anlam göremiyorum. Hangisi olursa olsun ben faturalarımı ödemek zorundayım. Filozoflarla teologlar ne derlerse desinler, gündelik ahlak kuralları hâlâ geçerlidir, her zaman da geçerli olacaktır."

"Bilmem ki" dedi Marcus. "Bilmem ki." Sonra, "Senin gözünde sağduyu imanın yerini tutuyor" diye ekledi. "Bir bakıma kıskanıyorum seni."

"Hiç de kıskanmıyorsun. Kendini benden üstün görüyorsun yalnızca. Neyse, ben Tek değilim, Çok'um, Tanrı'ya şükür."

"Çoklar da eninde sonunda bir avuç büyük Tek'in sırtından geçinirler."

"Eninde sonunda o bir avuç büyük Tek'in kimler olduğuna da Çok'lar karar verir. Carel gibi birisi cesaretini yitirdi diye tasaya düşecek değilim. Bence Carel birkaç elektrik şokuna gereksinmesi olan zavallı bir çatlak ama dâhi de olsa ben aynı şeyi söylerdim."

Carel deli miydi? Marcus bunu kendi kendine gene sordu. Carel teknik açıdan deli olsa bile gerçeği bilebilirdi. O ne tutkuydu öyle! Ağabeyinin enginlerinde gemisiyle fırtınaya yakalandığı o ruhsal okyanusu kendinin daha önce uzaktan bile görememiş olduğunu Marcus şimdi algılıyordu. Norah'nın sağduyu dünyasına beslediği sağlam güveni paylaşabilmeyi isterdi. Daha doğrusu, hayır, Norah haklıydı, Marcus bunu istemiyordu.

Norah, "Carel'le yaptığın bu konuşma senin kitabı mahvetti mi yoksa?" diye sordu.

"Evet."

Carel'le konuştuğundan beri, daha doğrusu Carel'in varlığını tam olarak algıladıktan sonra Marcus kitabının işe yaramayacağını anlamıştı. Yazdıkları, Carel'in dediği gibi, sade suya teolojiydi. Marcus başka bir kitap yazacaktı doğallıkla, gerçek tutku yansıtan, daha iyi, daha doğru bir kitap. Ama bu yazdığı işe yaramazdı. Ontolojik kanıt konusundaki kendi yorumunun uygulanabilir yönü yoktu.

"Melekler araya giriyor" dedi Marcus.

Norah, "Yakında sen de ağabeyin kadar zırdeli olup çıkacaksın" dedi.

Marcus, Norah'nın bir gün, can çekişen bir mitolojinin insanları çıldırttığı konusunda söylediklerini anımsıyordu. Ama insan bu yolda yeterince ilerlerse mutlaka bir yerlere çıkardı. Yoksa bu "mutlaka" eski aldanmaların, boş hayallerin kaçınılmaz yinelenişinden mi ibaretti? Tanrı'nın ortadan kaldırılması en sonunda gerçek iyiliği, Carel'in ifade ettiği gibi, hiçbir işe yaramayan iyiliği olası kılmıyor muydu? Yoksa Carel'in hakkı vardı da bu bizim adını bile koyamayacağımız kadar uzağımız-

da olan, asla ulaşamayacağımız bir ideal miydi? Carel'e verilecek hiçbir yanıt yok muydu? Hem iyi hem gerçek olan hiçbir şey yok muydu?"

"Carel konusunda ne yapmayı düşünüyorsun, peki?" diye Norah son günlerde birçok kez dile getirmiş olduğu soruyu sordu.

Marcus derin bir soluk aldı. "Onu kurtaracağım" dedi.

"Onu kurtarmak mı? Nasıl, kuzum?"

"Sevgi yoluyla" dedi Marcus. Yanıtın, çarenin bu olduğunu şimdi açıkça görebiliyordu. Yazacağı büyük kitap iyilik üstüne olmayacaktı, sevgi üstüne olacaktı. Sevginin söz konusu olduğu yerde ontolojik kanıt geçerli olacaktı. Çünkü sevgi gerçekten insansal olan bir etkinlikti. Marcus ağabeyini severek kurtaracaktı. Carel'in sevginin gerçekliğini kabul etmesini sağlayacaktı. Norah'ya dönerek, "Sevgi de Tek midir, acaba?" diye sordu.

Norah, "Marcus, bence sen sahiden aklını oynatıyorsun" dedi. "Bak, işte gene, gördün mü, çay masasının üstüne doğru hapşırıp duruyorsun."

20

Eugene Peshkov uyandı, elektrik fenerini yaktı ve saate baktı. Daha kalkması gerekmiyordu. Öbür yanına döndü, gri renkli, gölgeli bir zaman ve uzam boşluğundan aşağı yavaş yavaş düşmeye başladı. Güneş, diz boyu otlarla kaplı, kocaman bir çayırın üstüne parıl parıl vurmuş... İncecik saplı olan otların çiçekleri kırmızımsı renkte, ılık bir rüzgârın kımıldattığı yeşil ot yüzeyinin üzerine gülpembesi bir ışık serpiyorlar. Otluğun orta yerinde bir kayın ağacı duruyor; uçuk yeşil yapraklarının saydam sağanağı arasında o narin gövdesi zarif bir büklümle yükseliyor. Küçük beyaz bir köpek havlayıp durmakta.

Çizgili elbise giymiş bir hanım altın renkli bir buğunun arasından ışığa çıkıyor. Elbisesinde ince çizgiler yeşilli beyazlı, eteği ise, verandanın tozlarını süpüren çepeçevre bir siyah çizgide son buluyor. "Dikori, dikori dık, fare saate çık!" Eugene gülerek hanımın eteğini kaldırmaya yelteniyor. Saate çıkan küçük faredir o şimdi. Eteğin ucunu biraz kaldırıyor. Altta gri ipekliden, ağır saçaklı bir iç etek var. Eugene saçağı kaldırıyor. Bunun altında da krem rengi dantelden bir başka iç etek var. Eugene bunu kaldırmak için elini uzatıyor. Bir başka etek daha var, süt gibi beyaz, bunun altında da bir tane daha. Eugene şimdi ufak, tiz çığlıklar koparark etekleri itip deşiyor. Hiç sonu yokmuşa benzeyen giysiler arasında yarı boğulmuş gibidir. Buram buram eski parfüm kokan bir incecik giysiler ormanında kendine yol açmaya çalışıyor. Giysiler onu sımsıkı sarıyor, kollarına, bacaklarına dolanıyor. Boğacaklar onu. Soluk alamıyor. Dudaklarından bir hırıltı kopuyor ve annesinin Prag'daki bir odada ağladığını görüyor. Bürümcük kumaşlı gri elbisesinin uzun eteği odayı gri ektoplazm dalgalarıyla doldurmuş. Küçük beyaz köpek havlıyor, havlıyor.

Eugene uyanınca yüzünü yastığına gömmüş olduğunu gördü. Rüyasını kuyruğundan tutmaya çalıştı. O güneşli çayırı ve Petersburg yakınlarındaki sayfiye evlerinin verandasını şöyle bir çala yakaladı sonra yitirdi. Daha bir saniye önce anımsadığını bildiği halde bu bile belleğinden kaydı. Rüyasının İngiliz mürebbiyesi Miss Alison'la ilgili olduğunu biliyordu da rüyada geçenlerin hiçbirini anımsayamıyordu. Miss Alison çocukluğunun ayrılmaz bir parçası olmuştu; çok yavaş hareket eden ve hızlı bir şeyler olunca –bir köpeğin atlaması, bir çocuğun zıplaması gibi– küçük çığlıklar koparan, dimdik bir kişi. Eugene konuşmaya başlar başlamaz Miss Alison'la İngilizce konuşmuştu. Miss Alison ona, parmağıyla tempo tutarak ufak, tiz bir sesle söyleyerek İngiliz çocuk tekerlemeleri öğretmişti. Bir gün Eugene onu bir odada boğulurcasına hıçkırır bulmuş ve böylece önünde yepyeni, korku ve muamma dünyaları açılmıştı. Eu-

gene büyüklerin ağladıklarını hiç bilmezdi, hele böylesine ağlamak. Kendisi de dehşet içinde, sesli sesli ağlamaya başlamıştı. Büyükler böyle ağlayabiliyorsa dünyada güvenlik yok demekti. Bu gözyaşlarının nedencesini merak etmek çok sonralara değin aklına gelmemişti. Kadının yalnızlık ve sıla özlemi çekmesinden ibaret olsa gerekti: Onun pek ayırdında bile olmayan, yabancı ve gürbüz bir dünyada yitip gitmiş ufak tefek bir İngiliz hanımefendisi. Biraz Fransızca biliyordu. Hiç Rusça öğrenmemişti. Kaçarlarken Riga'ya kadar onlarla birlikte gelmiş, sonra gemiye binip İngiltere'ye gitmişti. Hâlâ yaşıyor olabilir miydi? Eugene onun yaşını hiçbir zaman bilmemişti. Yirmi yaşında da olabilirdi, otuz, kırk yaşında da. Şimdiye değin ölmüş olması da daha akla yakındı.

Eugene kalkıp ışığı yaktı. Gene geç kalmıştı. Kış sabahlarında uyanmak öyle zordu ki! Çarçabuk giyindi. Giyindiği sırada gözü masanın üstünde duran resimli Rus kutusuna takıldı. Gördüğü rüyanın bu kutuyla bir ilişkisi vardı, onu ağlatmış olan, hâlâ anımsayamadığı çok acıklı bir şey. Eugene zihnini boşaltıp açık tutmaya çalışarak gözlerini dikip kutuya baktıysa da belleğinde hiçbir anı canlanmıyordu. Bakışlarını ikonaya çevirip gülümsedi. Küçük, oval bir resim gibi apaçık bir imgeyle ikonayı annesinin Petersburg'daki odasında görebiliyordu. O zamanlar ikonanın yaldız dörtgenlerle süslenmiş, siyah boyalı tahtadan ağır bir çerçevesi vardı, çerçevenin altında da lamba koymak için bir uzantı. Ne var ki Eugene'in annesi, dindarlığını sanat yapıtlarına, hele kendi ailesinin malı olanlara karşı duyduğu özenle dengelemiş olduğu için, isten zarar görür diye kaygısından, ikonanın önünde lamba yakılmasına asla izin vermezdi. Ağır, enli siyah çerçevesiyle ikonanın imgesinin yanı sıra, şimdi annesinin silik hayali de belirmişti, yumuşacık, kumru grisi, bol, uçuk sarı saçları yüksek bir taç gibi tepeye toplanmış, belirsiz çizgilerle dökülen ve ayakları dibinde gölgeli bir göl oluşturan gri bir elbise... yoksa sabahlık mıydı?

İkonanın geri gelmesi, getirenin de Pattie olması bir mucizeydi. Eugene'e öyle geliyordu ki sonucun nasıl olacağına, bir yolunu bulup ikonanın kendisi karar vermişti. Mucizeli bir yolculuğa çıkmış ve işte dönüp ona gelmişti. Nasıl dönüp geldiğine ilişkin ne kendisinin ne de Pattie'nin en ufak bir fikri yoktu. Pattie ikonayı holdeki bir masanın üstünde bulmuş, hemen koşup ona vermişti. Eugene bundan ötesini de bilmek istemiyordu aslında. Mutlu bir alametti bu.

Pattie'nin elinde ikonayla çıkıp gelişi, bu anlamlı olay, Eugene'in şans halkasını tamamlamıştı. Pattie onu mutluluğa inandırmıştı. Bu inancın ne denli yeni ve tehlikeli olduğunun Eugene ayırdındaydı. Ne var ki mutluluk denen Tanrısal bağışın bu bağışa inananlara verildiğinin de bilincindeydi. Ömrünün büyük bölümünde kendisi bunu umursamamıştı. Bunu, kendisine açık olan olasılıklardan biri olarak düşünmemişti. Yaşamının mutluluk payını altı yaşından önce tüketmiş gibi gelmişti ona. Oysa şimdi mutlu bir gelecek istiyordu. Bunu Pattie'nin de istediğini görüyor, bu isteği onun da ilk kez duyduğunu kestirebiliyordu. Bir başkasının mutluluğu istemesinin nedencesi olmak ağır bir sorumluluktur. Eugene de kendi sorumluluğunu ciddiye almakla birlikte giderek büyüyen bir iç hafifliğiyle taşıyordu. Pattie'yle evleneceklerine inanmaya başlamıştı.

Gerçi Pattie açıkça bir şey söylemiş ya da yapmış değildi. Kafası karışık gibiydi. Eugene'den onu sıkmayıp beklemesini istemişti. "Evet diyemem" demişti ya, o hafiften kızılımsı koygun gözleri, evet, evet, evet, demiş ve Pattie sözlerinin verebileceği herhangi bir kırgınlığı gidermek istercesine ona dokunmaktan kendini alamamıştı. Eugene onun gözleriyle ellerine inanıyordu. Aşkın istençdışı kimyası kendisiyle Pattie'ye el koymuştu. Kesin bir şey konuşulmamakla birlikte derinden duyumsuyordu. Onun kendisine giderek daha çok bel bağladığını, bir ağırlığın yavaş yavaş çökmesi gibi hissediyordu. Pattie her geçen gün benliğinin daha büyük bir parçasını, ilgilenip özen göstersin diye ona teslim etmekteydi.

Kimi zaman Eugene, Pattie'nin bir şeyler tasarlayıp kaygılandığını seziyor, bu konuda kendisine açılabilmesini kolaylaştırmaya çalışıyordu ama Pattie her seferinde suskunlaşıyordu. Eugene zihninden, onunla ilgili olasılıkları geçirmeye başlamıştı. Pattie hiç tarihçesi olmadığını söylemişti ama doğru olabilir miydi bu? Eugene en kötü olasılığı gözünde canlandırmaya çalışarak onun çok küçük yaşta gayri meşru bir çocuk doğurmuş olabileceğini düşünüyordu. Ya da belki renginin Eugene'e tiksindirici gelebileceği kuşkusundan bir türlü kurtulamıyordu. Aradaki engel ne olursa olsun Eugene bunu bilmek ve sevginin gücüyle yıkmak için can atıyordu. Bir yandan da Pattie'deki bu küçük yılgınlık onu Eugene'in gözünde daha çekici kılıyordu. Onun bu çekingenliği, bu güvensizliği Eugene için çok değerliydi. Söz konusu olan yalnızca onun masumluğuna inanması değildi, gözleriyle *görüyordu* bu masumluğu. Masum, keşfedilmemiş Amerika'ydı Pattie, o tertemiz karanlık kıta.

Eugene beklemeye güler yüzle katlandığı için Pattie'ye sessiz sedasız, hiç değişmeyen sevgi dolu bir yakınlıkla davranmakta güçlük çekmiyordu. Aşk sayesinde bir sanatçı olup çıkmıştı. Küçük armağanlar alıyor, sevindirici sürprizler hazırlıyordu. Kendinin başka birine mutluluk verebileceğini düşünmeyeli yıllar oluyordu. Çok uzun zamandan beri bencilce yaşamış ve bu donuk basitliği bir erdem sayarak kendi kendini pohpohlamıştı. Leo haklıydı, Eugene'in İngiliz toplumunda kendine yer açmak için savaşım vermiş olması gerekirdi. Zayıf davranarak kendini anlamsız bir yalnızlığın içine itmiş ve bunun adına dünyadan ayağını çekmek demişti. Ama uğraşırsa artık en sonunda, o da gündelik şeyler yapabilirdi, Pattie'yle birlikte.

Eugene'in mutluluğu Pattie'nin üstüne de taşıyordu. Pattie kimi zaman bunu gönülsüzce iter gibi yapmakla birlikte etkisinden kaçmasının yolu yoktu. Şimdilerde çok zaman şarkı söyler olmuştu. Eugene'le birlikteyken de rahattı. Eugene çok

zaman içinden gelen şamatacı kıvancı hâlâ bastırıyor ve kendini tutmayı sürdürebile-ceğini umuyordu. Pattie'yi şöyle hoyratça kavrayıp bir şamar atarak dizine oturtabilmeyi isterdi. Oysa şimdilik bedensel yakınlıkları bir çocuk sevecenliğinden öteye geçmiyordu. Eugene, Pattie'yi ciddi olarak öpmek ya da bir sevinç coşkusuyla sımsıkı kucaklayıp göğsünde sıkmak iznini kendine çok seyrek olarak veriyordu.

Bir derviş gibi yaşadığı yılların ona vermiş olduğu bir şey varsa o da içinden gelen birtakım sevecen duyguların niteliğiydi. Eugene bunlara, "temiz" tanımını yakıştırmaktan çekiniyordu. "Yeni" demek daha yerinde olurdu. Eugene ilk aşkını yaşayan bir delikanlıya benzetiyordu kendini. Zavallı Tanya'ya hiçbir zaman gerçekten âşık olmamıştı ki! O yalnızca çocukluğunda duyduğu sevgileri bilmiş ve şimdiye değin de kendini, başka herhangi bir sevgi duyabilmek yeteneğinden yoksun sanmıştı.

"Dün gece rüyamda İngiliz mürebbiyemi gördüm. Miss Alison'du adı."

"Çok sever miydin onu?"

"Evet. Herkesi severdim ben. Çocuklar hep böyledir."

"Kimi çocuklar."

"Pattie, dün gece sen rüyanda ne gördün?"

"Ben hiç rüya görmem ki. Senin rüyanda neler oldu?"

"Anımsamıyorum. Yazlık evimizdeydim galiba."

"Adı neydi bu evin? Söylemiştin ama..."

"Byelaya Dolina, Beyaz Vadi, demektir. Ev adını kayın ağaçlarından almıştı. Kayın ağaçlarının gövdeleri beyazdır da."

"Kayın ağaçlarının gövdelerinin beyaz olduğunu ben de bilirim sersem! İngiltere'de de var o ağaçlardan."

"Öyle mi? Evet, vardır elbet. Ama İngiltere'de gördüğümü hiç hatırlamıyorum da. Aa, Pattie, gitmiyorsun, değil mi?"

"Gitmem gerek. Çarşıya çıkma saatimi geçirdim bile."

"Fare şekerlemeni aldın mı?"

"Cebime girdi bile. Yeni çizmelerimi giyeyim mi?"

"Aa, tabii. Seni Rus'a benzetiyor o çizmeler."

"Biraz ayağıma dar. Ya yolda sıkmaya başlarsa?"

"Kuruntucuya da bak. Hadi bakalım, cesur çocuk ol da yeni çizmelerini giy."

"Çok kalmam."

"Karşıdan karşıya geçerken dikkat et. Bana da cici bir şey al."

"Gel benle de yardım et, çizmelerimi giyeyim."

Pattie ile Eugene mutfağa geçtiler. Pattie bugün her zamankinden daha mutlu gibiydi, bol bol gülmüşlerdi.

"Dur, ben giydireyim çizmelerini. Sen şuraya otur."

Eugene diz çöktü, Pattie'nin ayağındaki yıprak ekose terlikleri çıkardı. Pattie'nin o sıcacık, tombul ayağını bir an elinde tuttu. İri bir kuşu tutmak gibi bir şeydi bu. Eugene çizmeyi Pattie'nin ayağına götürdü, Pattie başparmağını bükerek ayağını çizmenin içine soktu. Uzun konuşmalardan sonra Eugene'in üstelemesiyle alınmış olan çizmeler siyah deriden, yün astarlı ve hemen hemen diz boyundaydı. Pattie'nin bundan önce hiç böyle çizmesi olmamıştı.

"Dar bunlar, söylemiştim sana."

"Ayakkabılarının hep bol olmasından yakınırsın bir de."

"Başlangıçta bol olmuyorlar ki, önce dar geliyorlar, sonra bolalıyorlar."

"Hadisene, it ayağını!"

"Sokamıyorum."

"Çizme giymesini bilmiyorsun da ondan. Mesele köşeyi geçebilmekte. İt, hadi!"

Pattie'nin ayağı çizmenin ayak bölümüne girmişti; Eugene onun topuğunun sıkıca yerine oturduğunu hissetti. "Güzel. Şimdi de öteki."

Epey ittirip çekiştirmelerden sonra Pattie öbür çizmeyi de giydi.

"Şimdi sıra kürk mantonda. İşte, sahici bir Rus oldun!"

Tavşana benzeyen kürkünü giyip başına eşarbını da bağlayınca Pattie tostoparlak olmuştu, karlı sabahlarda Nevski Caddesi'nde rastlanabilecek o sevgili bohçalara tıpatıp benziyordu. Eugene ona bakıp güldü, sonra katıksız bir mutlulukla kavrayıp döndürdü onu. Geride, mutfak kapısının eşiğinde Muriel Fisher'ı gördü; genç kız onlara yüzünde hain bir ifadeyle bakıyordu.

Eugene, Pattie'yi bıraktı ve ellerini hemen çekti. Pattie de dönünce Muriel'i gördü. Bir duraksadı, sonra gözünü pekiştirerek kapıya yürüdü. Muriel yana çekildi. Eugene ağzının içinden, "Günaydın" diye mırıldanarak Pattie'nin peşi sıra hole çıktı. Pattie gidip sokak kapısını açtı. Buz gibi soğuk bir hava dalgası içeri girerek elleri, yüzleri ısırdı. Sis bugün çok daha hafifti, gene de dışarıda yoğun, koyu boz bir aydınlıktan başka pek bir şey görünmüyordu.

"Uff, Pattie, çok soğuk. Kapıyı açık tutmasan iyi olacak."

"Bir dakika dışarı gel" dedi Pattie.

Eugene, paltosuz, soğuktan titreyerek eşiğe çıktı. Pattie kapıyı onun arkasından yarı kapadı. Ani soğuk yüzlerini ısırıp kızartmıştı; o zehir gibi ışıkta gözlerini kısıp bakıştılar. Demin yan yana açmış iki çiçek olan yüzleri şimdi kavrulup kapanmıştı.

"Ne var, Pattie, ben donuyorum."

"Şey demek istiyordum... Of, neyse, önemi yok."

"Döndüğünde söylersin."

"Döneceğim, değil mi?"

"Ne demek bu yani? Elbette döneceksin."

"Sen de burada olacaksın, değil mi?"

"Elbette burada olacağım."

"Hiç gitmeyeceksin, değil mi Eugene, her zaman burada olacaksın?"

"Her zaman! Dikkatli yürü emi Pattie, yeni çizmelerinle kayıp düşme sakın!"

Pattie kaldırımdaki demir grisi donmuş kar pütürlerine dikkatle basarak sabahın soğuk loşluğuna dalıp gözden yitti. Eugene görece sıcak olan hole döndü. Keşke onunla gitmiş olsaydı. Yapacak iki, üç işi sonraya kalabilirdi. Gene de onun sözlerine sevinmişti. Pattie bundan önce ona hiç, "her zaman" dememişti.

Eugene gülümseyerek mutfaktan geçti, kendi odasının kapısını açtı. Masanın yanında oturmakta olan Muriel Fisher ayağa kalktı. Eugene adımları ağırlaşarak odaya girdi.

"Miss Muriel..."

Muriel, "Özür dilerim" dedi çok alçak bir sesle. "Sizinle bir dakika konuşabilir miyim?"

Eugene onun yüzüne bakakalmıştı. İlkin onun suratını buruşturduğunu sanmıştı. Kızın yüzü çengellerden asılmışçasına gergin ve buruş buruştu. Eugene onda her zaman itici, tiksindirici bir hava bulmuştu. Şimdi de kız azap çeken bir ifrite benziyordu; Eugene onun yanından kaçmak istedi.

Hiçbir zaman sevmemişti Muriel'i, kadınlığa yakışmayacak kadar sert ve katı bulmuştu. Onu kafasında Miss Shadox-Brown'la aynı sınıfa sokar, iyi niyetli olmakla birlikte karşısındakini küçümsemekten kendini alamayan sıska, pratik, becerikli türden bir İngiliz kadını olarak görürdü. Bu tür kadınların mayasında bulunan sert bir özgüven vardı ki onlara erkeklerde asla rastlanmayacak olan, çekilmez bir burnu büyüklük veriyordu. Toplumun kendine seslenirken kullandığı tınlama ve ağızlara karşı hâlâ duyarlı olan Eugene en alçakgönüllü içtenliğin orta yerinde bile rastlanabilecek olan küçümsemenin en belli belirsiz gerginliğini bile ayrımlayabilirdi. Muriel onu geçmişi konusunda, sevecenliğe, hatta meraka bile benzemeyen hızlı ve eksiksiz bir sorgudan geçirmişti. Eugene onun kendisini, sonradan gerektiğinde en uygun ve pratik biçimde ele alabilmek için, güzelce "yerli yerine oturtmak" istediğini hissetmişti.

Muriel'in o Rus kutusunu armağan olarak getirmesi de canını sıkmakla kalmıştı. Eugene kutuyu bağışlamıştı ama

Muriel'i bağışlayamıyordu. Kızın bu yaptığı ya tepeden bakma ya da senlibenlilikti ki, her ikisi de aşağılayıcıydı. Hele tutup bu armağanı seçmekle, hiç bilmediği bir mahremiyete ve gizeme burnunu sokmuş oluyordu. Bu yüzden Eugene'in gizli geçmişindeki bir sinir ucuna dokunmuş ve kendisinin bile anlayamadığı etkiler uyandırmış olması da ayrıca aşağılayıcıydı. Eugene buna kinlenmişti; onun kendi gözyaşlarını görmüş olmasına ve kendi yanında oğluna, babasında bulunmayan bir yetke kurmak istercesine, kaba davranmasına kinlenmişti. Onun Pattie'nin düşmanı olduğunu da ilk baştan ayrımsamıştı. Hele o tastaki çorbayla ilgili iğrenç olaydan sonra Muriel'i çirkin ve tehlikeli bir insan olarak görmeye başlamıştı.

Şimdi soğukkanlı olmaya çalıştı. İlk aklına gelen, Muriel'in Leo'nun yaptığı bir şey konusunda yakınmaya geldiğiydi.

Muriel, "Kapıyı kapayın lütfen!" dedi.

"Ne var, Miss Muriel?"

Muriel gene oturdu. Ağzı açık, aşağı doğru bir eğimle sarkmış olarak Eugene'e bakıyordu. O parıl parıl, daracık gözleri yüzünün bumburuşuk maskesini yakıp geçer gibiydi.

İyice kaygılanmış olan Eugene, "Herhalde siz bana.." dedi. "Bir şeyler olmuş... sanırım Leo.."

Muriel, "Yardımınızı istiyorum" dedi mezardan gelircesine soğuk bir sesle konuştu. Dilini döndürmekte güçlük çekiyordu.

"Anlamıyorum, maalesef."

Muriel hızla yutkunup masa örtüsüne yapışarak başını eğdi, bir an gözlerini sımsıkı yumunca yüzü kasılıp kaşları çatıldı. "Sizin ikonanızı ben bulmuştum."

"Ne?"

"İkonanızı ben buldum. Ben geri getirdim. Pattie yalnızca holde buldu onu. Size ben getirecektim."

"Ama yani sizde miydi? Siz onu kimden... Ne demek istiyorsunuz?"

"Çok karmaşık iş. Ben bulmuştum, diyorum ya. Tam size getirmek üzereydim ama Pattie çaldı."

"Çaldı mı? Korkarım sözlerinizden hiçbir şey anlamıyorum" dedi.

Eugene içinden, bu kız tehlikeli, diye geçirdi, tehlikeli. Muriel'e düşman gözlerle baktı.

Muriel de kısılmış, alev alev yanan gözlerle ona bakmaktaydı. Yüzünden kin akar gibiydi. "Pattie'yle sizin düğün çanlarınız ne zaman çalınacak bakalım?" diye sordu.

Eugene öfke duydu, görüş alanının orta yerinde bir ufak, kırmızı nokta, "Bu bizi ilgilendirir sanırım" dedi. "Pattie'yle beni."

"Yani evleniyorsunuz? Âşıksınız birbirinize, öyle mi? Demin mutfakta gördüğüm o mutluluk sahnesi..."

"Bizi rahat bırakır mısınız, lütfen? Ne söylemeye geldiniz buraya? Lütfen söyleyin de bırakın işlerimi yapayım."

"İşin falan yok senin" diyerek Muriel arkasına yaslandı. Yüzü birden düzgünleşmiş, fildişi gibi, mermer gibi sertleşip soğuklaşmıştı. Başını kaldırıp ikonaya baktı. "Sanırım Pattie'yle ilgili bilmen gereken birkaç şey var" dedi.

Bir önsezi Eugene'in yüreğini korkuyla sıkıştırdı. "Sizinle konuşmak istemiyorum..."

"Yalnızca dinle öyleyse. Herhalde farkındasın, değil mi? Pattie, babamın orospusudur."

Muriel bakışlarını ağır ağır gene Eugene'den yana çevirdi. Gözleri irileşmişti şimdi, korkunç biçimde sakindi.

Eugene ona bakakaldı. Konuşmaya yeltendi, "İstemiyorum... ben hiç..."

"Yıllardan beri babamın metresi o" dedi Muriel, sözcükleri konferans veriyormuş gibi tane tane, açık açık söyleyerek. "Babamı annemin elinden aldı, annemi umutsuzluğa düşürüp ölüme sürükledi. O zamandan beri de babamın emrindedir. Daha geçen hafta bile işlerini görüyorlardı, babamın çalışma odasında, yerde, geçen cuma günü öğleden sonra. Çıkardıkları sesleri duydum, hayvanlar gibi. Sen hele Pattie'ye sor bakalım, ne diyor."

Eugene elini kalbine bastırdı, iyice bastırdı ve içinde kabarmakta olan bir kapkaralığı yuttu. "Doğru değil" dedi ya, sözcükler ağzının içinde hışırdayıp çıtırdıyan ufak, kuru tutamlardan ibaretti. "Doğru değil."

"Sen sor bakalım."

"Lütfen git buradan."

Muriel kendi haklılığına olan inancını yitirmişti; incecik, soğuk ve sertti şimdi, bir iğne gibi. Eugene onun kapıdan çıktığını görmedi bile.

21

"Özür dilerim, canım, ben gene Anthea. Böyle ısrar ettiğim için üzgünüm ama..."
"Rahip sizinle görüşmek istemiyor."
"Benim istediğim size yalnızca bir şey açıklamak..."
"Görüşmeyecek sizinle. İngilizce anlamıyor musunuz siz?"
"Minicik bir eleştiri getirmeme izin verilirse..."
"Gidin buradan."
"Peder Carel'in hasta olduğunun farkındayım..."
"Siz kendi işinize bakın."
"Piskopos da bu konuda..."
"Kesin de gidin artık."
"Ama Pattie, anlıyorsun, Peder Carel..."

"Miss O'Driscoll deyin lütfen."

"Ama Pattie, hayatım, ben senin hakkında her şeyi biliyorum..."

"Bilmiyorsun işte! Benim hakkımda kimse bir şey bilmiyor hiç kimse..."

"Zavallı Pattie, bir derdin olduğunu görebiliyorum. İstemez misin bana söyleyip..."

"Bas git buradan, işgüzar kaltak. Çek o pis ayağını kapıdan."

Pattie gözleri gene yaşarmaya başlayarak kapıyı var gücüyle itti. Astragan manto geriledi. Boz bir sis içinde Bayan Barlow donmuş karın gri tümsekleri üstünde kayarak itiraz etmeye başladı. Kapı pat diye kapandı.

Muriel'in odasına çıkmakta olan Pattie gene boş hole döndü ve Bayan Barlow olayını anında unuttu. Ağzı ve gözleri mutsuzluk doluydu. Başı önüne eğik, merdiveni tırmandı. Yukarı yaklaştığı sırada ayakkabılarından biri ayağından düştü ama o durup almadı bile.

Eugene onu geri çevirmişti. Ona gerçeği söylememek, daha doğrusu onun zaten bildiği şeyin doğru olduğunu kabul etmemek Pattie'nin elinde değildi. Geçen cumayı açıklamaya çalışmıştı, bunun bir istisna, uzun zamandan beri ilk ve yalnızca bir tek kez olduğunu... gene de bir tarih vermek, böyle bir olayın sözünü etmek bile ölümcül bir şeydi. Pattie daha dili dolanarak duruma açıklık getirmeye çalıştığı sırada kendini suçlar duruma düşmüştü. Kendi ağzının içinden yıkımcı bir umarsızlık ifriti fırlayıp çıkmıştı sanki. Açıklanabilecek, önemsiz olduğu gösterilebilecek türden bir şey değildi ki bu! Pattie kirliydi, Eugene'e layık değildi, kara renkliydi ve bir başkasına aitti; doğruydu bütün bunlar. Carel ona o zaman sahip olmamış olsa bile ne zaman, hangi saatte, hangi dakikada istese sahip olabilirdi. İradesi Pattie'nin iradesiydi. O Ulu Tanrıydı, Pattie de katıksız bir baş eğmeyle ona uyarak dönen sessiz yeryüzü. Carel'e ne denli derinden ve nasıl umutsuzca ait olduğunu, Eugene'in kahır dolu gene de amansız sorgulamasına göğüs

gerdiği zaman tam anlamıyla algılamıştı. Çok önceden satın alınmıştı o ve şimdi artık bedeli ödenip el değiştirmesinin yolu yoktu.

Eugene'in onu asla bağışlamayacağından, şu anki nefretinin sonsuza değin süreceğinden ve Pattie'yi kıstırılmış olduğu bu yerden kurtaracak kadar iyi bir insan olmadığından değil. Pattie gerçekten bu yere aitti de ondan. Eugene'in yönelttiği suçlama ona tam uyuyordu; en güzel nikâh halkası bile onu kurtaramazdı artık. Ayakları yürüyüp Eugene'e kavuşamazdı, yakınlıkları bir aldatmacadan ibaretti. Pattie, Eugene'e yalvarmamıştı bile. Eugene ona sırt çevirmiş, o da Eugene'i salıvermişti. Her şey bitmişti.

Bunun Muriel'in işi olduğunu ve Muriel'in yaptığı şeyin ne olduğunu Pattie çarşıdan dönüşünde Eugene'in yüzünü görür görmez anlamıştı. Muriel'in bu ihanetini şimdi kaçınılmaz bir şey olarak görüyordu. Kendisi bir şeyler söyleyip zehrini alarak bu ihanetin önüne geçebilir miydi? Bu, olanaksızmış gibi gelmişti Pattie'ye; gerçeği itiraf etmekle kendisinin elde edilemez, dokunulamaz, güvenilemez olduğunu ortaya vurmuş olurdu. Eugene'e açılması demek, ona olan sevgisinin umarsızlığını kendi kendine kabul etmesi demek olurdu. Pattie kendi odasına kapanıp delicesine ağlarken Muriel'e duyduğu kin apayrı bir varlık gibiydi; yanı başında duran, kendi kendine büyüyüp serpilen kapkara, yüksek bir bitki. Bütün suç kendindeydi. Gene de Muriel kötü, pis bir insandı. Pattie, Muriel'in yanına gitmek için ayağa kalktığı zaman adeta rahatladı; Muriel'le konuşurken avunacaktı sanki.

Muriel kendi odasında bir koltukta, mantosuna bürünmüş oturmaktaydı. Pattie'yi dalgın bir tavırla selamladı, sonra gözlerini gene önüne dikti; soluğu dudaklarının arasından yumuşak, zor duyulur, ıslığımsı bir sesle çıkıyordu. Buz gibi hava içinde bu soluk ağzının çevresinde dumanlaşıyordu. Perdeler

açılmıştı, arkadaki pencere camının üzerinde, soluk sabah ışığını büsbütün loşlaştıran, kocaman bir buz örneği vardı.

Pattie yatağın üstüne oturdu. Muriel'in bedensel varlığı, her zaman olduğu gibi, onu sindiriyordu. İçi bomboş, perişandı, acı acı ağlamaktan öte pek bir şey istediği yoktu.

"Neden yaptın bunu bana?" diye hıçkırırcasına içini çekerek sordu.

Muriel karşılık vermedi, duymamış gibiydi. Derken biraz sonra, bu arada düşünüp taşınmışçasına, "Şimdi pişmanım" dedi. "ama önemi yok."

Pattie soğuktan titriyordu. "Günahtı bu yaptığın..."

Gene uzun bir sessizlikten sonra Muriel, dalgın dalgın, "Olabilir" dedi. Hâlâ hiç kıpırtısız oturuyordu, elleri ceplerinde, gözleri önüne dikili, o yumuşak, ıslığımsı soluğunu alıp vererek.

"Senden nefret ediyorum" dedi Pattie. Muriel'e vurmak, onu didiklemek istiyordu. Ama oturduğu yerden kıpırdayamıyordu.

Muriel doğrulup bacaklarını çaprazladı, tuhaf, tarafsız bir ilgiyle Pattie'yi süzmeye başladı. "Ay, ne olur sus, Pattie, ağlama, hepimiz aynı durumdayız."

"Senin için hava hoş. Sen bana kötülük olsun diye yaptın bunu, sırf hainliğinden. Kaçıp kurtulup mutlu olabilirdim, sen bunu bile bile mahvettin. İğreniyorum senden, öldürmek isterdim seni."

"Sus, Allahını seversen. Benim de mahvolduğumu, yıkıldığımı göremiyor musun?"

Pattie o ifadesiz, düzgün yüze baktı. "Ne demek istiyorsun? Sence hava hoş."

Muriel uzun, düşünceli bir bakışla Pattie'yi süzdü; elleri hâlâ mantosunun ceplerindeydi. "Babam bana evden ayrılmamı, başka yerde oturmamı söyledi, bunu biliyor musun?"

"Bunu söylediğini duydum."

"Neden olduğunu biliyor musun?"

Carel'in sözlerini kıvançla dinleyen Pattie, bunları hemen kendine yontarak yorumlamıştı. Muriel, Pattie'ye kötü davranmıştı, bu yüzden Muriel'in gitmesi gerekti. Ama sonradan kanısının bu kesinliği zayıflamış, Pattie, Carel'in sözlerinde ciddi olmadığını düşünmeye başlamıştı. Şimdi, pek de inanmadan, "Sen benim kalbimi kırdın da ondan" dedi.

"Senin mi? Senin hiç önemin yok. Hayır, bambaşka bir neden var. Sahiden bilmiyor musun bunun ne olduğunu?"

Pattie şimdi Muriel'e kuşkuyla, giderek derinleşen bir korkuyla bakıyordu. Şimdiye değin Carel'i Muriel'le hiç konuşmamıştı ve bundaki tehlikeyi vücudunun bütün zerreleriyle biliyordu. Bu odadan koşup kaçması gerekti, kulaklarını tıkaması gerekti.

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu.

"Babamın Elizabeth'le seviştiğinden haberin yok muydu?"

Pattie, "*Elizabeth. Hayır!*" dedi.

"Evet. Biliyorum, inanması zor ama ben kendi gözlerimle gördüm onları, duvardaki bir çatlaktan. İlkin yalnızca gözlerime inandım. Ama sonradan daha öyle çok kanıt buldum ki! Daha önce neden aklıma hiç gelmedi, bilmiyorum. Epeydir sevişiyor olsalar gerek. Zavallı Elizabeth." Muriel serinkanlı bir bezginlikle konuşuyordu. Şimdi dalgın bakışlarını öteye çevirmiş, Pattie'nin bu habere gösterdiği tepkiyle hiç ilgilenmiyordu.

Pattie yatağın üstünde omuzlarını kısıp başını eğmiş, gözleri yumulu oturmaktaydı. "Yalan söylüyorsun" demeye yeltendiyse de sözcükler, taş gibi, ağzında yuvarlanıp kaldı. Doğruyu söylemek gerekirse Muriel'e anında inanmıştı. Biçimini çoktan bildiği bir şeyin üzerinden bir peçe kalkmış gibiydi.

Muriel hep o serin, hafif telaşsız sesiyle, "Bunları sana anlatmak doğru mu bilmiyorum ama her şey yıkıldı, evimiz çöktü" diye konuşmasını sürdürdü. "Geriye kalan tek şey gerçekler, biz de bunları kabul edelim bari. Bana inanıyorsundur, umarım. İnanmıyorsan Carel'e sor."

Pattie, "İnanıyorum" diye ağzının içinden geveledi. Sözcüklerinin üstüne kıvrılıp kanat germiş gibiydi. Kucağında tuttuğu Carel'di sanki ve Carel büzüşmüş, ceviz boyunda ufacık bir şeye dönüşmüştü.

Carel ondan sevgi yemini istediği zaman Pattie onun Eugene'le kendi arasındaki ilişkiyi bildiğini sanmıştı. Carel, "Benim için acı çekecek misin, benim için çarmıha gerilecek misin?" dediği zaman Pattie onun kendine bildik olan türden, gündelik acıları demeye getirdiğini sanmıştı. Carel uğruna çekebileceği bin bir acı hayal etmişti de bu, aklının ucundan bile geçmemişti. Dünyada katlanamayacağı tek bir şey varsa o da buydu.

Muriel, "Öylesine soğuk, katı ve hesaplı ki" dedi, yüksek sesle düşünürcesine konuşmasını sürdürdü. "Bana en çok koyan bu. Şimdi Elizabeth'de görebiliyorum bunu, nasıl diyeyim, sanki hepsini üstünde taşıyor, giysisi gibi. Bir anlık, önceden düşünülmeden yapılmış bir şey olsa başka olurdu. Ama böyle olduğunu sanmıyorum. Çok derine gittiğini seziyorum, daha şimdiden kurumlaşmış adeta. Sonra babamın bana öylece, buradan git, demesi. Elizabeth'le birlikte bir yaşam kuruyor. Evli bir çifte benziyorlar. Tıpkı buna benziyorlar artık."

Evli bir çifte benziyorlar, diye düşündü Pattie. Ben de onların hizmetçisi olacağım.

Muriel, "Eh, ben gidiyorum" dedi. "Ayrılıyorum buradan. Beni dinlersen sen de git, Pattie. Bırak onları, ne halleri varsa görsünler. Benim sana ömrümde söylediğim en sevecen şey budur sanıyorum. Aklımızı korumamız gerek. *Zorunluyuz* buna."

Pattie başını kaldırdı. "Ben aklımı koruyabileceğimi sanmıyorum" dedi. Kusacakmış gibi elini ağzına götürdü. Bedeni tepeden tırnağa, mutsuzluktan tirfil tirfil olmuş gibiydi. Kurtuluş diye bir şey yoktu demek, yoldan çıkmış ruhları geri çağıracak, akşamın çiyleri arasında günahkârlar için ağlayacak hiç kimse yoktu. Ev çökmüştü. Pattie'ye, her şeyi yıkıp mahvetmek için

duyduğu son bir arzudan öte hiçbir şey kalmamıştı. Yaşam, en sonunda, renginin karalığından ötürü onu cezalandırmıştı işte.

"Şimdi sana bir şey söyleyeceğim" dedi. "Öylesine gizli bir şey ki adeta unutmuştum."

"Ne?"

"Baban, kimseye asla ama asla söyleme diye yemin ettirmişti, ben de kafamın öyle derinine kitledim ki, unutup gittim adeta."

"Nedir bu?"

"Elizabeth'in kim olduğunu biliyor musun?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Elizabeth senin kardeşin olur."

Muriel ayağa fırladı. Geldi, Pattie'nin omzundan tutup şiddetle sarstı. Pattie onun ellerinde cansız gibi ileri geri sallanıyordu.

"Pattie, neler diyorsun sen? Delirmiş gibi laflar ediyorsun..."

"Bırak beni, gerçeği söylüyorum sana. Şükretmelisin. Gerçeği istiyorum, demiştin ya. Elizabeth, Julian'ın kızı değil, Carel'in kızıdır. Julian'ın çocuğu falan olmamıştı. Julian'la Carel bir kadın yüzünden kavga ettiler. İkisi de evlendikten sonraydı. Carel bu kadına âşıktı ama Julian karısını bırakıp kadınla kaçtı. Carel de Julian'ın karısını baştan çıkardı, sırf hainliğinden, öç almak için. Julian karısının Carel'den gebe olduğunu öğrenince kendini öldürdü." Pattie bir an sonra, "Bana bunların hepsini kendi anlattı" diye ekledi. "Çok eskiden... beni sevdiği sıralarda." Sesi hıçkırığa dönüştü.

Muriel kafasını sakatlamış gibi, biçimsiz bir tutuşla öteye döndürmüş, hiç kıpırdamadan duruyordu. Bedeni tepeden tırnağa burkulmuş gibiydi. Sonra adeta sakınarak bir sandalyeye oturdu, başı hâlâ öteye dönüktü. "Pattie, bunun doğru olduğuna yemin eder misin?"

"Yemin ediyorum. Sen kendin de dedin ya, ona sor."

"Herhalde hiç kuşku yokmuş, değil mi... babanın kim olduğu konusunda?"

"Hiç kuşku yokmuş."

"Hepsini Carel'in uydurmadığından da emin misin?"

"Evet. Bana hep doğruyu söylerdi o günlerde. Sonra bazı mektuplar da elime geçti. Baban sonradan bunları ortadan kaldırdı. Ama ona sorsana, sor ona."

"Elizabeth biliyor mu dersin?"

"Bilmiyorum. Ona sor."

"Öyleyse nasıl..."

"Sırf öyle olduğu için. Carel'in bunu yapması kaçınılmazdı. Bilmeliydim. Benim her şeye katlanacağımı sanıyor ama buna katlanmayacağım."

Muriel, "Şimdi artık gitsen iyi olacak, Pattie" dedi. "Seninle bu konuyu daha sonra gene konuşuruz."

Pattie ayağa kalkınca Muriel gelip yatağa boylu boyunca uzandı, gözlerini kapadı. Hareketsiz ve solgun, öylece yatıyordu, kolları dümdüz yanlarına uzanmış, dudaklarının üstünde soluğunun tüy gibi buğusu. Daha şimdiden kendinden geçmiş gibiydi.

Pattie sarsak adımlarla dışarı çıktı, kapıyı açık bıraktı. Yarasalar gibi duvara sürüne sürüne ilerledi. Gözlerinden, ağzından, burnundan yaşlar boşanıyordu. Gitmek zorundaydı, onu bırakmak zorundaydı, işte en sonunda. Onu seviyor ama sevgisini hiçbir işe yaratamıyordu. Azap çeksin diye verilmişti bu sevgi ona, Carel kurtulsun diye değil. Pattie onu kurtarabilecek kadar çok sevmiyordu, o kadar sevemiyordu, böylesine acı çekmek söz konusu olunca. Burada kalıp onu Elizabeth'le görmek yapamayacağı bir şeydi. Onu bu kadar sevmek elinde değildi. Onun kurtuluş mucizesini gerçekleştirmek elinde değildi.

22

Muriel evden ayrılmaya hemen hemen hazırdı. Pattie'yle bir daha konuşmamıştı. Onu bir daha görmemişti. Onun söylediğine inanıyor ve artık bundan konuşmamayı yeğliyordu; ne tartışma istiyordu ne açıklama ve kanıt, ömrünün sonuna değin birlikte yaşamak zorunda olduğu bu düşünceyi zihnine büsbütün kazıyacak hiçbir şey istemiyordu. En iyisi ilişmemek ve sonunda, Pattie gibi, her şeyi hemen hemen unutabilmeyi ummaktı.

Muriel bir gün önce Pattie'nin yaptığı açıklamadan sonra günün çoğunluğunu yatağında, koma durumunda yatarak geçirmişti. Keskin ayaz bilincini körleştirir gibiydi. Bir şey üzerine abanmış, onu yatağa mıhlamıştı. Cansız bedenini yavaş

yavaş donduran bu şey belki de bir ölüm meleğiydi. Zaten azıcık olan gün ışığı çok geçmeden çekildi, karanlık bastı. Zaman geçiyordu. Ayak sesleri gelip geçiyordu. Koridorda yakılan ışık yarı aralık duran kapıdan içeri vurdu. Ama onun yanına kimse gelmiyordu. Pattie gelmiyordu. Carel gelmiyordu. Elizabeth de o eski, bildik çıngırağını çalmıyordu. Eve sessizlik çökmüştü.

Muriel'e biraz uyumuş gibi geldi. Kolları bacakları soğuktan katılaşıp tutulmuş, eklemleri donmuş, bükülmüyordu. Yatağın üzerinde bir süre öne arkaya yuvarlandı. Duyduğu acı bedeninden yabancı bir tortu gibi akıp geçti, doğru dürüst tanıyamadığı bir duygu. Uyanmaya başlayan bedeninin duyumsadığı bu şey ıstırap olmalıydı. Muriel kafasıyla biliyordu bunu. Hiç kıpırdamadan yatmayı sürdürürse çok geçmeden soğuktan ve irade felcinden öleceğini hissediyordu. İradesinin canlanmaya başlaması da ıstıraptı; Muriel gözlerini yumup dişlerini göstererek ona kafa tuttu. Çok uzun bir zamanın sonunda doğrulup oturmayı ve ayaklarını yere indirmeyi başardı. Ayakları kıvrılıp kasılarak tortop olmuştu sanki, açılıp yere basamıyordu. Muriel onları zorlukla bileklerinden büküp oynattı ve kanı kıvranarak kendine yol açıp akmaya başladı. Muriel en sonunda ayakta durmayı, mantosunu çıkarıp ikinci bir kazak giymeyi başardı. Mantosunu yeniden giymek olmayacak bir şey gibi görünüyordu ama Muriel uzun, ağır çabalardan sonra bunu da başardı. Koridordan vuran ışıkta saatine bakınca saatin daha ancak on olduğunu gördü. Sessizce alt kata indi, evden dışarı çıktı, en yakın telefon kulübesine yürüdü ve Norah Shadox-Brown'a telefon etti.

Norah'nın sesini duyunca öyle büyük bir ferahlama duydu ki, ilkin konuşmakta güçlük çekti. Bu arada durumu hemen kavramış olduğu anlaşılan Norah, aklı başında, avutucu sözlerden oluşma bir monolog sürdürüyordu. Muriel birbirini tutmaz açıklamalarda bulunmaya başlayınca Norah onu engelliyordu. Elbette Muriel babasının evinden, hem de yarın sabah erkenden ayrılmak isteyecekti. Bundan daha doğal ne

olabilirdi? Elbette Muriel gelip istediği kadar Norah'nın yanında kalabilirdi. Muriel'in asıl gereksinmesi olan şey bir dinlenceydi aslında. Norah birkaç gün sonra San Remo'da villası olan bir kuzininin yanına gidiyordu. Muriel de neden onunla gelmesindi? Gerçi bu mevsimde, İtalya'da bile garantisi yoktu ama belki biraz güneş yüzü bile görebilirlerdi. Norah, Muriel'i yarın sabah erkenden bekleyecekti. Muriel telefon kulübesinden ayrılırken, "San Remo, San Remo" diye mırıldanıyordu. Kim bilir, her şeye karşın, başka yerlerde bir dünya vardı belki de.

Ne var ki Muriel buna gerçekten inanmıyordu. Mutsuzluğu evde onu beklemekteydi. Onun parçası olduğu makine buradaydı. Malzemesini oluşturan hammadde buradaydı ve kaçmak hiçbir şeyi değiştirmezdi. Muriel sırtında mantosuyla yatağa girdi, titreyerek uzandı. Elizabeth'i düşünmeye çalıştıysa da o bildik imge öylesine değişmişti ki, artık yaptığı şey Elizabeth'i düşünmeye benzemiyordu. Ortaçağın demirden kadını. Muriel onun odasını gözünde canlandırdı, ocakta yanıp sönen alevler, yere serili duran parçalı bulmacayla. Bulmaca artık tamamlanmıştı belki. Muriel yanıp dönen ateşi, Elizabeth'in loşlukta yarı aralık duran gözlerini ve çıngırağının, ölüler dünyasından bir çağrı gibi çınlayan sesini ürküyle düşündü.

Yatağında dönüp dönüp duruyor, uyayamıyordu, içinde sıcaklık diye bir şey kalmamıştı. Şu anda Elizabeth ne düşünüyordu, acaba ne düşünüyor olabilirdi? Muriel'i bir casus gözüyle mi görüyordu, kaç zamandır kuşkulanmış, gözetlemiş, komplolar kurmuş olan bir hain? Muriel, bildiğim şeyden ötürü benden nefret ediyor olmalılar, diye düşündü. Tanrım, keşke hiç öğrenmemiş olabilseydim! Keşke bunu öğrenmeden önce Elizabeth'i alıp gidebilmiş olsaydım! Ama Elizabeth benimle gelir miydi acaba? Şimdi artık Elizabeth'i alıp götürmeyi düşünmek olanaksızdı, beri yandan da Muriel, Elizabeth'i neye teslim ederek gidecekti? Onu bir kurban olarak düşünemiyordu. Ama kuzinine hiç mi acımıyordu? Uzun dostluk yılları

kökten değişime uğramıştı da çocuklukları bile mi değişmişti? Zavallı Elizabeth, diye düşündü. Ama bu düşüncenin içi boştu. Muriel, kardeşim benim, diye düşündü ama sözcüklere anlam yükleyemedi. En sonunda onu sıcak bir duygu ürpermesiyle uyaran şey, Elizabeth'e yemeğini henüz vermediğini düşünmek oldu. Kuzini orada, evin kuytusunda, ilgi görmeyen bir hayvan gibi ölüp gidecek miydi? Çıngırağı hiç çalmamıştı. Yemeğini ona başkasının vermiş olduğunu düşünmek aklın almayacağı kadar garip kaçıyordu. Muriel uyuyakaldı ve rüyasında babasını yıllar önceki haliyle gördü.

Sabah olduğunda Muriel'e dünyanın sonuymuş gibi geldi. Bugün hayatımın en kötü günü, akşamı bir bulsam, diye düşündü. Penceresini eskisinden biraz daha solgun bir alacakaranlığa açtı. Sis dağılıyor gibiydi. Dışarısı onun yatak odasından daha soğuk değildi. Muriel'in içinde her şey susmuştu şimdi; usun suskunlaşmasından sonra da süren öz savunmanın o ufak sesi bile duyulmuyordu. Muriel her nasılsa buradan gitmesi gerektiğine karar vermiş olduğunu anımsıyordu, çok eski bir anıyı tazelercesine. İstese şimdi bile gidip Elizabeth'in kapısını açabileceğini düşünmek, acı veren ama uzak ve sisli bir şeydi, ayrıntılı ve akademik bir işkence kuramı gibi. Muriel odanın içinde makine gibi dolaşırken kendine karşı duyduğu acımanın odaklanmasıyla dişleri takırdıyordu.

Saat dokuza yaklaşmıştı bile. Muriel eşyaları soğuktan donmuş, hantallaşmış elleriyle alarak bavulunu hazırlamaya girişti. Defterlerini ve uzun şiirinin yazılı olduğu dağınık kâğıtları en alta koydu. Kâğıtlara şöyle bir göz atınca şiirinin bir şeye benzemediğini bir anda algıladı. Üzerine hemen birkaç kazak ve etek yerleştirdi. Parmakları tutulmuş olduğundan hiçbir şeyi katlayamıyordu, öfke ve umarsızlıktan ağlamaklı durumdaydı. Bavulu kapatamıyordu. Çok gürültü yapıyor olsa gerekti. Bavulu yatağa atıp üstüne oturucasına abandı ve kilitlerden birini sonunda kapatabildi. Mantosunu aradı, sırtında olduğunu gördü. İki yanına bakmadan doğru kapıdan dışarı çıktı. Sa-

hanlıktaki ışık hâlâ yanıyordu. Muriel uzun uzun, sessiz adımlarla sahanlıktan geçip merdivenden aşağı indi. Babasının odasında gramofonun çaldığını duyabiliyordu. Sokak kapısını açtı.

"Özür dilerim" dedi Anthea Barlow. "Sabah sabah kapınızı çaldım, Sayın rahibi görebilir miyim acaba?"

Muriel kapı aralığının uçuk boz aydınlığında bir ayı gibi koskocaman peyda oluveren Bayan Barlow'a bakakalmıştı. Aşırı iriydi Bayan Barlow, aşırı derecede gözle görülür, elle tutulur. Muriel onun karşısında kendini ruh gibi hissetti ve aralarında iletişim kurulabileceğini o anda aklına bile getiremedi.

"Biliyorum, saat daha çok erken ama rahibi ivedi olarak görmek istiyorum da çünkü kendisini..."

Muriel konuşabilmek için müthiş bir çaba harcadı. Sesi düzgün ve duru olarak çıkmıştı. "Maalesef babam burada yok."

"Ya, sahi mi? Acaba nerede olduğunu..."

"San Remo'daki villasına gitti" dedi Muriel, incecik, tiz bir sesle.

"Sahi mi? Acaba siz..."

Muriel kapıyı kapadı. Yavaş yürüyen ayak seslerinin uzaklaştığını duyuncaya kadar holde bekledi. Sonra, sokak kapısını yeniden açmak üzereyken duraladı. Unutmuş olduğu bir şey vardı. Uyku hapları.

Muriel, kafasına birden dank ederek buruk bir dudak büküşüyle algıladı ki şu son saatlerde çektiği bütün acılara karşın, böylesine ürkünçleşmiş olan bu dünyayı bırakıp gitmeyi bir an bile düşünmemişti. Bilinçli olmanın azabını yeğ tutuyordu besbelli. Şiirini bavuluna koymuştu da uyku haplarını unutmuştu. Belki de ayakta kalabilecekti her şeye karşın. Neredeyse hapları bırakıp gitmeye karar veriyordu ama eskiden kalma bir ihtiyaç alışkanlığına uyarak geri döndü. Geleceğin neler gizlediğini kimse bilemezdi.

Muriel bavulunu kapı dibine bırakarak merdiveni usul usul, basamakları atlayarak çıktı. Babasının odasından hâlâ müzik

sesi geliyordu. Muriel kendi odasına vardı ve hemen hapların durduğu dolabı açtı. Hap şişesi yoktu, gitmişti.

Hapların gerçekten yitmiş olduğuna inanması biraz zaman aldı. Gözlerini kırpıştırdı, öbür raflara da baktı, ellerini yüzeylerin üzerinden geçirdi. Haplar ortadan yok olmuştu işte!

Muriel uyandığından bu yana histerik bir komadaymış gibiydi. Ama şu anda birden iyice sakinleşti, zihni duruldu. Uyku haplarını buradan kendisi mi alıp başka yere koymuştu? Hayır. Hapların daha biraz önce şuracıkta durduğundan emindi, kendisi onlara el sürmemişti. Muriel kaşlarını çatmış dolaba bakıyordu. Birisi bu hapları ne olduklarını bilmeden almış olabilir miydi? Evde uyku hapı kullanan yoktu. Elizabeth'in bile uykuları düzgündü; babası desen, gecesini gündüzüne karıştırmakla birlikte dilediği zaman uyuyabilirdi.

Muriel dolabın kapısını ağır ağır kapadı. Tuhaf, can sıkıcı bir durumdu bu. Ama onun elinden gelen bir şey yoktu ki! Gerçi şu anda aklına gelmiyordu ama durumun basit bir açıklaması olsa gerekti. Şimdi artık gitse iyi olacaktı. Bu onun geride bıraktığı ne tek sorundu ne de sorunların en kötüsü. Çıkıp gitmeliydi artık, babasıyla karşılaşmadan, Elizabeth o ürkünç çıngırağını çalmadan. Muriel sürüklenen adımlarla odadan çıktı, merdiven başına yürüdü.

Müziğin sesi hâlâ duyuluyordu. *Kuğu Gölü*. Muriel kuğuların dansını tanıdı. Her şey yolunda olsa gerekti, öyle değil mi? Muriel ayağını bir basamağa bastı. Sonra döndü ve sahanlığı hızla geçerek babasının kapısına yürüdü. Kapıyı vurdu. Yanıt çıkmadı. Muriel bir an bekleyip gene vurdu, sonra kapıyı sakınarak araladı.

İçerisi karanlıktı. Perdeler hâlâ kapalı duruyordu, masanın üstündeki lambaya bir örtü örtülmüştü. Muriel, karanlığın arasından birinin aniden kendine seslenmesini bekleyerek donmuş gibi kıpırtısız durdu. Hiçbir şey olmadı. Derken genç kız müziğin yumuşak mırıltısının arasından başka bir ses duydu, ağır bir soluma sesi. Babası uyuyor olsa gerekti.

Gözleri şimdi odanın içini daha iyi seçmeye başlamıştı. İçeriye girdi, adımını usulca basarak köşeye doğru baktı. Sırtında cüppesiyle babası başını bir yastığa dayayıp divana uzanmıştı. Soluması açıkça duyuluyordu; horultuya benzer uzun, haşin bir ses, uzun bir duralama, sonra bir horultu daha. Muriel kapıyı ardından kapadı. Daha yakına gelerek babasına baktı.

Bir an dehşetten buz keserek, babasının gözlerinin açık olduğunu, ona baktığını sandı. Ama yalnızca bir ışık oyunuydu bu. Carel'in gözleri kapalıydı. Dudakları hafifçe aralık, köşeleri alaya benzer bir ifadeyle aşağı doğru bükülüydü. Bir eli aşağı sarkmış, avcu açık ve gevşek, halının üstünde duruyordu. Muriel öylece durup ona baktı. Ne işi vardı burada? Ya babası uyanır da onun kendisine baktığını görürse? Gelgelelim artık zapt edemediği bir kaygı içini bürümüştü. İyice sakınarak lambanın üstündeki örtüyü kaldırdı ve ışığın Carel'in üstüne vurmasını sağladı. Gene donup kaldı. Carel kıpırdamamıştı bile. O zaman Muriel uyku haplarının o küçük, mavi şişesini gördü. Şişe yerde, divanın dibinde duruyordu, içi boştu.

Muriel bunu, kendi odasından çıktığı andan beri biliyordu bilmesine de, bu bilgi şimdiye değin içinde dilsiz ve cansız kalmıştı. Şimdi Muriel masanın yanında dururken hızlı hızlı soluyor ve bayılacakmış gibi oluyordu. Sonunda bir sandalyeye oturmayı başardı. Babam yok artık, diye düşündü. Gözlerini yumdu.

Bir an sonra gözlerini gene ipiri açtı. Müzik sesi. Plağı gramofona babası koymuş olmalıydı. Daha birkaç dakika önce kendindeydi herhalde. Muriel ona dokunacak gücü bulmakta zorluk çekti. Elini onun omzuna koydu. Cüppenin kalın kumaşını avuçladı ve parmaklarını sıktığı zaman kumaşın altındaki omzun kemiğini hissetti. Babasını sarsarak, "Carel!" dedi. Yumulu gözler titreşmedi, gövdede hiçbir uyanıklık belirtisi olmadı; düzgün soluma sesi sürüyordu. Muriel onu bu kez çok daha şiddetle sarstı, parmaklarını omuzlarına geçirerek kaldırmaya yeltendi. Kulağına, "Carel! Carel" diye seslendi. Hareketsiz gövde parmaklarından sıyrılıp düştü.

Muriel, yardım çağırmalıyım diye düşündü, çabucak telefona gidip hastaneyi aramalıyım. Babam yalnızca baygın durumda. Hapları yutalı çok olmuş olamaz. Hâlâ müdahale edebilirler, uyandırabilirler onu, diriltirler. Kapıya seğirtti. Sonra, biri arkadan tutup çekmişçesine bocaladı ve durdu. Dururken de kendi kendine acımanın azabıyla inledi. Bu, bu, bu... bundan yakasını sıyıramayacaktı. Carel uyandırılmalı mıydı?

Muriel dönüp onun yüzüne baktı. Bu yüz daha şimdiden biraz değişmişti. Bembeyaz ışıyan o mineli cilt şimdi gri balmumunu andırıyordu; çiğnenip pırıltısını yitirmiş kar gibiydi. Yüz çizgileri sanki kemiğe doğru çökmüştü. Carel'in yastığa yayılı duran saçları bile parlak değildi artık, Carel bir kalıntıya benziyordu, bir gömütte ya da tabutta bulunmuş, tanınmaz durumda bir nesne. Muriel dişlerini sıktı. *Düşünmesi* gerekiyordu şimdi, ömründe hiç düşünmemiş olduğu gibi. Ama bu şeyin karşısında düşünebilecek miydi?

Carel bir karara varmıştı. Bunu değiştirmek Muriel'e mi düşerdi? Kendisine tanıdığı bir hakkı, canı istediği zaman ve istediği gibi çekip gitmek hakkını babasından nasıl esirgeyebilirdi? Carel'in çekip gitmek için nedenleri vardı, Muriel'in belki de usuna sığmayacak kadar ürkünç ve zorlayıcı nedenler. Onu, reddettiği ve ortadan kaldırmayı tasarladığı bilincine yeniden, sefil ve zavallı bir biçimde sürükleyerek geri döndürmek sorumluluğunu Muriel yüklenemezdi. Babasına, babasının vakarına ve buyurganlığına karşı bunu yapamazdı. Carel'i yakasından tutup çekerek çirkin bir yaşantıya geri getirmek olmazdı. Muriel bu en son dakikada onun adına böyle bir yetki kullanamazdı.

Beri yandan elinde bu yetki, bu güç *vardı* ve Muriel bunu da yadsıyamazdı; yaşam ve ölüm yetkisi. Şimdi, kısa bir süre için Muriel, Carel'i yaşatmaya karar verebilirdi. Onun kim olduğunu unutarak işin en basitini yapıp onu kurtarması gerekmez miydi? Gel gör ki onun kim olduğunu unutamazdı. Öyleyse

onu gene özgürlüğüne kavuşturması gerekmez miydi? O zaman Carel kararını yeniden verebilirdi, Muriel onu yaşamaya mahkûm etmiş sayılmazdı. Carel her zaman canının istediğini yapmıştı. Muriel şimdi bunu tersine mi çevirmeliydi? Kendisi beyninden vurulmuş ve hasta durumdayken bu müthiş kararı nasıl verebilirdi? Evet, hasta durumdaydı, ölümün huzurunda perişan, Carel'in varlığındaki ölüm... Carel'i yavaş yavaş alıp götürmekte olan ve kendisinin dilerse tek bir haykırışla durdurabileceği ölüm.

Muriel oturdu, başını Carel'in yazı masasına yasladı. Müzik sesi sürüyordu, uçucu, elle tutulmaz, duru ve acımasızca güzel. Müzik sesi hiçbir şeyin hasta ve ölümlü olmadığı uzak, ayrı bir dünyada sürüp gidiyordu. Bu odadaysa Carel'in soluması haşin ve düzgündü, sakin, dalgın bir konuşma gibi. Muriel, bir şey yapmazsa bu sesler artık sayılı demektir, diye düşündü; kısa bir süre sonra duruverecekler, son bir nefes olacak, sonra da hiç. Muriel makine gibi, solukları saymaya başladı. Sonra düşündü ki bütün insanların bütün solukları ve kalp atışları sayılıdır. Benim yaşamım da onunkisi kadar sınırlı. Düşünüyor muydu, karar vermiş miydi? Hiçbir düşünce onu kurtaramazdı artık. Tanrı'nın kesin ve mutlak yokluğunu şimdiye değin hiç böylesine açıkça hissetmemişti. Yapayalnızdı, hiçbir dayanağı, hiçbir umarı yoktu.

Gene ayağa kalktı, biraz odada gezindi. Yaklaştı, eğilip babasının uyuyan yüzüne baktı. Bu yüze bakmak müthiş bir saygısızlıkmış gibi geliyordu. Carel'in istediği huzur yüzüne henüz sinmemişti. Uykudaki bu yüz kaygılıydı. Tanrım, diye düşündü Muriel, uyandırılmak mı istiyor yoksa, kurtarılmak mı istiyor? Bilebilseydim, söyleyebilseydi bana. Önceden söylemiş olsaydı ona boyun eğerdim. Muriel eğilip gözlerini babasının yüzüne dikmişti ama o çökük, kaygılı yüzde hiçbir mesaj okunmuyordu, derken Muriel birden, Carel'in sağ elinde tuttuğu beyaz bir şey gördü. Buruşuk bir kâğıt parçasıydı bu. Muriel elini uzattı, duraksadı, sonra büyük bir dikkatle kâğıdı

çekeledi. Şimdi neden korkuyordu ki? Carel'in uyanıp da onun bu yaptığını görmesinden mi? Ama Carel bunu zaten bilmiyor muydu? Parmakları Muriel'in parmaklarına direnir gibiydi. Kâğıt Muriel'in elinde kaldı.

Muriel kâğıdın buruşuklarını açıp düzeltti.

Bir tanem, öyle korkunç bir şey ki bu, yazmakta güçlük çekiyorum; gitmek zorundayım ama seni görürsem gidemem. Biliyorsun, canım, asla gitmeyeceğim, demiştim sana. Gitmezdim de, yemin ederim asla gitmezdim. Seni sevdiğimi biliyorsun, sevgilim ne var ki, bu öbür şeye dayanamadım. Nasıl yapabildin bunu! Biliyorsun ne demek istediğimi, Miss Elizabeth konusunda. Muriel söyledi. Bu beni öldürdü. Hayatımın tüm yıllarını sana verdim, neyim varsa. Biliyorsun, seni seviyorum, kölen oldum senin, gene de bu durumda onunla aynı evde kalamazdım, anlıyorsun, gitmenin tek yolu da işte böyle, ansızın. Sen bunu aldığında ben uzaklara gitmiş olacağım, beni bulmaya da kalkma, zaten bulamazsın ya. Doğru ülke dışına gidiyorum sanırım. Beni sakın merak etme, biriciğim, birikmiş param var. Biliyorsun, kahrolacağım, her zaman seni düşüneceğim, ömür boyu senin uğruna kahrolacağım. Benden istediğin gibi olamadım, çok zordu benim için. Lütfen beni bağışla. Bunların hepsi seni böyle çok sevmem yüzünden, bunu biliyorsun. Seni seviyorum, bu mektubu yazmakta bile zorluk çekiyorum. Hoşça kal.

Pattie

Muriel mektubu iki kez baştan sona okudu, sonra minicik parçalar halinde yırttı. Mektup onu durultmuştu; düşünülecek bir şeydi. Pattie çıkıp gitme azmini göstermişti demek. Muriel'den bile çabuk davranmıştı. Demek Carel'in orada öyle yatması Pattie'nin uğrunaydı. Pattie'nin her şeyi bildiğini biliyordu, bunu ona kimin söylediğini de biliyordu. Benim hakkımda ne düşündü acaba, diye Muriel merak etti; en baştan beri ne düşünürdü benim hakkımda? Şimdi beni mi görüyor

düşünde? Böyle bir uykunun bitiminde kişi kocaman, tuhaf düşler mi görür acaba? Odada aranmaya başladı. Belki bir mektup falan vardı, babası belki ona bir mektup yazmış, yarım yamalak da olsa bir mesaj bırakmıştı. Kendisini bulanın er geç o olacağını bilmiş olması gerekirdi. Muriel masanın üstünü, yerleri, divanı ve çevresini aradı. Sonunda divanın altında, başucuna yakın bir yerde bir parça beyaz kâğıt görerek çarçabuk aldı. Bu bir kâğıt uçaktı.

Muriel ağlamaya başladı. Gözlerini kör eden, sımsıcak sel gibi yaşlarla ağlıyordu. Babasını seviyordu, yalnızca onu sevmişti dünyada. Neden daha önce bilememişti bunu? Babasıyla arasındaki ilişkide her zaman bir karanlık yer olmuş ve sevgisi işte bu karanlıkta uykuya dalıp gitmişti. Pattie ortaya çıkmamış olaydı! Elizabeth hiç olmasaydı! Carel'le ikisi olabilselerdi yalnızca. Muriel şimdi böyle bir zamanı açıkça anımsar gibiydi. Öyle çok sevmişti ki babasını! Onu mutlu edebilir, ifritlerden koruyabilirdi. Ne var ki, hep Elizabeth araya girmişti. Muriel'in dünyayla olan, babasıyla olan bağlantılarının hepsi Elizabeth'den geçmişti ister istemez. Elizabeth'in ona çektirdiği ve alışmış olduğu için ayırdına bile varmadığı özel acı, kıskançlık sancısıydı; Muriel bunu şimdi anlıyordu.

Gözyaşları dinmek bilmiyordu; lambanın aydınlattığı odada, uykudaki adamın yanı başında durmuş, usul usul inleyerek titriyordu. Gene sevebilecek miydi? Sevgi can çekişiyordu ve onu kurtarmak Muriel'in elinde değildi. Babasını uyandırıp seni seviyorum, diyemezdi. Sevgisi ancak iki karanlık ortasındaki bu ürkünç arada vardı. Kapatılıp mühürlenmiş bir sevgi. Böyle bir sevgi ancak böyle bir şeytan dölü peydahlayabilirdi. Şimdi Muriel'in elinden gelen tek şey bırakmaktı onu, gitsin. Uyandıramaz, onu katlanılmaz saydığı bu yaşama yeniden mahkûm edemezdi. Onu, Lazarus* gibi, bir cehennem rüyasından uyandırıp cehennemin ta kendisine, sevginin bile kur-

* Hıristiyanlıkta, öldükten sonra İsa tarafından diriltildiğine inanılan adam. (ç.n.)

tarma gücünden yoksun olduğu bir yere atamazdı. Gerçeği çok geç öğrenmişti; yüreği çürümüş olduğundan ancak iş işten geçtikten sonra kabul edebilmişti belki de. Bu yüzden şimdi artık yalın, masum şeylerin dünyasından, tasasız sevgilerin, özgür mutlu kahkahaların, sokaktan gelip geçen dost köpeklerin dünyasından sonsuza değin ayrı kalmaya mahkûmdu.

Kuğu müziği birden son buldu. Muriel, bir düşte gibi, dönerek eğildi, iğneyi plağın gene başlangıcına getirdi. Gözyaşları papaz cüppesinin gevşek kıvrımlarına damlıyordu. Carel gitmiş ve ona Elizabeth'i bırakmıştı. Elizabeth'ten ayrılmak olanaksızdı artık. Uyuyan adama doğru döndüğü zaman Muriel perdenin aralığından keskin bir ışık çizgisinin vurmuş olduğunu gördü. Yorgun ve dermansız, perdeyi açtı. Sis dağılmıştı. Küçük bir parça mavi gökyüzü görünüyor, güneş parlıyordu. Hareketli bir bulut yığınının önünde Muriel, St. Botolph, St. Edmund, St. Dunstan kiliselerinin kuleleriyle St. Paul Katedrali'nin yüce kubbesini gördü. Elizabeth'ten ayrılmak artık olanaksızdı. Carel onları birbirine mıhlamış, dünyanın sonuna değin birbirlerini lanetlemeye mahkûm etmişti.

23

"Marcus!"

"Evet, Norah."

"Rahip konutuna gidip görecek misin onları?"

"Yapabileceğim bir şey yok ki!"

"Kızlar dosdoğru o yeni eve mi gidiyorlar?"

"Öyle sanıyorum."

"Nerede bu ev? Bromley ya da ona benzer bir tuhaf yerde sanırım."

"Bromley."

"Muriel bir tatil yapabilseydi! İlkbahar da geldi."

"Yeterli parası da var."

"İkisinin de parasal durumu çok iyi sayılır artık, öyle değil mi?"

"Bence Carel'in Pattie'ye de bir şeyler bırakması gerekirdi."

"Pattie'nin durumu iyi. Bir daha mektup yazdığında ona Patricia demeyi sakın unutma!"

"Afrikalı göçmenler kampının tadını çıkarıyor, sanırım."

"Başkalarının bahtsızlığı insana hemen moral verir."

"İğneli bir laf mı bu, Norah?"

"Yoo."

"Pattie sağlam durdu doğrusu, öyle değil mi?"

"Pattie'nin yapısında bir acımasızlık vardır zaten."

"Hepimizin yapısında vardır biraz acımasızlık."

"Dediğine göre kızlar da metin davranmışlar."

"Muriel metindi. Elizabeth'i daha görebilmiş değilim."

"Muriel'in kılı kıpırdamadı, öyle mi?"

"Kılı kıpırdamadı."

"Tuhaf kız doğrusu."

"Ona bir daha mektup yazmadın, değil mi?"

"Muriel'le görüşmeye çalışmaktan vazgeçtim artık."

"Rahip konutunu önümüzdeki hafta yıkıyorlar."

"*Times*'da okudun mu, Wren'in kulesini yazıyordu?"

"Evet, çok yazık. Eugene Peshkov için yeni bir yer bulabildin mi bari?"

"Bulamadım daha."

"Göçmen maaşı kesilmeyecek herhalde, değil mi?"

"Merak etme, onun göçmen maaşı ben'im."

"Ne demek istiyorsun?"

"O üç kuruşu ben ödüyorum ona. Ama o bir fondan geldiğini sanıyor."

"Norah, sen olağanüstü bir kadınsın."

"Yardımseverlik konusunda mantıklı olmak gerekir. Sen mantıklı değilsin, sanıyorum."

"Leo'yu demek istiyorsun. Ha, lafı açılmışken, onun çaya geleceğini unutmayasın."

"Sahiden okula gidip Fransız ve Rus edebiyatından ders almak için çalışmaya niyeti var mı sence?"

"Evet."

"Gene de ona üç yüz pound vermenin hiç gereği yoktu."

"Dedim ya, bu parayı bir eğitim fonu olarak ayırmıştık."

"Sömürüyor seni."

"Saçmalama. Neyse, ben gene rahip konutuna gideyim bari."

"Bu gece burada mı kalıyorsun?"

"Yok, Earls Court'a dönmem gerek. Gece geç saate kadar çalışmak istiyorum."

"Ha, kitabını yazmayı sürdürüyorsun yani, öyle mi?"

"Evet ama şimdi bambaşka bir kitap oluyor."

"Eşyanı getirmek için taşımacılarla görüştün mü?"

"Yok, daha görüşmedim, doğrusunu istersen."

"Benim görüşmemi ister misin?"

"Yok, ne olur zahmet etme. Ben kendim... Bak, yağmur dindi."

"Eh, gideceksen hemen şimdi git bari."

"Norah, gelmek istemediğinden emin misin?"

"Evet, çayda tuzlu kurabiye var."

"Tuzlu kurabiye. Yaşasın!"

İnşaat alanı insan ve makine doluydu; makine ve insanlarla transistörlü radyoların birbirine karışan şamatası güneşli, uçuk mavi havaya yükselmekteydi. Yağmur, yerin siyah zeminine küçük, ayna gibi su birikintileri serpiştirmişti ve bunların her biri maviye çalan gümüş bir ışığı yansıtıyordu. Dev pençeli turuncu canavarlar yapışkan toprağı deşiyor, kocaman, döner variller paldır küldür çimento karıyorlardı. Uzakta bir çelik iskelet şimdiden yükselmeye başlamıştı.

Konut ta uzaktan görülüyordu; Wren'in yapıtı olan gri kulenin başı göğe eren, oturaklı zarifliğinin dibinde kırmızı bir

yumru. Marcus, çizgili kazak giymiş, bağrışıp şarkı söyleyen işçilerin, ağır ağır manevra yapan kamyonların arasından dikkatle geçerek çamur içinde kalmış kaldırımdan yoluna devam etti. Rahip konutunda ne işi vardı? Ne demeye oraya gidiyordu sanki? Carel'in ölümünü izleyen asık yüzlü törenler sırasında ve bundan sonraki bir ay boyunca Muriel'le epey konuşabilmiş ama Elizabeth'i hiç görmemişti. Muriel amcasına nazik ve resmi davranmış, onun yardım önerilerinin hepsini geri çevirmişti. Kararlı, sakin ve becerikliydi, babasının intiharından hiç etkilenmemişe benziyordu. Kimsenin yardım etmesine izin vermiyordu, Marcus'un bugün de onun için yapabileceği hiçbir şey yoktu. Salt bir seyirci olarak gelmişti buraya, içini ezen adsız bir açlığı gidermek için.

Marcus yepyeni bir zaman içinde yaşıyordu şimdi, Carel'in ölümünden sonraki zaman. Daha şimdiden uzun, çok uzun gibi geliyordu bu zaman dilimi, insanın ihtiyarlamasına yetecek kadar uzun. Ölüm haberinin o ilk, müthiş şokundan sonra Marcus amaç ve işlevlerinden yoksun bırakılmış gibi olmuş, adeta kendini yitirmişti. Carel üzerine uzun uzun düşünmeye hazırlamıştı kendini, Carel'le çatışmaya, Carel tarafından yaralanmaya ve sonunda belki de Carel'i kurtarmaya. Şimdi bu ani ayrılıkla baş edebilmek için yeterli gücü ve direnci bulamıyordu. Elinde, ağabeyine karşı duyduğu ve şimdi ne işe yaratacağını bilemediği eski bir sevgiden başka bir şey kalmamıştı. Düşünüyordu da, daha çok sevgi gösterse, daha anlayışlı olsa, hatta biraz da haşin davransa Carel'i kurtarabilir miydi acaba? Carel'in ancak onun verebileceği bir şeylere gereksinme duyduğunu düşünmek ona cehennem azabı veriyordu.

Hangi dertten ölmüştü Carel? Sonunda dayanılamayacak kadar korkunçlaşan hangi ifrit, hangi heyula söndürmüştü onun o ürkünç canlılığını? Carel umarsızlığa mı kapılmıştı? Eğer öyleyse, neye benziyordu bu umarsızlık? Yoksa bu demir alış serinkanlı bir edim miydi, sakin ve alaycı bir inançsızlık zincirinin en yeni ve en son halkası? Marcus'un Carel'de bulup

tapmaya hazır olduğu o tutkuyla bu edim arasında nasıl bir bağlantı kurulabilirdi? Herhangi bir bağlantı nasıl kurulabilirdi? Sonunda Carel'in soluğunu kesen şey bir rastlantı mı olmuştu, hiç beklenmedik, ilgisiz bir durum? Carel bir karamsarlık anında mı canına kıymıştı?

Marcus ağabeyini yenilgiye uğramış olarak düşünmeye dayanamıyordu. Carel'i kudret sahibi bir insan olarak görmeyi gereksiyordu ve bu gereksinmenin ne denli eskiye, ta ilk çocukluğuna dayandığını şimdi algılıyordu. Kendisi bu kudretten can bulup yaşamıştı, bu kudreti yargılayıp mahkûm ettiği zaman bile, hatta belki en çok bu kudreti mahkûm ettiği zaman. Doğruyu söylemek gerekirse Carel'i bir bilge olarak düşünür olmuştu, belki bir büyücü ama gene de bilge. Carel'in o kapkara felsefesi onu gerçeğin keskin ağzıyla kesmişti. Gerçek, her zaman bir yerde can acıtır; onu bu denli az tanımamız bu yüzdendir. Carel'in gerçeğiyse azaptı. Ama bu türlü gerçeklere katlanılabilir mi? Katlanılamazsa bunlar gerçek sayılabilir mi? Carel bunu yaşamış, belki de bu yüzden delirmiş ve bu yüzden ölmüştü. Marcus bunu hayal meyal hissetmiş ve irkilip geri çekilmişti ama bu kadarı bile onun kitabında yazdıklarının yanlış olduğunu anlamasına yetmişti. Carel'den bir şeyler öğrenmek, Carel'e yardım etmek için önünde zaman olduğunu sanmıştı. Bu ani son karşısında şimdi şaşkınlıktan kıvranıyor ve durup durup tazelenen bir kuşkuya kapılıyordu. Her şey toz ve külden ibaret miydi yani, Carel'in tutkusu ve kendisinin düşünceleriyle hayalleri? Bunu mu kanıtlıyordu bu ölüm? Belki de her ölüm bunu kanıtlıyordu.

Rahip konutunun önünde çok büyük bir taşımacı kamyonu vardı ve en son eşya da o sırada evden dışarı çıkartılmaktaydı. Marcus, biraz boynu bükük olarak kenarda durup baktı. Eşyalarımız, şeylerimiz, bizden uzun yaşar ve bizim hiç bilmediğimiz yerlere giderler. Muriel'in eşyalar konusunda ona danışmaması Marcus'u gücendirmişti; hepsinin Bromley'e götürülmeyeceğini biliyordu. Sonra Marcus, Muriel'in ona hatıra

olarak, Carel'e ait bir şeyler vermeyi teklif etmesi gerektiğini düşünüyordu. Şimdi artık Carel de paketlenmiş apar topar uzak bir yere götürülüyormuş gibiydi. Carel'in gizemi bir tabure boyuna indirgenmişti.

Kamyonun arka kapağı tangırdayarak kapandı, adamlar ön tarafa tırmandılar. Kamyon yavaş yavaş yol aldı. Kocaman, dörtgen gölgesi evin kırmızı tuğla cephesinin üstünden kayıp geçti ve Wren'in gri kaidesine süründü. Evin kapısı açık kalmıştı, Marcus durduğu yerden boş holün içini görebiliyordu. Ev, içi boş bir kabuk olup çıkmıştı; anlamlı düzlemleri yakında havayla karışıp kaynaşacaktı. Yakında yalnızca anılarda var olacaktı artık; hatta bu uçuk, duru güneş ışığında daha şimdiden bir anıya benziyordu. Asılsız görünüyordu, renkli ve canlı, gene de asılsız, karanlık bir odada, projeksiyonla gösterilen renkli bir fotoğraf gibi. Marcus, acaba içeri girsem mi, diye düşündü ama korkuyordu. Muriel'le Elizabeth'in hâlâ içeride olduklarından emindi.

İnşaat alanının gürültüleri başının üzerinden yukarıya, ırmak gibi akan geniş göğe yükselirken yanı başına bir gölge daha düştü. Bir taksi gelip evin sokak kapısında durmuştu. Taksi sürücüsü çıkıp kapıyı açtı, gidip zili çaldı. Zil sesi boş evin içinde çok yüksek ve başka türlü çınladı. Marcus kapıyı gözlüyordu. Evin derinlerinden yavaş, tuhaf biçimde ağır ayak seslerinin yankısı geldi. Sonra kapının çerçevesi içinde Marcus iki kızı gördü; epeydir oradalarmış gibi hareketsiz duruyorlardı; o solgun başları birbirine yakın, gövdeleri sanki birbirine dolanmıştı. Bir zangırtıyla Marcus, Muriel'in Elizabeth'i kucağında taşıdığını algıladı. Sürücü ileri doğru koştu. Elizabeth'in ayakları kaygan kaldırıma sakınarak bastı. Marcus, onun yüzünü kendine doğru dönmüş durduğunu gördü; bu yüz, uzun, renksiz ve güneş ışığında yeşil gümüş gibi ışıyan o uzun, metalimsi saçlarla yarı örtülüydü. Bu, Marcus'un eskiden bildiği o su perisinin yüzüydü, hem de değildi. İri, kurşunimsi mavi gözler parlak ışıkta acımış gibi kırpıştı ve Marcus'un gözlerine

boş, ilgisiz bakışlarla baktı. Şimdi Elizabeth'in taksiye binmesine yardım ediyorlardı. Muriel onun arkasından arabaya bindi, kapı hızla kapandı. Taksi hareket etti ve inşaat alanının yollarında küçüle küçüle ilerleyerek sonunda kentin dar labirentinde gözden yitti. Elizabeth, Marcus'u tanımamıştı.

Marcus bir an göğüs geçirdi, çarpan yüreğini hissetti. Sonra bir makine gibi yürüyüp açık kapıdan konuta girdi. Tehlike kalmamıştı artık, burada karşısına çıkabilecek bir hayalet bile yoktu. Bütün o tehlikeli varlıklar gitmişti. Kızlar o gizemli dayanışmalarını, o solgun okunmazlıklarını başka yere götürmüşlerdi. ...ve o. O'nun varlığı da silinmişti artık. O dumanlı, kızıl, ulu ışığın özündeki ateş sönmüştü, ışığı da yavaş yavaş tükenip gidecekti. O eski korku yok olacaktı, o eski sevgi de öyle; ya da değişip tanınmaz olacaktı. İnsan yaşamının aman dinlemeyen bitkisel canlılığı her zaman olduğu gibi şimdi de ölmüşleri gölgede bırakacaktı.

Marcus holün ortasında dururken birden tuhaf bir duyguyla ürperdi. Yakınında birisi vardı, bakıyor, dolaşıyordu. Marcus hafifçe döndü ve göz ucuyla bir karaltı gördü, gözden yitmekte olan bir insanın gölgesi. Bu, Eugene Peshkov'du; Marcus'u görmüş, karşılaşmamak için şimdi merdiven altına doğru süzülmekteydi. Marcus bir an ona seslenmeyi düşündüyse de sonra vazgeçti. Eugene'in kaçması onu biraz gücendirmiş, içini burkmuştu. Ne var ki Leo'nun babasıyla dost olmak için hiçbir zaman çaba harcamış değildi. Eugene'e bir bahşiş verse miydi acaba, örneğin bir pound falan? Kızlar bunu akıl etmişler miydi? Ama yok, olanaksızdı bu. Böyle bir günde hepsinin yapabilecekleri tek şey birbirlerinden kaçınmak, birbirlerini tanımamak, utanmış gibi dönüp gizlenmekti.

Marcus basamakları tırmanmaya başladı. Yavaş basmasına karşın adımları ufak yankılar çıkarıyordu. Yukarıda döndü ve Carel'in çalışma odası olduğunu kestirdiği kapıya yöneldi. Kapı açıktı, gün ışığı odadan dışarı taşıyordu. İçerisi bomboştu, yerde daha şimdiden kalın bir toz tabakası birikmişti. Şim-

di Marcus'un çevresinde bu odanın, içinde ağabeyinin sağ olarak en son gördüğü o karanlık, kalabalık mağara olduğunu belirtecek hiçbir şey yoktu. Carel ona, öylesine kuşku kaldırmaz bir sevgi belirtisi gibi gelen o tokadı burada mı vurmuştu? Haklı mıydı? Sormamak en iyisi.

Marcus pencereye gidip dışarı baktı. Gün ışığında kent kuleleri hafiften yanıp döner gibiydi; gözle ancak görülebilen yıldızlar bu kulelere konmuş da oradan oraya uçuşuyorlar sanırdınız. Marcus, Julian'ı düşünmeye başladı. Onu, yıllardır yapmamış olduğu gibi açıkça gözünün önünde canlandırdı; daha yeni ele gelmiş bir delikanlının olanca parıltısıyla. Çok severlerdi onu. Daha doğrusu birbirlerini çok severlerdi, üçü de. İşte şimdi Carel de gitmişti ve daha şimdiden öyle hızla siliniyordu ki! Uzak bir gençlik ülkesinde Julian'a kavuşmak için acele edercesine. Geride yalnızca Marcus kalmıştı, bu ölümlerin ağırlığı altında, bu yaşamların... Onların bu dünyadayken özgün ve değişik olan yönleri ancak Marcus'un içinde yaşayıp serpilebilirdi artık.

Arkasında bir ses olunca Marcus hızla döndü. Eşikte bir kadın duruyordu. Mavi tüvitten şık bir palto giymişti ve minicik mavi şapkasının altında kırla karışmış sarı saçları kabarık ve yumuşak duruyordu. Birden peyda oluverişi, kıpırtısız duruşu ve açılmış duran gözleriyle bir an bir hayalete benzedi. Sonra kıpırdadı. Marcus ona bakakalmıştı. O iri, biraz hülyalı gözler tanıdık geliyordu. Birden anımsamanın ve şaşkınlığın verdiği bir irkilmeyle,

"Anthea!" dedi.

"Marcus!"

"Gözlerime inanamıyorum! Nereden çıkıp geldin böyle? Sen misin sahiden? Hiç değişmemişsin."

"Sen de değişmemişsin, hem de hiç!"

"Kuzum nerelerdesin sen bunca yıldır? Hem ne arıyorsun burada? Seni burada bulacağımı hiç düşünmezdim."

"Şimdi bu yörede çalışıyorum. Bir psikiyatrik sosyal hizmet görevlisiyim."

"Psikiyatrik sosyal hizmet görevlisi mi! Peki ben neden sana hiç rastlamadım ya da adını falan duymadım?"

"Benden Bayan Barlow diye konuşulduğunu duymuş olabilirsin. Benim evlilik adımı hiç duymamıştın sanırım."

"Aman ya Rabbi, Bayan Barlow sen misin?"

"Benim evlere şenlik biri olduğumu duydun herhalde."

"Yok canım, daha neler. Hâlâ Komünist Parti'de değilsin ya, Anthea?"

"Değilim, değilim. Doğru dürüst bir Hıristiyan bile değilim ben artık, ne yazık ki... Doğruyu söylemek gerekirse bir tür Budist gibi bir şeyim şimdilerde."

"İyi ama beni neden hiç aramadın? Biliyorum, uzun zaman oldu ama..."

"Eski dostlar konusunda insan çekingenlik duyuyor. Zaten Londra'ya daha yeni döndüm. Döndüğüm zaman da özel bir görev yüklendim. Anlarsın ya, Carel'le ilgiliydi bu..."

"Carel mi?"

"Evet. Piskopos benden özel olarak Carel'i görmemi, şey, akli dengesi konusunda raporumsu bir şey hazırlamamı istedi. Çok gizli tutulacaktı. Ben yalnızca kilise kurulundan olduğumu söleyecektim. Piskopos müthiş kaygılıydı..."

"Ama bunu senden istemesi ne kadar olağanüstü, demek istediğim, ne rastlantı.."

"Tam rastlantı sayılmaz çünkü Piskopos benim Carel'i eskiden tanıdığımı biliyordu. Bunun yararı dokunur diye düşünüyordu. Korkma, Piskopos bana ilişkin her şeyi biliyor!"

"Gene de, müthiş tuhaf bir şey, doğrusu. O eski günlerde Carel sana pek tutkundu, biliyorsun. Yani hepimiz tutkunduk sana, Julian, ben... Epey dert açmıştın başımıza!"

"Bilmez miyim, felakettim!"

"Peki, Carel'i nasıl buldun bu kez?"

"Hiç göremedim ki!"

"Ama mektup yazmışsındır sanırım?"

"Evet de, onun bu mektupları aldığını hiç sanmıyorum. Dünyadan elini eteğini tümüyle çekmişti."

"Ne tuhaf. ...ve ne hazin."

"İşte görüyorsun ya, onun hiç haberi olmadı."

Marcus, Anthea'ya baktı. Anthea elbet değişmişti. Gene de o her zamanki coşku dolu, biraz uçuk, rahat durmayan kızdı. Şimdi de psikoloji dalındaymış demek. Bu ona çok uygundu. Marcus, Norah'ya onu komik ve eğlenceli bulduğunu söylemişti; şimdi de komik ve eğlendirici buluyordu. Ama bir zamanlar onu sevmişti.

"Sana hiç mektup yazmadığım için üzgünüm, Marcus. Ama Carel öyle..."

"Anlıyorum."

"Şu günlerde yazacaktım sana. Aslında Leo'dan senin haberlerini alıyordum."

"Leo mu? Leo'yu tanıyorsun demek?"

"Elbette. Çok yakın dostuz, Leo'yla ben."

"İyi de, nereden tanıdın onu sen?"

"Uzun hikâye. Bir derdi oldu mu Leo hemen bana koşar. Hiç bilmediği annesinin yokluğunu çekiyor o çocuk. Arada ufak tefek ödünçlerle de yardım ediyorum ona."

"Ödünç mü? Nasıl bir şey içindi, merak ediyorum. Kızlarla ilgili mi yoksa bisiklet mi?"

"Yok canım, Leicester'daki çalışmaları için."

"Leicester'daki hangi çalışmaları?"

"Canım, hani Leicester'da şu suçlu çocuklarla yürüttüğü çalışmalar. Çok değerli bir proje."

"Suçlu çocuklar ha! Anladım! Ey, Anthea, evlisin demek."

"*Divorcée*."* Anthea bunu nefes gibi bir fısıltıyla söylemişti.

"Ah, güzel. Yani şey... benimle yemeğe gel, Anthea. Önümüzdeki pazartesi akşamı, benim eve gel."

"Seve seve. Oturduğun yeri zaten biliyorum. Telefon rehberinden buldum. Ama sen oradan taşınmıyor muydun? Birileri öyle bir şey..."

"Yok" dedi Marcus. "Taşınmıyorum. Kesinlikle taşınmıyorum."

* Boşanmış. (ç.n.)

"Bana bak, benim kaçmam gerek. Kliniğe geç kalıyorum."

"Pazartesi öyleyse. Akşam yedi buçukta."

"*Au revoir*, Marcus."

Anthea'nın ayak seslerinin uzaklaşıp sokak kapısının kapandığını duyunca Marcus gülmeye başladı. Anthea'nın onu her zaman güldürdüğünü anımsadı. Yalnızca "absürd" olduğu için değil. Benliğindeki elektriğe benzer bir canlılık kendiliğinden gülücük ve kahkaha üretirdi sanki. Onun karşısında kendini tıpkı böyle rahat ve nedensiz bir neşeye kapıp koyvererek Carel de gülerdi eskiden.

Nasıl da olmayacak, garip bir şeydi Anthea'nın böyle ortaya çıkıvermesi. Bu gariplik Marcus'a nasıl yepyeni bir can veriyordu! Saçma, uçarı bir masumluk vardı bunda, insana neşe veren bir masumluk. Marcus onu yeniden göreceğini düşündükçe seviniyordu. Onun yanında gündelik dünya gene eski gücüne kavuşuyordu sanki. İnsanların birbirlerinden basit şeyler bekledikleri, ufak tefek, tuhaf, dokunaklı ve gülünçlü şeylerle dolu olan dünya.

Marcus baktı, Carel'in odasından çıkmış, merdivenden aşağı inmekteydi. Kitabını yazmayı sürdürecek miydi? Belki de yalnızca bir dâhinin yazabileceği bir kitaptı bu ve Marcus dâhi değildi. Belki de sevgi ve insanlık üstüne söylemek istedikleri doğruydu doğru olmasına da, kuram olarak dışa vurulması olanaksızdı. Neyse, bütün bunları daha sonra düşünürdü artık. Şimdi ona gereken şey gevşeyip eğlenmekti, belki de bir dinlence.

Sokağa çıktı. Cılız güneş ışığına ve karşısındaki, çalışan adamlarla kıpır kıpır olan civcivli manzaraya baktı. Çınlayan insan sesleriyle geveze transistörlü radyoların neşeli şamatasına adımını attı. Şu işe bak, Anthea yerden bitercesine karşısına çıkmıştı. Hem de bir psikiyatrik sosyal hizmetler görevlisiymiş! Tuhaf şey doğrusu, kim ne derse desin, son derece tuhaf!

24

Eugene Peshkov hafif bir ıslık tutturmuş, bavulunu hazırlıyordu. İnsanın az eşyası olması iyi bir şeydi. Taşınması kolaylaşıyordu. Miss Shadox-Brown onun West Bermondsey'de bir kilise yurduna taşınması için gerekli işlemleri yapmıştı. Başlarda başkalarıyla bir odada kalması gerekeceğini söylüyorlardı ama çok geçmeden ona özel bir oda ayırabileceklerinden emindiler.

Eugene şimdi konutta günlerdir tek başına oturmaktaydı. Eşyalar gitmişti, kızlar gitmişti. Birden bol paraya konmuşa benzeyen Leo İspanya'ya dinlenceye gitmişti. Eugene buradan ayrılacağına üzülüyordu. Kuytu bir yuvaydı burası, hele kışın.

Şimdi boşalınca korkunçlaşmıştı, doğallıkla. Şu son iki gün de, Wren kulesini yıkmaya başladıkları için, dayanılmayacak kadar gürültülü geçmişti. Bugün, çok şükür, günlerden pazardı.

Eugene'in varı yoğu üç büyük bavul doldurmuştu. Birincisinde giysileri vardı, ikincisinde havlulara sarılmış olarak tabak ve bardakları. Üçüncüsüne de geriye kalan öteberisini yerleştiriyordu: tıraş takımı, radyosu, Rus kutusu, ikona, Tanya'nın fotoğrafı. Kitapları holde, bir kutu içinde duruyordu; Bayan Barlow bunları alıp bir hayır kurumuna verecekti. Saksı içindeki bitkiyle altındaki sehpa daha önceden el arabasıyla yurda taşınmıştı.

Eh, Eugene gene yollara düşmüştü işte. Hayat dediğin böyleydi. Bir kamptan öbürüne. Tanya'nın fotoğrafını bavulun dibine yerleştirdi, sonra bir an bakmak için gene eline aldı. İyi bir resim değildi bu. Tanya'yı o trajik pozlarından birinde gösteriyordu. Eugene onun arkasındaki tahta kulübeye baktı, burasını daha iyi anımsamaya çalıştı. Tanya bir hayaletti. Eugene'in bakışları onu delip geçerek kulübenin içini gördü. Bir başka evli çiftle paylaşmışlardı bu kulübeyi. Herkes çok şanslı sayardı onları. Belki de şanslıydılar. Belki Eugene de şanslıydı. Öyle ya, dünyanın tümü, iyi ve kötü köşeleri olan bir kamptan ibaretti. Ona düşen köşeler de hiçbir zaman pek kötü olmamıştı. Dünya bir geçici kamptı. Kesin olan tek şey, insanın burada pek uzun süre kalmadığıydı.

Eugene şimdi Tanya'ya daha iyi davranmış olabilmeyi isterdi. Onun yüzünden kapana kısılmış gibi olmuştu nedense. Tanya genç yaşında, dünyadan hiçbir şey anlamadan, sefillik içinde ölmüştü ve Eugene aklı Leo'da ve kendi geleceğinde olduğu için, onun ölüme gidişiyle gerektiği gibi ilgilenememişti. Onun başında otursunlar diye başka insanlara sigara verirdi. Ona müthiş acırdı, gene de her şeyin olup bitmesi için sabırsızlanırdı. Tanya acıya cesaretle katlanan bir hasta değildi, Eugene de onun ölüm korkusunu paylaşmayı istemiyordu. Kendisi için yarattığı stoacılığın bu biçimde sınanması kızdırıyordu

onu. O ki kendisi için Tanya'dan çok daha kıymetli olan annesi için, kız kardeşi için bir damla gözyaşı dökmemişti! Tanya'ya katı davranmıştı ve Tanya buna anlam verememişti. Bunun önemi kalmış mıydı artık, Tanya yok olduğuna göre?

Eugene fotoğrafı bavula bıraktı ve ikonayı duvardan indirmek için döndü. Süt mavisi melekler sonsuz bir hüzün içindeydiler. Çok uzun yollardan gelmişlerdi. Eugene yok olduğu zaman da onlar yol gitmeyi sürdüreceklerdi, ta ki bir gün onların kim olduğunu hiç kimse bilmeyinceye kadar. Yalnızca yol gitmek vardı bu dünyada. Eugene, "Tanya'ya kötü davranmamın önemi kaldı mı artık, Tanrı var olmadığına göre?" diye kendi kendine sordu. Önemi kalmış gibi geliyordu. Ama olup olacağı bir duyguydu bu, içindeki bir ağırlık. Eugene tüylü yeşil örtünün üstündeki ekmek ve kek kırıntılarını süpürdü, ikonayı örtüye sardı.

Pattie de şimdi silik geliyordu ona, sanki o da çok uzak bir zaman dilimine aitmiş gibiydi. Eugene onu düşünmenin vereceği acıya karşı kendini çoktan yalıtmış, kapatmıştı. Bu acı başka bir yerde, ayrı olarak sürüyordu ama şimdi onun bedeniyle duyumsadığı tek şey hüzündü. Pattie'yi, kendisi gibi ayrık biri olduğu için sevmişti. Ama onun ayrıklığı çok başka bir türdendi. Onlar birbirlerinin gereksinmelerine cevap veremezlerdi aslında. Kendisi Pattie'yi geçmişine alamazdı oysa varlığı geçmişinden ibaretti, çocukluğunun bulantısının çevresinde oluşmuş olan şu abus yumurta. Eugene, Pattie'yi içine alıp tutamazdı nasılsa. Çok geçti, artık, kimseyi içine alıp tutamazdı o. Zamanla Pattie'yi bağışlardı elbet, yola gelirdi, hiç değilse anlamaya çalışırdı. Ne var ki Pattie ansızın çıkıp gittiği zaman Eugene bir bakıma rahatlamış ve çok geçmeden bu durumu kaçınılmaz olarak görmeye başlamıştı. Pattie'nin temsil ettiği mutluluksa onun için tehlikeli bir şeydi artık. Yaşlanmak demek mutluluğu ve üzgünlüğü, olaylarla durumların değil, bilinçle duyguların yarattığını öğrenmek demektir. Eugene üzgün bir adamdı ve asla başkaları için mutluluk üretemeyecek, sıradan insanlar gibi bir evde yaşayamayacaktı.

Ayağı ranzanın tam altında duran bir şeye takılınca Eugene eğilip baktı. Gözüne ilişmemiş olan ucuz bir polisiye romandı. Eugene kitabı alıp kapıyı açtı ve kitabı kutudaki öbür kitapların yanına koymak için ağır ağır hole doğru yürüdü. Boşaltılmış olan mutfaktan yumuşak adımlarla geçti. Canlı ayak sesleri, şimdiden can çekişen yankılar uyandırdığı için yakışıksız kaçıyordu artık. Merdiven altının karanlığından geçti ve zınk diye durdu. Holde birisi vardı. Sonra bunun Bayan Barlow olduğunu gördü. Seslenmek üzereyken onun bir tuhaf davrandığını ayrımladı. Bayan Barlow kitap sandığının yanına diz çöktü, sonra yere oturup başını arkaya atarak sandığa yasladı. Eugene hafif, mızıldanan bir ses duydu. Bayan Barlow ağlıyordu.

Eugene usulca geriledi, ayaklarının ucuna basarak mutfağa döndü. Elindeki kitabı burada yere bıraktı. Bayan Barlow'un kederine ortak olmak istemiyordu. Kadının orada, o bomboş holde kim ve ne uğruna ağladığını bilmiyordu, onu hiçbir zaman doğru dürüst düşünmemişti bile. Şimdi bu gözyaşlarının gizemi de çok geçmeden aklından çıkıp gitti. Eugene bavullarının başına döndü. Üçüncü bavul da hemen hemen dolmuştu. Küçük radyosunu ikonanın yanına koydu, çevresine gazete kâğıdı sardı. Dışarıda şimdi yalnızca Rus kutusu kalmıştı.

Eugene Rus kutusunu eline aldı. Tam o sırada, soluğunu kesip kanını yüzüne sıçratan bir anılar boşalımıyla, bu kutuyu nereden bildiği aklına geldi. Yazlık evlerindeki salonda tıpkı buna benzeyen bir kutu durur, çocuk Eugene bu kutunun içinde, küçük beyaz İngiliz teriyeri için küp şeker saklardı. Günün birinde evi bekleyen yarı vahşi çoban köpeklerinden biri minik beyaz köpeği öldürmüştü. Eugene, uşaklardan birinin onu, küçük bir fare ölüsü gibi gevşecik, sallayarak içeri getirdiğini hâlâ görebiliyordu. Kutuyu görünce fışkırmış olan ve şimdi de gözlerini dolduran o gizemli yaşlar annesi ve kız kardeşi için değilmiş demek. Ya da aslında onlar içinmiş belki de. Çünkü bunlar onun kendisi için akıttığı gözyaşlarıydı. Küçük köpeğin ölümü onun yaşamındaki ilk trajedi olmuştu.

Iris Murdoch romanlarında ahlâki, dini ve etik sorunları işlemesinin yanı sıra, fantastik dünyalar ve karizmatik tipler yaratmada çok usta bir yazar. *Melekler Zamanı*'nda hem bu ustalığını sergiliyor hem de tanrı ve inanç kavramlarını bir filozof cüretiyle sorguluyor...

Gündelik hayatı bir arada tutan şey, herkesin benimsediği bir değerler düzeni ve tanrı kavramında yoğunlaşan metafizik bir anlam arayışıdır. İnsanlar üzerinde durdukları zeminin ayakları altından kaymaması uğruna,

o günün geçerli değerlerine ve tek bir tanrıya olan inançlarına sımsıkı sarılırlar. Oysa bir çözülmenin yaşanması çoğu zaman kaçınılmazdır. *Melekler Zamanı* böylesi bir çözülmenin romanıdır...

Baş kişisi Peder Carel varolan ahlâk düzenini ve tanrıyı tartışan biridir. Sıradan insanları baştan çıkaran güçlü bir karizmaya sahiptir; Mefisto gibi... Kızı, hizmetçisi ve yeğeni üzerindeki etkisi bir büyüden farksızdır. Dışardakilerin sızma çabalarına başarıyla göğüs gerdikleri, her şeyin sislerin arasına gizlendiği rahip konutunda birlikte yaşarlar. Ta ki "çözülme anı"na kadar...

"Tut ki gerçek korkunçtur, kapkara bir uçurumdan ibarettir ya da izbe bir dolabın tozları arasında birbirine sokulan kuşları andırır..."

Peder Carel'in bu sözleri metafizik bir boşluğun açıldığı ve gerçeğin ürkütücülüğü karşısında insanların acizliğine işaret eden "an"ı betimler. Oysa genellikle insanlığın bütün çabası böyle bir boşluğun açılmaması, inançların desteklediği kurulu düzenin bozulmaması yönündedir.

Melekler Zamanı bu çabanın ne kadar işe yarayacağı ya da yaradığı konusunda bir soru ortaya atıyor.

Böyle bir soruya cevap verecek cesareti olanlar için...

AYRINTI YAYINLARI • EDEBİYAT
ISBN: 978-975-539-104-5
9 789755 391045

THG
0608561
BRO

20 TL